

Бестселър на всички времена

ЛУИЗА ДЪОЛАВАЛИЕР

АЛЕКСАНДЪР ДЮМА

**АЛЕКСАНДЪР ДЮМА
ВИКОНТ ДЪО БРАЖЕЛОН,
ИЛИ ДЕСЕТ ГОДИНИ ПО-
КЪСНО
ЛУИЗА ДЪО ЛА ВАЛИЕР
ТОМ III**

Превод: Владимир Гергов

chitanka.info

Завършекът на знаменитата трилогия „Тримата мускетари“

ГЛАВА ПЪРВА

ПИСМОТО

— След като те излязоха, скочих през прозореца, без да се мъча да излизам по нормалния начин, изтичах до кладенеца и се наведох над него. Той ме мамеше с раззиналата си паст и със студеното си дихание. Нещо бяло и блестящо се люшкеше по трепкащата, разлюляна зеленикава повърхност. Хипнотизираше ме и ме привличаше. Очите ми не виждаха нищо друго. Струваше ми се, че чета по него огнените букви, написани от ръката на кралицата. Без да знам какво правя, воден единствено от инстинкта си, който понякога ни блъска в пропаст, завързах края на въжето към основата на кладенчовия кош и пуснах ведрото на около три фута от повърхността. Треперех от страх да не размърдам скъпоценната хартия, която беше променила цвета си от бяло към зеленикаво. Това беше признак, че тя ще започне да потъва. После взех мокър парцал, за да не нараня ръцете си, и се плъзнах по въжето в зейналия кладенец. Когато видях, че вися над бездната и небето над мен започна да намалява, ме обхвана трепет и се замаях. Косите ми се изправиха, но волята ми надделя над този ужас и над обхващащата ме слабост. Достигайки до повърхността, аз се потопих в нея, без да се пускам от въжето, и със свободната ръка трескаво се опитвах да достигна скъпоценното писмо. Хванах го, но то се скъса на две в пръстите ми. Скрих половините в пазвата си и започнах да се изкачвам. Подпирах се с крака на стените на кладенеца и използвах въжето. Бях ловък, силен, пришпорван от необходимостта да бързам. Достигнах края на кладенеца и излизайки от него, го облях със стичащата се от мен вода. Сетне с плячката си започнах да тичам по осветената от слънцето пътека и стигнах до дъното на градината, където имаше горичка. Смятах да се укривя в нея. Но едва бях влязъл и удари камбаната. Това означаваше, че вратите се отварят, моят гуверньор се връща и аз съм стигнал до убежището си тъкмо навреме. Разчитах, че ще минат поне десет минути, докато ме намери, и то при условие че се сети къде съм. Трябваша му поне десет минути, ако

знаеше къде съм, или може би двадесет, ако се наложеше да ме търси. Това време ми беше достатъчно, за да прочета скъпоценния документ. Дობлижих двете му половини. Буквите бяха започнали да се размиват, но все пак текстът се четеше.

— И какво прочетохте там, монсенъор? — запита дълбоко заинтересуваният Арамис.

— Достатъчно, за да разбера, че моят гуверньор е дворянин, а Перонета, без да бъде важна дама, не е обикновена прислужничка. Накрая разбрах, че моят произход не е толкова тъмен, та нали Ана Австрийска и Мазарини се бяха грижили за мен с такова внимание!

Младият човек млъкна. Беше доста развълнуван.

— Какво стана по-нататък? — подкани го Арамис.

— Стана така, господине, че работникът, естествено, не намери нищо в кладенеца, макар че го претършува доста щателно. Стана така, че кошът на кладенеца, който беше облян с вода от мен, привлече вниманието на моя гуверньор. Перонета забеляза мокрите ми дрехи. Заболях от простуда след студената баня и от треска вследствие на породеното от моето откритие вълнение. Болестта ми се придружавала от блънуване, при което съм разказвал за всичко случило се, така че, ръководейки се от собствените ми признания, моят гуверньор намерил под възглавницата двете парчета от писмото, написано от ръката на кралицата.

— Аха — каза Арамис, — сега разбирам абсолютно всичко.

— Останалото са само догадки. Изглежда горките хора не са посмели да скрият случилото се, написали са на кралицата и са й изпратили скъсаното писмо.

— След което — каза Арамис — са ви взели и са ви затворили в Бастилията.

— Както виждате.

— А обслужващите ви хора изчезнаха, нали?

— Уви!

— Да не мислим повече за мъртвите — каза Арамис, — да видим дали не можем да направим нещо за живия. Вие казахте, че сте се примирили със своята участ. За вас са непознати честолюбието, съжалението, както и мисълта за живот на свобода...

Арамис се стегна. Лицето му придоби тържествен вид. Чувстваше, че се приближава към най-важния момент в ролята, която

беше длъжен да изиграе в тъмницата пред затворника.

— Моят първи въпрос — започна той — е: в дома, в който живяхте, нямаше нито едно огледало, нали?

— Какво означава тази дума? Не зная значението ѝ, никога не съм я чувал.

— Огледало се нарича предмет от обзавеждането, който отразява в себе си всички останали предмети. Когато стъклото се обработи по съответен начин, можеш да видиш чертите на собственото си лице по същия начин, както сега виждате с очите си моето лице.

— Не, в къщата нямаше огледала — отвърна младият човек. Арамис се огледа:

— Тук също няма огледало, взети са същите предпазни мерки, както и там. Сега ще разберете защо. Простете ми за въпроса: казахте, че са ви обучавали по математика, астрономия, фехтовка, езда на кон, но не споменахте история.

— Понякога моят възпитател ми разказваше за живота на Свети Людовик, Франциск I и Анри IV.

— Да, тук виждам същата пресметливост. Както са ви лишили от огледала, които отразяват заобикалящите ви предмети, така сте бил лишен и от запознанство със самата история, която отразява миналото. Откакто сте затворен, са ви забранили книгите, като по такъв начин за вас са останали неизвестни много събития, познаването на които би могло да обедини в нещо цялостно вашите откъслечни спомени и прозрения на душата.

— Така е.

— Изслушайте ме. Накратко ще ви разкажа какво се е случило във Франция през последните двадесет и три или двадесет и четири години, тоест от момента, в който вероятно сте се появили на Божия свят. Знаете ли кой е синът на Анри IV?

— Знам в крайна сметка кой е бил негов наследник. Нали върху монетата от 1610 година е изобразен Анри IV, а върху монетата от 1612 година е вече Людовик XIV. Тъй като втората монета е отделена от първата само с две години, направих извода, че очевидно Людовик XIII е бил наследник на Анри IV.

— И така — продължи Арамис, — вие сте осведомен, че последният крал, царувал преди нашия крал, е бил Людовик XIII. Той беше владетел с благородни намерения, с големи планове, но тяхното

изпълнение постоянно се отлагаше заради различни нещастия и борби, които неговият пръв министър Ришелъ се налагаше да води с френските благородници. Той, говоря за Людовик XIII, беше слабохарактерен човек. Умря млад и в тъга.

— Да, знам това.

— Дълго беше измъчван от грижата за престолонаследник. За владетелите това е много мъчителна грижа, тъй като те трябва да мислят не само за това — да оставят за себе си добър спомен, но и за възможността идеите им да останат да живеят, делата им да бъдат продължени.

— Нима Людовик XIII е умрял бездетен? — попита с усмивка затворникът.

— Не, но дълго време беше лишен от радостта да бъде баща. Прекалено дълго се терзаеше от мъка, че ще умре, без да остави наследник. Когато тази мъка се беше превърнала в отчаяние, неговата съпруга, Ана Австрийска, внезапно...

Затворникът потрепери.

— Знаехте ли — прекъсна мисълта си Арамис, — че съпругата на Людовик XIII се е казвала Ана Австрийска?

— Продължавайте — младият човек не отговори.

— Изведнъж — продължи разказа си Арамис — Ана Австрийска обяви, че очаква дете. Тази новина предизвика всеобща радост и всички се молеха за щастливо освобождаване на кралицата от бременността. Най-после, на 5 септември 1638 година, кралицата роди син. Сега ще чуете история, която в наше време биха могли да ви разкажат съвсем малко хора, тъй като се счита за тайна, погребана заедно с мъртвите или изчезнала в бездънните дълбочини на изповедта.

— И вие ще ми откриете тази тайна? — попита преbledнял младият човек.

— О — каза Арамис с насмешка, — не мисля, че се излагам на опасност, като я доверявам на затворник, който не изпитва никакво желание да напусне Бастилията. И така, кралицата роди син. Но в същото време, докато целият двор ликуваше при това известие, докато кралят показваше наследника на народа и на благородниците, а после седна на масата, за да отпразнува радостното събитие, за кралицата,

която беше оставена сама, отново започнаха родилни болки. И се роди още един син.

— О! — произнесе затворникът, давайки да се разбере, че е осведомен по-добре, отколкото можеше да се допусне от думите му. — Аз мислех, че братът на краля...

— Да — прекъсна го Арамис, — братът на краля бе поет от Перонета, акушерката на кралицата.

— Перонета! — прошепна младият човек.

— Веднага изтичаха при краля. За станалото му съобщиха на ухо и той, ставайки от масата, побърза към кралицата. Този път върху лицето му имаше не радост, а ужас. Вие, естествено, не знаете, че във Франция тронът се предава на най-големия син след смъртта на бащата.

— Това ми е известно.

— А според лекарите и юристите съвсем не е безспорно, че по-голям син по законите на Бога и природата е този, който пръв е излязъл от майчината утроба.

От гърдите на затворника се изтръгна приглушен вик. Той стана по-бял от чаршафа, с който се беше завил.

— Сега ще разберете — продължи Арамис — защо кралят беше обхванат от отчаяние, след като разбра, че има двама наследници и че този, който се е обявил на бял свят втори и чието рождение не беше известно, може би ще започне да оспорва правата на другия, роден два часа по-рано и смятан за законен престолонаследник. Един Бог знае какво би станало в бъдеще, например вторият син, отговаряйки на интересите или капризите на някоя партия, да посее в кралството раздори и братоубийствена война, подкопавайки династията, която трябва да се укрепва.

— О, разбирам, всичко разбирам! — прошепна младежът.

— Ето защо единият от синовете на Ана Австрийска по най-подъл начин беше отделен от своя брат, по най-подъл начин беше лишен от наследство и обречен да се крие в пълна неизвестност. Ето защо този втори син изчезна така, че никой във Франция днес не знае съществува ли той. Никой, освен неговата родна майка...

— От която е напуснат! — отчаяно извика затворникът.

— Освен нея, дамата в черно с огненочервените ленти — продължи Арамис — и, накрая...

— Вие. Нали? Вие дойдохте тук, за да ми разкажете. Явихте се, за да възбудите в душата ми любопитство, омраза, честолюбие и, кой знае, може би и жажда за отмъщение. Ако вие сте този, когото очаквам, ако вие сте човекът, обещан, ми в писмото, ако сте човекът, изпратен от самия Господ, то у вас трябва да се намира портрет на крал Людовик XIV, който в момента седи на френския трон.

— Ето го този портрет — епископът подаде на затворника великолепно изпълнена върху емайл миниатюра с изображението на гордия и прекрасен Людовик XIV, който изглеждаше съвсем като жив.

Младият човек взе бързо портрета и впи поглед в него, сякаш искаше завинаги да го запечата в сърцето си.

— А сега, монсеньор, ето ви огледало.

Арамис остави на затворника време, за да може той да се ориентира в хаоса на мислите си.

— Удивително! Поразително! — младежът поглъщаше с очи портрета на Людовик XIV и своето собствено отражение в огледалото.

— Какво мислите за това? — попита Арамис.

— Мисля, че съм свършен — каза затворникът, — мисля, че кралят никога няма да ми прости моето раждане.

— Що се касае до мен — каза епископът, устремявайки към затворника пълен с преданост поглед, — то аз не знам кой е кралят — този, който е изобразен на портрета, или този, чието лице се отразява в това огледало.

— Кралят, господине, е този, който седи на трона — тъжно произнесе младият човек, — кралят, господине, е този, който не се измъчва в тъмница и който може да затваря по своя воля другите. Кралската власт — това е могъщество, това е огромна сила, а аз, както виждате, съм съвсем безсилен.

— Монсеньор — каза Арамис с такова преклонение, с каквото още не се беше обръщал към своя събеседник, — крал, забележете, ще бъде този, който, излизайки от затвора, съумее да се задържи на трона, на който ще го възкачат предани приятели.

— Господине, не ме изкушавайте — въздъхна тъжно затворникът.

— Монсеньор, не изпадайте в отчаяние — продължи да настоява Арамис. — Аз ви представих доказателства за вашия кралски

произход. Вникнете в тях, уверете се сам, че сте син на крал. И крал!... И ние ще започнем да действаме!

— Не, не! Това е немислимо!

— Всъщност може би е така — продължи с ирония ванският епископ, — ако за вашия род действително е предопределено от самата съдба кралските братя, отстранени от престола, да бъдат всички до един принцове, лишени от смелост и чест, като например Гастон Орлеански, вашият чичо, който стоеше начело на десет заговора против Людовик XIII, против своя брат...

— Чичо ми, Гастон Орлеански, е заговорничил против своя брат? — извика ужасен принцът. — Той е заговорничил с цел да го свали от престола?

— Именно с такава и с никаква друга цел.

— Не ви вярвам.

— Казвам самата истина.

— И той... Гастон Орлеански, е имал предани приятели?

— Да. Но всеки път търпеше неуспех и всеки път това ставаше по негова вина. За да си купи живот, не, не живот, тъй като животът на кралския брат е свещен, за да си осигури свобода, вашият чичо жертваше живота на своите приятели, пращайки ги на заклание един след друг. Сега той е позор за нашата история и проклетие за стотици благородни семейства в нашето кралство.

— Разбирам ви, господине — обади се принцът. — Но отговорете ми, моля ви, моят чичо е убил своите приятели от слабост или просто ги е предал?

— От слабост. А слабостта на владетелите винаги е предателство.

— Но нима не може да се претърпи неуспех по незнание или от неспособност, нима мислите, че беден затворник, какъвто съм аз, възпитан не само далеч от двора, но и от целия свят, нима мислите, че такъв затворник има сила да окаже помощ на тези свои приятели, които биха решили да му помогнат?

Преди Арамис да успее да отговори, обхванат от неудържим порив, който показваше с каква сила може да кипи кръвта му, младият човек извика:

— Говорим за приятели! Но откъде аз, за когото не знае нито една човешка душа, мога да имам приятели? Аз не разполагам нито

със свобода, нито с пари, нито с власт, с нищо, което може да привлече приятели!

— Но на мен ми се струва, ваше височество, че аз имах честта да се поставя на ваше разположение.

— О, не ме величайте с тази титла, господине! Това е подигравка, това е нечувана жестокост. Не ме карайте да мисля за друго освен за тъмницата, в която съм затворен. Позволете ми да обичам или поне безропотно да понасям моето затворничество и забравата в пълна неизвестност.

— Монсеньор, монсеньор, ако още веднъж повторите тези малодушни думи, ако и сега, след като сте получили доказателства за кралския си произход, останете безволев и пасивен, аз ще се подчиня на вашето желание и ще изчезна. Ще се откажа от мисълта да служа на господар, комуто жадувах да окажа помощ и в случай на нужда да отдам живота си.

— Господине! — възкликна принцът. — Преди да ми кажете всичко това, би трябвало да се замислите струва ли си завинаги да разрушите покоя на моето сърце.

— Но аз точно това се стремя да направя!

— Нима за да ми разказвате за величие, за могъщество, за това, че ме очаква престолът, на вас ви беше необходимо да изберете затвора? Вие искате да повярвам в моето блестящо бъдеще, но нима ние с вас не се спотайваме тук в мрака? Вие ме съблазнявате със слава, но не треперим ли от страх нашите думи да не проникнат през вратата на тази жалка килия? Вие ми показвате всемогъщество, но не чувам ли в коридора крачките на надзирателя и не се ли страхувате от тях повече от мен? За да можете поне малко да разсеете недоверието ми, измъкнете ме от Бастилията, дайте свободен въздух на моите дробове, дайте шпори на краката ми, поставете меч в ръката ми и тогава... тогава ще почнем да се разбираме.

— Да ви дам това и още много друго! Но дали то ще отговаря на вашите желания, монсеньор?

— Слушайте, господине — каза принцът. — Знам, че във всяка галерия на Бастилията има стража, че на всяка врата има ключалка, на всяка кула — войници и оръдия. По какъв начин вие можете да обезвредите стражата и да затъкнете оръдията? Как ще разбийете ключалките?

— А по какъв начин, монсеньор, вие получихте записката, която ви известяваше за моето посещение?

— За това е достатъчно да се подкупи надзирателят.

— След като може да бъде подкупен един, ще може същото да се направи и с десетина.

— Добре! Допускам, че да се измъкне нещастният затворник от Бастилията не е съвсем невъзможно. Допускам, че може да се намери за него някакво потайно място, където няма да го хванат кралските слуги. Допускам, че може да се осигури на нещастния беглец прилична издръжка в някое надеждно скривалище, да се намери човек, който да направи всичко това, макар че се изискват сили, които надвишават човешките възможности. Но тъй като вие твърдите, че аз съм принц с кралска кръв, че съм брат на краля, по какъв начин можете да ми върнете положението и могъществото, отнети ми от моята майка и моя брат? Тъй като ми предстои живот, пълен с борба и омраза, по какъв начин можете да ме направите победител в нея, да ме направите недосегаем за множеството мои врагове? Ах, господине, размислете над това! Не, по-добре ме оставете в някоя мрачна пещера, някъде в лоното на планините. Доставете ми радостта да слушам на свобода шума на реките и дърветата, да виждам слънцето на лазурното небе или небето, забулено с дъждовни облаци, и това ще ми е достатъчно. Не ми обещавайте повече, тъй като не можете да ми го дадете. Ще бъде престъпление да се утешавам с измама, тъй като вие се наричате мой приятел.

Арамис слушаше с голямо внимание.

— Монсеньор — каза той след минута размисъл, — възхитен съм от толкова искреност и толкова непреклонно чувство в тези думи. Щастлив съм, че веднага разпознах моя господар!

— Почакайте, почакайте малко!... Смилете се над мен! — принцът притисна изстиналите си пръсти към челото, което се беше оросило с пот. — Не ме измъчвайте! Няма защо да бъда крал, за да съм просто най-щастливият от хората...

Вие, монсеньор, трябва да бъдете крал за благо на всички хора!

— Ах — каза принцът, — в какво хората могат да упрекнат моя брат?

— Забравих да ви кажа, монсеньор, че ако благоволите да ми предоставите да ви ръководя и се съгласите да станете най-могъщият

монарх на света, вие ще служите на интересите на всички, които съм привлякъл за успешния завършек на нашето дело, а те са много. И силни! Ще ви обясня всичко най-подробно, кълна се пред Бога, който ме чува, в деня, в който ви видя на френския престол!

— Но какво ще стане с брат ми?

— Сам ще решите съдбата му. Или може би ви е жал за него?

— За него? Който ме е заточил в тази тъмница? О, не, нямам жалост към него!

— Толкова по-добре.

— Той би могъл да дойде тук, да ме вземе за ръка и да каже: «Братко мой, Господ ни е създал, за да се обичаме един друг, а не за да се борим помежду си. Дойдох, за да ви протегна ръка. Дивият предразсъдък ви осъди да угаснете далеч от хората, в пълен мрак, без да вкусите от човешките радости. Искам да седнете до мен, искам да ви опаша меч, който ни е наследство от нашия баща. Ще използвате ли тази близост, за да ме убиете или да се борите против мен? Ще се възползвате ли от този меч, за да пролеете моята кръв?» «О, не — бих отвърнал. — Аз гледам на вас като на свой избавител и ще ви се подчинявам като на свой господар. Благодарение на вас ще бъда освободен, благодарение на вас ще имам право да обичам този свят и да бъда обичан.»

— И вие бихте сдържали думата си?

— Кълна се в живота си, да!

— А сега?

— Сега чувствам, че виновните трябва да понесат наказание! Какво ще кажете за моето сходство с брат ми, подарено ми от Господ Бог?

— Ще кажа, че в това сходство може да се види пръстът на провидението, което кралят не е трябвало да пренебрегва. Ще кажа, че вашата майка е извършила тежко престъпление, като е отредила такава неравностойна частица щастие и толкова неравностойна участ на този, когото природата е създала в нейната утроба. Ще направя оттук извод, че наказанието няма да бъде друго, освен възстановяване на равновесието.

— Какво означават тези думи?

— Означават, че когато ви върна на трона вместо вашия брат, той ще заеме вашето място в тъмницата.

— Уви! В затвора изпитваш толкова страдания! Особено ако дотогава чашата на живота е била пълна докрай!

— Ваше височество може да постъпи както намери за добре. След като накажете, може да простите, ако пожелаете това.

— Добре! А сега остава да ви кажа още едно нещо. От днес ще разговарям с вас само извън стените на Бастилията.

— Аз сам исках да ви уведомя, ваше височество, че в бъдеще ще имам честта да се срещна с вас само един-единствен път. В деня, когато моят принц напусне тези мрачни стени.

— Нека Бог ви чуе! Но как ще ме предупредите?

— Ще дойда тук сам. Не напускайте тази стая, принце, с никого освен с мен или, ако ви принудят в мое отсъствие да я напуснете, помнете, че това е направено без мое знание.

— И така, нито дума никому освен на вас.

— Да, нито дума на никого освен на мен.

Арамис се поклони ниско. Принцът му протегна на прощаване ръка и каза с искреност, която идваше от самото му сърце:

— Господине, още една дума. Ако вие се явите при мен, за да ме погубите окончателно, ако не сте нищо повече от оръдие на моите недоброжелатели, ако нашият разговор, в който научихте най-съкровените ми тайни, ми донесе нещо по-лошо от затвор, а то може да бъде само смърт, то и тогава аз ще ви благославям, тъй като вие сложихте край на моите съмнения и грижи и след трескавите мъки, които терзаеха душата ми през последните осем години, внесохте успокоение в нея.

— Монсеньор! Не бързайте да ме съдите!

— Казах, че ви благославям, че съм простил вината ви пред мен. Но ако вие сте се явили тук, за да ми върнете мястото, приготвено ми от самия Бог, място, огряно от слънцето на щастието и славата, ако благодарение на вас мога да оставя след себе си следа в човешката памет, ако след като извърша велики дела и окажа услуга на народа, на моето кралство и чест на моя род, ако от тъмницата, в която гасна, се издигна, подкрепян от вашата благородна ръка, към върховете на почитта, тогава ще ви благословя и ще ви поднеса своята признателност и благодарност, ваша ще бъде половината от моето могъщество и слава. Това ще бъде една нищожна отплата и аз винаги ще мисля, че не съм изплатил вашата част, тъй като вие никога няма да

можете до такава степен, като мен, да се наслаждавате на щастието, което сте ми подарили.

— Монсеньор — каза Арамис, развълнуван от бледото лице на младежа и от неговия порив, — монсеньор, благородството на вашето сърце ме изпълва с радост и възхищение. Не вие трябва да ми изразявате благодарност. На мен ще ми благодарят народите, които ще ощастливите, и потомците ви, на които ще оставите слава. Да, да... аз ще ви дам нещо повече от живот, ще ви дам безсмъртие!

Младият човек отново протегна ръката си към Арамис. Епископът я целуна, застанал на колене.

— О! — извика принцът със смущение, което трогна Арамис.

— Това е първата дан на почит към моя монарх. Когато отново ви видя, ще кажа: «Здравейте, ваше величество.»

— А дотогава — възкликна младият човек, притискайки бледи, отмалели пръсти към сърцето си, — дотогава никакви мечти, никакви сътресения, иначе животът ми ще пресекне! О, господине, колко е тясно в моя затвор. Колко е малък моят прозорец и тясна вратата! Как можа да проникне през нея, как можа да се събере тук толкова гордост, толкова блясък и щастие!

— Тъй като твърдите, че всичко това е донесено от мен, вие изпълвате сърцето ми с радост, ваше височество! — поклони се Арамис.

Произнасяйки тези думи, той почука. Вратата веднага се отвори. Зад нея стоеше надзирателят и Безмо, който, разяждан от безпокойство и страх, беше започнал неволно да се вслушва в идващите от килията гласове.

— Това се казва изповед! — комендантът се помъчи да изобрази усмивка на лицето си. Не можех и да предполагам, че един затворник, половин покойник, ще се кае в толкова грехове и ще ви отнеме толкова време.

Арамис мълчеше. Искаше му се по-скоро да напусне Бастилията, където тегнещата върху него тайна усилваше гнетящото впечатление, идващо от стените на крепостта. Когато стигнаха до жилището на Безмо, Арамис прошепна:

— Да поговорим сега делово... Не трябва ли да ме попитате за разписката относно сто и петдесетте хиляди ливри?

— И да заплатя първата третина от тази сума — добави тъжно бедният Безмо, като направи няколко крачки към своя железен шкаф.

— Ето ви разписката — подаде документа Арамис.

— А ето ви и парите — въздъхна три пъти комендантът.

— Разпоредено ми е да ви връча разписка за петдесет хиляди ливри — каза Арамис. — За пари не съм получавал никакви разпореждания.

Той си тръгна, оставяйки Безмо напълно объркан пред този истински кралски подарък, поднесен му толкова неprinудено.

ГЛАВА ВТОРА

КАК МУСТОН НАДЕБЕЛЯ, БЕЗ ДА УВЕДОМИ ЗА ТОВА ПОРТОС, И КАКВИ НЕПРИЯТНОСТИ ЗА ДОСТОЙНИЯ БЛАГОРОДНИК ПОСЛЕДВАХА ОТ ТОВА

Откакто Атос замина за Блоа, Д'Артанян и Портос се срещаха рядко. Единият имаше трудна служба при краля, а другият се беше увлякъл да купува мебели, които искаше да изпрати в своите многобройни имения. Той беше решил да постигне нещо, напомнящо за придворния разкош, който беше видял при краля и който го беше заслепил.

Д'Артанян, който беше запазил неизменна вярност към старите приятели, една сутрин, в свободно от служба време си спомни за Портос и обезпокоен, че вече две седмици нищо не е чувал за него, потегли нататък и го завари току-що станал от сън.

Достойният барон беше явно погълнат от някакви неприятни мисли. Нещо повече, той изглеждаше опечален. Провесил крака от кревата, баронът разглеждаше цял куп дрехи, украсени с кадифе, екселбанти, с грозни цветя. Всичко беше натрупано пред него на пода. Печален и замислен като заека от баснята на Лафонтен, Портос не забеляза влизания Д'Артанян, заслонен от мощната фигура на Мустон, който беше толкова едър, че можеше да закрие с тялото си всеки. В този момент размерите му се бяха удвоили, защото държеше пред себе си халат с разперени ръкави, за да може господарят му да го разгледа по-добре.

Д'Артанян спря на прага, за да разгледа по-добре загрижения домакин, въздишаш тежко пред купчината дрехи. Той реши, че е време да го откъсне от мъчителното занимание, и се изкашля, възвестявайки за пристигането си.

— А! — възкликна Портос и лицето му се озари от радост. — Д'Артанян е тук! Най-после ме споходи щастлива идея!

Мустон чу тези думи и се обърна с приветлива усмивка към приятеля на своя господар, като избави Портос от преградата, която му пречеше да прегърне приятеля си. Портос бързо скочи от кревата, протегна се, изпука с всички стави, пресече стаята си с две крачки и поривисто прегърна Д'Артанян. Струваше му се, че обича все повече стария си приятел.

— Ах, скъпи мой — повтори той няколко пъти, — ах, драги Д'Артанян, тук винаги сте желан, но днес повече от всякога!

— Така, така. Значи имате неприятности. Разкажете какво има, ако не е тайна.

— Първо — каза Портос, — вие знаете, че нямам от вас никакви тайни, и, второ... второ, огорчава ме това...

— Почакайте, дайте ми възможност да се измъкна от този куп сукно, атлас и кадифе.

— Крачете, крачете по-смело! — каза жално Портос. — Това не е нищо друго освен боклук.

— Дявол го взел! Сукно за двадесет ливри лакътят и вие наричате това боклук? Великолепен атлас и кадифе, които биха били достойни за самия крал, а ги наричате боклук! Та те са блестящи, скъпи Портос. Готов съм да се обзаложа, че в цяла Франция вие единствен притежавате такова количество от тях. Ако предположим, че от днес не поръчате нито един повече, а поживеете още стотина години, което не би ме учудило ни най-малко, то и в деня на вашата смърт ще имате нов костюм и дотогава нито един шивач няма да си покаже носа тук.

Портос поклати глава.

— Послушайте, приятелю — каза Д'Артанян. — Това мрачно настроение, което не е типично за вашия характер, ме плаши. Драги Портос, хайде да свършим с това и колкото по-скоро, толкова по-добре.

— Да, да свършим — отвърна Портос, — да се избавим, ако въобще е възможно. Виждате ли, аз получих покана за празненството във Во...

— Какво се оплаквате тогава? Кралят е бил причина за повече от сто скандала, породили непримирими вражди, и то само защото на този или онзи придворен е отказана покана. Значи вие наистина сте

поканен във Во? Това значи било! Предстои ви да видите приказно великолепие.

— Едва ли ще ми се удаде да го видя... Нямам костюм. Д'Артанян зяпна от изненада.

— Нямате костюм? Но вие имате най-малко стотина пред вас!

— Стотина! Това е вярно. Но нито един, който да ми е по мярка. Помните ли времето, когато Мустон беше слаб?

— Разбира се. Това беше, когато се наричаше Мускетон.

— А кога започна да дебелее?

— Не, не бих могъл да кажа. Извинявай, мой мили Мустон.

— Ходенето на проби — продължи Портос — е напразно губене на време, та макар и само веднъж на две седмици. Освен това може да се окажеш на път тъкмо когато искаш да имаш седем нови костюма... и после, аз не мога да търпя да ми вземат мярка. Или съм благородник, или не съм благородник, дявол да го вземе! Да позволиш на някакъв мошеник да те мери от главата до петите, това е крайно унизително. Тези хора ви намират или много изпъкнал тука, има много вдлъбнат там, като научават всички ваши достойнства и недостатъци. Знаете ли, когато излизаш от ръцете на шивача, се чувстваш като крепост, която е добре изучена от шпиони.

— Наистина, Портос, вашите мисли са много своеобразни.

— Нали разбирате, че след като съм инженер...

— Който е укрепил Бел-Ил...

— Дойде ми в главата мисъл и тя щеше да се окаже превъзходна, ако не беше небрежността на Мустон.

Д'Артанян хвърли поглед към слугата, който само вдигна рамене, сякаш искаше да каже: «Сам ще видите дали съм виновен за това, което се случи.»

— И така, аз много се зарадвах — продължи Портос, — като видях, че Мустон започва да дебелее. Нещо повече, доколкото можех, му помагах да трупа тлъстини. Хранех го с най-вкусна храна, като се надявах, че ще може да се изравни с мен по обем и тогава ще мога да го накарам да се разправя с шивачите и така да се избавя от вземането на мерки и други скучни неща.

— Аха! — извика Д'Артанян. Разбрах... Това би ви спасило от губене на време и от унижения.

— Дявол го взел! Представете си моята радост, когато една прекрасна утрин открих, че Мустон трябва да се обърне настрана, както аз самият се обръщам, за да мина през тайната врата, която тези дяволски архитекти направиха у нас, в Пиерфон, в стаята на покойната госпожа Дьо Валон. Та за тази врата, приятелю мой, искам да ви задам въпрос, на вас, който знаете всичко на този свят, за какъв дявол тия мошеници архитекти, които трябва да имат добър окомер, са измислили врати, които са годни само за слабаци.

— Тези врати — каза в отговор Д'Артанян — са предназначени за влюбени, а влюбените в по-голямата си част са с нежно и слабо телосложение.

— Госпожа Дьо Валон не е имала любовници — каза величествено Портос.

— Без съмнение, приятелю, без съмнение — побърза да се съгласи с него Д'Артанян, — но може би тези врати са били измислени от архитектите за случай, че вие се ожените повторно.

— Това действително е възможно — забеляза Портос. — Сега, когато получих от вас разяснение за тези твърде тесни врати, да се върнем към натрупването на тлъстини от Мустон. Но забележете, че първото има пряко отношение към второто. Аз неведнъж съм наблюдавал как нашите мисли се привличат. Вижте какво се случва, Д'Артанян, говорех за Мустон, който започна да дебелее, а завърших с това, че си спомних за госпожа Дьо Валон...

— Която е била слаба.

— Нима това не е учудващо?

— Приятелю, един от моите учени приятели, господин Костар, е направил същото наблюдение като вас, но го е нарекъл с някаква гръцка дума, която не запомних...

— Излиза, че моето наблюдение не е откритие! — извика Портос, учуден от думите на Д'Артанян. — А аз мислех, че пръв съм направил това.

— Приятелю, този факт е известен още отпреди Аристотел, или казано по друг начин, още отпреди две хиляди години.

— Но от това той не става по-малко достоверен — каза Портос, изпадайки във възторг от съпадението на собствените му мисли с мислите на философите от древността.

— Безусловно. Но нека се върнем към Мустон. Ние го оставихме в този момент, когато започна да дебелее пред очите ви, нали така?

— Точно така, господине — намеси се Мустон.

— Продължавам — каза Портос. — Мустон дебелееше толкова успешно, че оправда всичките ми надежди. Той достигна моите размери и аз можах да се убедя в това със собствените си очи, виждайки го един прекрасен ден облечен в моя собствен камизол. Тази дреха ми струваше доста скъпо, само за шев дадох стотина пистола.

— Аз го облякох, за да го пробвам, господине — каза Мустон.

— Значи — продължи Портос — аз реших, че от този ден с шивачите ще се разправя само Мустон. На него ще му вземат мярка и той напълно ще ме замени.

— Добре измислено! Просто чудесно! Но Мустон е фут и половина по-нисък от вас.

— Прав сте. Но аз наредих да се шие така, че на Мустон костюмът да е по-дълъг, а на мен ми ставаше по мярка.

— Какъв щастливец сте, Портос! Такива неща се случват само на вас.

— Да, да. Завиждайте ми, има за какво! Това беше по времето, когато заминах за Бел-Ил, тоест преди две години и половина. Преди това поръчах на Мустон, за да имам постоянно прилична модна дреха, да поръчва по един костюм на месец.

— Мустон е изпълнил заповедта ви. Или май не е? Не е хубаво, Мустон, не е хубаво!

— Напротив, господине, напротив!

— Не, той не е забравил да поръчва костюми, но е забравил да ме предупреди, че продължава да дебелее.

— Господи, Боже мой! Аз не съм виновен. Вашият шивач нито веднъж не ме предупреди за това.

— За две години този нехранимайко се е разширил в талията ни повече, ни по-малко с цели осемнадесет дюйма и последните дванадесет костюма са ми широки с фут до фут и половина. А предишните са излезли от мода и ако ги облека, ще имам вид на човек, пристигнал от Сиам и не припарвал две години в двора.

— Сега разбирам вашите грижи. Колко нови костюма имате? Тридесет и шест? И всъщност нито един. Излиза, че трябва да си

ушиете тридесет и седми и останалите тридесет и шест да подарите на Мустон.

— Ах, господине! — каза доволен Мустон. — Вие винаги сте били добър към мене.

— Дявол да го вземе! Нима мислите, че подобна мисъл не ми е идвала в главата или че ме спират разходите? Но до празненствата във Во остават два дни. Получих поканата едва вчера и незабавно повиках тук Мустон заедно с гардероба ми, но забелязах постигналото ме нещастие едва днес сутринта. Къде ще се намери горе-долу свестен шивач, който да ушие дреха за толкова време?

— Тоест костюм, обшит надлъж и нашир със злато, нали? Ще уредим това. Имаме още три денонощия на разположение. Вие сте поканен в сряда, а днес е неделя, и при това сутрин.

— Вярно. Но Арамис настойчиво ме моли да пристигна във Во един ден по-рано.

— Как така Арамис?

— Тази покана беше донесена от него.

— Разбирам. Вие сте поканен от господин Фуке.

— Не. Аз съм поканен от краля. На бележката пише ясно: «Господин Дьо Валон се предупреждава, че кралят е наредил да бъде включен в списъка на поканените.»

— Прекрасно. Все пак тръгвате с господин Фуке, нали?

— Само като си помисля — Портос откърти парче от паркета, — като си помисля, че нямам костюм, иде ми да се пръсна от яд. Искам да удуша някого или да счупя нещо.

— Не душете никого и не чупете нищо. Аз ще уредя всичко. Облечете един от тридесет и шестте костюма и да вървим при шивача на краля Персерен.

— Да, да, разбира се — Портос си даде вид, че шивачът на краля му е добре известен, макар че чуваше за пръв път името му.

— При Персерен, шивача на негово величество? Да, разбира се. Но аз мислех, че той е претрупан с работа.

— Естествено, че е претрупан с работа, но бъдете спокоен. Той ще направи за мен това, което не би направил за никого друго. Само че ще трябва да ви вземат мярка, скъпи мой.

— Ах, това е ужасно! Но какво да се прави?...

— Ще постъпите като всички. Ще постъпите като краля.

— Нима на краля също му вземат мярка? И той търпи това?

— Кралят, драги мой, е конте. Вие също, каквото и да казвате. Портос се усмихна с победоносен вид.

— Да вървим при шивача на негово величество. Щом той взема мярка на краля, и аз ще му позволя да ме измери от глава до пети.

ГЛАВА ТРЕТА

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВАШЕ ГОСПОДИН ЖАН ПЕРСЕРЕН

Шивачът на краля господин Персерен заемаше доста голяма къща на улица Сент-Оноре, близо до улица Арбър Сек. Беше човек, който разбираше от красиви тъкани, красиви инкрустации и кадифе, тъй като фамилията Персерен от поколения се занимаваше само с това — шиеше за кралете. Тази професия идва от времето на Карл IX, който често се предаваше на трудно осъществими фантазии.

Първият Персерен беше хугенот, като Амброаз Паре, но наварската кралица, прекрасната Марго, както я наричаха в онези времена и в литературните произведения, го беше пощадила, тъй като той учудващо добре шиеше костюми за езда, скривайки някои недостатъци на телосложението, и бе особено ценен заради това. След като бе спасила от гибел Персерен, тя се мръщи известно време, че беше шил красиви и много евтини черни телогрейки за кралица Екатерина, но накрая все пак беше доволна от спасяването му. Персерен беше благоразумен човек. Чул беше, че няма нищо по-опасно за хугенота от усмивката на Екатерина, и като забеляза, че тя му се усмихва по-често от обикновено, той се прекръсти на католик заедно с цялото си семейство. Ставайки по този начин безупречен, той достигна високото положение на главен шивач във френския двор. При Анри III, най-суетния от кралете, положението му стана толкова високо, че беше уместно то да се сравнява с най-високите върхове на Кордилерите. През целия си живот Персерен беше прочут като ловък играч и за да запази репутацията си и в гроба, се беше погрижил да изиграе и самата смърт. Той умря точно когато въображението му бе започнало да пресъхва, и бе оставил след себе си син и дъщеря, достойни за неговото име. Синът му беше крояч, точен като пергел, а дъщерята — шивачка и художничка, създаваща прекрасни дантели за украса.

Сватбата на Анри IV и Мария Медичи, прекрасните траурни дрехи на кралицата и няколкото думи, изтръгнаха се от господин Дьо Васомпиер, краля на контетата от онова време, осигуриха процъфтяване и на второто поколение от рода Персерен.

Кончино Кончини и неговата жена Галигари, които блестяха по това време във френския двор, пожелаха да италианизират френския костюм и за целта си доведоха шивачи от Флоренция. Персерен, на когото бяха засегнати патриотизмът и самолюбието, направи на нищо чужденците със своята неподражаема гладка бродерия. Работата завърши с това, че Кончини пръв се отказа от услугите на своите съотечественици и така високо оцени таланта на френския майстор, че си шиеше само при него. В деня, когато Витри го застреля на мостчето в двора на Лувъра, той бе облечен с костюм, ушит от Персерен. Този костюм парижани с удоволствие бяха разкъсали на части, ведно с прикриваната от него плът.

Въпреки благоволенieto, с което се ползваше Персерен при Кончини, Людовик XIII не го наказва, великодушно му прости и му запази длъжността. По времето, когато Людовик XIII Справедливи бе станал велик пример на безпристрастие, Персерен вече беше успял да възпита двама синове. Единият от тях изпробва силите си за сватбата на Ана Австрийска, като изработи за кардинал Ришелъо известния испански костюм, с който кардиналът танцуваше сарабанда, и приши към плаща на херцог Бъкингам бисери, на които беше съдено да се разсипят върху паркета на Лувъра.

Той шиеше на херцог Бъкингам, Сен-Мар, госпожица Нинон, Дьо Бофор и Марион дьо Лорм. Когато баща му умря Персерен III беше в апогея на славата си.

Същият Персерен III, стар, прославен и богат, обличаше и Людовик XIV. Нямаше син и това беше нещастieto на живота му, тъй като заедно с него угасваше династията, но разполагаше с няколко надеждни ученици. Имаше също карета, имение, най-яките в цял Париж лакеи и със специално разрешение на краля — сюррия хрътки. Шиеше и на Дьо Лион и Летелие, като им оказваше своеобразно благоволение, но тъй като беше израсъл сред държавни тайни, не можеше да направи сполучлив костюм на Колбер. Това бе необяснимо, но не пречеше да бъде факт. Талантите на великите хора, в каквото и да се проявяват, имат неуловими и тайни за очите на другите подбуди.

Те действат, без да знаят сами какво именно ги тласка към тази или онази постъпка. Великият Персерен с вдъхновение кроеше пола за кралицата, измисляше особен фасон на наметалото за кралския брат или бродерия за някой ъгъл на чорапите на принцеса Хенриета, неговата съпруга, но въпреки всичките си таланти не можеше да запомни мерките на Колбер.

— Този човек — често казваше той — положително ми се изплъзва, сигурно никога няма да го видя в добре ушит костюм, и то излязъл изпод моята игла.

От само себе си се разбира, че Персерен шиеше за Фуке, и той много високо ценеше майсторството му.

Персерен приближаваше осемдесетте, но все пак беше пълен със сили, а заедно с това и толкова слаб, та придворните шегобийци говореха, че имало опасност да се счупи. Славата и състоянието му бяха толкова внушителни, че братът на краля, който беше некоронован крал на контетата, често го вземаше под ръка и беседваше с него за модата. Най-малко склонните да плащат придворни не се осмеляваха да забавят плащането при Персерен, който шиеше на кредит най-много по един костюм и никога не започваше втори, докато не му заплатят първия.

Лесно е да се досетим, че подобен шивач не можеше да търси клиенти, напротив, беше почти недостъпен за онези, които се обръщаха към него за първи път. Персерен отказваше да шиеш на третото съсловие и на новоизпечени благородници. Говореше се, че от благодарност за подарената от Персерен парадна кардиналска дреха Мазарини му бил пхнал в джоба благородническа грамота.

Персерен беше остроумен и с остър език. Говореше се, че бил голям женкар и че въпреки осемдесетте си години с достатъчно твърда ръка вземал мярка за дамски корсаж. Ето при този шивач Д'Артанян заведе отчаяния Портос. Домът на производителите на платове бе една от най-красивите сгради в Париж.

— Гледайте, драги Д'Артанян, да опазите знатността на човек като мен — казваше Портос по пътя към този дом — от стълкновение с наглостта на този Персерен, който изглежда не е много учтив. Считам за необходимо да ви предупредя, че ако си позволи да бъде невежлив с мен, ще му хвърля един хубав бой, дори да се срещнем в двореца.

— След като сте препоръчан от мен — отвърна Д'Артанян, — можете да не се тревожите за нищо, дори да не бяхте това, което сте. Може би все пак Персерен нещо е виновен пред вас?

— Струва ми се, че веднъж...

— Какво се е случило веднъж?

— Бях изпратил Мускетон при един безделник, който се казваше така. И той отказа да шие за мен.

— Тук има нещо неясно и това недоразумение трябва да бъде изяснено. Мустон без съмнение е объркал нещо. Сигурно имената.

— Възможно е. Този мошеник Мустон никога не помни имена.

— С една дума, вземам тази работа изцяло върху себе си.

— Отлично.

— Разпоредете се да спрат каретата, Портос. Пристигнахме.

— Но ние сме при централния пазар, а вие казахте, че Персерен живее на ъгъла на улица Арбър Сек. Ще отминем ли Дома на производителите на платове?

— Ще слезем от каретата, ще се промъкнем през тълпата пажове и лакеи и ще влезем в къщата на Персерен. Давам ви за това честната си дума, особено ако пръв тръгнете вие.

Слязоха от каретата и тръгнаха към дома на шивача.

Отвън се бяха струпали хора, защото вратата на Персерен беше заключена, а стоящият пред нея лакей обясняваше на знатните клиенти, че в момента господин Персерен не може да приеме никого. Същият лакей съобщи поверително на някакъв благородник, че господин Персерен е зает с пет костюма за краля и обмисля в кабинета си украшенията, цвета и кройките на тези костюми.

Някои се задоволиха с този отговор и си тръгнаха към къщи, доволни, че могат да разпространят новината, други, по-упорити и настойчиви, искаха да им отворят незабавно и сред тях се открояваха трима кавалери със синя орденска лента, на които предстоеше да участват в балета на празненството във Во. Балетът, естествено, нямаше да се състои, ако те нямат костюми, скроени от ръката на великия Персерен.

Д'Артанян пусна пред себе си Портос със сила и се промъкна през тълпата, където учениците шивачи се отбраняваха както могат от клиентите. Забравихме да упоменем, че Портос също не беше пуснат в

къщата, но Д'Артанян излезе отпред и каза: «В името на краля!» — след което те безпрепятствено влязоха в къщата.

Опашката от недоволни велможи представляваше картина, любопитна в много отношения.

Капитанът на мускетарите, който се отличаваше с бързо и точно око, веднага я оцени. След като бегло огледа отделните групи, погледът му се спря върху човек, който седеше на табуретка точно пред него. Беше на около четиридесет години с меланхолично и бледо лице, с добри, умни очи. Той разглеждаше Д'Артанян и всички останали, подпрял брадата си с ръка като спокоен и любознателен наблюдател. След като забеляза и позна нашия капитан, той нахлупи шапката на главата си.

Може би този жест привлече вниманието на Д'Артанян. Ако нашето предположение е правилно, човекът с нахлупената шапка бе постигнал резултат, който явно не отговаряше на намеренията му. Костюмът на този човек беше съвсем обикновен, перуката на главата също и дори не много наблюдателните клиенти биха могли да го вземат за обикновен чирак, седнал на табуретка и усърдно шиещ сукно или кадифе.

Но той доста често навеждаше глава, за да може успешно да работи с ръце. Д'Артанян не се остави да бъде измамен и веднага разбра, че ако този човек работи, то не е над някаква тъкан.

— Ето какво било — обърна се капитанът към този човек, — значи вие сте се превърнали в шивач, скъпи ми господин Молиер?

— Тихо, тихо, господин Д'Артанян! Тихо, за Бога, мълчете! Ще ме издадете и ще ме познаят.

— Какво лошо има в това?

— Лошо няма, но...

— Искате да кажете, че и хубаво няма?

— Уви, прав сте, тъй като аз, уверявам ви, бях зает с разглеждането на много интересни фигури.

— Продължавайте, господин Молиер, продължавайте. Напълно разбирам колко интересно е това за вас... Няма да ви преча, но при едно условие: кажете къде е господин Персерен?

— Ще ви кажа с удоволствие. Той е в кабинета си, само че... ме доведе в тази стая, за да мога да върша спокойно наблюденията си, след което се усамоти в кабинета си, недостъпен.

— В такъв случай, скъпи ми господин Молиер, идете и ми кажете, че аз съм тук, искате ли?

— Аз? — извика Молиер с тон на честно куче, на което искат да отнемат получения на законно основание кокал. — Искате да се откъсна от моята работа? Ах, господин Д'Артанян, колко лошо се отнасяте към мен!

— Ако веднага не отидете да предупредите Персерен, че аз съм тук, драги господин Молиер — полугласно каза Д'Артанян, — то и аз няма да ви покажа един от моите приятели, който е тук с мен, предупреждавам ви.

— Ето този, нали?

Молиер обгърна Портос с поглед, който проникваше в сърцата и умовете и изглеждаше многообещаващ, след което той веднага стана и отиде в съседната стая.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

ОБРАЗЦИТЕ

В този момент тълпата започна да се разотива с мърморене и заплахи: напомняше океан по време на отлив, който оставя по крайбрежния пясък водорасли и пяна.

Десет минути по-късно се появи Молиер и направи знак на Д'Артанян зад завесата. Д'Артанян побърза нататък, увличайки със себе си Портос. По доста криволичетните коридори Молиер ги въведе в кабинета на Персерен. Старецът, засукал ръкави, прехвърляше отрязъци разкошна материя с втъкани в нея златни цветя, искаше да разбере как отразява тъканта при едно или друго осветление.

Забелязвайки влизация Д'Артанян, той остави настрана плата и тръгна да го посрещне, без да показва особен възторг и излишна любезност, но с необходимата доза уважение:

— Господина капитан на мускетарите, моля ви да ми простите, но съм страшно зает.

— Да, господин Персерен, чух и разбрах — костюмите на краля! Казват, че шиете три нови за негово величество, нали?

— Пет, господине, пет!

— Три или пет, това ни най-малко не ме безпокои. Аз знам, че те ще бъдат най-красивите на този свят.

— Да, да, така мислят всички. Когато ги завърша, ще бъдат най-красивите на този свят, по това няма спор. Но първо трябва да бъдат ушите, господин капитан, а за това е нужно време.

— О, вие имате още два дни и това време е повече, отколкото ви е необходимо, господин Персерен — Д'Артанян си даде съвсем равнодушен вид.

Персерен вдигна глава като човек, който не е свикнал да му противоречат по какъвто и да е повод, но Д'Артанян не обърна никакво внимание, че прославеният чародей започва да въси чело. Той продължаваше:

— Скъпи господин Персерен, довел съм ви клиент. Господин барон Дьо Валон дьо Брасие дьо Пиерфон!

Персерен се поклони, без това да предизвика някаква симпатия у намръщения Портос, който, откакто бе влязъл в кабинета, не преставаше да гледа накриво шивача.

— Един от моите най-близки приятели — добави в заключение Д'Артанян.

— На услугите на господина съм, но не сега. Малко по-късно!

— Приятелю мой — наставнически рече Портос, — когато искаш, време се намира.

Персерен стана морав, което при старците винаги е опасен симптом:

— Господине, можете да си поръчвате дрехи където пожелаете.

— Почакайте, Персерен, почакайте — произнесе с помирителен тон Д'Артанян, — днес не сте много любезен. Тогава ще ви кажа нещо, което ще ви направи по-сговорчив. Баронът е приятел не само с мен, но е и един от приближените на господин Фуке.

— Така, така! — смекчи тона си шивачът. — Това променя нещата, да, променя ги. — После се обърна към Портос и попита: — Господин баронът е привърженик на господин суперинтенданта?

— Аз съм сам за себе си — извика Портос и в същия момент завесата се вдигна, позволявайки да влезе още един свидетел на тази сцена.

Молиер наблюдаваше. Д'Артанян се смееше, а Портос наум раздаваше проклетия.

— Драги Персерен — поклони се Д'Артанян, — моля ви да ушиете костюм на господин барона.

— Щом е заради вас, нямам нищо против, господин капитан.

— Но това все още не е всичко, вие трябва незабавно да ушиете този костюм.

— По-рано от една седмица е невъзможно.

— Но това е все едно да ни откажете въобще, дрехата е необходима за празненствата във Во.

— Повтарям ви, че е невъзможно!

— Почакайте, драги господин Персерен, не бързайте да отказвате, особено ако аз ви помоля за това — чу се ласкав глас, който накара Д'Артанян да се обърне. Беше Арамис.

— Господин Дербле! — възкликна шивачът.

— Арамис! — измърмори Д'Артанян.

— Ах, нашият епископ! — приветства го Портос.

— Здравейте, Д'Артанян! Здравейте, мили Портос! Здравейте скъпи приятели! — каза Арамис. — И така, любезни господин Персерен, ушийте костюм на господин барона и аз ви гарантирам, че с това ще доставите удоволствие на господин Фуке.

Произнасяйки тези думи, той направи знак на Персерен, който означаваше: «Приемете поръчката и се сбогувайте с тях.» Беше очевидно, че Арамис има по-голяма тежест от Д'Артанян пред Персерен. Шивачът се поклони в знак на съгласие, после се обърна към Портос и каза сухо:

— Идете при моите ученици — те ще ви вземат мярка. Портос се изчерви, а Д'Артанян разбра, че всеки момент ще избухне буря, и обръщайки се към Молиер, каза:

— Драги господин Молиер, вие виждате пред себе си човек, който счита, че ще засегнат честта му, ако позволи да вземат мярка върху плътта и костите, дадени му от Господ Бог. Вижте тази интересна личност и използвайте своите наблюдения.

Молиер нямаше нужда от този съвет, защото и без това не сваляше очи от барон Портос.

— Господине — каза Молиер, обръщайки се към него, — ако благоволите да дойдете с мен, аз ще направя така, че кроячите ще ви вземат мярка, без нито веднъж да се докоснат до вас.

— Но как ще стане това, приятелю?

— Твърдя, че като ви вземат мярка, няма да ви тормозят с лакти, футове или дюймове. Това е нов начин, измислен от нас за знатни господа, които са толкова чувствителни, че не могат да позволят на някакви недодялани селяни да се докосват до тях и да ги опипват. Ние сме се сблъскали с хора, които не понасят да им вземат мярка. Наистина, тази процедура оскърбява естественото достойнство на човека и ако вие, господине, случайно принадлежите към тези хора...

— Дявол да го вземе, мисля, че да.

— Отлично, господин барон. В такъв случай всичко ще стане възможно най-добре и вие ще бъдете първият, който ще изпита върху себе си измисления от нас начин.

— Но все пак ще ми вземат тази дяволска мярка?

— Господине — Молиер се поклони, — ако благоволите да дойдете с мен, ще се убедите лично в това.

Арамис наблюдаваше тази сцена с неотслабващо внимание. Той си мислеше, че и Д'Артанян ще тръгне с Портос, за да не изпусне края на забавната сцена. Въпреки цялата си проникателност обаче Арамис грешеше. Излязоха само Портос и Молиер. Д'Артанян остана в кабинета на Персерен. Може би от любопитство, а може би за да прекара няколко допълнителни мига с Арамис, своя стар приятел. След като Портос и Молиер излязоха, Д'Артанян се приближи до епископа, което явно не влизаше в плановете на последния.

— Вие също ли имате нужда от нова дреха, приятелю?

— Не — усмихна се Арамис.

— Нали ще отидете във Во?

— Ще отида, но без нови дрехи. Забравяте, драги Д'Артанян, че ванският епископ не е толкова богат, че да си шие нова дреха за всяко празненство.

— А не пишем ли вече поеми — попита, смеейки се, мускетарят.

— О, подобни глупости отдавна не ме занимават.

— Така, така — каза Д'Артанян със съмнение в гласа. Персерен се беше задълбочил отново в огледа на своя плат.

— Не мислите ли, драги Д'Артанян, че с присъствието си притесняваме този славен човек.

«Ето какво било — помисли си мускетарят, — значи аз те притеснявам.»

После каза на глас:

— Да вървим тогава. Ако сте свободен като мен. Или искате да поговорите насаме с Персерен?

— Насаме — каза Арамис. — Да, разбира се, насаме, разбира се, но вие не влизате в сметката. Повярвайте ми, никога не съм имал тайни от приятел като вас.

— О, не, аз си тръгвам — настояваше Д'Артанян, макар че в гласа му се долавяше любопитство.

Смущението на Арамис, колкото и тънко да бе замаскирано, не убягна от гасконецата, а той знаеше, че в непроницаемата душа на този човек абсолютно всичко, дори и най-дребното наглед, е подчинено на предварително набелязана цел. Макар че целта не беше известна на

Д'Артанян, като имаше предвид характера на своя приятел, той разбираше, че във всеки случай тя не е маловажна.

Арамис забеляза подозрение у Д'Артанян и настоя:

— Останете, моля ви, ето в какво се състои работата... Той се обърна към шивача и каза:

— Драги господин Персерен... аз съм безкрайно щастлив, че и Д'Артанян присъства тук.

— Така ли? — възкликна капитанът на мускетарите, вярвайки в искреността на Арамис още по-малко отпреди.

Персерен не се помръдна. Арамис насила взе от ръката му парчето плат и го върна в реалната действителност:

— Драги господин Персерен, тук е господин Льобрен, един от художниците на господин Фуке.

«Чудесно — помисли си Д'Артанян, но какво общо има тук Льобрен?»

Арамис погледна към Д'Артанян, който си даваше вид, че разглежда гравюрите с изображението на Марк Антоний.

— Вие искате да му ушим такъв костюм, какъвто си поръчват епикурейците? — попита Персерен.

Произнасяйки разсеяно тези думи, достойният шивач направи опит да си вземе парчето плат от Арамис.

— Костюм за епикуреец? — попита Д'Артанян със следователски тон.

— Наистина — каза Арамис, усмихвайки се със своята чаровна усмивка, — наистина, от самата съдба е предначертано Д'Артанян тази вечер да проникне във всичките наши тайни. Вие, разбира се, сте чували за епикурейците на господин Фуке, нали?

— Разбира се. Това е нещо като кръжок на поети, който се състои от Лафонтен, Лоре, Пелисон, Молиер и кой знае още колко от заседаващите в Сен-Манде.

— Вярно. Та ето какво, ние обличаме нашите поети в униформа и ги зачисляваме на кралска служба.

— Превъзходно. Досещам се, че това е изненада, която господин Фуке готви за краля. Бъдете спокойни! Ако тайната на господин Льобрен се състои само в това, няма да я издам.

— Вие сте очарователен както винаги, скъпи приятелю. Не, господин Льобрен няма нищо общо с това. Тайната, към която той е

причастен, е по-значителна от тази.

— Тогава предпочитам да не бъда посветен в нея — Д'Артанян даде вид, че се кани да си тръгне.

— Влезте, Любрен, влезте — каза Арамис, като отваряше с дясната си ръка вратата, а с лявата удържаше Д'Артанян.

— Честна дума, нищо не разбирам — изломоти Персерен. Както се казва на театрален език, Арамис направи пауза.

— Драги господин Персерен — започна той, — вие шийте пет костюма на негово величество, нали? Един от коприна, един ловен от сукно, един от кадифе, един от атлас и, най-накрая, един от флорентински плат.

— Вярно е, но откъде монсеньорът знае всичко това?

— Много просто, господине: предстоят лов, празненство, концерт, разходка и прием. Петте изброени от мен костюма са предвидени от етикета.

— Монсеньор, вие знаете решително всичко на този свят.

— И много друго в добавка, бъдете спокоен — промърмори Д'Артанян.

— Но — извика, тържествувайки, шивачът — това, което не знаете и няма да узнае никой — знаем го само кралят, госпожица Дьо ла Валиер и аз — това са цветът на материята, видът на украсата, кройката и съотношението на частите. С една дума — целият костюм!

— Точно с това — каза Арамис — бих искал с ваша помощ да се запозная, драги господин Персерен.

— Никога! — побледня изплашеният до смърт шивач, макар че Арамис произнесе с меден глас последните си думи.

Исканията на Арамис изглеждаха за Персерен толкова неуместни, толкова смешни и прекалени, че той отначало се засмя тихичко, после все по-силно и завърши с взрив от неудържим смях.

Д'Артанян последва примера на шивача, но не защото намираше молбата му за смешна, а защото искаше да разпали повече въображението на Арамис. Последният им остави възможност да се насмеят до насита и когато смехът спря, каза:

— На пръв поглед наистина може да ви се стори, че съм си позволил нещо нелепо, нали? Но Д'Артанян, който е олицетворение на благоразумието, естествено, ще потвърди, драги господин Персерен,

че аз не мога да постъпя иначе, длъжен съм да се обърна към вас с такава молба.

— Как така? — учуди се мускетарят, превръщайки се в слух. Благодарение на своето изключително шесто чувство той разбра, че до този момент са действали единствено разузнавачите, а истинското сражение тепърва предстои.

— Как така? — недоверчиво каза Персерен.

— Ами господин Фуке — продължаваше Арамис — дава празненството в чест на краля. Прави го, за да му достави удоволствие! С внимание, любезност, забавни изненади, с цял ред сюрпризи като този, за който току-що говорихме... имам предвид зачисляването на поетите на кралска служба. А присъстващият тук господин Льобрен е живописец, който рисува изключително точно...

— Да, да — каза Персерен. — Виждал съм картините на господин Льобрен и съм си отбелязал, че костюмите при него са нарисувани много щателно. Ето защо веднага се съгласих да му направя костюм, дори от тези, които се шият на епикурейците, или някакъв друг.

— Драги господин Персерен, вашето обещание за нас е скъпоценно, но ние ще си спомним за него малко по-късно. Сега господин Льобрен има нужда не от нов костюм, който вие ще му ушите в близко бъдеще, а от костюмите, които ще пригответе за краля.

Персерен подскочи, а Д'Артанян, който беше спокоен и търпелив човек, свикнал да размишлява над това, което вижда, никак не се учуди от реакцията на шивача. Действително молбата, с която Арамис се обръщаше към него, беше странна и необикновена.

— Костюмите, приготвени за краля? Да дам на някого да копира костюмите на негово величество!? О, господин епископ! Простете ми, но ваше преосвещенство с ума си ли е? — извика побледнял и окончателно загубил главата си шивачът.

— Помогнете ми, Д'Артанян — Арамис се усмихна широко, без да изрази с нещо своята досада, — помогнете ми да убедя този господин. Надявам се, че вие разбирате за какво става дума, нали?

— Да си призная, не особено.

— Как! И вие ли не разбирате, че господин Фуке иска да направи изненада на краля, която се състои в това: пристигайки във Во, кралят

да види там своя нов портрет! На портрета, който ще бъде нарисуван с изумителна прилика, той трябва да бъде със същия костюм, с който е този ден.

— Ето какво било — извика мускетарят, който почти повярва на думите на Арамис — толкова правдоподобно беше разказано то, — да, да, драги Арамис, вие сте прав. Вашата мисъл е просто великолепна. Готов съм да се басирам, че идеята е ваша.

— Не знам — отвърна небрежно ванският епископ, — моя или на господин Фуке...

После, забелязвайки нерешителност върху лицето на Д'Артанян, той се наведе към Персерен:

— Какво ще кажете за това, господин Персерен? С нетърпение чакаме решението ви.

— Ще кажа, че...

— Искате да кажете, че ваше право е да откажете. Сам зная това и нямам намерение да ви насилвам, ще ви кажа нещо повече: много добре разбирам деликатността, която ви пречи да се съгласите с идеята на господин Фуке. Вие се страхувате да не би да излезе, че се подмазвате на негово величество. Това е благородство на душата, господин Персерен!

Шивачът промърмори нещо неясно.

— Наистина това би било очевидно подмазване пред нашия млад господар — продължаваше Арамис. — Но ако господин Персерен откаже да изпълни вашата молба, каза ми господин суперинтендантът, кажете му, че от това той нищо няма да загуби в моите очи, аз и занапред ще се отнасям към него с уважение. Само че...

— Само че?... — повтори обезпокоен Персерен.

— Само че — продължи Арамис — ще трябва да кажа на краля: «Господарю, имах намерението да предложа на ваше величество вашето изображение, но господин Персерен със своята деликатност, наистина малко преувеличена, но достойна за уважение, се възпротиви на това».

— Възпротиви се?! — извика шивачът, изплашен от отговорността, която му се възлагаше. — Да се противя на това, което иска господин Фуке, когато става въпрос да се достави удоволствие на краля? Ах, господин епископ, каква лоша дума се откъсна от вашата уста. Да се противя! Благодаря на Бога, че не съм произнесъл тази

дума. Призовавам за свидетел капитана на мускетарите на негово величество. Нима се противя на нещо, господин Д'Артанян?

Д'Артанян замахна с ръце, показвайки, че иска да остане неутрален. Той чувстваше с всяка фибра на тялото си, че тук се крие неизвестна интрига. Проклинаше се, че е толкова недосетлив, но в очакване на по-нататъшните събития реши да се въздържа.

Персерен, уплашен от мисълта, че може да бъде казано на краля, че се е възпротивил на изненадата, която са искали да му направят, поднесе на Льобрен кресло и извади от шкафа четири блестящи от общитото злато, великолепни костюма. Петият все още се намираше в ателието. Той слагаше тези произведения на шивашкото изкуство едно след друго върху манекени, донесени някога от Бергамо по времето на Кончини и подарени на Персерен Втори от маршал Данкър. Това се случи след поражението на италианските шивачи, разорени от успешната конкуренция на Персереновци.

Художникът започна да скицира, после да оцветява своите рисунки.

Арамис, който стоеше до него и внимателно наблюдаваше всяко движение на четката, внезапно спря Льобрен:

— Струва ми се, че вие не сте уловили добре тона, драги господин Льобрен. Вашите бои ще ви излъжат и върху платното няма да се постигне пълното сходство, което ни е необходимо. Очевидно е, че за да бъдат предадени нюансите с по-голяма точност, трябва да се работи по-дълго време.

— Това е вярно — каза Персерен, — но времето ни е много малко и аз, господин епископ, тук съм свършено безсилен.

— В такъв случай — спокойно забеляза Арамис — нашата идея е обречена на провал и това ще стане заради невярното предаване на нюансите.

Междувременно Льобрен беше нарисувал тъканта и кройката много точно и Арамис го наблюдаваше с нескривано нетърпение.

«Що за дяволска комедия се разиграва тук?» — продължи да се пита мускетарят.

— Така нещата няма да тръгнат — каза Арамис. — Господин Льобрен, събирайте си четките и сгъвайте платната.

— Вярно, вярно! — извика разочарованият художник. — Осветлението тук е ужасно.

— Това е идея, Льобрен, при това много точна! А ако ние с вас имахме образец от всяка тъкан, време и подходящо осветление...

— О! — възкликна Льобрен. — Тогава съм готов да гарантирам, че всичко ще бъде наред.

«Така, така — каза си Д'Артанян, — тук изглежда е взелът на цялата интрига. Нужни са му образци от всеки плат. Но дявол да го вземе, дали Персерен ще му даде тези образци?»

Последните позиции на Персерен бяха предадени и той, измамен от престореното равнодушие на Арамис, отрязва пет парчета от тъканите, които даде на епископа.

— Така ще бъде по-добре. Нали? — обърна се Арамис към Д'Артанян. — Какво е вашето мнение по този въпрос?

— Моето мнение, драги Арамис — каза Д'Артанян, — е, че вие никак не сте се променили.

— Следователно си оставам ваш приятел — каза епископът със своя очарователен глас.

— Да, да, разбира се — високо отвърна Д'Артанян.

После си каза: «Ако ти, свръхйезуите, успя да ме измамиш, това не означава, че ще ти стана съучастник, и за тази цел трябва навреме да си тръгна».

— Прощавайте, Арамис — продължи Д'Артанян, обръщайки се на висок глас към епископа, — сбогом! Ще ида да потърся Портос.

— Почакайте за минутка — каза Арамис, като слагаше в джобовете си образците. — Почакайте, свърших си работата и ще бъда отчаян, ако не разменя за довиждане няколко думи с нашия скъп приятел.

Льобрен си прибра боите и четките. Персерен прибра кралските костюми в същия шкаф, от който бяха извадени. Арамис опипа джоба си, желаейки да се увери, че образците няма да изпаднат оттам, и всички заедно излязоха от кабинета на шивача.

ГЛАВА ПЕТА

КАК У МОЛИЕР МОЖЕ БИ ЗА ПЪРВИ ПЪТ СЕ ПОЯВИ ЗАМИСЪЛЪТ ЗА НЕГОВАТА КОМЕДИЯ «БУРЖОАТА БЛАГОРОДНИК»

Д'Артанян откри Портос в съседната стая, но това вече не беше предишният загрижен Портос, а радостно възбуден, сияещ, любезен, очарователен Портос. Той оживено разговаряше с Молиер, който никога не бе виждал нещо по-забележително и въобще нещо подобно.

Арамис тръгна към Портос и му протегна тънката си бяла ръка, която веднага потъна във великанската лапа на стария приятел. Към тази операция Арамис винаги пристъпваше с известен страх, но този път приятелското ръкостискане не му причини особени страдания. После ванският епископ се обърна към Молиер:

— И така, господине, тръгвате ли с мен към Сен-Манде?

— С вас, монсеньор, ще тръгна навсякъде.

— В Сен-Манде! — възкликна Портос, поразен от отношенията между непристъпния кански епископ и никому неизвестния шивач-ученик. — Вие, Арамис, вземате този господин в Сен-Манде?

— Да — отвърна с усмивка Арамис, — да, вземам го в Сен-Манде и ние имаме много малко време.

— Освен това, мили мой Портос — каза Д'Артанян, — господин Молиер съвсем не е това, което изглежда. Господи Молиер е един от главните клиенти на Персерен и него го чакат в Сен-Манде, където трябва да пробва костюмите, поръчани от господин Фуке за епикурейците във връзка с предстоящото празненство.

— Да, да! Съвършено вярно! — потвърди Молиер.

— И така — каза Арамис, — ако сте свършили вашите работи с господин Дьо Валон, да тръгваме, драги господин Молиер.

— Ние свършихме — обяви Портос. — И съм доволен. Напълно. Молиер се поклони на Портос няколко пъти и стисна ръката, която

капитанът на мускетарите му протегна крадешком.

— Господине — каза Портос с преувеличена учтивост, — моля ви преди всичко да бъдете абсолютно точен.

— Още утре ще получите вашия костюм, господин барон — отвърна Молиер. И тръгна с ванския епископ.

Д'Артанян хвана под ръка Портос и го попита:

— Какво направи с вас този шивач, че така го харесахте?

— Какво е направил с мен ли? — извика възторжено Портос. — Това, което досега не е правил нито един от представителите на цялата шивашка порода. Той ми взе мярка, без нито веднъж да се докосне до мен! Накара да потърсят, вече не знам къде, цял отбор манекени с различна големина, надявайки се, че може би сред тях ще се намери нещо подходящо за мен. Но и най-големият, манекенът на тамбурмажора на швейцарците, и той се оказа два дюйма по-нисък и половин фут по-тънък от мен. Вместо да ме разделя на части, да ме кара да се навеждам, да ми извива ръцете и краката и да прави всевъзможни удивителни и унижителни движения, той ми каза: «Господине, благородният човек трябва сам да си взема мярка. Бъдете любезен да се приближите до това огледало.» Аз се приближих до огледалото. Трябва да призная, че не разбирах добре какво иска от мен този Молиер. И тъй като все още се опасявах, че ще започнат да ми вземат мярка, му казах: «Действайте по-внимателно, защото имам гъдел.» Но той ми отвърна ласкаво и учтиво: «Господине, за да ви стои добре костюмът, трябва да бъде направен по вашата фигура. А вашата фигура е отразена точно в огледалото. Ние ще вземем мярка не от вас, а от огледалото.»

— Не е лошо — одобри Д'Артанян, — вие сте се видели в огледалото, но кажете ми, приятелю, къде намерихте огледало, в което да се поберете цял?

— Драги мой, това беше огледалото на краля!

— Но кралят е фут и половина по-нисък!

— Не зная как става това при тях, мисля, че се подмазват на краля, но огледалото беше доста голямо. Наистина, беше направено от девет венециански огледала, по три хоризонтално и вертикално.

— О, какви поразителни изрази използвате! Къде сте ги научили?

— В Бел-Ил, приятелю, в Бел-Ил. Там ги чух, когато Арамис даваше указания на архитекта. Но да се върнем към нашето огледало. Този славен Молиер започна да чертае с тебешир по огледалото, нанасяйки линии, които съответстваха на моето тяло, като си повтаряше през цялото време правилото, което аз намирам прекрасно: «Необходимо е дрехата да не притеснява този, който я носи.»

— Да, великолепно правило! Но не всякога се използва в живота.

— Ето защо аз го намерих още по-учудващо, когато Молиер започна да го развива.

— Молиер.

— Да, да, Молиер! «Например, продължаваше Молиер, ако се наложи да извадите шпагата си, когато сте облечен официално, как ще постъпите? Дрехата трябва да стои свободно, така че да не притеснява движенията ви, ако се наложи да измъкнете шпагата. Заемете отбранителна позиция!» Аз направих два прекрасни удара, след което излетяха две стъкла от прозорците. «Това са дреболии, каза той, останете си в същото положение като сега.» Вдигнах лявата си ръка и изящно я сгънах, така беше протегната наполовина напред и защитаваше гърдите с китка, а талията — с лакът.

— Да — съгласи се Д'Артанян, — това е истинската отбранителна позиция, може да се каже класическата.

— Именно, приятелю... вие намерихте подходящата дума. В това време господин Волиер...

— Молиер.

— Вижте, Д'Артанян, бих предпочел да го наричам с онова, другото име... как беше?

— Поклен.

— Нека по-добре да бъде Поклен.

— Защо мислите, че ще запомните това име по-лесно от първото?

— Разбирате ли, щом се казва... Поклен, ще си спомня за госпожа Кокнар. Ще променя КОК с ПОК, НАР с ЛЕН и ще излезе Поклен вместо Кокнар.

— Чудесно! — възкликна Д'Артанян, зашеметен от думите на Портос. — Но продължавайте, приятелю, аз ви слушам с възхищение.

— Значи този Коклен нарисова върху огледалото ръката ми.

— Извинете, но името му е Поклен.

— А аз какво казах?

— Казахте Коклен.

— Да, прав сте. Та този Поклен рисуваше върху огледалото ръката ми, за което отиде немалко време... Той доста дълго ме гледа. Аз наистина бях великолепен. «Това не ви ли уморява?» — попита ме той. «По-полека», казах аз в отговор, като сгънах коляно едва-едва. «Мога да стоя така час, не повече». «Не, аз никога няма да допусна това! Ние имаме услужливи момчета, които ще сметнат за свой дълг да държат ръцете ви, както едно време са държали ръцете на пророците, когато са се обръщали с молба към Бога.» «Отлично», отвърнах аз. «Нали няма да приемете подобна помощ като унизителна за себе си?» «О, не, мили мой, казах му в отговор, мисля, че да позволиш да те подкрепят и да позволиш да ти вземат мярка, са много различни неща.»

— Вашето разсъждение е извънредно дълбокомислено.

— След това — продължи Портос — той даде знак, при което се приближиха двама шивачи новаци. Единият започна да ми крепи лявата ръка, докато другият безкрайно внимателно поддържаше дясната. «Третият новак — тук» — извика той. Третият се приближи. «Подкрепяйте в кръста господин барона.» Новакът ме прихвана в кръста.

— Така ли позирахте? — попита Д'Артанян.

— Така, докато Покнар чертаеше по огледалото.

— Поклен, приятелю.

— Вие сте прав... Поклен. Слушайте, Д'Артанян, аз предпочитам да наричам този човек Молиер.

— Добре, нека да бъде по вашему.

— През цялото време Волиер чертаеше по огледалото.

— Не е лошо измислено.

— Естествено! Мене много ми хареса този начин! Поставя всекиго на мястото му.

— Как завърши всичко това?

— Така, че никой не се докосна до ме. И по всяка вероятност аз съм първият, на когото са вземали мярка по този начин. Някои знаци, които си разменяха Волиер и новаците, ми дадоха тази увереност.

— Но, скъпи приятелю, това никак не ме учудва, след като сте имали работа с Молиер.

— Волиер!

— О, не, дявол да го вземе! Наричайте го Волиер, ако искате, но за мен той и занапред ще си бъде Молиер. Та аз казах, че никак не се учудвам, след като сте имали работа с Молиер. Той е доста схватлив, а вие сте му внушили блестяща мисъл. Мисля, че тя и в бъдеще ще му служи, и то доста добре. Защото, драги мой Портос, от всички наши известни шивачи не някой друг, а именно Молиер знае да шие тъкмо по мярка на нашите барони, нашите графове и нашите маркизи.

След като произнесе тези думи, които ние не се каним да обсъждаме нито откъм остроумната страна, нито откъм тяхната дълбочина, Д'Артанян помъкна със себе си Портос от дома на Персерен и заедно се качиха в каретата. Тук ние ще ги оставим и ако читателят желае, ще тръгнем към Сен-Манде след Арамис и Молиер.

ГЛАВА ШЕСТА

КОШЕРИ, ПЧЕЛИ И МЕД

Банският епископ, доста недоволен от срещата си с Д'Артанян у Персерен, се върна в Сен-Манде в твърде лошо настроение. Молиер, напротив, беше възхитен от това, че му се бе удало да направи превъзходна скица, която винаги ще може да превърне в картина. Той се върна в най-радостно разположение на духа.

Цялата лява страна на първия етаж на къщата беше пълна с епикурейци. Тук се бяха събрали всички знаменитости, с които Фуке беше близък. Усамотили се всеки в своя ъгъл, те се занимаваха като пчели в килийките си с приготвяне на меда за кралската баница, с която Фуке се канеше да угости Людовик XIV на предстоящото празненство във Во.

Пелисон беше подпрял глава на ръката си и нахвърляше пролога към «Непоносимите» — приятна комедия, която предстоеше да представи Поклен дьо Молиер, както казваше Д'Артанян, или Поклен дьо Волиер, както казваше Портос. Лоре с цялото си простодушие, присъщо на занаята на журналиста, (журналистите винаги са били простодушни), съчиняваше описание на още несъстоялото се празненство във Во. Лафонтен преминаваше от едни към други като загубена, разсеяна, нахална и непоносима сянка, която шуми и нашепва на всеки на ухото всякакви поетически щуротии. Той толкова пъти попречи на Пелисон да се съсредоточи, че последният накрая вдигна глава и недоволно помоли:

— По-добре, Лафонтен, да бяхте ми намерили добра рима, нали твърдите, че се разхождате в горите на Парнас.

— Каква рима ви е нужна? — попита баснописецът, наречен така от госпожа Дьо Севийе.

— Трябва ми рима за свети.

— Клетите — отвърна Лафонтен.

— Но, драги мой, къде се пхате с вашето «клетите», когато става въпрос за прелестите на Во? — намеси се Лоре.

— Освен това — каза Пелисон — то не е рима. Вие имате един отвратителен навик, който ще ви попречи да станете първокласен поет. Римувате небрежно. Знайте, че всяка рима е лоша, щом може да се намери по-добра.

— В такъв случай от днес ще пиша само проза — каза Лафонтен, който възприе упрека на Пелисон сериозно. — Аз и без това неведнъж съм си мислил, че съм шарлатанин, а не поет, ето какво съм аз! Да, да, да, това е чистата истина! За начало ще изгоря стотина стихове, които току-що съчиних. И са още в главата ми.

— И как ще ги изгорите, след като са в главата ви?

— Първо ще ги запише на хартия — каза влизацият в стаята Молиер, — после ще ги изгори.

— Колко просто! Никога не бих се сетил за това! Какъв дявол е този Молиер! — каза Лафонтен. След като се удари по челото и добави: — Ти завинаги ще си останеш магаре, Жан дьо Лафонтен.

— Какво казвате, приятелю мой? — попита Молиер.

— Казвам, че завинаги ще си остана магаре, драги събрате — отвърна Лафонтен. — Оказва се, че римувам лошо, че съм негодник.

— Кой каза това?

— Пелисон. Не е ли така, Пелисон?

Пелисон, погълнат от заниманието си, не отговори.

— Но ако Пелисон е казал, че сте негодник — възкликна Молиер, — излиза, че ви е оскърбил! Драги мой, съветвам ви, след като сте благородник, да не оставяте такова оскърбление ненаказано. Вие някога излизали ли сте на дуел?

— Един-единствен път, мой противник беше един лейтенант от леката кавалерия. Мисля, че беше съблазнил жена ми.

— А! И какво излезе от този дуел? — Молиер пребледня леко.

— Излезе, че противникът изби оръжието от ръцете ми, след което ми се извини и каза, че кракът му няма да стъпи у дома. Вдигнах шпагата и казах твърдо: «Чуйте, господине, аз се дуелирах с вас не защото сте любовник на моята жена, а защото ми казаха, че трябва да се дуелирам. Тъй като никога не съм бил толкова щастлив, както от момента, когато станахте неин любовник, бъдете любезен както преди да идвате у нас или, дявол да го вземе, да възобновим дуела.» Така на него му се наложи да остане любовник на моята скъпа съпруга, а аз продължавам да бъда най-щастливият човек на земята.

Всички се засмяха гръмогласно. Само Молиер прекара ръка по очите си. Може би за да изтрие сълза или да сподави въздишка. Уви, всички знаеха, че беше моралист, но не и философ.

— Все едно — каза той, — Пелисон ви е оскърбил.

— Ах, да! Забравих го вече, а и Пелисон е хиляди пъти прав. Не това ме огорчава истински, скъпи мой. Сигурен съм, че нашите епикурейски костюми няма да бъдат готови.

— С вашия костюм ли разчитахте да бъдете на празненството?

— И на празненството, и след празненството. Моята прислужничка ме осведоми, че костюмът ми вече не изглежда както преди. Виждате ли, аз го оставих на пода в кабинета си и моята котка... да, моята котка се е окотила върху него...

Молиер се разсмя гръмко. Пелисон и Лоре го последваха.

В този момент се появи ванският епископ със свитък чертежи и листове пергамент и сякаш ангелът на смъртта повя с леден хлад и смрази непринуденото и игриво въображение. Бледото му лице изплаши грациите, на които принасяше жертвени дарове Ксенократ. В стаята се възцари мъртва тишина.

Арамис раздаде на всички присъстващи покани за предстоящото празненство и им предаде благодарност от името на Фуке. Суперинтендантът, каза той, е зает с работа в кабинета си, лишен от възможност да се види с вас, но той моли да му изпратите плодовете на дневния си труд и по такъв начин да го разтушите след неговите тежки нощни занимания.

При тези думи всички наведоха глави. Дори Лафонтен седна и започна да пише върху лист тънка хартия. Пелисон окончателно оправя епилога си. Молиер съчини петдесет нови стиха, за които го беше вдъхновило посещението при Персерен. Лоре написа статия-пророчество за изумителното празненство и Арамис, натоварен с плячка като господаря на пчелите, като голям черен стършел, украсен с пурпур и злато, мълчалив и загрижен, се отправи към определените му стаи. Но преди да си тръгне, той се обърна към всички:

— Ще дойде ли някой с мен? Аз поемам за Париж след четвърт час след като говоря с господин Фуке. Предлагам своята карета.

— Отлично — обади се Молиер. — Приемам предложението ви и идвам веднага.

Смехът на епикурейците долетя до кабинета на Фуке в момента, когато Арамис влизаше в него.

Що се отнася до Молиер, Арамис го прати при каретата, докато той размени няколко думи със суперинтенданта.

— О, как се смеят там! — въздъхна Фуке.

— А вие, монсеньор, не се ли смеете вече?

— Загубих тази способност, господин Дербле.

— Денят на празненството приближава.

— А парите си отиват.

— Не ви ли казах, че това е моя грижа?

— Вие ми обещавахте милиони.

— Ще ги получите на следващия ден след пристигането на краля.

Фуке обърна към Арамис проницателния си поглед и прекара ледената си ръка по влажното чело. Арамис разбра, че суперинтендантът се съмнява в него или мисли, че не е по силите му да добие обещаните пари. Можеше ли Фуке да повярва, че един беден епископ, бивш абат, бивш мускетар, ще може да намери подобна сума?

— Драги Дербле — каза Фуке, — ако падна, то ще бъде от такава височина, че ще стана на парчета. — После тръсна глава, сякаш искаше да прогони тези мисли, и попита: — Откъде идвате сега, приятелю мой?

— От Париж. Направо от Персерен.

— Защо сам ходите при Персерен? Не мисля, че придавате толкова голямо значение на костюмите на нашите поети.

— Не, но готвя изненада, която да поднесете на негово величество краля.

— Скъпо ли ще струва?

— Някакви си сто пистола, които ще дадете на Льобрен.

— А, значи това е картина! Толкова по-добре! А какво ще изобразява тя?

— Ще ви кажа по-късно. Освен това използвах случая, за да разгледам костюмите на нашите поети. Те са възхитителни. Малко от благородниците имат костюми като техните. Всички ще видят разликата между придворните, които дължат своя блясък на богатството, и тези, които са обвързани само с приятелство.

— Вие както винаги сте остроумен и благороден, скъпи мой прелате.

— Вашата школа! — отвърна ванският епископ. Фуке му стисна ръката.

— Къде отивате сега?

— В Париж, веднага след като ми дадете писмо до господин Лион. Искам да подпише заповед.

— Заповед за арест ли? Искате да затворите някого в Бастилията?

— Напротив, искам да освободя едно бедно момче, млад човек, почти дете, който седи затворен почти десет години само заради два стиха на латински, които съчинил против йезуитите.

— За два стиха на латински! За два стиха на латински да лежиш в затвора десет години? О, нещастният! Как се казва?

— Селдон.

— Не, това е ужасно! Вие сте знаели и нищо не сте ми казали.

— Майка му се обърна към мен едва вчера, монсеньор. Изпаднала е в крайна нищета.

— Господи Боже, ти допускаш понякога такива несправедливости и аз разбирам защо има нещастници, които се съмняват в твоето съществуване! — Фуке взе перо и написа бързо няколко изречения.

Арамис пое от ръцете му писмото.

— Почакайте — спря го суперинтендантът, отвори чекмеджето и извади от него десет банкноти, които връчи на Арамис. Всяка беше по хиляда ливри. — Вземете. Върнете свободата на сина, а на майката дайте това, само не й казвайте, че е с десет хиляди ливри по-богата от мен. Иначе ще каже, че нищо не струвам като суперинтендант. Вървете! Надявам се, че Господ ще благослови тези, които не забравят бедните!

— Аз също се надявам на това — Арамис стисна с чувство ръката на Фуке.

Излезе бързо, носейки писмото за Лион и банкнотите за майката на бедния Селдон. Вземайки със себе си Молиер, който беше започнал да губи търпение, той отново забърза към Париж.

ГЛАВА СЕДМА

ОТНОВО ВЕЧЕРЯ В БАСТИЛИЯТА

От часовниковата кула На Бастилията удари седем. Този знаменит часовник, както и цялата обстановка в това ужасно място, бяха изпитание за нещастните затворници, защото им напомняха за страданията, които им предстояха през следващия час. Часовникът на Бастилията, украсен по вкуса на онова време, изобразяваше Свети Петър в окови.

Беше час за вечеря. Като скърцаха с огромните си панти, тежките врати се отваряха да пропуснат подноси и кошници с различни ястия, качествата на които, както знаем от самия Безмо, се намираше в пряка зависимост от званието на затворника.

Вече са ни известни теориите, които сподели с нас почтеният Безмо, пълновластен разпоредител на гастрономическите удоволствия и главен готвач на кралския затвор. Изкачваните по стръмните стълби, пълни с ядене кошници криеха на дъното си добре напълнени бутилки с вино — известна забрава за затворниците.

В този час вечеряше и комендантът. Днес той имаше гост и шишът в неговата кухня се въртеше по-бавно от обикновено. Печени гъски, маринован заек, пилета в собствен сос, свински бут, полят с бяло вино, разни супи представляваха вечерята на коменданта.

Безмо седеше зад масата, като потриваше ръце, без да откъсва поглед от ванския епископ, който крачеше из стаята с високи ботуши като кавалерист, целият в сиво, с шпага на кръста. Той непрекъснато повтаряше, че е гладен, и показваше явни признаци на нетърпение. Господин Безмо не беше свикнал с откровеността на негово преосвещенство ванския епископ, а тази вечер Арамис, изпаднал в игриво настроение, му правеше признание след признание. Прелатът отново бе заприличал на мускетар. Епископът се шегуваше. Що се отнася до Безмо, той с лекомислие, свойствено на вулгарните натури, в отговор на по-голямата от обикновено непринуденост в обноските на своя гост започна да се държи недопустимо разпуснато.

— Господине — обърна се той към Арамис, — тази вечер не се решавам да ви наричам монсеньор.

— Много добре — каза Арамис, — казвайте ми «господине», нали съм с ботуши.

— Ето какво, господине, знаете ли на кого ми приличате сега?

— Не, честна дума, не знам! — отвърна ванският епископ, като си сипваше вино. — Надявам се, че ви напомням за някой приятен гост.

— Не за един, а за двама. Франсоа, приятелю, затворете прозореца да не духа на негово преосвещенство господин епископа.

— Вечерята е сервирана — добави Арамис, а с яденето ще се справим и без лакеи. Обичам да седя в малка компания с приятел. Ще можем сами да се погрижим за себе си.

— Вървете, Франсоа — разпореди се Безмо. — И така, аз казах, че ваше преосвещенство ми напомня не един, а двама: единият е доста знаменит, това е покойният кардинал, великият кардинал, който превзе Ла Рошел. Той имаше същите ботуши като вас.

— Да, кълна се в честта си — каза Арамис. — А кой е вторият?

— Вторият е един мускетар, много красив, много дързък, който от абат стана мускетар и от мускетар — абат. От абат — епископ, а от епископ...

— Ах, смилете се над мен — каза Арамис, — спрете!

— Казвам ви, господине, че виждам във вас бъдещия кардинал.

— Да оставим това, любезни господин Безмо. Макар, както забелязахте, да съм с кавалерийски ботуши, не искам да се карам с църквата дори за една вечер.

— Но все пак вие имате лоши намерения, монсеньор.

— Признавам, че са лоши, както на всички миряни.

— Вие бродите из града с маска, нали? И както преди, пускате в ход вашата шпага?

— Естествено, но само когато ме принудят. Извикайте Франсоа, моля ви.

— Виното е пред вас.

— Не става въпрос за виното. Тук е много топло, а прозорецът е затворен.

— Когато вечерям, винаги затварям прозореца, за да не чувам патрула или идващите куриери.

— Така ли?... Значи ако прозорецът е отворен, ги чувате?

— Твърде добре, а това е неприятно. Разбирате, нали?

— Но тук можеш да се задушиш! Любезни ми Франсоа, отворете, моля ви, прозореца — каза Арамис. — Нали разрешавате, господин Безмо?

— Монсенъор, тук вие сте у дома си — каза комендантът. Франсоа, появил се незабавно, отвори прозореца.

— Знаете ли — каза Безмо, — след като граф Дьо ла Фер се върна в своето огнище, вие сигурно се чувствате съвсем самотен.

— Знаете това не по-лошо от мен. Нали бяхте мускетар едно време, Безмо?

— С приятели не броя нито бутилките, нито годините.

— Вие сте прав. Но аз изпитвам към граф Дьо ла Фер не само обич, а огромно уважение.

— Аз, колкото и странно да изглежда, предпочитам пред него кавалера Д'Артанян. Това е човек, който пие много и добре. Такива хора не крият мислите си.

— Безмо, напойте ме тази вечер. Хайде да пируваме като едно време. Обещавам, че ако имам на сърцето си тъга, вие ще можете да я видите като брилянт на дъното на чашата си.

— Браво! — извика Безмо и си сипа пълна чаша вино, изпи я, радвайки се при мисълта, че грехопадението на негово преосвещенство не става без негово участие.

Погълнат от своите мисли, той не забелязваше, че Арамис се ослушва за всеки звук, идващ от двора на крепостта.

Около осем часа, когато Франсоа поднасяше петата бутилка вино, в двора влезе куриер и макар че пристигането му се съпровождаше с изряден шум, Безмо не чу нищо.

— Франсоа, вино... И то от най-доброто! — извика той.

— Слушам, господине, но... там е дошъл куриер.

— Нека предаде каквото има на дежурния. Утре ще видим. Утре, на светло, ще видим — Безмо почти изпя последните думи.

— Ах, господине, господине... — измърмори Франсоа.

— Бъдете внимателен! — каза Арамис.

— За какво, драги Дербле? — попита полупияният Безмо.

— Писмо до коменданта на цитаделата понякога е заповед. А нима заповедите не се изпращат от министри? Нима министрите не

подписват писмата, вземайки заедно с това подписа на краля?

— Може би сте прав. Но всичко е толкова досадно, когато седиш на хубава трапеза насаме с приятел. Забравих, господине, че ви гоощавам и че сте бъдещ кардинал.

— Да оставим това, любезни Безмо, и да се върнем към нашия войник на име Франсоа.

— Какво е направил?

— Мърмореше. Така мърмореше, че там става сигурно нещо необичайно. Може би Франсоа не е виновен, а ние сме виновни, защото не го изслушахме.

— Виновен! Аз — виновен пред Франсоа? Това е прекалено.

— Виновен в отклоняване от служебните си задължения. Простете, но счетох за свой дълг да ви направя забележка, която е доста сериозна.

— Възможно е да не съм прав! — заеквайки, каза Безмо. — Заповедта на краля е свещена. Но заповед, която идва на вечеря, дявол да...

— Бихте ли си позволили такова нещо при великия кардинал, а, Безмо? Особено ако тази заповед е спешна...

— Направих го, за да не безпокоя епископа, нима това не е оправдание?

— Не забравяйте, Безмо, че аз също съм носил униформа и съм свикнал със заповеди. Желая, приятелю, да изпълните дълга си. Да, моля ви да го изпълните най-малкото за да не ви осъди този войник.

Франсоа все още чакаше.

— Да донесат заповедта на краля! — прозина се Безмо. После прибави шепнешком: — Знаете ли какво пише в нея? Нещо такова: «Бъдете внимателен с огъня близо до барутния склад». Или: «Следете еди-кого си. Той тича бързо». Ах, монсеньор, ако знаехте колко пъти са ме будили от най-сладкия, от най-безметежния сън. Колко пъти презглава са летели насам куриери, за да ми донесат записка със следното съдържание: «Какво ново, господин Безмо?». Вижда се, че хора, които пращат подобни писания, никога не са нощували в Бастилията. Щяха да са наясно за дебелината на стените, за бдителността на офицерите и броя на патрулите. Но какво да се прави, монсеньор? Това е истинският им занаят. Да ме измъчват, когато съм спокоен, и да ме тревожат, когато съм щастлив... — добави Безмо, като

се кланяше на Арамис. — Да ги оставим да се занимават с техния занаят.

— А вие се занимавайте с вашия — усмихна се епископът и устреми към Безмо своя остър поглед, който накара коменданта да почувства, че е изречена заповед.

Франсоа се върна. Безмо взе изпратения му от министъра плик. Той го разпечата бавно и бавно го прочете. Арамис се правеше, че пие, но не спираше да наблюдава домакина си през кристалната чаша.

— Какво ви казвах! — измърмори Безмо.

— Какво има?

— Заповед за освобождаване. Кажете ми, заслужава ли си да ни безпокоят заради нея!

— Тя е добра за този, за когото се отнася, и против това няма да възразите, драги коменданте.

— В осем часа вечерта!

— Това е от милосърдие.

— Нека да е от милосърдие, но то се оказва на един негодник, който се чуди какво да прави от скука, а не на мен, който се развличам в добра компания — каза сърдито Безмо.

— Нима освобождаването е загуба за вас? Да не би този затворник, когото освобождават, да се държи при особени условия?

— Как ли пък не! Нищожество, жалък плъх, издръжката му е пет франка на ден!

— Покажете ми — помоли Арамис, — или може би това е нескромно?

— Ни най-малко, четете. «Спешно!» Човек, който лежи при мен цели десет години! Бързат да го освободят, и при това днес, че и в осем часа вечерта!

Безмо сви рамене и с израз на царствено презрение хвърли заповедта на масата, после отново започна да се храни.

— Случват се такива неща — каза той с пълна уста. — В един прекрасен ден хващат човек, хранят го десет години подред, а на мен непрекъснато ми пишат: «Следете негодника!» или «Дръжте го по-строго.» После, когато свикнеш да гледаш на затворника като на опасен човек, изведнъж, без всякакъв повод и причина, ми съобщават: «Освободете го.» Че пишат и на писмото: «Спешно». Съгласете се, монсенъор, че не ти остава друго, освен да вдигнеш рамене.

— Какво да се прави! — въздъхна Арамис. — Възмущаваш се, но все пак изпълняваш заповедта.

— Естествено! Разбира се, че я изпълнявам!... Възмущавам се, но все пак изпълнявам заповедта. Но може да почака малко!... Да не мислят, че съм им роб!

— Боже мой, любезни господин Дьо Безмо, кой мисли за вас нещо подобно! На всички е известна вашата независимост!

— Да благодарим на Бога!

— Но известно е и вашето добро сърце.

— Какво да говорим за това!

— Също и вашето подчинение пред висшестоящите. Виждате ли, Безмо, който е бил войник, той си остава такъв цял живот.

— Ето защо аз проявявам безпрекословно подчинение и утре сутринта затворникът ще бъде свободен.

— Утре? Но защо не днес, след като на плика и на самата заповед пише «Спешно»?

— Защото ние с вас сега вечеряме и за нас това е също така спешна работа.

— Драги ми Безмо, макар че днес съм с ботуши, все пак не мога да не се чувствам духовно лице и чувството за милосърдие е по-важно, отколкото утоляването на глада или жаждата. Този нещастник е страдал достатъчно дълго. Вие сам току-що казахте, че десет години сте го хранили. Съкратете поне малко страданията му! Щастливата минута го чака, дайте му по-скоро да се наслади на нея и Господ ще ви възнагради за това с дълги години блаженство в рая.

— Такова ли е вашето желание? Сега, наред нашата вечеря?

— Умолявам ви, една такава постъпка струва десет благословии!

— Нека бъде по вашему. Ще трябва после да дояждаме вечерята си студена.

— Това да не ви смущава!

Безмо се облегна на креслото, за да позвъни на Франсоа, и обърна глава към вратата. Заповедта лежеше на масата. Арамис се възползва от тези няколко мига, докато Безмо не гледаше към него, и светкавично подмени документа с друг, сгънат по същия начин, който той извади от джоба си.

— Франсоа — каза комендантът, — нека да изпратят при мен господин майора и надзирателите от Бертодиерата.

Франсоа се поклони и тръгна да изпълнява заповедта, като остави събеседниците сами.

ГЛАВА ОСМА

ГЕНЕРАЛЪТ НА ОРДЕНА

Настъпи мълчание. Арамис не сваляше очи от коменданта, който не искаше да прекъсва вечерята си и търсеше някаква основателна причина, за да я продължи поне до десерта.

— Ах! — възкликна той, явно намерил такъв предлог. — Но това е невъзможно! Невъзможно е в такъв късен час да се пуска затворник. Като не познава Париж, къде ще отиде? Все едно да пуснеш слепец на свобода.

— Аз имам карета и ще го откарам където иска.

— Вие винаги имате готов отговор на всичко... Франсоа, предайте на господин майора да отвори килията на господин Селдон — номер три в Бертодиерата.

— Селдон? — равнодушно попита Арамис. — Вие изглежда казахте Селдон?

— Да. Така се казва този, когото трябва да освободим.

— О, сигурно искахте да кажете Марчиали?

— Марчиали? Какво говорите! Не, не, Селдон.

— Струва ми се, че грешите, господин Безмо.

— Нали прочетох заповедта.

— Аз също.

— Нека да изясним — каза увереният в правотата си Безмо, — ето заповедта, достатъчно е да я прочетем още веднъж...

— Ето чета: Марчиали — разгъна хартията Арамис. — Вижте. Безмо надникна и ръката му трепна.

— Да, да! — произнесе той окончателно изумен. — Действително е Марчиали. Така пише!

— Аха!

— Но как така? Човекът, за когото толкова говорихте и за когото ежедневно напомняхте! Признавам, монсеньор, че абсолютно нищо не разбирам.

— Трябва да се вярва, след като го виждаш със собствените си очи.

— Поразително! Все още виждам тази заповед и името на ирландеца Селдон. Виждам го. Нещо повече, помня, че под името му имаше мастилено петно.

— Не, петно не се вижда — забеляза Арамис.

— Как не се вижда? Аз дори изстъргах пясъка, с който беше посипано.

— Както и да е, драги господин Дьо Безмо, каквото и да сте видели, в заповедта се казва да се освободи Марчиали.

— Да, казва се да се освободи — машинално повтори Безмо.

— Вие трябва да освободите този затворник. Ако вашето добро сърце ви подсказва да освободите заедно с него и Селдон, то аз ни най-малко няма да ви преча за това.

Арамис подчерта тази фраза с иронична усмивка, която окончателно отвори очите на Безмо и му вдъхна храброст.

— Монсенъор — каза той, — Марчиали е онзи затворник, когото напоследък така тайнствено и настоятелно се канеше да посети един свещеник, духовник от нашия орден.

— Не знам за това, господине — отвърна епископът.

— Но това не беше толкова отдавна, драги господин Дербле.

— Вярно, но при нас има такъв ред: днешният човек да не знае какво е правил вчерашният.

— Във всеки случай — забеляза Безмо — посещенията на духовника йезуит ощастливи този човек.

Арамис не възрази и отново се зае с яденето и пиенето. Безмо вече не се докосваше до нищо от нареденото пред него на масата, взе заповедта и внимателно започна да я разглежда.

— Е, как, ще освободите ли Марчиали? — попита Арамис. — Но вие сте имали отлежал херес с отличен букет, любезни коменданте!

— Монсенъор — отвърна Безмо, — ще освободя затворника Марчиали само след като видя куриера, който ми донесе заповедта, и след като го разпитам и се уверя...

— Заповедите се изпращат запечатани и за тяхното съдържание куриерът не е осведомен. В какво можете да се уверите?

— И така да е, монсенъор, пак ще го върна обратно в министерството и нека господин Дьо Лион отмени или потвърди тази

заповед.

— А на кого е нужно това? — студено попита Арамис.

— Нужно е, за да не изпаднем в грешка, монсеньор, нужно е, за да не ме обвинят в липса на уважение, каквото всеки подчинен трябва да проявява към висшестоящите, нужно е, за да се изпълняват задълженията, които произтичат от службата.

— Прекрасно, вие говорите с такова красноречие, че ви се възхищавам. Прав сте, подчиненият трябва да уважава висшестоящите, той е виновен, ако сбърка, и подлежи на наказание, ако не изпълни своите задължения или си позволи да престъпи закона, който службата му повелява да спазва.

Безмо учудено погледна епископа.

— Оттук следва — продължи Арамис, — че за успокоение на съвестта си вие имате намерение да се посъветвате с началството?

— Да, монсеньор.

— А ако лице, което стои по-високо от вас, ви заповяда да изпълните това или онова, вие напълно ли ще му се подчините?

— Можете да не се съмнявате.

— Добре ли познавате кралския почерк, господин Дьо Безмо?

— Да, монсеньор.

— Нима на тази заповед за освобождаване няма подпис на краля?

— Има, но може би тя е...

— Фалшива? Това ли имате предвид?

— Случвало се е...

— Вие сте прав. Какво ще кажете за подписа на Дьо Лион?

— И него виждам на този документ, но след като може да се подправи кралският подпис, то с още по-голямо основание може да се предположи, че и подписът на Дьо Лион е фалшив.

— Вие постигате наистина гигантски успехи в логиката, драги господин Дьо Безмо — каза Арамис, — и вашите аргументи са неоспорими. На какво основание обаче считате подписите върху тази заповед за фалшиви?

— Имам много сериозно основание за това: отсъствието на тези, които са го писали. Нищо не доказва, че подписът на негово величество е истински, и господин Дьо Лион не е тук, за да удостовери, че това е наистина кралският подпис.

— Е, господин Дьо Безмо — каза Арамис, като измери коменданта с орловия си поглед, — аз толкова присърце взех вашите съмнения, че сам ще взема перото, ако ми го подадете.

Безмо се подчини.

— Също и лист хартия — добави Арамис. Безмо подаде хартия.

— Ето, аз сам, във ваше присъствие, без да ви давам повод за съмнение и колебание, ще ви напиша заповед, на която мисля, че ще окажете подобаващо доверие, колкото и да сте недоверчив.

Безмо побледня пред тази непоколебима увереност. Стори му се, че гласът на усмихващия се допреди миг и весел Арамис стана зловец и мрачен, че восъчните свещи, които осветяваха стаята, се превръщат в погребални, а чашите с вино са пълни не с вкусната напитка, а с кръв.

Арамис започна да пише. Безмо вцепенен се наведе над рамото му и зачете дума по дума. «АМДР» — написа епископът, като начерта кръст под четирите букви, които означаваха: «ад мажорем Деи глориам» (за истинската слава Господня). После продължи: «Ние желаем заповедта, донесена на господин Дьо Безмо дьо Монлезен, кралски комендант на крепостта Бастилията, да бъде призната за действителна и незабавно приведена в изпълнение».

Подпис:

Дербле,

с Божия милост генерал на ордена

Безмо беше толкова потресен, че чертите на лицето му се измениха до неузнаваемост. Той стоеше с полуотворена уста и със замръзнали очи, без да помръдне. В обширната зала се чуваше само бръмченето на муха около свещите.

Арамис, без дори да погледне към този, когото обричаше на такава жалка участ, извади от джоба си малка кутия с черен восък, запечатан писмото с печат, който висеше на гърдите му под ризата, и когато процедурата беше завършена, мълчаливо го даде на Безмо.

Комендантът погледна печата с угаснал и безумен поглед. Ръцете му трепереха. По лицето му се мярна последен проблесък на съзнание, след което като ударен от гръм рухна на креслото.

— Хайде, хайде — каза Арамис след дълго мълчание, по време на което комендантът малко по малко идваше на себе си, — не ме карайте да вярвам, че присъствието на генерала на ордена е толкова страшно, колкото присъствието на самия Господ Бог, и че хората, щом го видят, умират. Бъдете мъж! Станете, дайте ми ръка и се подчинете.

Ободрен, но не напълно успокоен, Безмо се подчини на заповедта на Арамис, целуна му ръка и стана:

— Незабавно ли?

— Най-добре да окажем първо чест на този чудесен десерт.

— Монсеньор, аз не мога да се съвзема след този удар, аз се смях, шегувах се с вас и се осмелих да бъда равен с вас.

— Мълчи, стари приятелю — възрази епископът, който почувства, че струната е опъната докрай и че има опасност да се скъса, — мълчи! Нека всеки от нас живее собствения си живот, ти имаш моето покровителство и приятелство, а аз твоето безпрекословно подчинение. Да платим честно нашата взаимна дан и да се отдадем на веселие.

Безмо се замисли: той си представи всички последствия, които щяха да паднат върху него заради това, че се е поддал на шантаж и по фалшива заповед е освободил затворник. Официалната заповед на генерала на ордена оцени като недостатъчно убедителна.

Арамис отгатна мислите, които измъчваха коменданта.

— Драги мой Безмо — каза той, — вие сте глупав човек. Оставете навика си да мислите, след като аз сам си давам труд да мисля заради вас.

— Какво да правя сега? — поклони се отново Безмо.

— Как освобождавате вашите затворници?

— Имаме си правилник за това.

— Тогава действайте според правилника, драги мой.

— Ако е важна личност, аз отивам в килията заедно с майора и лично я освобождавам.

— Нима този Марчиали е важна птица? — небрежно попита Арамис.

— Не зная — отвърна комендантът. Той произнесе тези думи с такъв тон, сякаш искаше да каже: «Това ви е известно по-добре, отколкото на мен.»

— След като е така и вие не знаете какъв е рангът на затворника, постъпете с Марчиали като с дребна риба.

— Добре. Според правилника надзирателят или някой от младшите офицери трябва да го доведе в моята канцелария.

— Това е съвсем разумно. После?

— После на затворника се връщат вещите, иззети му при затварянето в крепостта, дрехите, а също и документите, ако заповедта на министъра не съдържа никакви други указания.

— Какво се казва в заповедта на този Марчиали?

— Нищо. Този нещастник е дошъл тук без ценности, без документи, без нищо.

— Виждате ли как всичко се нарежда? Браво, Безмо! Вие правите от мухата слон. Останете тук и наредете да доведат затворника в канцеларията.

Безмо се подчини, извика своя лейтенант и му предаде заповедта, която последният, без да се замисли, предаде по предназначение. След половин час от двора се чу звук на затваряща се врата. Беше вратата, която пускаше на свобода своята многогодишна жертва.

Арамис духна свещите. Остави една-единствена да осветява стаята. Премести я зад вратата. Треперещата светлина не позволяваше на човек да се съсредоточи върху предметите и хората в стаята. Тя ги променяше по обем и очертания. Чува се приближаващи стъпки.

— Посрещнете подчинените си, Безмо — каза Арамис. Комендантът се подчини. Сержантът и надзирателите си тръгнаха.

Безмо се върна със затворника. Арамис стоеше в сянка. Той виждаше всичко, без да помръдне или да произнесе и дума.

— Заклевате ли се — каза Безмо — при никакви обстоятелства да не разгласявате това, което сте видели зад стените на Бастилията?

Затворникът зърна разпятието на стената и се закле.

— Сега господине, след като сте свободен да разполагате със себе си, къде смятате да отидете?

Затворникът се огледа, сякаш търсеше покровител, на когото да се опре.

Арамис излезе напред от закриващата го досега сянка:

— Аз съм тук и ще ви окажа услугата, която бихте поискали от мен.

Затворникът се приближи до Арамис и го хвана под ръка.

— Да ни пази Господ под своята свята длан! — произнесе той с твърд глас, който накара Безмо да потрепери.

Арамис стисна ръката на Безмо и попита:

— Няма ли да ви навреди моята заповед? Не се ли боите, че в случай на обиск могат да я намерят?

— Бих искал да остане у мен, монсеньор — отвърна Безмо. — Ако я намерят, това ще е предвестник на гибелта ми, но в такъв случай вие ще бъдете мой могъщ и последен съюзник.

— Като ваш съучастник, нали? — вдигайки рамене, каза Арамис. — Сбогом, Безмо!

Чакащите в двора коне нетърпеливо риеха с копита. Безмо изпрати епископа до вратата. Арамис пусна в каретата първо своя спътник, качи се след него и каза на кочияша да тръгва. Каретата затрополи по паважа на двора. Пред нея вървеше офицер с факел, който даваше на всяка караулна будка нареждане да я пуснат. През цялото време, докато пред нея една след друга се вдигаха бариерите, Арамис седеше, едва дишайки. Можеше да се чуе как бие сърцето в гърдите му. Затворникът, свил се в ъгъла, не даваше признак на живот. Най-после един по-силен тласък извести, че са преминали последната отточна канавка. Зад каретата се захлопнаха последните врати към улица Сент Антоан. Нито отдясно, нито отляво имаше стени. Навсякъде — небе, свобода и живот. Конете, сдържани от силна ръка, вървяха ходом до средата на предградието. Оттук преминаха в галоп.

Малко по малко се разгорещяваха и набираха все по-голяма скорост. Достигнаха Берси и вече летяха. Без да забавят ход, стигнаха до Вилньов Сен Жорж, където ги очакваше подкрепление. Оттук, вместо два коня, към Мелен теглеха четири.

За миг спряха насред гората. Заповедта да спрат изглежда беше дадена предварително, защото Арамис не беше проронил нито дума.

— Какво има? — попита затворникът все още замаян.

— Монсеньор, трябва да поговорим с ваше височество.

— Да почакаме по-удобен случай, господине.

— По-удобен случай едва ли ще има. Ние сме сред гората и сме съвсем сами.

— А кочияшът?

— Кочияшът е глухоням. Трябва да вземем само още една предохранителна мярка. Ние сме на главен път и покрай нас могат да

минат карета или ездаци и ако помислят, че се е случило нещо, да се приближат до нас, което ще е много неприятно.

Като се докосна до глухонемия, Арамис със знак му показва какво да прави. Той слезе от капрата, хвана конете за юздите и ги отведе по тревясалата пътека навътре в гората. Над тях цареше непрогледна тъма.

— Слушам ви — каза принцът на Арамис. — Но какво правите?

— Изпразвам пистолетите, тъй като няма да ни трябват вече.

ГЛАВА ДЕВЕТА ИЗКУСИТЕЛЯТ

— Мой принце — започна Арамис, — макар че съм жалко, немощно създание, макар че умът ми е посредствен, макар че съм едно от низшите създания на този свят, въпреки това винаги ми се е удавало, говорейки с хората, да прониквам в техните съкровени мисли, да ги прочитам върху лицата им, тези живи маски, поставени върху нашия разум, за да скриват истинските му намерения. Но сега, в тази непрогледна тъмнина, при тази сдържаност, която срещам у вас, аз нищо не мога да прочета във вашите черти и предчувствам колко трудности ще срещна, за да предизвикам у вас искреност. Затова ви моля, не от любов към мен, тъй като поданикът няма тегло върху везните, които държи кралят, а от любов към самия себе си да запомните всяка моя дума, всяка интонация на моя глас, тъй като при сериозните обстоятелства, в които скоро ще се окажем с вас, те ще добият изключителен смисъл и значение.

— Слушам ви — каза принцът с решителност в гласа, — слушам ви, без да искам нищо от вас и без да се страхувам, каквото и да кажете.

Той седна по-дълбоко сред меките възглавници в каретата. Беше непрогледна нощ, стелеше се гъста и непроницаема мъгла. В каретата цареше пълен мрак.

— Монсенъор — продължи Арамис, — известна ви е историята на днешните управници на Франция. Кралят прекара детството си в същото затворничество като вас, в същата беднота и неизвестност. Само че вместо робството на затвора, неизвестността, самотата и бедността да са скрити от хорските погледи, той трябваше да търпи всички обиди, нещастия и унижения под лъчите на безпощадното слънце, чието име е кралска власт. Тронът е осветен с такова сияние, че дори най-малкото петно върху него изглежда като неизмиваема кал. И всеки ореол на славата на неговия фон изглежда само като петно. Кралят е страдал, той е злопаметен и ще отмъщава. Ще бъде лош крал.

Не се наемам да твърдя, че ще пролее толкова кръв, колкото Людовик XI или Карл IX. Той не е изпитал в миналото толкова оскърбления, колкото те двамата, но все пак ще лее кръв, ще погълне държавната хазна и състоянието на своите поданици, защото навремето е познал униженията и нуждата. Като сравнявам достойнствата и недостатъците на краля на Франция, аз преди всичко се старая да успокоя съвестта си и тя да ме оправдае.

Арамис направи пауза, спря не за да чуе дали не е нарушена тишината на гората, а дълбоко в душата си още веднъж да провери изказаната от него мисъл и да ѝ даде време да се запечати в ума на събеседника му.

— Всичко, което върши Бог, е за наше благо — продължи ванският епископ, — аз съм убеден в това. Ето защо отдавна съм приветствал неговия избор, който е паднал върху мен и ме е направил пазител на същата тази тайна, която помогнах да разкриете. На Бог, който осъществява висшата справедливост и който предвижда решително всичко, за изпълнение на великото дело му е потрябвало остро, издръжливо, неспиращо се пред нищо оръдие. Това оръдие съм аз. Аз имам и необходимата острота, упорство и издръжливост и управлявам един обгърнат с тайна народ, който е приел за свой девиза на самия Боп «Търпелив, защото е вечен.»

Принцът погледна своя събеседник.

— Отгатвам ваше височество — забеляза Арамис, — че вие току-що сте повдигнали глава и че народът, за който ви говоря и който управлявам, ви учудва. Вие не знаехте, че имате работа с крал. Да, ваше височество, вие имате работа с крал, но с крал на един смирен и ограбен народ. Смирен, защото цялата сила е в неговото унижение, ограбен, защото никога, или почти никога, моят народ не жъне това, което е посял, и не вкухва плодовете, които е отгледал. Той се труди заради висшата идея, събира частица по частица своето могъщество, за да го даде на избраника си, и събирайки капка по капка своята пот, създава около себе си облак, който геният на този човек на свой ред трябва да превърне в ореол, позлатен от всички лъчи на короните от християнския свят. Такъв човек сега стои до вас, мой принце. Сега виждате, че той ви е измъкнал от пропастта, изпълнявайки един велик замисъл, и че заради този замисъл той иска да ви въздигне над всяка земна власт и над самия себе си.

Принцът леко докосна ръката на Арамис:

— Вие говорите за религиозния орден, начело на който стоите. От вашите думи правя извод, че в деня, когато решите да свалите този, когото сам сте издигнали, това ще стане много лесно и този човек ще се окаже във ваши ръце.

— Грешите, монсеньор — каза Арамис. — Никога не бих взел върху себе си толкова тежко бреме, за да изиграя на ваше величество подобна жестока и непочтена шега, ако нямах предвид моите интереси заедно с вашите. Когато бъдете издигнат, това ще бъде завинаги. А издигнете ли се, подножието ще остане толкова далеч от вас, че вие няма да го виждате и нищо няма да ви напомня за някаква признателност.

— О, господине!

— Душевното ви състояние издава искрената ви душа. Благодаря ви, ваше височество. Повярвайте ми, аз се стремя към нещо повече от вашата признателност. Уверен съм, че след като достигнете избраната от нас цел, ще ме прецените като по-достоеен за вашето внимание и дружеско разположение. Тогава двамата с вас ще извършим такива дела, че споменът за тях ще остане във вековете.

— Изкажете се по-ясно, господине. Открийте ми кой съм аз сега и кой ще стана в бъдеще.

— Вие сте син на Людовик XIII, брат на краля Людовик XIV, пряк и законен наследник на френския трон. Ако кралят ви беше оставил до себе си като по-малкия ви брат, той щеше да си запази правото на царуване. Само лекарите и Бог биха имали право да оспорват властта му. Но лекарите винаги обичат този, който е облечен във власт, а не този, който я няма. Що се касае до Бог, който е допуснал вашето изгнание, то е, за да може в края на краищата да ви възкачи на френския престол. Вашето право да царувате се оспорва, значи вие имате право на него. На вас са ви отнели трона, значи вие имате право на него. Не са се осмелили да пролеят вашата кръв като тази на слугите ви, значи в жилите ви тече свещена кръв. Сега погледнете колко щедро ви е дарил Господ, когото толкова сте обвинявали. Той ви е дал чертите на лицето, ръста и гласа на вашия брат, всичко, което е накарало вашите врагове да ви преследват. Всичко това ще помогне за триумфалното ви завръщане. Утре или вдругиден, когато това стане възможно, царственият призрак, живата сянка на Людовик XIV ще

седне на неговия трон, откъдето по волята на Бога, поверена за изпълнение на човешките ръце, той ще бъде свален отнине и вовеки.

— Надявам се, че кръвта на моя брат също е свещена? — произнесе се принцът.

— Вие сам ще решите съдбата му.

— Тайната, която обърнаха срещу мен...

— Вие ще обърнете срещу него. Какво направи той, за да я скрие? Той скри вас. Жив портрет на краля, вие бихте разобличили заговора на Мазарини и Ана Австрийска. Вие също ще имате основание да скриете този, който — след като стане затворник — също ще прилича на вас, а вие, станал крал, ще приличате на него.

— Връщам се към това, което казах. Кой ще го охранява?

— Този, който ви охраняваше.

— Вие знаехте тази тайна и се възползвахте от нея в мой интерес. Кой друг я знае?

— Кралицата майка и херцогиня Дьо Шеврьоз.

— Какво може да се очаква от тях?

— Нищо, ако това е вашето желание. Как ще ви познаят, ако вие не пожелаете да бъдете познат.

— Вие сте прав. Но има и други препятствия. Моят брат е женен и аз не мога да живея с жената на брат ми.

— Ще издействам от Испания съгласие за развод. Това се изисква от интересите на нашата нова политика и на човешкия морал.

— Но попаднал в затвора, кралят ще говори, това е вън от съмнение.

— С кого? Със стените? Освен това Бог не оставя замислите си недовършени. Всеки значителен план е подобен на геометричните изчисления и трябва да доведе до резултат. Затвореният в тъмница крал няма да бъде такава пречка за вас, каквато бяхте вие за него, докато той властваше. Бог е създал душата му нетърпелива и горда. Нещо повече, Бог я е обезоръжил, като я е направил податлива към почести и неограничена власт. Желаете в края на тези геометрични изчисления, за които ви споменах, да има резултат, възкачването ви на престола и гибелта на всичко враждебно към вас, Бог е решил да прекрати в скоро време страданията на победения, може би едновременно с вашите. Той е подготвил душата и тялото да не изпаднат в дълга агония. Попадайки в затвора като частно лице, насаме

със своите съмнения, лишен от всичко, но привикнал към скромен и умерен живот, вие можахте да издържите изпитанието. Друго нещо е вашият брат. Като стане затворник, забравен от всички зад стените на затвора, той няма да преживее горчивината на поражението и Господ ще приеме душата му, когато дойде волята му, тоест в непродължително време.

Скръбен вопъл на птица прекъсна зловещата изповед на Арамис.

— Бих предпочел сваленият крал да бъде изпратен в изгнание, това би било по-човечно — каза Филип.

— Този въпрос ще бъде решен от самия крал след възкачването му на престола — отвърна ванският епископ. — Сега ви моля да ми кажете ясно ли изложих вашата цел? Съгласувано ли е нейното решение с вашите предварителни сметки и желания, ваше височество?

— Да, господине. Вие сте помислили за всичко, с изключение на две неща. Да поговорим за тях със същата откровеност... Да поговорим за причините, които могат да доведат до крушение на нашите надежди, за опасностите, които ни очакват.

— Те биха били огромни, безчислени, ужасни и непреодолими, ако обстоятелствата, за които имах честта да ви говоря, не бяха благоприятствали да ги сведем почти до нула. Не съществува ни най-малка опасност за вас или за мен, ако тази прилика, с която ви е надарила природата, е равна на вашата смелост и настойчивост в бъдещите действия. Повтарям, опасност няма, има само препятствия. Тази дума, която намирам във всички езици, никога не е била разбираема за мен и ако имах власт, бих я премахнал от всички речници като нелепа и ненужна.

— Има препятствия от изключителна важност, почти непреодолима опасност и вие забравяте за нея. Това е съвестта, която вика, и разкаянието, което гложди.

— Да, вие сте прав — отвърна епископът, — има слабост на сърцето и вие ми напомнихте за нея. Да, вие сте прав, това е едно от най-трудните препятствия. Конят, който се страхува от рова, пада в средата му и се размазва и човек, който с трепереща ръка кръстосва оръжие с врага, загива. Това е вярно. Да, вярно е.

— Вие имате ли брат? — попита младият човек.

— Аз съм самотен — отвърна Арамис с глас, подобен на изстрел.

— Няма ли някой на земята, към когото да изпитвате любов?

— Няма. Впрочем аз изпитвам любов към вас, ваше височество.

Младият човек потъна в мълчание, и то толкова дълбоко, че собственото му дихание се стори на Арамис прекалено шумно.

— Монсеньор — каза той, нарушавайки тишината, — още не съм казал на ваше височество всичко, което исках, още не съм ви дал всички добри съвети, не съм ви запознал с някои полезни мисли, които съм приготвил. Не трябва да се ослепява с мълния този, който обича тъмнината. Не трябва да се оглушава с великолепия грохот на оръдията този, който обича полето и селската тишина. Монсеньор, аз знам какво ви трябва за вашето щастие.

Слушайте ме внимателно и се опитайте да запомните думите ми. Вие обичате небето, зелените поля и оздравителния чист въздух. Знам възхитителни места, един загубен рай, земен кът, където насаме със себе си, свободен, непознат за никого сред реките, цветята и струящите води да забравите за всичко, което, забравило за Господ Бог, сега ви предлага човешкото безумие. Изслушайте ме, принце: не се подигравам с вас. Аз също имам душа и отгатвам в какъв смут е вашата. Няма да се възползвам от вашата слабост, за да укрепя моята воля или моето честолюбие. Или всичко, или нищо. Вие сте потиснат, болен, изнемогвате от напрежението, което е изстискал от вас този единствен час свобода. За мен това е точен признак, че няма да издържите дълго време. Да се ограничим с по-скромнен и по-подходящ за вас живот. Бог ми е свидетел, че стремейки се да ви спася от това тежко изпитание, аз мисля само за вашето щастие.

— Говорете! Говорете! Слушам ви! — каза живо принцът.

— В Долно Поату — продължи ванският епископ — знам място, за което никой във Франция не подозира. На деветдесет левги се простират езера, обрасли с тръстика и трева. Сред тях има гористи острови. Тези огромни блата с тръстика са като мантия, тихи и дълбоки. Те спят под лъчите на слънцето. Няколко рибарски семейства живеят на салове, свързани от дънери на тополи и бор. Движат се само по каприза на вятъра. Ако случайно опрат до брега, дори спящият не се събужда, толкова неусетен е ударът. Понякога рибарят по собствено желание се приближава към брега. Това става, когато види някоя от многобройните птици, за да я убие с мускет или лък. Рибата сама идва в мрежите му и той избира по-едрата. Нито гражданин, нито войник стъпва в този край. Под ласкавото слънце там зрее грозде и черните и

бели зърна се наливат с благодатен сок. Ще живеете в този край, както са живели древните хора. Ще бъдете всемогъщ властелин на кучета, примки и пушки. Ще живеете дълги години в безопасност и изобилие, без никой да ви познае или да ви безпокои. Принце, в тази кесия има хиляда пистола. Това е повече, отколкото е нужно да се купят всички блата, за които говоря, и да преживеете толкова години, колкото ви е определила съдбата, най-богат и щастлив от тамошните жители. Приемете предложението ми така, както ви го правя — радостно и леко. Ние ще отвържем два от конете и немият кочияш, мой верен слуга, ще ви отведе в този благословен край. Вие ще пътувате през нощта, а през деня ще си почивате. И аз ще бъда удовлетворен, че услугата, която съм ви оказал, отговаря на желанията ви. Ще направя един човек щастлив. Това е по-трудно, отколкото да го направя могъщ. Какво ще кажете, монсеньор? Ето парите. Не мислете дълго! В Поату не ви грози никаква опасност. Освен да заболее от треска. Местните знахари ще ви излекуват за вашите пистоли. Ако заложите на другата карта, рискувате да бъдете убит на трона или удушен в подземията на тъмницата. Кълна се в душата си! Като преценявам сега едното и другото, и аз на ваше място бих се поколебал.

— Господине — каза принцът, — преди да взема това или онова решение, бих искал да сляза от каретата, да походя по твърда земя и да се вслушам в гласа, който по волята Божия говори природата. След десет минути ще ви дам отговор.

— Вървете, принце — каза Арамис и се поклони ниско. Толкова тържествено му прозвуча гласът, произнесъл тези думи.

ГЛАВА ДЕСЕТА

КОРОНА И ТИАРА

Арамис слезе пръв от каретата и отвори вратата пред младия човек, като застана до нея. Видя как принцът стъпи на земята, цял треперещ, и как направи първите си, неуверени стъпки, сякаш се беше отучил да ходи.

Беше петнадесети август около единадесет часа вечерта. Тежки облаци, които предвещаваха лошо време, застилаха небето, но след като привикнеше малко, окото започваше да различава границата между пътя и заобикалящата го растителност. Всичко наоколо беше черно и само пътят се виждаше тъмносив. Но миризмата на трева и още по-силният мирис на дъбове, топлият наситен въздух за първи път след толкова години обгърна тялото на принца. Неизмеримата наслада от свободата сред поля и гори говореше на толкова пленителен език, че въпреки сдържаността си, стигаща почти до тайнственост, за която се опитахме да уведоим бегло читателя, принцът си позволи да се отдаде на нахлулите у него чувства и да въздъхне леко и радостно.

После бавно, повдигайки все още тежката си глава, той започна жадно да лови струите въздух, напоени с аромат и живителни за неговото лице, току-що започнало да се освобождава от сковаността. Той скръсти ръце на гърдите, сякаш за да не им позволи да се пръснат под наплива на непознато досега блаженство, с възторг вдишваше новия за него въздух, веещ тази нощ под дървесния свод. Небето, което той гледаше, шумът на водата, живите същества, които усещаше, че мърдат наоколо, нима това не бе самият живот? Как можеше да мечтае за друго?

Пленителните картини на съществуване сред природата, съществуване, което не познава нито грижи, нито страхове, нито притесненията, налагани от чужда воля, щастливи, неизменно появяващи се пред юношеското въображение — ето наистина примката, в която можеше да падне нещастният затворник, линиял сред каменните стени на своята килия, сред задушната атмосфера на

Бастилията. Такава примамка му показа Арамис, предложил хиляда пистола, сложени наготово в каретата, и вълшебния Едем, скрит в Долно Поату.

С неопишуема тревога Арамис следеше тази безмълвна вълна от радост, която обхващаше Филип, и виждаше, че той все по-дълбоко се отдалечаваше в света, роден от неговото въображение. Действително принцът, погълнат от своите мисли, само с крака оставаше върху тази земя, докато неговата душа, извисила се до подножието на Престола Господен, се молеше да му бъде подарен макар и само лъч светлина, за да може той накрая да разреши своите колебания, от които зависеше животът или смъртта му.

За ванския епископ тези мигове бяха ужасни. Никога досега той не бе се изправял лице в лице срещу миг, изпълнен с толкова значими последствия. Нима тази стоманена душа, свикнала с това, че няма непреодолими препятствия, и справяща се като на шега с всяко от тях, не знаейки какво значи да бъдеш слаб и победен, нима на нея й беше отсъден неуспех в такъв велик замисъл само защото не беше предвидено какво въздействие могат да окажат върху човешката плът листата на дърветата, измити от струи свеж въздух?

Арамис, който беше прикован на място от своето отчаяние и своите съмнения, следеше напрегнато борбата, от която се раздираше Филип, която водеха двата враждебни един на друг тайнствени ангела. Това изтезание продължи точно десет минути — колкото си бе изпросил младият човек от Арамис. Докато траеха те, Филип не откъсваше очи от небето и те бяха ужасени и умоляващи. Виждаха страхотна борба на боговете с титаните. За какво се водеше тя? В чие име? Арамис също не откъсваше очи от Филип и очите му бяха жадни, горящи и изпепеляващи.

Изведнъж главата на младия човек се наклони, неговите мисли се върнаха на земята. Виждаше се как погледът му става все по-твърд, как челото става все по-намръщено, а устата — решително сурова, след което погледът му стана отново неподвижен, изпълнен все така с битката на боговете и титаните. Но този път в него се отразяваше сиянието на светско величие, този път той приличаше на погледа на Сатаната, сочещ от върховете на планината земното царство и земната власт, за да съблазни Исус. Единствено Исус. Погледът на Арамис просветля. С бързо и нервно движение Филип го хвана за ръката.

— Да вървим — каза той, — да вървим за короната на Франция.

— Това ли е вашето решение, принце? — попита Арамис.

— Да.

— Непреклонно ли е?

Филип не го удостои с отговор. Той погледна епископа, сякаш го питаше: няма може да се отстъпва от вече прието решение?

— Поглед като този, който току-що ми хвърлихте, с огнени черти обрисова характера — каза Арамис и се наведе над ръката на Филип.
— Вие ще бъдете велик монарх, монсеньор, повярвайте ми.

— Да се върнем към нашия разговор, моля ви. Струва ми се, че искам да изясня за себе си две доста съществени неща: първо, какви опасности и препятствия трябва да очакваме, на което вие отговорихте, второ, какви условия ми поставяте. Надявам се, че няма да ме оскърбите с предположение, че съм толкова наивен да повярвам в пълната ви заинтересованост от нашето дело. Затова ви моля без клопки и без опасения да споделите с мен вашите мисли по този повод.

— Аз съм готов за това, принце. Ставайки крал...

— Кога?

— Утре вечер, или по-точно през нощта. Но ви моля да ми разрешите първо да ви задам един въпрос. Изпратих при ваше височество верен човек, комуто наредих да ви предаде тетрадка с някои бележки. Тези бележки бяха съставени така, че ваше височество да получи възможност основно да изучи лицата, които са или ще бъдат при вашия двор.

— Прочетох тези записки. И ги знам наизуст. Но питайте, ще бъда ученик, който отговаря пред своя учител върху зададения от него урок.

— Да започнем с вашето семейство, мой принце.

— С майка ми Ана Австрийска, с всичките ѝ нещастия и съдбовната ѝ болест? О, аз я знам, познавам я!

— Вашият втори брат?

— Към тези бележки бяхте допълнили портрети, нарисувани толкова изкусно, че по тях познавах историята и хората, чиито характери и нрави ми описвахте. Принцът, моят брат, е красив, бледен брюнет. Той не обича жена си Хенриета, тази, в която аз, Людовик XIV, бях малко влюбен и в която и сега съм влюбен, макар и малко, нищо че

тя ме накара да проливам горчиви сълзи в деня, когато искаше да изгони госпожица Ла Валиер...

— Трябва да се пазите от очите на тази госпожица, принце мой — каза Арамис. — Ла Валиер искрено обича управляващия днес монарх. А очите на любещата жена трудно могат да бъдат измамени.

— Тя е с руса коса, има светли очи, нежността на които ще ми помогнат да позная душата ѝ, тя накуцва едва-едва, ежедневно ми пише писма, на които аз карам да отговаря господин Дьо Сент-Енян.

— Добре ли го познавате?

— Сякаш го виждам с очите си. Последните стихове, които той написа за мен, зная не по-лошо от онези, които аз му съчиних в отговор.

— Отлично. Познавате ли вашите министри?

— Колбер има грозно, намръщено, но заедно с това умно лице. Челото му е космато, главата — голяма и тежка. Смъртен враг е на господин Фуке. За Колбер може и да не говорим. Предполагам, че вие ще поискате да го изпратим в изгнание, нали така? Възхитеният Арамис се задоволи да отвърне:

— Вие действително ще бъдете велик монарх, принце мой!

— Виждате ли — усмихна се принцът, — аз знам урока си както трябва и с Божията помощ, а също и с вашата, ще се справя с всичко.

— Има още един чифт очи, от които ще трябва да се пазите, принце мой.

— Да, от очите на господин Д'Артанян, вашия приятел.

— Трябва да си призная, че е мой приятел.

— Този, който съпровождаше Ла Валиер в Шайо, докара Мънк на крал Карл II в сандък и толкова добре е служил на моята майка. Френската корона му е толкова задължена, че всъщност му дължи всичко. Ще искате ли неговото заточение?

— Никога, принце мой. На Д'Артанян, когато му дойде времето, аз сам ще разкажа всичко. Сега трябва да се пазим от него, защото, ако той ни проследи, преди да му се разкрием, и вие, и аз ще бъдем хванати и убити. Той е професионалист.

— Ще го имам предвид. Нека сега поговорим за господин Фуке. Какво според вас трябва да направя за него?

— Простете, но може би съм недостатъчно внимателен към вас, като ви задавам през цялото време въпроси.

— Това е ваше задължение и засега ваше право.

— Преди да преминем към господин Фуке, трябва да ви напомня за още един мой приятел.

— За господин Дьо Валон, Херкулеса на Франция? Що се касае до него, съдбата му е осигурена.

— Не, исках да говоря не за него, а за граф Дьо ла Фер. За него и неговия син, който стана наш общ син, на четиримата.

— А, за онзи малчуган, който умира от любов към Ла Валиер и на когото така подло я отне моят брат! Бъдете спокоен, аз ще направя така, че тя да се върне при него. Кажете господи Дербле: лесно ли се забравя оскърбление от човек, когото обичаш? Прощават ли на жената, която е изменила? Какво е това? Свойство на френската душа или закон, заложен в човешкото сърце?

— Човек, който обича толкова дълбоко като Раул, в края на краищата забравя грешката на своята възлюблена. Но що се отнася до него, не съм сигурен, че той ще забрави.

— Аз ще се погрижа за това. Да преминем към господин Фуке. Какъв трябва да бъде той?

— Беше суперинтендант, нека си остане такъв.

— Добре! Но сега е пръв министър.

— Не съвсем.

— На такъв неосведомен и нерешителен крал като мен е крайно необходим един такъв пръв министър.

— Ще има ли нужда ваше величество от приятел?

— Моят единствен приятел сте вие и само вие.

— Ще имате и други приятели, но толкова предан, толкова ревнив към вашата слава сред тях мисля, че няма да имате.

— Мой пръв министър ще бъдете вие.

— Но не веднага, принце мой. Това ще породи излишни клюки и подозрения.

— Ришельо, първият министър на Мария Медичи, моята баба, беше само епископ на Люсон, докато вие сте епископ на Ван. Впрочем благодарение на покровителството на кралицата той стана кардинал.

— Ще бъде по-добре — каза, кланяйки се, Арамис, — ако аз стана пръв министър чак след като ме направите кардинал.

— Вие ще бъдете такъв най-късно след два месеца, господин Дербле. Но това е малко. Няма да ме оскърбите, ако поискате нещо

повече, и ще ме огорчите, ако се задоволите с това.

— Аз действително се надявам на нещо повече, принце.

— Говорете, изкажете се!

— Господин Фуке няма да може дълго да работи. Той скоро ще се състари, обича удоволствията, наистина съвместими с възложената му работа, тъй като той и днес е запазил нещо от своята младост. Но тези останки още при първата тъга или болест, които могат да застигнат господин Фуке, ще изчезнат безследно. Ние ще го избавим от мъката, защото той е честен човек с благородно сърце и достоен във всяко отношение, но да го спасим от болестта сме безсилни. И така, хайде да решим. Когато изплатите дълговете на господин Фуке и уредите държавните финанси, Фуке ще си остане крал, който властва над своите придворни — поети и художници. Ние ще го направим достатъчно богат за това. Едва тогава, ставайки пръв министър при ваше кралско величество, аз ще мога да помисля за вас, за вашите и за своите интереси.

Младият човек погледна в упор своя събеседник.

— Кардинал Ришельо, за когото говорихме — продължи Арамис, — допусна непростима грешка, упорито управлявайки само Франция. На един трон постави двама крале, Людовик XIII и самия себе си, докато можеше преспокойно да ги постави на два различни трона. Помислете, кардинал, пръв министър на Франция, опиращ се на поддръжката и милостта на най-християнския от кралете, кардинал, на когото кралят, неговият господар, му връчва своите съкровища, своята армия, своя съвет, такъв кардинал ще сгреши двойно, ако използва всички тези възможности в една-единствена Франция. Освен това, принце мой — добави Арамис, гледайки Филип право в очите, — вие няма да бъдете крал като вашия баща, изнежен, вял и уморен. Вие ще бъдете умен и предприемчив крал. Вашите владения няма да стигат, с мен ще ви бъде тясно. А нашето приятелство не трябва да бъде — не искам да кажа нарушено — ни най-малко накърнено от каквато и да е тайна мисъл, лелеяна от някой от нас. Аз ще ви подаря трона на Франция, вие ще ми подарите трона на Свети Петър. Когато съюзник на вашата честна, твърда и добре въоръжена ръка стане ръката на такъв папа като мен, то и Карл V, комуто принадлежаха две трети от света, и Карл Велики, който владееше целия свят, ще изглеждат нищожни в сравнение с вас. Нямам нито семейни връзки, нито

предразсъдъци, няма да ви тласкам към преследване на еретици, нито към войни на династии, просто ще кажа: «Вселената е наша, на мен — душите, на вас — телата.» И тъй като аз ще умра преди вас, ще ви остане моето наследство. Какво ще кажете за този план, принце?

— Ще кажа, че съм щастлив и горд само поради това, че разбрах вашия замисъл, господин Дербле. Вие ще бъдете кардинал и аз ще ви назнача за пръв министър. След това ще ми кажете какво трябва да направя, за да ви изберат за папа, и аз ще го направя. Искайте от мен всякакви гаранции.

— Това е излишно. Всички мои постъпки ще бъдат с оглед на вашата изгода. Няма да изкача нито едно стъпало, без да издигна и вас със себе си. Винаги ще бъда достатъчно далеч, за да не възбудям у вас завист, и достатъчно близко, за да бдя над вашите интереси и да пазя вашето приятелство. Всички договори в нашия свят са нетрайни и се нарушават, тъй като обикновено имат предвид само интересите на една страна. Нищо подобно между нас няма и затова не са ми нужни никакви гаранции.

— Значи... моят брат... ще изчезне?

— Да. Ще го похитим в леглото му. Достатъчно е само с пръст да се натисне и подът в стаята, която му е отредена във Во, ще пропадне. Заспивайки под сянката на короната, той ще се събуди в Бастилията. От този момент единственият повелител ще бъдете вие. Единственият стремеж на вашия живот ще бъде да ме запазите близо до себе си.

— Това е истина! Ето ръката ми, господин Дербле.

— Позволете ми, ваше величество, с уважение пред вас да подвия коляно. В деня, когато короната украси вашето чело, тиара — моето, ние ще си разменим целувка.

— Целунете ме сега, днес, бъдете повече от велик, изкусен и възвишен гений, бъдете добър към мен, бъдете мой баща.

Арамис го слушаше почти с нежност. Стори му се, че в сърцето му се появи някакво непознато чувство, но то скоро се изгуби.

«Негов баща! — помисли си. — Да, да, свят баща!» Те отново седнаха в каретата, която бързо се отправи по пътя към Во льо Виконт.

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

ЗАМЪКЪТ ВО ЛЬО ВИКОНТ

Замъкът Во льо Виконт, разположен на една левга от Мелен, беше построен от Фуке през 1653 година. Пари по това време във Франция нямаше. Всичко беше погълнал Мазарини и Фуке харчеше остатъците. Впрочем у някои хора дори слабостите са плодотворни, дори пороците са полезни и Фуке, влагайки в този дворец милиони, бе успял да привлече към неговия строеж три знаменитости: архитекта Льо Во, специалиста по парковете Ленотр и декоратора на вътрешни помещения Льобрен.

Ако замъкът Во има някакъв недостатък, това е неговата прекалена величественост и изключителен разкош. Построен за поданик, приличаше повече на дворец, отколкото дворците, които Уолси, страхувайки се да не предизвика ревност у своя господар, беше принуден да му подарява. Ако нещо можеше да се предпочете пред великолепието на обширните покои, разкошната позлата, изобилието на картини и статуи, това бяха единствено градините на замъка Во, фонтаните — истинско чудо през 1653 година. Скъдери казва за този дворец, че за да полива градините му, Фуке бил разделил реката на хиляда фонтана и после ги събрал в потоци. Този великолепен дворец беше приготвен да приема монарха, когото наричаха най-великия крал в целия свят. Приятелите на Фуке бяха докарали тук всичко, с което бяха богати: актьори и декоратори, художници и скулптори, поети и майстори на острото перо. Армия слуги, разделена на групи, сновеше из дворовете и обширните коридори, докато Фуке, пристигнал едва сутринта, спокоен и внимателен към всичко, обикаляше замъка и даваше последните си разпореждания на управителя.

Беше 15 август. Върху плещите на бронзовите и мраморни богове падаха отвесни слънчеви лъчи. В чашите на басейните се нагриваше водата и в градините зрееха великолепни праскови.

— Ах, вие не сте опитали прасковите на господин Фуке, твърде млад сте за това! — щеше да каже великият крал петдесет години по-

късно.

О, човешка памет! О, фанфари на мълвата! О, слава на този свят! Оня, който отлично си знаеше цената, комуто щеше да остане в наследство цялото състояние на Фуке, който щеше да вземе от него Ленотр и Льобрен, който щеше да изпрати самия Фуке до края на неговите дни в държавна тъмница, същият този щеше да си спомня единствено за прасковите на своя повален, забравен и удушен враг! Тридесет милиона щяха да се хвърлят с ръката на Фуке в неговите басейни, в леярните на неговите скулптори, в мастилниците на неговите поети, в папките на неговите художници и въпреки това щяха да се окажат напразни надеждите на човешката памет. Достатъчно щеше да бъде великият крал да види червена и сочна праскова, за да възкреси в паметта си печалната сянка на последния суперинтендант на Франция.

Уверен, че Арамис е приготвил всичко за посрещането на толкова значителен брой гости, че се е погрижил да провери охраната при всички врати и порти и да обзаведе необходимите помещения, Фуке се занимаваше с програмата на празненствата. Гурвил показваше къде ще бъдат фойерверките и илюминациите. Молиер го заведе в театъра. След като разгледа часовниковата кула, гостните и галериите, умореният Фуке срещна, спускайки се по стълбата, Арамис. Прелатът го спря със знак.

Суперинтендантът се приближи към своя приятел, който го отведе до голяма, набързо завършена картина. Живописецът Льобрен, потънал в пот, омазан с бои, уморен и вдъхновен, слагаше с бързата си четка последни мазки. Работеше върху портрет на краля в параден костюм, същия, който Персерен бе благоволил да покаже на Арамис.

Фуке се спря пред картината. Тя сякаш беше жива, свежест и топлина лъхаше от изобразената върху нея човешка плът. Той разгледа портрета, оцени майсторството и не намирайки с какво да възнагради този Херкулесов труд, прегърна с чувство художника. Суперинтендантът бе развалил костюм, струващ хиляда пистола, но бе влял бодрост в душата на Льобрен.

Това мигновение достави радост на художника, но хвърли в меланхолия Персерен, който съпровождаше с другите Фуке и се възхищаваше от картината най-вече заради костюма, ушит за негово величество. Тази му мъка бе пресечена от сигнал, даден от покрива на

замъка. Зад Мелен, в откритата равнина, наблюдателите бяха забелязали кралската колона. Негово величество влизаше в Мелен. Подире му следваше дълга опашка от карети и конници.

— След час — обърна се Арамис към Фуке.

— След час — отвърна той, въздишайки тежко.

— А народът пита за какво са тези кралски празници! — Банският епископ се разсмя искрено.

— Уви, макар че аз не съм народът, също си задавам този въпрос.

— След двадесет и четири часа, монсеньор, ще ви отговоря на него. А сега се усмихвайте, днес е радостен ден.

— Знаете ли, Дербле, ако искате, вярвайте, ако не искате — недейте — разгорещено каза суперинтендантът, показвайки с пръст към виждащия се в далечината кортеж на Людовик, — той не ме обича и аз не горя от любов към него, но сега, когато се приближава към моя дом, не мога да си обясня защо личността му за мен е свещена, той е мой крал и почти ми е скъп.

— Скъп! Вярно е! — повтори Арамис, като си играеше с думите.

— Не се смейте, Дербле, знам, че ако той поиска, бих го обикнал.

— Трябва да кажете това не на мен, а на Колбер. Защото след като стане суперинтендант, ще ви определи пенсия от личните средства на краля.

Като подхвърли тази шега, Арамис се поклони.

— Къде отивате? — попита помрачнял Фуке.

— Монсеньор, трябва да се преоблека. Отивам в синята стая на втория етаж. Тази, която се намира над покоите на краля!

— Защо сте се настанили на толкова неудобно място? Там не можете дори да помръднете!

— Нощем, монсеньор, аз спя или чета в леглото. При мен има само един човек. Никой освен четец не ми е нужен. Прощавайте, монсеньор. Не се преуморявайте, приятелю. Пазете силите си за пристигането на негово величество краля.

— Ще се видим по-късно с вас. Къде е вашият приятел Дьо Валон?

— Настанил съм го до мен. Облича се.

Фуке се сбогува с усмивка и тръгна като главнокомандващ, който оглежда постове преди приближаването на неприятеля.

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА

МЕЛЕНСКО ВИНО

Кралят влезе в Мелен с намерение само да мине през него. Младият монарх гореше от жажда за удоволствия. По време на пътуването той видя само два пъти бегло мярналата се Ла Валиер и предвиждайки, че ще му се удаде да говори с нея насаме едва през нощта, в градината, след завършването на всички полагащи се церемонии, бързаше да заеме запазените за него покои във Во. Като си правеше тези сметки, той забрави за капитана на своите мускетари и за Колбер...

Както нимфата Калипсо не могла да се успокои след заминаването на Одисеи, така и нашият гасконец не можеше да се успокои и непрекъснато се питаше: «Защо Арамис искаше от Персерен да му покаже новите костюми на краля? Във всеки случай моят приятел, ванският епископ, нищо не прави току-така.»

Д'Артанян, който беше обиграл ума си сред безкрайните дворцови интриги, Д'Артанян, който знаеше положението на Фуке по-добре от самия него, като чу за предстоящото празненство, разорително дори за свръхбогаташ, бе обзет от известни подозрения. Накрая, присъствието на Арамис, който напусна Бел-Ил и когото Фуке беше направил главен разпоредител, неговото непрекъснато участие в работите на суперинтенданта, пътуването му до Безмо, всичко това мъчеше от няколко седмици Д'Артанян.

«Можеш да преодолееш човек като Арамис само с шпага в ръка — мислеше си той. — Докато Арамис беше войник, имаше някаква надежда да се справя с него. Но сега, когато бронята му стана двойно по-дебела, тъй като носи епитрахил, работата е загубена. Но какво иска да направи Арамис? Ако в плановете му влиза да свали Колбер и нищо друго, какво в края на краищата ме интересува мен? Но какво още би искал?»

Д'Артанян се чешеше по челото — този неизчерпаем източник на идеи. Той си помисли, че не би било зле да поговори с Колбер, но

приятелството и тесните връзки с Арамис в миналото го накараха да изостави това намерение. Освен това той мразеше финансиста. Искаше да разкрие подозренията си пред краля. Но кралят нищо нямаше да разбере, тъй като в тях нямаше до момента никаква правдоподобност и замисъл.

Д'Артанян реши при първа възможност да се обърне към самия Арамис: «Ще се обърна с директни въпроси, изненадващо, смело и нахално, ще съумея да засегна сърцето му и той ще ми каже... Но какво ще ми каже? Нещо ще ми каже, защото, дявол го взел, тук наистина нещо се крие!»

Като се успокои, Д'Артанян се зае с приготовления за пътуването, особено за кралския конвой. В онези времената конвойт бе все още малоброен, но добре екипирай и с надежден командир. В резултат на старанията на своя капитан кралят влезе в Мелен начело на отряд мускетари, швейцарци и гвардейци. Кортѐжът приличаше на малка армия. Колбер наблюдаваше войниците с истинска радост. Той обаче смяташе, че числеността им трябва да бъде увеличена поне с една трета.

— Защо? — попита го кралят.

— За да окажем чест на господин Фуке — отвърна Колбер. «За да го докараме по-скоро до пълно разорение» — помисли Д'Артанян.

Отрядът приближи до Мелен и спря. Знатните граждани поднесоха на краля ключовете на града и го поканиха в кметството да изпие чаша меленско вино. Кралят не очакваше такова забавяне и процеди през зъби, докато градският кмет произнасяше своята реч:

— На кой глупак дължа това забавяне?

— Не на мен — каза Д'Артанян. — Сигурно на господин Колбер. Колбер чу името си:

— Какво иска господин Д'Артанян?

— Искам да узная дали вие сте се разпоредили кралят да бъде почерпен с меленско вино!

— Да, господине, аз.

— Значи вас кралят удостои с титла.

— Каква титла, господине?

— Почакайте... нека си припомня... тъпак... не... глупак... да, глупак, именно с тази дума негово величество удостои този, който предизвика това забавяне заради меленското вино.

След тази атака Д'Артанян потупа коня си по шията. Широкото лице на Колбер се наду като мех, в който са налели вино. Мускетарят видя, че той бе разгневен, и реши да не спира наполовина. Ораторът все още говореше, а кралят ставаше все почервен.

— Ей Богу — флегматично каза Д'Артанян, — кралят всеки момент ще получи удар. Как можа да ви дойде наум подобна идея, господин Колбер? Наистина не ви върви!

— Господине — изправи се на седлото финансистът, — тази мисъл ми бе внушена от моето усърдие. Мелен е чудесен град и плаща добре, не трябва да го обиждаме.

— Я виж ти! Аз не съм финансист и да си призная, изтълкувах мисълта ви съвсем другояче. Реших, че искате да подразните господин Фуке, който ни чака...

Ударът попадна право в целта. Колбер унило се оттегли. За щастие, речта на кмета свърши. Кралят изпи виното и кортежът потегли. Кралят хапеше устни, защото се свечеряваше и заедно с това изчезваше надеждата за разходка в компанията на Ла Валиер. На двора, за да се добере до Во със спазване на всички церемонии, щяха да му бъдат необходими най-малко четири часа. Кралят изгаряше от нетърпение, караше кралиците да бързат, тъй като искаше да пристигне по светло. Но когато всички бяха готови да тръгнат, възникнаха нови пречки.

— Нима кралят няма да остане да ноцува в Мелен? — съвсем неуместно, като всичко, което правеше този ден, Колбер се обърна към командира на мускетарите.

Д'Артанян се досещаше, че краля не го свърта на едно място. Той не искаше кралят да влезе във Во без прилична охрана, считаше, че е абсолютно необходимо кралят да пристигне съпроводен от конвоя в пълен състав. От друга страна, явно чувстваше раздражението на краля от забавянето. Как да се излезе от това затруднение? Д'Артанян се хвана за думите на Колбер и го сблъска с краля.

— Господарю — каза той, — господин Колбер пита дали няма да останете да ноцувате в Мелен.

— Да ноцувам в Мелен? Защо? Кой измисля подобни глупости, когато Фуке ни чака тази вечер?

— Аз се страхувам, че ще пристигнете във Во твърде късно, ваше величество — живо възрази Колбер. — Нали според етикета

ваше величество не може да пристигне където и да е, освен в своя дворец, преди квартириерите да разпределят помещенията и да бъде разквартируван гарнизонът.

Д'Артанян започна да хапе мустаците си. Двете кралици също слушаха разговора. Бяха уморени, спеше им се и главно, искаха да попречат на вечерната разходка на краля с дамите и със Сент-Енян, тъй като етикетът изискваше принцесите след пристигането да останат в покоите си, докато придворните дами можеха да подишат чист въздух.

Всички тези на пръв поглед дребни причини се събираха като облачето, което рано или късно предизвиква буря. Кралят нервно хапеше края на камшика си. Как да се излезе от това положение? Д'Артанян гледаше краля с умиление, а Колбер се наостряше.

— Да чуем какво казва кралицата — поклони се Людовик. Това внимание проникна в сърцето на Мария-Терезия, на добрата и великодушна кралица, и разполагайки със свобода на избор, тя отвърна:

— Аз с удоволствие ще се подчиня на волята на негово величество.

— За колко време можем да стигнем до Во? — попита Ана Австрийска, като се запъваше на всяка сричка и притискаше ръка към болната си гръд.

— За каретите на техни величества е нужен не повече от час по достатъчно добри пътища — съобщи Д'Артанян и добави, след като улови погледа на Людовик, — четвърт час за краля.

— Бихме могли да пристигнем по светло — каза кралят.

— Но разквартируването на конвоя — обади се меко Колбер — ще отнеме толкова време, че кралят нищо няма да спечели от бързата езда.

«Двоен глупак — реши за себе си Д'Артанян, — ако исках да подкопая твоя кредит, можех да го направя за десет минути.»

— На мястото на краля — забеляза той, — отправяйки се към господин Фуке, когото знаем като порядъчен човек, аз бих оставил охраната в Мелен и бих пристигнал като приятел, придружен само от началника на гвардията. От това моята особа би станала още по-величествена.

В очите на краля светна радостен пламък:

— Това е добър съвет, госпожи. Ще тръгнем, както се отива при приятел. Поемайте, без да бързате! А ние, господа, напред!

«Ще се огранича с това, че тази вечер ще разговарям с Арамис — каза си Д'Артанян, пускайки коня в галоп. — После, Фуке е порядъчен човек, дявол го взел! Казал съм го и трябва да се вярва на това!»

Ето по какъв начин към седем часа вечерта, без тръби и литаври, без изпратена напред гвардия, без мускетари и войници, кралят се показва пред оградата на Во, където от половин час, заобиколен от слуги и приятели, гологлав го чакаше Фуке.

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА НЕКТАР И АМБРОЗИЯ

Фуке помогна на Людовик да скочи от коня. Людовик изящно стъпи на крака, още по-изящно протегна ръка, която въпреки леката съпротива на краля Фуке целуна с преклонение.

Кралят изяви желание да почака в първия двор пристигането на каретите на кралиците. Това очакване не трая дълго. По заповед на Фуке пътищата бяха приведени в пълен ред и от Мелен до Во нямаше нито един камък, по-голям от яйце. Каретите докараха дамите към осем часа вечерта, като по килим. Бяха приети от госпожа Фуке. В момента на появата им ярък, почти слънчев лъч озари откъм дърветата статуите и вазите. Докато техни величества не влязоха в двореца, това очароващо сияние не загасна.

Всички чудеса, които летописецът описва, рискувайки да съперничи на романиста, натрупва, или по-точно, запечатва в оставения от него разказ, всички вълшебства на победената нощ, цялото удоволствие и разкош, които въздействат върху ума и сърцето, всичко това Фуке поднесе на своя крал в този вълшебен дворец, с какъвто не можеше да се похвали нито един от тогавашните монарси в Европа.

Няма да разказваме за великолепното пиршество, дадено от Фуке на техни величества, нито за концертите и феериите, ще опишем само лицето на краля, което от весело, отворено и щастливо стана мрачно, напрегнато и раздражено. Той си спомни своя жалък разкош и своя дворец, който беше собственост на кралството, а не негов. Големите лувърски вази, старинната мебел и съдовете на Анри II, Франциск I и Людовик XI бяха само паметници на историята. Те бяха само ценности, имущество, собственост на държавата. Всичко, което кралят видя у Фуке, имаше стойност не само като материал, но и като изработка. Фуке се хранеше в златни съдове, изковани за него от известни художници. Фуке пиеше вино, чието название не беше известно на краля на Франция, и то от такива чаши, че всяка една от

тях поотделно струваше колкото цялата изба на краля заедно със съдовете. Какво да кажем за залите, тапетите, картините и цялата прислуга? Редът заместваше етикета, удобството — заповедите, удоволствието и задоволяването на госта бяха най-висш закон за всички, които се подчиняваха на домакина. Този рояк безшумно заети с работа хора, тази маса гости, по-малобройна от обслужващите я, това безсметно количество блюда, златни и сребърни вази, тези потоци светлина, тези камари никому неизвестни цветя, цялата тази хармония, която беше само прелюдия към празненството, очарова всички присъстващи, които нееднократно показваха възхищението си не с думи или жестове, а с мълчание и внимание. Това беше отговорът на придворните, престанали да усещат на врата си юздата на своя господар.

Що се отнася до краля, очите му бяха налети с кръв и той не смееше да погледне вдовстващата кралица. Ана Австрийска, която беше най-високомерното същество на този свят, унищожаваше домакина с презрението си към всичко, което ѝ се сервираше. Младата кралица, напротив, добра и любознателна, хвалеше Фуке, ядеше с апетит и питаше за названието на някои от плодовете. Фуке отвърна, че и той не им знае названията. Макар че тези плодове бяха от собствените му оранжерии и нерядко той самият ги отглеждаше, тъй като притежаваше знания в екзотичната агрономия. Кралят почувства деликатността ѝ и това още повече го унижи. Той намери кралицата за простовата, а майка си за прекалено надменна. Самият той се стараеше да остане хладен, балансирайки между надменността и простодушната възторженост.

Фуке предварително беше наясно с всичко. Той беше от хората, които умеят да предвиждат.

Кралят обяви, че докато се намира у господин Фуке, иска да обядва, без да се подчинява на етикета, което ще рече с всички. И суперинтендантът се разпореди обядът на краля да се поднася отделно, но все пак на общата маса. Този пригответен с изискан вкус обяд включваше всичко, което обичаше кралят, което винаги му е било по вкуса. Людовик, който се славеше с най-големия апетит в кралството, не можеше да устои пред съблазънта и да се отказва под предлог, че не е гладен.

Фуке направи нещо повече. Подчинявайки се на заповедта на краля, седна заедно с всички, но щом поднесоха супата, стана и започна лично да прислужва на краля. Госпожа Фуке застана зад креслото на вдовстващата кралица. Надменността на Юнона и капризите на Юпитер не устояха пред тази пределна любезност.

Ана Австрийска изяде бисквит, натопен в сос санлюкар, а кралят, опитал всичко, се обърна към Фуке:

— Господин суперинтендант, вашата кухня е над всяка похвала.

След това целият двор се нахвърли на ястията с такова усърдие, с каквото рояк египетски скакалци се нахвърля върху зелено поле. Утолявайки глада си, кралят отново се задълбочи в печални размисли. Той беше тъжен точно толкова, колкото беше необходимо да показва добро настроение, и особено тъжно му ставаше, като виждаше как придворните му ласкаят Фуке.

Д'Артанян ядеше и пиеше с удоволствие. Той вземаше живо участие в разговора, шегуваше се и направи редица наблюдения, които щяха да му бъдат много полезни.

След завършване на вечерята кралят не пожела да пренебрегне вечерната разходка. В парка горяха ярки илюминации. Сякаш и луната се беше отдала на господаря на Во — посребряваше езерата и върховете на дърветата с искрящи елмази. Въздухът беше приятно прохладен. Приятно беше да се ходи из алеите, посипани с пясък. Всичко беше много сполучливо, кралят дори, срещайки на едно кръстовище госпожица Ла Валиер, успя да докосне ръката ѝ и да каже: «Обичам ви!» Никой не чу тези думи, освен Д'Артанян, който вървеше зад краля. Фуке беше отпред.

Часовете на тази прекрасна нощ течаха неусетно. Кралят поиска да го заведат в спалнята му. След него забързаха и останалите. Кралиците се прибраха в покоите си под звуците на флейти и арфи. Изкачвайки се по стълбите, кралят видя своите мускетари, които Д'Артанян беше извикал от Мелен и беше разпоредил да ги нахранят.

Д'Артанян се успокои и забрави своите подозрения.

Беше уморен, вечерял отлично и искаше поне веднъж да си отдъхне добре при един истински крал. «Фуке — каза си той, — ето човек, който е по вкуса ми!»

Тържествено, с церемонии, поведоха краля към покоите на Морфей. Струва си да разкажем за покоите. Това беше най-красивата и

най-голямата стая в двореца. На купола, който я увенчаваше, бяха изобразени от Лъобрен сънищата, които Морфей изпраща на краля и подчинените му. Всичко мило и приятно, което ни навестява в сънищата, медът и благовонията, цветята и нектара, наслаждението и покоя, които сънят влива в сърцето, всичко това художникът беше вдъхнал на своите фрески. Но ако от едната страна на купола беше нарисувана толкова сладостна картина, от другата страна тя беше ужасна и мрачна. Чаши, от които се излива отрова, стомана, бляскаща над главата на спящия, вещици и призраци в отвратителни маски, полумрак, по-страшен от пламъка или от дълбоката нощ, ето контрастите, които художникът беше противопоставил на своите изящни и нежни образи.

Престъпвайки прага на тези наистина великолепни покои, кралят потрепери. Фуке попита дали не го безпокои нещо.

— Искам да спя — каза побледнелият Людовик. — Но първо да поговоря с Колбер. Наредете да го повикат.

Фуке се поклони и излезе.

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА

ГАСКОНЕЦ ПРОТИВ ДВА ПЪТИ ГАСКОНЕЦ

Д'Артанян никога не губеше времето си напразно. Той се осведоми за Арамис и го намери. Откакто кралят беше пристигнал, Арамис се беше уединил, очевидно за да измисли нещо ново, което да прибави към програмата на негово величество. Д'Артанян нареди да доложат за него и завари епископа в красива стая, която тук наричаха синя, по цвета на тапетите. Вътре бяха Портос и няколко епикурейци. Арамис прегърна приятеля си и му предложи най-доброто място. Тъй като беше очевидно, че мускетарят иска да говори с Арамис насаме, епикурейците се сбогуваха и излязоха. Портос не се помръдна. След сития обяд той мирно спеше в своето кресло, така че никой не можеше да попречи на беседата им. Той хъркаше равномерно и под този басов акомпанимент можеше да се разговаря без пречки. Д'Артанян почувства, че трябва да започне разговора. Схватката, заради която бе дошъл тук, обещавахе да бъде упорита и дълга, затова започна направо:

— Ето ни във Во — каза той.

— Да, Д'Артанян. Харесва ли ви тук?

— Много ми харесва господин Фуке, нашия домакин. Той е очарователен. В най-висша степен.

— Казват, че кралят бил отначало хладен с него, но после омекнал.

— Защо «казват»? Нима ние сами не видяхме това?

— Аз не съм видял нищо, защото бях зает. Заедно с тези, които току-що излязоха от тук, обсъждахме някои подробности около представлението и въртележката, които ще бъдат устроени утре.

— Така ли? Значи вие сте главен разпоредител на увеселенията?

— Както знаете, приятелю, аз винаги съм бил привърженик на всякакъв род измислици. Винаги съм бил в известна степен поет.

— Помня вашите стихове. Някои бяха прелестни.

— Аз пък ги забравих. Но се наслаждавам на стиховете на другите, на Молиер, Пелисон, Лафонтен...

— Знаете ли каква мисъл ми дойде днес, на вечерята? Помислих си, че истинският крал на Франция е не Людовик XIV, а Фуке.

— Вие сте съвсем като останалите: завиждате — Арамис си пое дъх и се усмихна. — Обзалагам се, че тази фраза сте чули от господин Колбер.

Д'Артанян, за да достави удоволствие на Арамис, му разказа за нещастията на финансиста със злополучното меленско вино.

— Нищожен човек е този Колбер! — каза Арамис.

— Ако говорим истината, така си е.

— Като си помисли човек, че този подмазвач ще бъде ваш министър след някакви си четири месеца и вие ще му служите толкова усърдно, както служихте на Ришельо и Мазарини...

— Както вие служите на господин Фуке — добави Д'Артанян.

— С тази разлика, приятелю мой, че Фуке не е Колбер.

— А защо смятате, че Колбер след четири месеца ще бъде министър?

— Защото Фуке няма да бъде такъв. Ще бъде окончателно разорен.

— В такъв случай защо устройва празненства? Защо не го разубедихте?

— Работата е там, че той иска да угоди на краля, като се разорява заради него!

— Странна сметка!

— Необходимост.

— Не ви разбирам, драги Арамис.

— Както и да е, но вие виждате, че омразата надделява у господин Колбер, тя се усилва от ден на ден. Той подтиква краля да се раздели със суперинтенданта. И това е очебийно за всички. Това е заговор против господин Фуке. Кое то също е общоизвестно.

— Нима може да се обясни защо кралят действа против този, който е похарчил цялото си състояние само за да му достави удоволствие?

— Вярно е — каза бавно Арамис, съвсем неубеден от своя събеседник. Той искаше да се приближи към темата на разговора им от друга страна.

— Какви ли безумия няма — продължи Д'Артанян, — но вашите ако си говорим истината, аз по никакъв начин не одобрявам. Вечеря, бал, концерт, представление, въртележка, водопади, фойерверки, илюминации и подаръци, всичко това е много добре, превъзходно, съгласен съм с вас, но няма не ви стигаха тези разходи? Трябваше ли всички ваши хора например да са облечени в нови дрехи?

— Да, прав сте. Същото казвах и аз на господин Фуке, но той ми отговори, че ако беше богат, би построил, за да приеме краля, напълно нов дворец, нов от подземията до покрива, със съвършено нова мебелировка и сервизи, и след заминаването на негово величество би се разпоредил всичко това да се изгори, за да не може то... да не служи вече другиму.

— Но това са чисти бълнувания и нищо повече.

— Същото казах и аз, но той ми заяви: «Който ме съветва да бъда пестелив, в него ще виждам враг.»

— Но така можеш да полудееш! А портретът?

— Какъв портрет?

— На краля, изненадата...

— Каква изненада?

— Тази, заради която взехте от Персерен мостри от платовете. Д'Артанян млъкна. Пусна стрелата, оставаше да се разбере дали точно бе стрелял.

— Това беше любезност — отвърна Арамис.

Д'Артанян стана, приближи се до приятеля си, хвана двете му ръце и като го гледаше в очите, каза:

— Арамис, обичате ли ме все още, макар и малко?

— Разбира се, че ви обичам.

— В такъв случай направете ми една услуга. Кажете, защо взехте мострите от Персерен?

— Елате с мен и ще попитаме бедния Льобрен, който се труди над този портрет две денонощия, без да мигне...

— Арамис, бъдете честен с мен. Кажете истината, нали не искате да ми се случи нещо много, много неприятно. Вярвате ли в моя инстинкт? По-рано вярвахте в него. Той ми нашепва, че имате някакви тайни помисли. Готов съм да се закълна, че съм прав.

— Вие ме огорчавате, Д'Артанян. Ако имах някакви помисли, които трябва да крия от вас, аз, разбира се, бих замълчал за тях, нали

така? Ако моите помисли бяха от такъв род, че трябваше да ги разкрия пред вас, щях да го направя и без вашето напомняне.

— Не, Арамис, не, има помисли, които могат да бъдат открити едва в подходящия момент. А този човек, който стои пред мен, който би отдал живота си за мен, не желае да ми открие едно миниатюрно ъгълче от своето сърце. О, приятелство, повтарям още веднъж, ти не си нищо повече от сянка, от примамка като всичко, което пръска около себе си лъжлив блясък!

— Не говорете така за нашето приятелство — отвърна епископът с твърд и уверен тон. — То не е от тези, за които току-що говорехте.

— Погледнете, Арамис: ние сме трима от нашата четворка. Вие ме мамите, аз ви подозирам, а Портос... Портос спи. Хубаво трио, нали? Славни останки от миналото!

— Мога да ви кажа само едно, Д'Артанян. И съм готов да се закълна пред Евангелието: обичам ви както преди. Ако понякога не съм достатъчно откровен с вас, то е само заради другите, а не заради себе си или заради вас. От всичко, в което постигна успех, вие ще получите вашия дял. Обещайте ми същата благожелателност.

— Приятелю мой, думите, които току-що произнесохте, изглеждат пълни с благородство. Вие правите заговор против Колбер. Ако става дума само за това, кажете ми направо. Имам инструмент, с който да извадя този зъб.

— Ако правя заговор против Колбер, какво ужасно има в това?

— То е твърде дребно за вас. Не за да свалите Колбер искахте мострите от Персерен. О, Арамис, та ние не сме врагове, ние сме братя! Кажете ми какво сте решили да правите и ако аз не мога да ви помогна, кълна ви се, ще остана неутрален.

— Нищо не съм решил да предприемам.

— Арамис, някакъв глас ми подсказва и просветлява ума ми... този глас никога не ме е лъгал. Вие замисляте нещо срещу краля! Вашето лице не може да ме разубеди! Да, срещу краля, повтарям ви!

— И вие ще ми помогнете? — каза Арамис, като се усмихна иронично.

— Арамис, ще направя нещо повече, ще остана неутрален и ще ви спася!

— Вие сте полудял, Д'Артанян.

— От нас двамата аз имам повече здрав разум.

— Вие ме подозирате в желание да убия краля?

— Кой е казал такава нещo?

— В такъв случай да внесем в разговора пълна яснота. Какво според вас може да се направи на краля, на нашия законен, истински крал, без да се посяга на живота му?

Д'Артанян нищо не отговори.

— Освен това тук има гвардия мускетари — добави епископът.
— Вие сте у господин Фуке, вие сте у дома си. Имате господин Колбер, който в този миг сигурно съветва краля да предприеме против господин Фуке всичко онова, което може би на драго сърце бихте го посъветвали сам, ако не принадлежахте към противната партия.

— Арамис, за Бога, нека вашите думи бъдат думи на истински приятел.

— Думите на приятеля са истина. Ако аз замислям да се докосна дори с пръст до нашия крал, сина на Ана Австрийска, истинския крал на нашата родина Франция, ако аз нямам твърдото намерение да се простра пред неговия трон, ако утрешният ден в замъка Во за мен не е най-славният ден в живота на моя крал, нека ме поразят гръм и мълнии, съгласен съм на това!

Арамис произнесе тези думи, като се обърна с лице към алкова. Д'Артанян, който се беше облегал на същия този алков, не можеше да заподозре, че нещо се крие тук. Чувството, с което бяха казани тези думи, тяхната последователност, тържествеността на клетвата, всичко това окончателно успокои мускетаря. Той хвана Арамис за двете ръце и сърдечно ги стисна.

Арамис понесе упреците, без да побледнее, но сега, когато мускетарят го хвалеше, той се изчерви. Да измами Д'Артанян беше чест за него, но да вдъхне доверие на Д'Артанян беше неловко и срамно.

— Тръгвате ли? — той го прегърна, за да не се види зачервеното му лице.

— Да, служба, няма как. Трябва да получа паролата за тази нощ.

— Къде ще спите?

— В преддверието на кралските покои. А Портос?

— Вземете го с вас, хърка като мечка.

— Така ли... значи той не е настанен при вас? — попита Д'Артанян.

— В никакъв случай. Той си има тук някъде свое помещение.

— Превъзходно! — мускетарят се успокои съвсем, след като беше осведомен, че двамата приятели живеят отделно. Рязко докосна рамото на Портос: — Да вървим!

— А! Д'Артанян, вие ли сте, скъпи приятелю? По какъв случай? Да, да, та аз съм на празненството във Во...

— И с вашия прекрасен костюм.

— Този господин Коклен дьо Волиер... много, много мило от негова страна, нали?

— Тихо! Така тропате, че ще продъните паркета — каза Арамис.

— Вярно — потвърди Д'Артанян, — тази стая е над купола.

— Не съм я заел, за да правя от нея фехтовална зала — добави епископът. — На тавана в кралските покои са изобразени прелестите на съня. Помнете, моят паркет е точно над този таван. Лека нощ, приятели, след десет минути ще бъда в леглото!

Арамис ги изпрати дружелюбно усмихнат. Но едва бяха излезли и той бързо затвори вратата с всички резета, а пускайки щорите на прозореца, извика тихо:

— Монсеньор, монсеньор!

В същия миг иззад алкова, отваряйки подвижната врата, която се намираще до кревата, излезе Филип:

— Интересно какви подозрения има кавалерът Д'Артанян?

— Познахте ли го?

— Още преди да се обърнете към него по име.

— Това е нашият капитан на мускетарите.

— Той ми е дълбоко предан — отвърна Филип, като натърти на «ми».

— Верен е като куче, но понякога хапе. Ако Д'Артанян не ви познае, преди да изчезне другият, можете да разчитате на него навеки. Ако не види нищо със собствените си очи, ще остане верен. Ако види прекалено късно, никога няма да признае, че е сгрешил. Той е истински гасконец!

— Така си и мислех. На какво ще посветим сега времето си?

— Ще заемете наблюдателния си пункт и ще наблюдавате как кралят си ляга. Вие лягате, с малката церемония според етикета. Седнете на съгваемия стол. Аз ще преместя квадрата на паркета. Ще

гледате през отвора, направен във фалшивите прозорци на купола. Виждате ли сега?

— Да, виждам Людовик — Филип трепна при вида на своя враг.

— Какво прави сега?

— Кани някакъв човек да седне.

— Спомнете си, принце мой, бележките, портретите. Кой е той?

— Човекът, когото кралят иска да накара да седне до него, е Колбер.

— Колбер в стаята на краля? — извика Арамис. — Немислимо!

— Погледнете!

Арамис погледна през направеното в пода отверстие.

— Да — каза той, — вие сте прав! Това е Колбер. О, монсеньор, какво ли ще чуем сега и какво ще излезе от тази среща между тях?

— Без съмнение нищо хубаво за господин Фуке. Принцът не грешеше. Людовик бе извикал Колбер и той се бе явил при него.

— Седнете, Колбер — каза кралят.

Интендантът, който неотдавна се боеше, че ще му поискат оставката, се зарадва на тази невиждана чест, но отказа да седне.

— Приема ли кралската покана? — запитва Арамис.

— Не, той не седна.

Бъдещият крал и бъдещият папа започнаха жадно да подслушват разговора между двамата простосмъртни, намиращи се под краката им.

— Колбер — започна кралят, — днес непрекъснато ми противоречайте.

— Ваше величество... знам това.

— Много добре. Отговорът ви ми харесва. Да, вие знаехте това. Трябва да притежаваш мъжество, за да настояваш на своето.

— Рискувах да предизвикам неудоволствието ви, ваше величество, но ако действах другояче, бих ви оставил в неведение относно истинските ви интереси. Можеше да получите стомашно разстройство, ваше величество, тъй като такива пиршества се дават, за да се задуши кралят с тежестта на изисканите блюда.

Шегувайки се грубо, Колбер зачака напрегнато отговора. Людовик XIV, най-тщеславният, но и най-изтънченият човек в своето кралство, прости на Колбер дебелашката шега:

— Вярно е, Фуке ме нагости щедро. Кажете, Колбер, откъде той взема средства, за да прави такива разходи? Осведомен ли сте?

— Да, ваше величество, аз съм осведомен. Може да се каже, че знам всичко с пълна точност.

— Известно ми е, че вие смятате отлично.

— Това е първото качество, което се изисква от интенданта на финансите.

— Но то не е свойствено за всички. Да, Фуке е богат, много богат и това е известно на всички.

— Както на живите, така и на мъртвите.

— Какво искате да кажете, господин Колбер?

— Живите виждат богатствата на господин Фуке, те виждат, така да се каже, следствието и ръкопляскаат. Мъртвите, които знаят по-добре източника на богатството му, обвиняват. Длъжността интендант на финансите нерядко облагодетелства този, който я изпълнява...

— Говорете с мен откровено, не се бойте, ние сме сами.

— Аз никога не се боя от нищо. Моята опора са съвестта ми и подкрепата на моя крал. — Колбер се поклони ниско.

— А ако мъртвите заговорят?

— Понякога те говорят, ваше величество. Прочете това.

— Ах, монсеньор — прошепна Арамис на ухото на принца, който, намирайки се до него, гледаше да не пропусне и дума, — вие сте тук, за да се учите на вашата кралска професия. Опознайте и чисто кралската подлост. Вие присъствате на сцена, която само Бог, или по-точно, самият дявол би могъл да замисли и изпълни. Слушайте, това ще ви потрябва в бъдеще.

Принцът удвои вниманието си и видя как кралят взе подаденото му от Колбер писмо.

— Почеркът на покойния кардинал! — възкликна кралят.

— Ваше величество има превъзходна памет — забеляза Колбер.

Кралят прочете писмото на Мазарини, което е известно на читателя още от караницата между Арамис и госпожа Дьо Шеврьоз.

— Не ми е много ясно — каза кралят.

— Ваше величество няма навиците на чиновник от интендантството.

— Виждам, че става въпрос за пари, дадени на господин Фуке.

— Съвършено вярно. За тринадесет милиона. Сумата си я бива.

— Така. Значи сметките няма да излязат с тринадесет милиона? Това не мога да разбера. Как и защо е възможен подобен недостиг?

— Не казвам, че е възможен. Казвам, че е налице. Не достигат тринадесет милиона. В писмото на краля се сочи предназначението на тази сума и нейният пазител?

— Както виждате, ваше величество, господин Фуке не е върнал тези пари, следователно ги е присвоил. Тринадесет милиона — това е четири пъти повече от разходите, които ваше величество си позволи във Фонтенбло, където, ако помните, ние изразходвахме три милиона.

Да се възкреси в душата на краля споменът за този празник, по време на който от една-единствена дума на Фуке той за първи път почувства, че суперинтендантът го превъзхожда в известно отношение, беше ловко подхвърлена подлост от един неловък човек. Настройвайки по този начин краля, Колбер можеше да спре дотук. И той го почувства. Кралят стана по-мрачен от облак. В очакване на следващите думи Колбер изгаряше от нетърпение, както Филип и Арамис на своя наблюдателен пост.

— Знаете ли какво следва от всичко това, господин Колбер? — каза кралят, като помисли малко. — Това, че ако фактът за присвояването на тринадесетте милиона стане всеобщо достояние...

— Мисля, че това може да се направи още утре, ако кралят...

— Не беше гост на господин Фуке — с достойнство отвърна Людовик.

— Кралят навсякъде е у дома си, ваше величество, особено в тези къщи, които се издържат с негови пари.

— Струва ми се — каза тихо Филип на Арамис, — че архитектът, който е строил този купол, ако беше знаел как ние с вас ще го използваме, щеше да го направи подвижен, та да падне върху главите на такива негодници като този Колбер.

— Аз също си помислих това — каза Арамис, — но Колбер е толкова близо в този момент до краля!

— Вярно, щеше да възникне въпрос за престолонаследника.

— От това би се възползвал за своите интереси вашият по-малък брат. Но нека помълчим и послушаме.

— Ако аз бях крал, нямаше какво да добавя към това, което беше казано. Бих отложил решението си до утре.

Людовик XIV най-после вдигна очи и виждайки чакащия Колбер, рязко смени посоката на разговора:

— Господин Колбер, вече е късно и аз ще си лягам. Довиждане. Сутринта ще ви съобщя решението си.

— Много добре, ваше величество — съгласи се Колбер, който се почувства оскърбен, но се постара да не издава истинските си чувства пред краля. Отправи се заднишком към изхода.

— Слугите ми! — извика кралят. В спалнята влязоха слугите.

Филип искаше да напусне наблюдателния си пост.

— Само минута още — каза Арамис с обичайно ласкавия си тон, — всичко, което току-що стана, е дреболия и утре ние вече няма да мислим за това. Събличането на краля обаче е церемония преди сън, малка, но извънредно важна, монсеньор. Учете се, учете се по какъв начин *вас ви* слагат да лягате, ваше величество. Гледайте, гледайте!

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА

КОЛБЕР

Историята ще разкаже, или по-точно, историята вече ни разказа за събитията, станали на следващия ден, за тези великолепно развлечения, устроени от суперинтенданта за краля. И така, на следващия ден имаше веселие и най-различни игри, имаше разходка, разкошен обяд, представление, в което за своя голяма почуда Портос позна господин Коклен дьо Волиер, който играеше във фарса «Непоносимите». В крайна сметка така наричаше господин Дьо Брасие дьо Пиерфон тази комедия.

В течение на този толкова богат на неочаквани събития, наситен и блестящ ден, когато на всяка крачка възникваха чудеса сякаш от «хиляда и една нощ», кралят, загрижен след вчерашния си разговор с Колбер, заразен от налятата в него отрова, беше студен, сдържан и мълчалив. Нищо не можеше да го накара да се засмее, чувстваше, че дълбоко заседналото раздражение идва някъде отдалеч и малко по малко се усилва, както става с ручей, който се превръща в могъща река, събирайки в себе си хиляди хранещи го с вода притоци. Едва към пладне кралят малко се развесели. Изглежда беше взел някакво решение.

Арамис, който следеше всяка крачка на Людовик, така както и всяка негова мисъл, усети, че събитието, което очаква, няма да закъснее.

През целия този ден кралят, който без съмнение искаше да се освободи от измъчващата го мрачна мисъл, с такава настойчивост търсеше компанията на Ла Валиер, с каквато избягваше среща с Колбер и с Фуке. За миг само зърна Ла Валиер, седнала самичка и дълбоко замечтана сред виещи се храсти, сякаш в образа ѝ се бе събрала женствеността на всички красавици по света.

Вечерта настъпи. Кралят изрази желание за игра на карти, спечели хиляда пистола, сложи ги в джоба си и ставайки от игралната маса, каза:

— Да вървим, господа, в парка.

Там той се срещна с дамите, бе спечелил хиляда пистола, както току-що съобщихме, но Фуке съумя да загуби десет хиляди и по такъв начин за придворните останаха сто и деветдесет хиляди ливри и техните лица, както и лицата на офицерите от кралската охрана, сияеха от радост.

Съвсем друго изразяваше лицето на краля. Въпреки печалбата, която никак не му беше безразлична, лицето му сякаш беше забулено с тъмен облак. Зад завоя на една от алеите го чакаше Колбер. Кралят го избягваше през целия ден, но сега му даде знак и двамата тръгнаха навътре в парка.

Ла Валиер също видя намръщеното чело и горящия поглед на краля, но тъй като в душата ѝ нямаше нито едно кътче, където не би могла да проникне нейната любов, тя разбра, че този сдържан гняв таи зад себе си заплаха за някого, и застана като ангел милосърден да прегради пътя на отмъщението. Развълнувана, смутена и тъжна след дългата раздяла с любимия, тя се яви пред краля с толкова печален вид, че той изтъкува настроението ѝ неблагоприятно за себе си. Бяха сами, или почти сами, тъй като Колбер, виждайки младото момиче, изостана на десет крачки. Кралят се приближи към Ла Валиер, взе я за ръка и попита:

— Ще бъде ли нескромно, госпожице, да се осведомя какво става с вас? Вие въздишате, очите ви са влажни...

— О, ваше величество, ако аз въздишам и очите ми са влажни, ако съм печална, то причина за това е вашата печал...

— Грешите, госпожице. Изпитвам не печал, а унижение.

— Унижение! Какво чувам? Възможно ли е?

— Казвам, госпожице, че там, където съм аз, никой друг не може и не трябва да бъде господар. А погледнете сега, нима мен, краля на Франция, не ме затъмнява със своето сияние кралят на тези владения? О — продължи той, стискайки зъби и свивайки ръката си в юмрук, — о, когато помисля, че този властелин, този крал е неверен слуга, който се е извисил и възгордял, заграбвайки моя собственост... Да, аз ще превърна този безсъвестен министър и неговото празненство в траур и нимфите на Во, както се изразяват поетите на Фуке, дълго ще помнят това!

— Ах, ваше величество!

— Да не би госпожицата да е на страната на Фуке?

— Не, само ще попитам: достатъчно добре ли сте осведомен? Ваше величество знае от опит цената на придворните сплетни и козни.

Людовик нареди на Колбер да се приближи.

— Говорете, господин Колбер, тъй като аз смятам, че госпожица Дьо ла Валиер се нуждае от вашите думи, за да повярва на своя крал. Обяснете на госпожицата какво е направил Фуке, а вие, госпожице, бъдете така добра да изслушате господин Колбер, моля ви.

Защо Людовик XIV така настойчиво искаше Ла Валиер да изслуша Колбер? Причината е много проста: сърцето му не беше спокойно. Умът му не беше докрай убеден, той се досещаше, че някаква мрачна, тъмна, объркана и непонятна за него интрига се крие зад тази история за тринадесетте милиона, и му се искаше чистата душа на Ла Валиер, възмутена от кражбата, да одобри, макар и само с една дума, решението, което беше взел и което се колебаеше все още да приведе в действие.

— Говорете, господине — каза Ла Валиер на приближилия се към нея Колбер, — говорете, след като кралят желае да ви изслушам. Кажете, в какво се състои престъплението на господин Фуке?

— О, то не е много сериозно, госпожице — отвърна мрачната личност, — той си е позволи да злоупотреби с доверието...

— Говорете, говорете, Колбер, а когато разкажете всичко, ни оставете и предупредете господин Д'Артанян, че трябва да му дам нареждания.

— Господин Д'Артанян! — възкликна Ла Валиер. — Защо ще викате господин Д'Артанян? Умолявам ви, ваше величество, отговорете ми!

— Той ще арестува този възгордял се титан, който, верен на своя девиз, се кани да се изкачи на моето небе.

— Тук? В дома му?

— Защо не? Ако е виновен, той и в дома си е виновен, както на всяко друго място.

— Господин Фуке, който напълно се разорява, за да окаже чест на своя крал?

— Струва ми се, госпожице, че този предател е намерил във вас ревностна защитница.

— Ваше величество, аз не защитавам Фуке, а вас. Вие се безчестите с подобна заповед.

— Аз да се безчестя? — кралят побледня от гняв. — Наистина, госпожице, вие влагате в думите си непонятна страст.

— Влагам страст не в думите си, а в службата към вас, ваше величество! — промълви благородното момиче.

Колбер се изсмя тихо, после измърмори нещо. Ла Валиер, се изправи гордо пред него и с огнен поглед го накара да замълчи:

— Господине, когато кралят постъпва правилно или когато не е прав пред мен или пред моите близки, аз мълча, но когато кралят дори оказвайки услуга на мен или на тези, които обичам, постъпва зле, аз му го казвам.

— Но на мен ми се струва, госпожице — реши да каже нещо Колбер, — че аз също обичам краля.

— Да, господине, ние и двамата го обичаме посвоему — отвърна Ла Валиер с такъв глас, че сърцето на младия монарх затуптя по-силно. — Но аз така го обичам, че всички знаят и всичко е толкова чисто, че дори самият крал не се съмнява в силата на моята любов. Той е мой крал и мой господар, аз съм само една смирена слугиня, но този, който нанася удар върху неговата чест, удря по моя живот. Повтарям, хората, които съветват краля да арестува господин Фуке в неговия дом, лишават от чест негово величество краля на Франция!

Колбер наведе глава. Той почувства, че кралят вече не е на негова страна. Макар и с наведена глава, прошепна:

— Госпожице, остава ми да кажа само една дума...

— Не я казвайте, господине, защото аз няма да я чуя. Какво можете да ми кажете? Че господин Фуке е извършил престъпление? Аз го зная, защото кралят ми каза. А след като кралят е казал: «аз вярвам в това», не е нужно и чужди уста да повтарят: «аз утвърждавам това». Но дори господин Фуке да е последният от хората, казвам го на висок глас, той трябва да бъде свещен за краля, защото кралят е негов гост. Дори неговият дом да е свърталище, а Во — вертеп на фалшификатори и бандити, неговият дом си остава така свят, а замъкът му — неприкосновен, защото в него живее семейството му и защото това е убежище, което не биха оскърбили дори наемните палачи.

Ла Валиер замълча. Въпреки всичко кралят и се любуваше. Той беше победен от горещите й думи и от благородната й защита. Колбер

се прегъна смазан от неравната борба. Накрая кралят въздъхна, подаде ръка на Ла Валиер и каза с нежен глас:

— Госпожице, защо ме нападате? Знаем ли какво може да направи този негодник утре, ако му дам възможност да поеме глътка въздух?

— Боже мой, нима той няма да бъде винаги във вашите ръце?

— А ако се изплъзне, ако избяга? — възкликна Колбер.

— Тогава, господине, вечна слава за краля ще бъде това, че е дал възможност на господин Фуке да избяга: колкото по-голяма е вината на господин Фуке, толкова по-блестяща ще бъде в сравнение с тази низост, с петното на позора, славата на негово величество краля!

Людовик целуна ръката на госпожица Дьо ла Валиер и се отпусна пред нея на колене.

«Свършено е с мен» — реши Колбер. Но само след миг лицето му просия: «Не, не, все още не!»

Докато кралят, скрит зад гъстите клони на липите, прегръщаше Ла Валиер с цялата страст на своята неописуема любов, Колбер потършува в портфейла си и измъкна сгъната като писмо хартия, леко пожълтяла, но изглежда доста скъпоценна, тъй като интендантът се усмихна при вида ѝ. После той премести злобния си поглед върху открояващата се чудесна двойка — крал и млада девойка, които внезапно бяха осветени от отблясъците на приближаващите се факли.

Людовик видя светлината на тези факли, отразена от бялата копринена рокля на госпожица Ла Валиер.

— Прощавай, Луиза — прошепна той, — ние не сме сами!

— Госпожице, госпожице, идват насам! — добави Колбер иронично.

Луиза бързо изчезна зад дърветата, а когато кралят се изправи, Колбер се обърна към него:

— Ах, госпожица Дьо ла Валиер изпусна някаква хартия, писмо, нещо бяло, вижте, ваше величество.

Кралят се наведе бързо и вдигна писмото, което веднага смачка в ръката си. В този момент факлите заляха със светлина тъмната алея.

ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА

РЕВНОСТ

Тази ярка светлина, това старание да се угоди, това ново честване, устроено от Фуке за краля, окончателно подкопаха у Людовик XIV разколебаната и без това от Ла Валиер решимост за действие.

Той дори погледна към Фуке с признателност: нали бе дал възможност на Ла Валиер да прояви толкова великодушие и благородство и да покаже своята власт над неговото сърце — на Людовик!

Дойде ред на последните чудеса. Едва Фуке беше довел краля до замъка, когато огромен сноп пламъци, съпроводени от величествен гръм, избухнаха над купола на Во и осветиха в най-малки подробности, като ослепителна утринна заря, цветарниците около замъка.

Започна фойерверкът. Колбер стоеше на десетина крачки от краля, когото обкръжаваха и когото ухажваха уредниците на празненството. Той се стараеше с напрежението на своята злобна воля да върне краля към мислите, които неотдавна го тревожеха и които днес бяха отблъснати от великолепното зрелище.

Изведнъж, в момента, когато кралят вече се канеше да протегне ръка на Фуке, той усети в нея писмото, което Ла Валиер, бягайки, по всяка вероятност беше изтървала в краката му.

При светлината на огньовете, които се разгаряха по-ярко и по-ярко, които изтръгваха възторжени викове сред жителите на околните села, кралят зачете писмото, за което отначало предположи, че е отправено към него като любовно послание. Колкото повече се задълбочаваше в четенето, лицето му побледняваше и осветено от хиляди разноцветни огньовете, ставаше толкова страшно, че би накарало всеки, който би могъл да проникне в измъченото от мрачна страст сърце, да изтръпне. Нищо вече не можеше да удържи краля от ревност и злоба. От мига, в който му се разкри страшната истина, за него вече

не съществуваше нищо. Той вече не познаваше нито благочестие, нито душевна мекота, нито нишките, които го свързваха с гостоприемството.

Още малко и той би извикал отчаян, би призовал на оръжие своята стража. Подхвърленото от Колбер писмо, както вероятно се досеща читателят, беше същото, което бе изчезнало заедно със стария лакей Тоби след неуспешния опит на Фуке да покори сърцето на госпожица Дьо ла Валиер. Фуке забеляза, че кралят побледнява, но беше естествено да не може да се досети за причината. Що се отнася до Колбер, той знаеше, че причината за това е гневът, и се радваше на приближаващата буря.

— Какво става с вас? — съчувствено попита суперинтендантът.
— Боя се, че не сте добре, ваше величество.

— Действително не ми е добре и аз вече ви говорих. Но това са дреболии.

Без да дочака края на фойерверка, кралят тръгна към замъка. Фуке го придружи. Останалите ги последваха. Последните ракети догаряха тъжно, без зрители.

Суперинтендантът се опита още веднъж да се осведоми от краля за състоянието му, но не получи отговор. Предположи, че Людовик и Ла Валиер са спорили за нещо и този спор е завършил с кавга, поради което кралят е намразил целия свят. Тази мисъл беше достатъчна, за да успокои Фуке. Когато кралят му пожела лека нощ, той дружелюбно отвърна и съчувствено се усмихна.

Но и след това кралят не можа да остане сам. Наложил му се да изтърпи голямата церемония на вечерното събличане. Отгоре на всичко за следващия ден беше определено тръгването и гостът трябваше да изрази своята благодарност на домакиня, да бъде любезен с него в отплата за похарчените дванадесет милиона за празника.

Единственото, което Людовик каза на раздяла, беше:

— Господин Фуке, вие пак ще чуете за мен. Бъдете любезен да ми изпратите кавалера Д'Артанян.

Кръвта на скриващия гнева си крал забушува с удвоена сила и той беше готов да накара веднага да заколят Фуке, както неговият предшественик на френския престол беше наредил да убият маршал Данкър. Той скри тази ужасна мисъл зад една от онези кралски усмивки, които са предвестник на преврати в света на придворните,

както мълнията е предвестник на гръмотевицата. Фуке целуна ръка на Людовик. Кралят потрепери с цялото си тяло, но все пак позволи на Фуке да се докосне с устни до ръката му. Пет минути по-късно Д'Артанян, на когото бяха съобщили кралското желание, влизаше в спалнята на Людовик. Арамис и Филип седяха горе и слушаха толкова внимателно, колкото и предния ден. Кралят не остави своя мускетар да се приближи, а сам тръгна насреща му:

— Вземете мерки никой да не влиза тук!

— Добре, ваше величество, — отвърна капитанът, който отдавна беше забелязал изтерзаното от душевни мъки лице на краля.

Даде заповед на часовоя, който стоеше пред вратата, и връщайки се отново при краля, попита:

— Какво се е случило, ваше величество?

— Колко хора имате на разположение? — попита кралят.

— За каква цел, ваше величество?

— Колко хора имате? — повтори кралят, като тропна с крак.

— С мен са мускетарите. Двадесет гвардейци и тринадесет швейцарци.

— Колко са нужни, за да... за да бъде арестуван господин Фуке?

От учудване Д'Артанян отстъпи крачка назад:

— Да се арестува господин Фуке?

— И вие ли ще кажете, че това е невъзможно? — побесня кралят.

— Никога не съм казвал, че съществуват невъзможни неща.

— В такъв случай действайте.

Д'Артанян рязко се завъртя на токове и тръгна към вратата.

Разстоянието до нея не беше голямо. Той го премина с шест крачки и внезапно спря:

— Простете, ваше величество.

— Какво има?

— За такъв арест се изисква писмена заповед.

— Защо? Откога кралската дума не е достатъчна?

— Кралската дума, когато е породена от чувство на гняв, може да се промени, ако се смени породилото я чувство.

— Не го увъртайте, господине! Вие имате нещо наум.

— Аз винаги имам нещо наум, и то такава, което, за нещастие, другите нямат — дръзко отвърна Д'Артанян.

— Какво си помислихте? — възкликна кралят.

— Ето какво, ваше величество. Вие нареждате да се арестува човек, у когото сте на гости: това е гняв. Когато престанете да се гневите, ще се разкаете. Тогава бих искал да ви покажа вашия собственоръчен подпис. Ако това не помогне, поне ще ви докаже, че кралят не бива да се поддава на гнева.

— Не бива да се поддава на гнева? А нима моят баща и моят дядо никога не са се гневили? Кълна се в тялото Господне!...

— Кралят, вашият баща, и кралят, вашият дядо, са се гневили само у дома си.

— Кралят навсякъде е господар. Кралят навсякъде е у дома си!

— Думи на подмазвач, идващи сигурно от господин Колбер! В чуждия дом кралят ще бъде господар само ако изгони собственика! Нали така? Човекът се разорява, за да ви достави удоволствие, а вие го арестувате! Господарю, ако аз се казвах Фуке и ако с мен бяха постъпили по този начин, щях да погълна съдържанието на десетина ракети и да поднеса до устата си огън, за да ме разкъса на части, мен и всички останали. Но след като го искате, нека бъде по вашему!

— Вървете! Имате ли достатъчно хора?

— Нима вие мислите, ваше величество, че ще взема със себе си дори един капрал? Да се арестува господин Фуке е такава дреболия, че може да го свърши дори дете. Да се арестува господин Фуке е все едно да се изпие чаша абсент. Намръщваш се и край.

— А ако му хрумне да се защитава?

— Той? Какво говорите! Да се защитава, когато го възвеличават и го правят мъченик! Ако му беше останал поне един милион, в което аз много се съмнявам, той би го дал с голямо удоволствие, за да приключи всичко. Но аз отивам, ваше величество.

— Почакайте! Трябва да го арестувате без свидетели.

— Това е по-сложно. По-просто е да се приближиш до господин Фуке, заобиколен от стотици обезумели от възторг хора, и да кажеш: «Господине, арестувам ви в името на краля», отколкото да тичаш назад-напред, за да го вкараш в някой ъгъл.

— Ах, Боже мой, нима съм заобиколен само от хора, които ми пречат да постъпвам съобразно желанията си!

— Аз не ви преча в нищо. Нима не съм ви го заявявал?

— Задръжете господин Фуке до утре и ще ви кажа решението си. Елате за заповеди при сутрешния ми тоалет. Сега си вървете.

— Дори Колбер ли не ви е нужен?

Кралят трепна. Изцяло отдаден на мисълта за отмъщение, той не помнеше вече обвиненията на интенданта срещу Фуке.

— Никого не искам! Разбирате ли, никого!

Д'Артанян излезе. Кралят собственоръчно затвори вратата и започна да обикаля из стаята като ранен бик с нанизани в гърба копия. Накрая, за да облекчи сърцето си, започна да вика:

— Ах, негодник! Не само краде пари от мен, но с тях подкупва моите лични секретари, приятели, генерали, артисти, отнема ми дори възлюбената! Ето защо тази предателка така горещо го защитаваше! Тя го е правила от признателност към него... и кой знае, може би от любов.

«Този сатир! — едва не извика той с онази ненавист, която юношите обикновено изпитват към по-възрастните мъже, които продължават да мислят за любов. — Този фавн, който преследва жените, този сластолюбец, който им дарява злато и брилянти и който си има наготово художници, за да рисуват портрети на неговите любовници в костюми на древни богини!»

— Той омърсява всичко! Той ще ме надвие! Този човек е твърде силен за мен! Той е мой смъртен враг! Трябва да падне! Аз го мразя! Да, да, мразя го! — произнасяйки тези думи, Людовик заудря като полудял по страничните облегалки на креслото си, ту сядайки, ту скачайки от него.

— Утре, утре!... О, какъв щастлив ден! Когато слънцето се издигне високо, ще види, че негов съперник съм само аз, а той... той ще падне толкова ниско, че когато разбере на какво е способен моят гняв, той наравно с всички останали ще трябва да признае накрая, че аз съм по-велик от него!

Загубвайки окончателно всякаква власт над себе си, кралят събори с юмрук масичката до кревата и почти плачейки и задъхвайки се от бяс, се хвърли облечен върху чаршафите, за да ги хапе в безсилна злоба и да даде почивка на своето тяло.

Леглото заскърца под неговата тежест и в покоите на Морфей, ако не се смятат няколкото откъслечни въздишки, откъснали се от гърдите му, се възцари гробно мълчание.

ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА

ОСКЪРБЛЕНИЕ НА ВЕЛИЧЕСТВОТО

Яростта, която беше завладяла краля при четенето на писмото от Фуке до Ла Валиер, малко по малко се разтвори в умората, предизвикана от толкова бурни преживявания.

Пълната със сила и здраве младост се нуждае от незабавно възстановяване на онова, което губи. Зрелият човек, в разцвета на годините си, или изтощеният старец намират в нещастieto вечна храна за своите скърби. Поразен от внезапно сполетялата го мъка, юношата остава без сили от викове и неравна борба и доста скоро бива повален от незнаещия пощада враг, с който е встъпил в двубой. Но след като бъде повален, той повече не страда.

Людовик се успокои за някакъв си четвърт час. Престана да стиска юмруци и да изгаря в мислите си натрапващите се образи на своята омраза. Престана да обвинява с яростни думи Фуке и Луиза. От бяс премина към отчаяние и от отчаяние към пълно отпускане.

Известно време се мята на леглото, потръпващ в конвулсии, но най-накрая неговите безсилни ръце застинаха от двете страни на тялото. Главата му замря върху украсените с дантели възглавници, изтощеното тяло от време на време още потръпваше конвулсивно, а от гърдите му навремени се откъсваше по някоя въздишка.

Богът Морфей, всевластният господар на покоите, наречени с неговото име, прикова към себе си подпухналите от гняв и сълзи очи на краля. Той го обсипа с макове, с които бяха пълни ръцете му, и най-накрая Людовик спокойно затвори очи и заспа.

Тогава му се стори, както често се случва в първия нежен и лек сън, в който тялото сякаш увисва над постелята, а душата — над земята, тогава му се стори, че нарисуваният върху тавана бог Морфей гледа към него със съвсем човешки очи. Нещо блестеше и мърдаше под купола. Купът мрачни сънища за миг се отмести настрана и се видя човешко лице с ръка, притисната до устните, замислено и съзерцателно. Странно нещо, този човек толкова приличаше на него,

че на Людовик дори се стори, че вижда самия себе си отразен в огледало. Само че лицето, което виждаше Людовик, изразяваше дълбока тъга и скръб.

После му се стори, че куполът малко по малко се отдалечава от него и алегоричните фигури и техните атрибути, нарисувани от Лъобрен, потъмняват, като постепенно се смаяват. Мекото, равномерно поклащане, което приличаше на движение на кораб, плъзгащ се по вълните, се смени с неподвижност. Кралят по всяка вероятност мечтаеше насън и в този сън златната корона, която увенчаваше балдахина, се отдалечаваше както куполът, под който висеше, така че крилатият гений, който с две ръце крепеше тази корона, сякаш напразно викаше отдалечаващия се надолу крал.

Леглото продължаваше да се спуска все по-надолу и по-надолу. С отворени очи Людовик се беше оставил на тази жестока халюцинация. Осветлението в кралските покои започна да помръква и накрая нещо мрачно, хладно, необяснимо обкръжи от всички страни краля. Нито фрески, нито злато, нито балдахин от тежко кадифе, а единствено тъмносиви стени и все по-непроницаем мрак. Леглото продължаваше да се спуска и след минута, която се стори на краля цяла вечност той вече беше в някакво черно и мрачно пространство. Там най-накрая спря. Виждаше светлината на своята стая, но сега тя му се струваше странна, сякаш я гледаше от дълбок кладенец. «Измъчват ме кошмари! — помисли си Людовик. — Време е да се събудя. И така, аз се събуждам!»

Всеки е изпитвал това чувство, за което разказваме. Няма човек, който след задушавания го кошмар, с насочвано от светлината съзнание, неугасващо в дълбините на мозъка, когато всичките му други способности потъват в пълен мрак, да не си каже: «Всичко това е нищо, просто сънувам.»

Същото си каза Людовик XIV, но след като прошепна «аз се събуждам», забеляза, че не само не спи, но и че очите му са отворени. Той се огледа. Отляво и отдясно видя двама въоръжени мъже с широки мантии и маски. Единият държеше в ръка малък фенер и неговият лъч осветяваше тази толкова мрачна сцена, в която никой крал не би могъл да си представи, че е участник.

Людовик реши, че сънят му продължава и че е достатъчно да мръдне с ръка или да заговори, и веднага ще се събуди. Той скочи и

забеляза, че под краката му е влажна земя. Тогава се обърна към човека, който носеше фенера, и каза:

— Какво е това, господине, и кой е измислил тази шега?

— Не е шега — отвърна с глух глас човекът с фенера.

— Вие сте хора на господин Фуке, нали?

— Не е важно на кого служим. Вие сте тук и това е всичко.

Кралят, по-скоро нетърпеливо, отколкото уплашено, се обърна към втората маска:

— Ако това е комедия, предайте на господин Фуке, че я считам за неприлична и искам незабавно да бъде прекратена.

Втората маска, към която се обърна кралят, беше човек с огромен ръст и могъщо телосложение. Той стоеше прав и неподвижен като огромен къс мрамор.

— Какво искате? — попита кралят и тропна с крак. — Защо мълчите? Защо не ми отговаряте?

— Ние няма да отговаряме, любезни — произнесе великанът със звучен глас, — ние няма какво да ви отговаряме освен това, че вие сте първият от непоносимите и че господин Коклен дьо Волиер е забравил да ви извади от пиесата си.

— Но какво искате от мен в края на краищата? — извика Людовик.

— Ще разберете това малко по-късно — отвърна човекът с фенера.

— Но къде все пак се намирам? — Людовик се огледа още веднъж, но при светлината на фенера видя само сиви стени, по които тук-там личаха сребристи следи от охлюви. — О, та това е затвор!

— Не, подземие.

— Къде води то?...

— Благovolете да ни последвате.

— Аз няма да се помръдна от мястото си.

— Ако се бунтувате, мой млади приятелю — отвърна великанът, — ще ви завия в една мантия и ако се задушите в нея, честна дума, ще бъде по-зле за вас.

Произнасяйки тези думи, той повдигна мантията, с която заплашваше краля, и показа страхотното си ръчище изпод нея.

Кралят се изплаши. Разбираше, че хората, в чиято власт бе попаднал, са стигнали толкова далеч, че вече няма да отстъпят и ще

доведаат замисленото до край. Той поклати глава:

— Виждам, че съм попаднал в ръцете на убийци. Да вървим! Хората с маски не отвърнаха. Човекът с фенера тръгна пръв, след него — кралят, а втората маска го последва.

Така те преминаха през дълга и криволичеща галерия с толкова много стълби, колкото се срещат единствено в тайнствените и мрачни дворци на Ана Радклиф. Няколко пъти в тези пресечки и чупки кралят чуваше над главата си шум на течаща вода. Накрая стигнаха до дълъг коридор, който завършваше с желязна врата. Човекът с фенера свали един от ключовете, които висяха на пояса му и чието дрънкане кралят чуваше из целия път.

Когато вратата се отвори и нахлу свеж въздух, Людовик почувства аромат, какъвто се излъчва от дърветата след зноен летен ден. За миг се спря, поколеба се, но могъщият пазач го избута от подземния коридор.

— Питам още веднъж — каза Людовик, обръщайки се към този, който бе посмял да го докосне с ръка, — какво се каните да правите с краля на Франция?

— Постарайте се да забравите тази дума — отвърна човекът с фенера с тон, недопускащ възражения.

— За подобна дума заслужавате да ви разчекнат на колело — добави великанът и изгаси фенера, който му подаде неговият другар, — впрочем негово величество е твърде милостив.

Чувайки тази заплаха, Людовик направи толкова рязко и неочаквано движение, че би могло да се помисли, че се кани да бяга, но на рамото му легна ръката на великана, която го закова на място.

— Но къде отиваме най-последно? — попита кралят.

— Да вървим — отвърна първият от неговите спътници и с известно уважение поведе своя пленник към скритата между дърветата карета. Два коня, с букаи на краката, бяха вързани за ниско сведените клони на огромен дъб.

— Качвайте се — каза същият човек, отваряйки вратата на каретата и спускайки стъпенката. Кралят се подчини и седна в дъното на каретата. В същия миг вратата се затвори и той остана в тъмното с придружителя си. Що се отнася до гиганта, той свали букаите от краката на конете, впрегна ги в каретата и седна на капрата. Конете тръгнаха веднага в галоп и скоро каретата стигна парижкия път. В

Сенарската гора ги очакваше смяна. Тук конете също бяха вързани за дървета. Човекът, който седеше на капрата, слезе, бързо подмени конете и препуснаха нататък. В Париж пристигнаха около три часа след полунощ. Каретата влезе в предградието Сент-Антоан. След като извика на часовоя: «Заповед на краля!» — кочияшът мина през вратите на Бастилията и спря запенените коне пред вратата на коменданта. Веднага притича дежурният сержант.

— Разбудете коменданта! — каза кочияшът с гръмовит глас. В каретата както преди цареше мъртва тишина. След десет минути на прага, по чехли и халат, се появи господин Дьо Безмо.

— Какво е това? — попита той. — Кого водите?

Първият човек с маска отвори вратата на каретата и каза нещо на кочияша. Той слезе от капрата, взе мускета, който лежеше в краката му и опря дулото в гърдите на пленника.

— Стреляйте при първия опит да заговори! — добави на висок глас, като слизаше от каретата.

— Добре — отвърна вторият.

След това този, който съпровождаше Людовик, се изкачи по стъпалата, където го очакваше комендантът.

— Господин Дербле! — извика Безмо.

— Ш-шт... — спря го Арамис. — Да влезем вътре. Грешка, драги Безмо! Вие сте били прав във връзка с освобождаването на вашия затворник.

— Обяснете ми, господине, искам да кажа, монсеньор — бръщолевеше изуменият от ужас и изненада комендант.

— Нали помните, беше ви изпратена заповед за освобождаването на Марчиали.

— Аз се съмнявах, не исках да го пуснем, но вие ме принудихте да изпълня тази заповед.

— Колко неподходяща дума, господин Дьо Безмо... аз предложих, това е всичко.

— Предложихте, да, и го отведохте с вашата карета.

— Та ето какво, станала е грешка. Беше открита в министерството и аз ви донесох кралска заповед за освобождаване на Селдон... нали знаете, онзи беден шотландец!

— Дявол да го вземе! Четете сам — Арамис подаде заповедта на Безмо.

— Но тази заповед... Аз вече съм я виждал... държал съм я! Ето и мастиленото петно...

— Не зная дали е тази или друга заповед, но аз ви я връчвам. А Марчиали ще ви предам сега.

— Но това не е достатъчно. Нужна е нова заповед!

— Не говорете такива неща, драги Безмо. Разсъждавайте като дете. Къде е заповедта за освобождаването на Марчиали?

Безмо побягна към сандъка си и извади заповедта. Арамис я взе, скъса я на четири, поднесе я към лампата и я изгори.

— Но какво правите? — извика уплашен до смърт Безмо.

— Поразмислете над създалото се положение, драги Безмо — невъзмутимо каза Арамис. — Вече нямате заповед за освобождаване на Марчиали.

— Боже мой! Свършено е с мен! Да, свършено!

— Съвсем не, тъй като ви връщам Марчиали, сякаш той не е излизал от Бастилията.

— Ох — възкликна комендантът, загубил способност да мисли.

— Разбира се. Вие веднага ще го затворите.

— Естествено!

— Ще ми дадете този... как се казваше... Селдон, когото новата заповед освобождава. По такъв начин вашата отчетност няма да пострада. Разбирате ме, нали?

Безмо умоляващо склочи ръце на гърдите си:

— Но защо, след като взехте Марчиали, сега ми го връщате?

— От приятел като вас нямам тайни — Арамис се наведе над ухото на Безмо. — Нали знаете за приликата между този нещастник и... краля. Първото, което направи Марчиали, щом излезе на свобода, беше да почне да твърди, че е крал на Франция.

— Какъв негодник!

— Облякъл костюм като този на негово величество и започнал да се представя за крал Людовик. Ето защо го доведох при вас. Той е безумен и в своите бълнувания може да стане опасен.

— Какво да правим?

— Много просто, няма да му разрешавате никакво общуване. Нали разбирате, когато бълнуванията му станаха известни на негово величество, който се беше смилил над него, той изпадна в ярост. Сега запомнете добре, драги господин Дьо Безмо, тъй като това ви засяга

непосредствено. Сега всеки, който му позволи да се свърже с когото и да е освен с мен или със самия крал, няма да се размине със смъртното наказание. Чувате ли, Безмо? Смъртното наказание!

— Чувам, чувам, дявол да го вземе!

— А сега слезте и отведете този глупак в килията, освен ако не искате той да се качи тук.

Безмо нареди да ударят камбаната и барабана, всички да влязат в помещението, за да не се срещнат с тайнствения затворник. После се отправи към каретата за арестанта. Портос, верен на заповедта, държеше мускета си опрян на гърдите на пленника.

— Ето къде си бил, негоднико — възкликна Безмо, виждайки краля.

Нареди му да слезе от каретата и го поведе, съпроводен от Портос, който не сваляше маската си (Арамис също отново беше сложил своята), към втората Бертодиера и отвори вратата на същата килия, в която осем години беше лежал Филип. Кралят влезе, без да каже нито дума. Безмо затвори вратата два пъти превъртя ключа и приближавайки се към Арамис, му пошепна на ухото:

— Наистина прилича на негово величество, но не толкова, колкото твърдите.

— Във всеки случай вас не могат да ви излъжат.

— Ха, какво говорите!

— Вие сте скъпоценен човек, драги Безмо. А сега освободете Селдон.

— Вярно... забравих... Сега ще разпоредя... Още тази минута. Опазил ме Бог, да бавя тази работа!

— Добре. Вършете си работата, а аз моята. Надявам се, разбрахте, че никой няма да влиза при затворника без заповед на краля, донесена от мен.

— Да, сбогом, монсеньор.

— Да вървим, приятелю Портос, във Во. По-скоро! — каза Арамис.

— Колко щастлив се чувстваш, когато служиш на своя крал и спасиш родината си — засмя се доволният Портос.

Освободена от пленника, който действително можеше да излезе за Арамис доста тежък, каретата мина подвижния мост, който се вдигна след нея, и се озова въвн от стените на Бастилията.

ГЛАВА ОСЕМНАДЕСЕТА

НОЩ В БАСТИЛИЯТА

Страданието в този живот е съразмерно със силите на всеки човек. И ние въобще не твърдим, че Бог измерва изпращаното на човека нещастие със силите на друга личност. Какво придава на човека сила? Закалката, навикът и опитът. Няма да се опитваме да доказваме това, то е аксиома както по отношение на нашата душевност, така и на нашата природа. Когато младият крал, загубил всяка представа за действителността, потиснат и разстроен, разбра, че се намира в една от килиите на Бастилията, той реши, че смъртта в много отношения прилича на съня и че е пълна с различни видения. Той си въобрази, че креватът в замъка Во е пропаднал през пода и след това той е умрял. Той си въобрази, че е вече покойният Людовик XIV, който продължава да изживява всички онези ужаси, невъзможни за него приживе, които се наричат сваляне от трона, заговор и всевъзможни оскърбления на някога всемогъщия господар.

Да се наблюдаваш като призрак, съхранил сетивата си, да наблюдаваш собствените си мъки, опитвайки се напразно да разбереш къде свършва действителността и къде започва нейното подобие, да виждаш и да чуваш всичко, да разбираш и да помниш и най-малките подробности от последните си минути — нима това не е изтезание, толкова по-непоносимо, защото може да бъде вечно?

«Не е ли това, което се нарича ад?» — шепнеше си Людовик XIV в същия миг, когато зад него се затвори вратата и Безмо превъртя ключа.

Той не прояви ни най-малък интерес към заобикалящата го обстановка и облегнат на стената, окончателно беше завладян от мисълта, че е мъртъв. Затвори очи, за да не види нещо по-лошо.

«Все пак как стана моята смърт? — попита се той на ръба на безумието. — Дали не спуснаха кревата с помощта на някакво приспособление? Не, не — когато той започна да слиза, аз не почувствах нито сътресение, нито тласък... Дали не ме отровиха по

време на обяда или, кой знае, може да са ме опушили с отровна свещ като моята прабаба Жана Далбре?»

Изведнъж студът в килията прониза раменете на Людовик.

«Аз видях — продължи мисълта си той, — видях баща си мъртъв на същия този креват, където той винаги спеше. Беше в кралски одежди. Това бледо лице със заострени черти, тези застинали, някога толкова подвижни ръце, тези изпънати, истина крака — нищо не подсказваше за сън, пълен с видения. А Бог трябва да му е пратил цели пълчища сънища, на него, чиято смърт беше предшествана от толкова други, тъй като той сам бе изпратил толкова хора на смърт. Бог, който му изпрати наказание, не може и мен да наказва, тъй като аз с нищо не съм нарушил неговите заповеди.»

Странен шум привлече вниманието на младия човек, той погледна и видя върху дъската на камината, под грамадна груба фреска, изобразяваща разпятие, огромен плъх, който гризеше коричка хляб и гледаше новия обитател на килията с умен и любознателен поглед.

Кралят се изплаши. Плъхът предизвика у него отвращение. Със силен вик той се хвърли към вратата. Благодарение на изтръгналия се вик разбра, че е жив, че не е загубил разума си и че чувствата му са съвсем естествени.

— Затворник!? — възкликна той. — Аз, аз съм затворник!

Потърси с очи звънец.

«В Бастилията няма звънци! Аз съм в Бастилията! Но как ме направиха затворник? Естествено, че зад това стои Фуке. Поканвайки ме във Во, ме вкара в клопка. Но Фуке не е сам... Неговият помощник, този глас... това беше гласът на Дербле, аз го познах. Колбер беше прав. Но какво иска от мен Фуке? Да царува вместо мен? Невъзможно! Кой знае?... — помисли Людовик. — Кой знае, може би херцог Орлеански, моят брат, е направил с мен това, за което цял живот е мечтал, както чичо ми е заговорничил против моя баща. А кралицата? А майка ми? А Ла Валиер! Тя ще изпадне под властта на принцеса Хенриета! Бедното дете, сигурно е затворена като мен. С нея навеки сме разделени!»

При тази мисъл нещастният влюбен започна да вика, да въздиша и ридае. Настояваше да му доведат коменданта. Никой не отговори. Той хвана стола и започна яростно да удря по масивната дъбова врата.

Ударът на дърво в дърво пораждаше мрачно ехо по коридорите и стълбите, но нито едно живо същество не се отзова.

За краля това беше още едно доказателство за пълното пренебрежение, което бе намерил в Бастилията. След първото избухване на неудържим гняв, след като се поуспокои, той забеляза ивица златиста светлина. Сигурно изгряваше слънцето. След това той отново започна да вика, отначало слабо, после по-силно и по-силно. И този път наоколо всичко остана безмълвно.

Нови двадесетина опита не доведоха до резултат.

Кръвта му започна да кипи. Нахлу в главата му. Привикнал към неограничена власт, той обезумя, сблъсквайки се с неподчинение от този род. Гневът му нарастваше все повече. Той счупи стола, който беше за него прекалено тежък, и използвайки едно от парчетата, започна да удря по вратата като таран. Удря с такова усърдие и толкова дълго, че целият се изпоти. Шумът, който вдигаше, се смени с непрекъснат грохот. Няколко приглушени и, както му се стори, отдалечени викове му отвърнаха от различни страни.

Това направи на краля странно впечатление. Той прекрати опитите си, за да се послуша. Бяха гласове на затворници, до неотдавна негови жертви, сега другари в нещастията. Тези гласове като леки изпарения проникваха през дебелите сводести тавани, през стените. Обвиняваха на висок глас този, който вдигаше шум, както въздишките и сълзите без думи сигурно обвиняваха този, който ги беше лишил от свобода. След като беше отнел на толкова много хора свободата, сега той се беше появил тук, между тях, за да им отнеме съня.

От тази мисъл едва не полудя. Тя удвои усилията му и остатъците от стола отново бяха вкарани в действие. След час Людовик долови някакво движение в коридора и силен удар по вратата прекъсна ударите, с които той самият я обсипваше.

— Вие какво, да не сте откачили? — извика някой, който стоеше зад вратата. — Какво ви става тази сутрин?

«Тази сутрин?» — помисли си изумен кралят. Вежливо се обърна към своя невидим събеседник:

— Господине, вие ли сте комендантът на Бастилията?

— Мили мой, ако нещо сте мръднали — отвърна гласът зад вратата, — това не е основание да вдигате такъв шум. Престанете, дявол да го вземе!

— Вие ли сте комендантът?

Онзи зад вратата млъкна и си тръгна.

Когато кралят се увери, че надзирателя действително го няма, яростта му стана безгранична. Като тигър той скочи на масата, после се приближи до прозореца и започна да тресе решетката. Счупи стъклото и хиляди звънтящи парчета нападаха в двора. Викаше с глас, който с всеки миг ставаше все по-дрезгав: «Коменданта, коменданта!» Този припадък трая около час.

Разчорлен и с прилепнали по челото коси, със скъсани и изцапани дрехи и бельо, превърнато на парцали, кралят престана да вика и да се мята едва след като окончателно остана без сили и след като разбра колко неумолими са тези дебели стени, колко непроницаеми са тухлите, от които са направени, и колко напразни са опитите да се изтръгнеш от техния плен, когато разполагаш единствено с отчаянието, когато над теб е властно единствено времето.

Той притисна чело до вратата и почака сърцето му малко да се успокои. Още един удар — и щеше да се пръсне. «Ще дойде време — помисли си, — когато и на мен, както на всички останали затворници, ще донесат някаква храна. Тогава ще видя някого, ще попитам и ще ми отговорят.»

Кралят се опитваше да си спомни в колко часа разнасят закуската в Бастилията. Не знаеше и това. Като безжалостен и крадешком нанесен удар с нож го порази разкаянието. Двадесет и пет години беше живял като краля щастливец, без да мисли за страданията, които изпитва нещастникът, несправедливо лишен от свобода. Кралят се изчерви от срам. Помисли си, че Бог е допуснал той, кралят на Франция, да бъде подложен на такова ужасно унижение, наказвайки в негово лице господаря, причинил толкова мъка на другите.

Нищо не можеше по-успешно от религията да склони душата му към размисъл. Людовик не се осмели да подвие колене пред Бога и да моли, да умолява по-скоро да свърши това изпитание.

«Бог твори благо и е прав. Ще бъде подло да го моля за нещо, което нееднократно съм отказвал на моя ближен.»

Той размишляваше по този начин, като се упрекуваше за миналото си равнодушие към съдбата на нещастните и обезправените, когато зад вратата се чу шум, този път съпроводен от скърцане на ключ, поставен в ключалката. Кралят тръгна трескаво напред, за да разбере по-скоро

кой е дошъл, но спомняйки си, че това би било поведение, недостойно за краля на Франция, се спря на половината път, прие благородна и невъзмутима, позната за него поза, и започна да чака с гръб към прозореца, за да прикрие поне малко своето вълнение от онзи, който щеше да влезе при него.

Беше пазачът, донесъл кошница с храна. Кралят разглеждаше този човек с вътрешна тревога и безпокойство, чакаше го да наруши мълчанието.

— Ах — каза тъмничарят, — вие сте счупили стола си, нали ви казвах! Побъркан ли сте или какво?

— Господине — отвърна кралят, — мерете думите си, защото те могат да имат за вас изключителни последствия!

Тъмничарят остави кошницата на масата учуден:

— Какво казахте?

— Благоволете да предадете на коменданта незабавно да се яви при мен — с достойнство каза кралят.

— Послушайте, малкия, вие винаги сте били умен, но от лудостта човек става зъл и искам да ви предупредя предварително: счупихте стола и вдигахте шум, това са постъпки, които се наказват с карцер. Обещайте, че няма да се повтори, и аз няма да докладвам на коменданта.

— Искам да видя коменданта — отвърна кралят, без да обръща внимание на думите на тъмничаря.

— Пазете се! Той ще нареди да ви поставят в карцера.

— Аз искам! Чувате ли? Искам да видя коменданта!

— Това ли било! Вашият поглед става див. Много добре. Ще ви взема ножа.

Тъмничарят взе ножа, затвори вратата и остави краля по-нещастен и самотен отпреди. Напразно бе пуснат отново в ход счупеният стол. Напразно бяха изхвърлени през прозореца чиниите и чашите. Не последва никакъв отговор.

Два часа по-късно Людовик не беше вече крал, не беше благородник, не беше човек, нито разумно същество, той беше просто един луд, който си чупеше ноктите, като драскаше по вратата, опитваше се да повдигне огромните каменни блокове, с които беше постлан подът, и издаваше такива ужасни вопли, та старата Бастилия

трепереше до основите, че е посмяла да посегне на своя довчерашен властелин.

Що се отнася до коменданта, той не прояви никакво безпокойство във връзка с лудостта на затворника. Пазачът и часовите му доложиха. Какво от това? Нима лудите не бяха обикновено явление в крепостта и нима стените не бяха способни да ги задържат?

Господин Дьо Безмо вярваше свято във всичко, което му беше казал Арамис, и държейки в ръце кралската заповед, жадуваше само за едно: полуделият Марчиали да бъде достатъчно луд, за да се обеси на прътовете на своя балдахин или на затворническата решетка.

Действително, този затворник не носеше никакъв доход и освен това ставаше прекалено обременителен. Всички тези усложнения със Селдон и Марчиали, усложнения около освобождаването и повторното затваряне, усложнения, свързани с тази прилика, всичко това би намерило в една такава развръзка прекалено просто и удобно за всички разрешение. Нещо повече, на Безмо му се стори, че това не би било неприятно и за господин Дербле.

— Да си кажа правата — въздъхна Безмо пред своя помощник майора, — затворникът и без това страда достатъчно от своето затворничество. А когато страда повече, отколкото трябва, аз му пожелавам смърт от милосърдие. Още повече пък когато затворникът е полудял и когато хапе и вдига шум. В такъв случай, честна дума, би могло от милосърдие не само да му желаем смърт, но и тихичко да го довършим. Ще бъде добро дело.

След тези разсъждения славният комендант се зае със своята втора закуска.

ГЛАВА ДЕВЕТНАДЕСЕТА

СЯНКАТА НА ГОСПОДИН ФУКЕ

Под впечатление от състоялия се току-що разговор с краля Д'Артанян неведнъж си задаваше въпроса дали самият той не е полудял, дали тази сцена действително е станала във Во и наистина ли той, Д'Артанян, е капитан на мускетарите, а господин Фуке — собственик на замъка, където на Людовик XIV беше оказано гостоприемство. Това не бяха разсъждения на пиян човек. Наистина, във Во гощаваха както никога и никъде и вината на суперинтенданта заемаха в угощенията доста почетно място. Но гасконецът беше човек, който никога не губи чувството за мярка. Докосвайки се до острието на своята шпага, той умееше да зарежда душата си със студенината на нейната стомана, когато го изискваха важни обстоятелства.

«Сега — казваше си той, напускайки кралските апартаменти, — на мен ми предстои да изиграя историческа роля в съдбата на краля и неговия министър. В анализите на историята ще бъде записано, че господин Д'Артанян, благородник от Гаскония, е арестувал господин Никола Фуке, суперинтендант на финансите на Франция. Моите потомци, ако някога имам такива, ще станат благодарение на този арест знаменити хора, както е знаменит господин Дьо Люин благодарение на гибелта на бедния маршал Данкър. Трябва да се изпълнява кралската воля, като се запази благоприличие. Всеки може да каже: «Господин Фуке, моля ви за вашата шпага», но не всеки ще съумее да го охранява по такъв начин, че никой да няма основание за оплакване. Как да стане, че суперинтендантът да свикне по възможност неусетно с мисълта, че от велика милост е изпаднал в крайна немилост, че Во се превръща за него в затвор, че след като е изпитал удоволствието на Асур, ще попадне на бесилката на Оман, или по-точно казано — на Дангеран дьо Марини.»

В този миг челото на Д'Артанян се помрачи от състрадание поради нещастията на Фуке. Мускетарят си имаше достатъчно грижи. Да пратиш такъв човек на смърт, повтаряме, да пратиш такъв човек на

смърт, когато мълвата го счита порядъчен, това наистина е тежко изпитание за съвестта.

«Струва ми се, каза си Д'Артанян, че ако аз не съм последният подлец, трябва да известя господин Фуке за намеренията на краля. Но ако издам тайната на моя господар и извърша вероломство, ще стана предател, а това е престъпление, което се наказва от куп военни закони. Успях да видя по време на войната двадесетина такива нещастници, които бяха обесени на клони, след като бяха направили много по-малко от това, към което ме тласка сега моята съвест. Не, благодаря. Мисля, че човек, който има ум, може да се измъкне от това положение достатъчно ловко. Може ли да се допусне, че не съм човек, лишен от разум? Съмнително е, ако се вземе под внимание, че за четиридесет години служба не съм спестил и един пистол. По каква причина господин Фуке е изпаднал в немилост? Първо, Колбер не го обича, второ, опитал се е да покори сърцето на госпожица Ла Валиер и, трето, кралят обича Колбер и госпожица Ла Валиер. Фуке във всички случаи е пропаднал. Но нима аз като мъж ще го настъпвам с крак по главата, когато той е паднал, оплетен от интригите на жените и подчинените си? Каква подлост! Ако той е опасен, аз ще го сразя като враг. Ако го преследват без достатъчно основания, тогава ще видим. Стигнах до заключението, че нито кралят, нито който и да е друг трябва да влияят на моето лично мнение. Ако Атос се беше оказал в моето положение, той щеше да направи същото. И така, вместо грубо да нахълтам при Фуке, да го арестувам и да го затворя някъде, аз ще се постарая да действам така, както подобава на порядъчни хора. Ще тръгнат приказки, съгласен съм, но за мен ще се говори само добро.» Като оправи презрамника си по особен, свойствен само за него начин, Д'Артанян тръгна направо към Фуке, който, сбогувайки се с дамите, се канеше спокойно да се наспи след своите шумни дневни успехи — току-що беше влязъл в спалнята си с усмивка на уста и полумъртъв от умора. Когато Д'Артанян престъпи прага, вътре нямаше никого освен Фуке и неговия камердинер.

— Как, вие ли сте, господин Д'Артанян? — учуди се Фуке.

— На вашите услуги — отвърна мускетарят.

— Влезте, скъпи Д'Артанян. Искате да направите бележка за нашето празненство? О, знам, че имате много остър и язвителен ум. Може би са ви дали неподходящо помещение?

— О, не, то е достойно за всякакви похвали.

— Тогава позволете да ви благодаря за вашата любезност и да заявя, че съм ваш длъжник за всички приятни неща, които благоволихте да ми кажете.

Тези думи очевидно означаваха: «Драги господин Д'Артанян, идете да спите, след като имате къде да легнете, и ми позволете да направя същото.» Но Д'Артанян не разбра мисълта на Фуке:

— Вие, изглежда, си лягате?

— Да. Нещо имате да ми съобщите? Може би искате да поговорите с мен? Човек с вашия ум не идва нощно време при някого, без да има достатъчно основания за това.

— Моля ви, не ме разпитвайте.

— Напротив, ще ви разпитвам. Кажете най-после какво ви е нужно?

— Нищо. Единствено вашата компания.

— Да отидем тогава в градината или в парка.

— О, не — живо възрази мускетарят, — не, не. Там е доста прохладно...

— Това ли било! Признайте си, че идвате от краля и вече сте ме арестували!

— Никога!

— Значи сте поставен да ме пазите!

— Като почетна стража, монсеньор.

— Почетна?... Това е друга работа. Значи ме арестуват в собствения ми дом?

— Не говорете така, монсеньор. Ако викате, ще бъда принуден да ви приканя да мълчите.

— Така! Значи насилие в моя собствен дом! Превъзходно!

— Ние не се разбираме. Тук има шах, хайде да изиграем една партия, монсеньор.

— Господин Д'Артанян, излиза, че аз съм в немилост?

— Съвсем не, но...

— Но ми е забранено да се отлъчвам...

— Не разбирам нито дума от това, което ми казвате. Ако искате да се махна, кажете ми направо.

— Драги господин Д'Артанян, вашето поведение ме подлудява. Искам да спя, защото падам от умора. Вие ме разсънихте.

— Никога не бих си простил това и ако искате да ме примирите със собствената ми съвест, спете колкото искате в мое присъствие. Ще бъда страшно доволен. А може и да си тръгна. Лека нощ, монсеньор.

Д'Артанян се направи, че си тръгва. Фуке изтича към него:

— Чакайте, няма да легна. Говоря свършено сериозно. Тъй като не желаете да се държите с мен като с истински мъж, а го усуквате и хитрувате, ще ви накарам да си покажете зъбите, както се прави при лов на глиганите. Ще накарам да впрегнат коне и ще замина за Париж!

— Аха! Това вече е друга работа.

— Тогава вие ще ме арестувате, нали?

— О, не, просто и аз ще дойда с вас.

— Достатъчно, господин Д'Артанян — каза Фуке с леден глас. — Ненапразно се ползвате с репутацията на ловък човек, но тия пред мен не минават. Вършете си работата, господине, вършете си работата! Кажете ми защо ме арестувате? Какво съм направил?

— Но аз наистина не знам какво сте направили и не ви арестувам... Сега.

— Сега? — възкликна, бледнеейки, Фуке. — А утре?

— Утрешният ден все още не е настъпил, монсеньор! Кой може да гарантира за него!

— По-скоро, по-скоро, капитане! Позволете ми да поговоря с господин Дербле.

— Уви, това не е възможно, монсеньор, тъй като имам заповед да не ви разрешавам да общувате с когото и да било.

— Дори с господин Дербле, вашия приятел!

— Монсеньор, нима не е възможно господин Дербле, моят приятел, да е единственото лице, с което всъщност трябва да попреча да общувате.

Фуке почервения, давайки си вид, че се е примирил с положението.

— Вие сте прав, господине, получих урок, за който не трябваше да ви давам повод. Падналият човек не може повече да разчита на нищо дори от страна на онези, чието щастие е осигурил сам. Да не говорим за другите, на които той никога не е имал удоволствието да направи някаква услуга.

— Монсеньор.

— Това е самата истина, господин Д'Артанян: вие винаги сте се държали с мен изключително коректно, както подобава на човек, на когото от самата съдба е предопределено да ме арестува. Вие никога не сте се обръщали към мен дори и с най-нищожна молба.

— Монсеньор — отвърна гасконецът, трогнат от красноречието и дълбоката му тъга, — ще ми дадете ли честна дума, че няма да напускате тази стая?

— Защо, драги Д'Артанян, след като вие ме пазите? Нима ще се опитам да се боря с най-доблестната шпага на кралството?!

— Не, не става дума за това, монсеньор. Работата е там, че аз ще отида да потърся господин Дербле и ще ви оставя сам.

Фуке извика от радост и учудване.

— Ще потърсите господин Дербле? В синята стая? Ах, вие просто ме спасявате.

— Ще ми стигнат ли десет минути, за да се добера до синята стая и да се върна обратно? — попита Д'Артанян.

— Приблизително.

— Докато събудя Арамис, който има здрав сън, и го предупредя, ще минат още пет минути, общо ще отсъствам четвърт час. Сега, монсеньор, ми дайте дума, че няма да се опитвате да бягате и че връщайки се, ще ви заваря тук.

— Давам ви дума, господине — Фуке стисна ръката на мускетаря и той веднага тръгна.

Фуке го изгледа с явно нетърпение, почака да се затвори вратата и се хвърли към ключовете си, отвори няколко тайни чекмеджета и започна да търси някои документи, които за негово огорчение бяха останали в Сен-Манде. После бързо събра различни писма, договори и други документи и ги изгори върху мраморната поставка на камината, без дори да премести саксиите с цветя, които стояха там. Свършвайки с това, се строполи в креслото. Върналият се Д'Артанян го видя в тази поза. Достойният мускетар ни най-малко не се съмняваше, че след като е дал дума, Фуке няма да я наруши. Същевременно той предполагаше, че суперинтендантът ще се възползва от предоставеното му време, за да се избави от всички документи, които биха могли да влошат и без това тежкото му положение. Затова, влизайки в стаята, той вдигна глава като куче, което е усетило наблизо дивеч, и откривайки миризма на дим, удовлетворено кимна с глава.

При появата на Д'Артанян Фуке на свой ред вдигна глава и нито един жест не се изплъзна от неговото внимание. После погледите им се срещнаха и те се разбраха без думи.

— А къде е — учудено попита Фуке, — къде е господин Дербле?

— Изглежда господин Дербле обожава нощните разходки и някъде в парка, озарен от лунно сияние, съчинява стихове в компанията на някои от вашите поети. Едно е сигурно, в синята стая го няма.

— Как! Няма го в синята стая? — възкликна Фуке, лишен от своята последна надежда. Макар че не си представяше как именно ванският епископ ще съумее да му помогне, все пак той ясно разбираше, че може да чака помощ само от него.

— И ако все пак е в стаята си — продължи Д'Артанян, — то очевидно е, че има причини да не отговаря на моето почукване.

— Може би не сте тропали достатъчно силно и той не ви е чул.

— Да не мислите, монсеньор, че нарушавайки заповедта на краля да не ви напускам нито за миг, ще взема да събудя цялата къща и ще дам възможност да ме видят в коридора, където е стаята на ванския епископ, давайки по този начин на господин Колбер основание да допусне, че съм ви оставил време да изгорите документите си.

— Моите документи!

— Разбира се. В крайна сметка, ако аз бях на ваше място, не бих пропуснал тази възможност. Когато ми отворят врата, аз влизам през нея.

— Благодаря ви, господине. Възползвах се от това.

— Добре сте направили. Всеки си има свои тайни, които не трябва да стават достояние на другите. Но нека се върнем, монсеньор, към Арамис. Колкото и тихо да се вика, Арамис винаги чува, ако иска да чуе. Повтарям, Арамис не е бил в стаята или си е имал причини да не познае гласа ми, причини, които за мен са неизвестни и които може би са неизвестни и за вас, въпреки че негово преосвещенство монсеньор ванският епископ е ваш предан приятел.

Фуке въздъхна тежко, скочи, разходи се няколко пъти из стаята и накрая седна върху своето великолепно ложе.

Д'Артанян погледна към него с израз на искрено съчувствие.

— На времето съм виждал да арестуват мнозина, да, да, мнозина — каза мускетарят с тъга в гласа, — видях как бяха арестувани Сен-

Мари и Дьо Шале, бях тогава много млад. Видях как беше арестуван и Конде с принцовете, и Дьо Рец, също така присъствах на ареста на Брусел. Послушайте, монсеньор, страшно е да се каже, но в момента вие приличате най-много на бедния Брусел. Още малко и като него ще си сложите салфетката в чантата и ще започнете да си триете ръцете с делови книжа. Дявол да го вземе, господин Фуке, такъв човек като вас не трябва да отпуска ръце пред неприятностите. Какво ще си помислят за вас вашите приятели, ако ви видят!

— Господин Д'Артанян — отвърна суперинтендантът с тъжна усмивка, — вие никак не ме разбирате. Именно защото моите приятели не ме виждат, аз съм такъв, какъвто ме виждате сега. Когато съм сам, преставам да живея. Сам аз съм нищо. Вижте за какво съм дал живота си. За да имам приятели, които, както се надявам, ще станат моя опора. Докато бях силен, всички тези щастливи гласове, щастливи, защото аз им осигурих това щастие, ме обсипваха с похвали и благодарности. Сполетеше ли ме някаква неприятност, всички тези гласове, но малко по-приглушено от обикновено, хармонично съпровождаха ропота на моята душа. Самота! Та аз никога не съм знаел какво е това. Бедността е призрак, който видях едва в края на моя жизнен път! Бедността е неотстъпна сянка, която дори възпяват в поезията си, галят я и ме карат да я обичам! Бедността, аз се примирявам с нея, подчинявам ѝ се, приемам я като сестра, която е получила наследство, тъй като бедността не е самота, не е изгнание, не е затвор! Нима мога някога да бъда беден, след като имам такива приятели като Пелисон, Лафонтен, Молиер, с такава любима като... не, не и не, но самотата за мен, човек роден да живее в суета, за мен, който съм свикнал с удоволствията, за мен, който съществувам само защото съществуват другите!... О, ако знаете колко съм самотен сега и колко вие ми приличате, вие, който ме разделяте от всичко, към което съм се стремил с цялото си сърце, колко ми приличате на самотата, небитието и самата смърт.

— Вече ви казах, господин Фуке — отвърна трогнатият до дъното на душата си Д'Артанян, — че вие преувеличавате вашите нещастия. Кралят ви обича.

— Не — поклати глава Фуке, — не, не!

— Господин Колбер ви мрази.

— Господин Колбер? О, това никак не е важно!

— Той ще ви разори.

— Това не е трудно. Няма да отричам, че вече съм разорен.

При това странно признание Д'Артанян обгърна стаята с доста красноречив поглед. Макар че не каза нито дума, неговият домакин отлично го разбра и добави:

— Какво да правя с цялото това великолепие, когато в мен самия няма и сянка от него! Знаете ли вие за какво ни е нужна на нас, богатите хора, огромната част от нашите богатства? Само за да ни отвращава от всичко, което няма такъв блясък. Во! Сега ще ми разкажете за чудесата на Во, нали така? Но за какво са ми те? Какво да правя с тези чудеса? Къде, ако съм разорен, ще намеря водата, която бих могъл да наляя в урните на моите наядли, огъня, който бих могъл да поставя в моите саламандри, въздуха, за да запълня с него гърдите на тритоните? За да бъдеш достатъчно богат, господин Д'Артанян, трябва да бъдеш много богат. О, знам много добре какво си мислите. Ако Во беше ваша собственост, вие бихте го продали и бихте си купили имение в провинцията. В това имение щяхте да имате гори, градини и ливади. То щеше да храни своя собственик. От четиридесет милиона щяхте да направите...

— Десет.

— Нито един, мой скъпи капитане. Няма такъв човек във Франция, който да е толкова богат, че като купи Во за два милиона, да го поддържа в такова състояние, в каквото е днес.

— Ако си говорим истината, милион... това още не е бедност.

— То е много близко до бедността. Но вие не ме разбирате, скъпи приятелю. Аз не искам да продавам Во, ако искате, ще ви го подаря!

— Подарете го на краля, така ще е по-изгодно.

— Кралят няма нужда от моя подарък. Той и така ще вземе Во, ако му хареса. Ето защо предпочитам Во да загине. Знаете ли, господин Д'Артанян, ако кралят не беше под моя покрив, бих взел тази свещ, бих я доближил до двата останали тук сандъка с ракети и бенгалски огън и бих превърнал своя дворец на прах и пепел.

— Във всеки случай — сякаш между другото забеляза мускетарят — вие не бихте унищожили градините, а това е най-хубавото, което имате.

— И после — каза глухо Фуке, — какво говоря аз, Боже мой! Да изгоря Во! Да унищожа двореца! Но Во въобще не ми принадлежи. Всички тези богатства, тези безкрайни чудеса принадлежат като временно владение на този, който е заплатил за тях, това е вярно, но като нещо вечно те принадлежат на онези, които са го създали. Во принадлежи на Лъобрен и Ленотр, Во принадлежи на Пелисон, Лево, Лафонтен. Во принадлежи на Молиер, който постави сред неговите стени «Непоносимите». Накрая, Во принадлежи на нашите потомци. Както виждате, господин Д'Артанян, аз вече нямам дом.

— Добре, това вече е разсъждение, което истински ми харесва, в него отново намирам истинския Фуке. Вие повече не приличате на бедния Брусел, аз повече не чувам стоновете на онзи стар участник във Фрондата. Ако вие сте разорен, приемоте го с душевна твърдост, вие също, дявол да го вземе, принадлежите на потомството и нямате право да намалявате вашата роля. Погледнете мен. От съдбата, която разпределя ролите сред комедиантите в нашия свят, аз получих по-малко красива и приятна роля, отколкото вие. Вие се къпехте в злато, властвахте и се наслаждавахте. Аз теглех каиша, подчинявах се и страдах. Все пак, колкото и нищожен да съм бил в сравнение с вас, монсеньор, аз ви казвам: споменът за това, което съм направил, ми заменя камшика, който не ми разрешава твърде рано да наведе старата си глава. До края ще бъда стар подкован кон и ще падна веднага, щом намеря къде да падна. Направете като мен, господин Фуке, и от това няма да ви стане по-зле. С хора като вас това се случва един-единствен път. Важното е да се действа, когато му дойде времето, по подходящ начин. Аз често си повтарям една латинска поговорка: «Краят увенчава делото.» Фуке стана, прегърна Д'Артанян и му стисна ръката:

— Ето една чудесна проповед!

— Проповед на мускетар, монсеньор.

— Вие ме обичате, след като ми казвате всичко това?

— Възможно е.

Фуке отново се замисли, след което попита:

— Къде ли може да бъде господин Дербле. Не смея да ви помоля отново да идете да го потърсите.

— Дори и да ме помолите, няма да го направя. Ще бъде много неразумно. За това ще се разбере и Арамис, който в нищо не е замесен, ще бъде компрометиран и също ще изпадне в немилост пред краля.

— Тогава ще почакам до сутринта. Направете ми услуга, господин Д'Артанян.

— С удоволствие.

— Вие ме пазите и аз оставам. Ще изпълните заповедта, нали? И ще останете моя сянка. Предпочитам нея пред всяка друга.

Д'Артанян се поклони.

— Но забравете, че сте капитан на мускетарите, а аз суперинтендант на финансите, и да поговорим за моето положение. Какво ви каза кралят? Сигурно нищо. Какво мислите за моето положение?

— Трябва да кажа направо, че положението ви не е леко. Намирате се у дома си. Нима мислите, че с другите съм също толкова откровен?

— И това вие наричате откровеност? Отказвате да ми отговорите за истински дребни неща!

— Послушайте, монсеньор, как бих постъпил, ако на ваше място бе някой друг. Бих се приближил до вашата врата и веднага щом излязат слугите, или ако още не са излезли, бих ги изловил като зайци, а самият аз бих се разположил на килима във вашето преддверие и бих ви взел под наблюдение без ваше знание, за да ви пазя до сутринта за своя господар. По този начин нямаше да има нито скандал, нито шум. Никаква съпротива. Естествено, нямаше да има и никакви предупреждения към господин Фуке, нито съдържаност и деликатни отстъпки, каквито се правят между възпитани хора в решителните моменти от живота им. Ще ви хареса ли такъв план?

— О, той ме ужасява!

— Нали! Щеше да бъде изключително неприятно да застана утре сутринта пред вас и да ви поискам шпагата. Вие доста красноречиво изразявате вашата благодарност, но повярвайте ми, не съм направил толкова много за вас.

— Уверен съм, господине, че няма да ме накарате да призная правотата на вашите думи.

— А сега, монсеньор, ако сте доволен от моето поведение, ако вече сте възстановен от удара, който се постарях да смекча колкото мога, да оставим времето да лети колкото може по-бързо. Вие сте уморен и трябва да си помислите, умолявам ви, спете или се правете, че спите върху леглото или в леглото. Що се отнася до мен, аз ще спя в

това кресло, а когато спя, сънят ми е толкова здрав, че и топ не може да ме събуди.

Фуке се усмихна.

— Естествено — продължи мускетарят, — изключвам случаите, когато се отваря врата, тайна или обикновена, за влизане или за излизане. О, в такъв случай моят слух е необичайно чувствителен! Крачете назад и напред из стаята, пишете, изтривайте написаното, късайте, изгаряйте, но не пипайте ключалката, не пипайте ръчките на вратите, тъй като внезапно ще се събудя и това ще разстрои нервите ми.

— Господин Д'Артанян, вие решително сте най-остроумният и вежлив човек, когото познавам, и от срещата ни тук ще остане едно-единствено съжаление — че се запознахме твърде късно.

Д'Артанян въздъхна и това означаваше: «Уви, може би сме се запознали прекалено рано?». Той седна в креслото, докато Фуке беше полулегнал на кревата и подпрял се на ръката си, размишляваше за случилото се. Така двамата, без да гасят свещите, започнаха да чакат зазоряването и когато Фуке прекалено силно въздишаше, Д'Артанян започваше да хърка по-силно. Никой, дори Арамис, не наруши този принуден покой. В огромния дом не се чуваше и най-малък шум. Отвън под краката на почетния караул и мускетарските патрули пясъкът скърцаше. Това спомагаше сънят на спящите да бъде по-дълбок. И да добавим към тези звуци шума на вятъра и плиська на фонтаните, които бяха заети с вечната си работа, без да се грижат за дребните неща и нищожните вълнения, от които се състои животът или смъртта на човека.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТА

УТРОТО

Мрачната участ на затворения в Бастилията крал, който в отчаяние се хвърляше върху ключалките и решетките, летописците от онова време, със свойствената им риторика, нямаше да пропуснат да противопоставят на съдбата на Филип, който спеше на кралското ложе под балдахина. Без да считаме риториката за нещо лошо и без да принадлежим към онези, които са на мнение, че тя напразно разпилява цветя в желанието си да украси историята, ние внимателно ще изгладим контраста, за което искаме извинение от читателя, и ще обрисоваме втора картина, която ни се вижда доста интересна и предназначена да служи като допълнение към първата.

Младият принц беше пренесен от стаята на Арамис в покоите на Морфей с помощта на същия механизъм, с който кралят беше отстранен от тях. Арамис натисна някакво приспособление, куполът започна бавно да слиза и Филип се озова пред кралското ложе, което, оставяйки своя предишен обитател в дълбокото подземие, отново се издигна на предишното си място.

Заедно с разкоша, заедно с могъществото, с което от днес беше облечен, насаме с новата си роля, Филип за първи път усети хилядите движения на душата, които карат кралското сърце да тупти. Когато погледна празното легло и смачканата от неговия брат постеля, лицето му се покри със смъртна бледност. Този няма съучастник, след като изпълни своето предназначение, се беше върнал на старото си място. Той стоеше, пазейки следите от престъплението. Говореше с виновника за това престъпление с откровения и груб език, който съучастниците не се стесняват да използват помежду си. Като се наклони да разгледа по-добре кралското ложе, Филип забеляза още влажна от студената пот носна кърпичка. Тази пот ужаси Филип, както кръвта на Авел беше ужасила Каин.

«Ето, аз съм вече сам с моята съдба! — каза си той. Лицето му беше станало сиво, а очите горяха. — Дали тя ще бъде по-страшна,

отколкото моята тъмница? Отдаден на мислите си, ще се прислушвам ли вечно към угризенията на моята съвест?... Е, да, кралят е спал тук. Неговата глава е смачкала възглавницата и неговите сълзи са мокрили кърпичката. Не смея да легна в това легло и не смея да се докосна до кърпичката, върху която са избродирани гербът и вензелът на Людовик!... Трябва да решим дали ще продължим да подражаваме на господин Дербле, който иска действията винаги да са едно стъпало по-високо от мисълта. Трябва да вземем за образец господин Дербле, който мисли само за себе си и който не е направил зло никому, освен на враговете си, и никого освен тях не е предал. Това легло щеше да бъде мое, ако Людовик XIV не ми го беше взел вследствие престъплението на моята майка. Тази кърпичка, върху която е избродиран гербът на Франция, също щеше да бъде моя и аз самият щях да се възползвам от герба, ако ми бяха оставили принадлежащото ми място, или както казва господин Дербле, люлката на кралете на Франция. Филипе, сине на Франция, легни на своя креват! Филипе, единствен крал на Франция, върни си отнетия герб! Филипе, единствен законен наследник на Людовик XIII, твоя баща, бъди безжалостен към узурпатора, който дори в тази минута не се разкайва за причинените ти страдания!»

Произнасяйки на ума си тези думи, Филип, независимо от инстинктивното си отвращение, независимо от трепета и ужаса, които сковаваха мускулите на тялото му и неговата воля, се застави да легне на още топлото от Людовик XIV кралско ложе и да притисне до челото си неговата още влажна кърпичка.

Когато главата му се отметна назад, потъвайки в пухената възглавница, той видя над себе си короната на френското кралство, поддържана, както вече казахме, от златокрили ангели.

Нека читателят си представи този самозванец с мрачен поглед и горящо в треска тяло. Той напомняше тигър, който, прекарал бурна нощ, преминал през тръстики в непозната за него местност, се спира пред напуснатата от лъва пещера, за да се разположи в нея. Тук го е привлякъл духът на лъва, заедно с влажните изпарения на обитаемото жилище. Той намира в пещерата постеля от суха трева и оглозгани кости. Влиза, вира се в тъмнината, изпитателно я оглежда със своя горящ, остър поглед. Отръсква се и от тялото му се леят потоци вода, падат парчета кал и тиня. Накрая ляга тежко на земята и слага

широката си муцуна върху огромните лапи. Той целият е напрегнат, готов за схватка. От време на време отвън блясва мълния, която догаря в дефилето с лъвската пещера, чува се шум на блъскани от вятъра клони, грохот на падащи камъни и едно смъртно усещане за заплашваща опасност го изтръгва от дрямката, в която го потапя умората му. Можеш да се гордееш, че си в леговището на лъва, но е безразсъдно да се надяваш, че в него ще успееш спокойно да заспиш.

Филип се заслушваше за всеки звук. Той си представяше най-различни ужасии. Вярвайки обаче в силата на своя дух, която се беше удвоила благодарение на решителността му, той очакваше, без да се поддава на слабост, някакъв решителен момент, за да произнесе окончателното мнение за себе си. Разчиташе, че ще се появи някаква страшна опасност и тя ще бъде за него като онези фосфорни пламъци по време на буря, които показват на моряка височината на побеснелите вълни. Наоколо всичко беше спокойно. Тишината, този смъртен враг на неспокойните сърца, смъртен враг на честолубците, през цялата нощ обгръщаше със своето гъсто покривало бъдещия озарен от откраднатата корона крал на Франция. Едва сутринта човек, или по-точно сянка, се промъкна в кралската спалня. Филип го чакаше и не беше учуден от появата му.

— Е, господин, Дербле? — попита той.

— Всичко е наред, ваше величество, с това е свършено.

— Как мина?

— Така, както предварително очаквахме.

— Имаше ли съпротива?

— Бясна: стонове и викове. После настъпи вцепенение. И накрая — пълна победа и абсолютно мълчание.

— Нищо ли не подозира комендантът на Бастилията?

— Нищо.

— А сходството?

— На него дължим успеха.

— Но затворникът без съмнение ще се опита да обясни кой е той. Бъдете готов за това. Можех до вчера и аз да направя същото, макар че щеше да се наложи да се боря с власт, несравнено по-силна от тази, която обладавам сега.

— За всичко съм се погрижил. След няколко дни, а може би и по-скоро, ако се наложи, ще извадим затворника от тъмницата и ще го

изпратим в изгнание, като изберем някаква далечна страна.

— От изгнание се връщат, господин Дербле.

— В толкова далечна страна, както казах, че да не му стигнат нито човешки сили, нито живот, за да се върне от там...

Очите на младия крал и очите на Арамис се срещнаха пак и в двата погледа беше застинало хладното изражение на взаимно разбирателство.

— А господин Дьо Валон? — попита Филип, явно желаейки да смени темата на разговора.

— Той днес ще ви бъде представен и тайно ще ви поднесе своите поздравления за избавлението от опасността, на която сте били подложен по вина на узурпатора.

— Какво ще стане с него? Ще му дадем херцогска титла, нали?

— Да, херцогска титла — усмихна се странно Арамис.

— На какво се смеете, господин Дербле?

— Разсмива ме вашата предпазливост. Вие се опасявате без съмнение бедният Портос да не стане неудобен свидетел и искате да се избавите от него.

— Като го направя херцог?

— Разбира се. Така ще го убиете. Той ще умре от радост и тайната ще си отиде заедно с него.

— Ах, Боже мой!

— Аз ще загубя един добър приятел — каза Арамис.

В разгара на този шеговит разговор, с който заговорниците се мъчеха да прикрият радостта и гордостта си от удържаната победа, Арамис чу нещо, което го накара да се осъзнае.

— Какво има? — попита Филип.

— Утрото, ваше величество. Снощи, преди да си легнете в това легло, вие вероятно сте отложили някакво свое решение за сутринта.

— Казах на капитана на мускетарите — живо отвърна младият човек, — че ще го чакам в този утринен час.

— Щом сте му казали, той несъмнено ще се появи, тъй като е изключително точен.

— Чувам стъпки в преддверието... И така, нашата атака започва — решително каза Филип.

— Пазете се! Да се започне атака, и то с Д'Артанян, ще бъде чисто безумие. Д'Артанян нищо не знае, Д'Артанян нищо не е видял,

той е на сто левги от това да подозира нашата тайна, но ако днес пръв влезе тук, сигурно ще усети, че има нещо нередно, като незабавно ще реши, че му е необходимо да се заеме с това. Виждате ли, ваше величество, преди Д'Артанян да влезе тук, трябва или добре да се проветри стаята, или да влязат толкова хора, че най-добрата хрътка в цялото кралство да бъде обърквана с помощта на двадесет различни миризми.

— Но как да се избавя от него, когато сам му наредих да се яви? — забеляза кралят, който желаше по-скоро да премери сили с такъв страшен противник.

— Аз се заемам с това — каза ванският епископ — и за начало ще го зашеметя с един удар.

В същия момент на вратата се почука. Арамис не беше сгрешил. Д'Артанян съобщаваше, че е пристигнал. Ние видяхме, че той прекара нощта в разговор с Фуке, видяхме, че накрая се престори на заспал, но това беше доста изморително и затова веднага щом изгревът освети със синкаво сияние разкошните гипсови корнизи на суперинтендантската спалня, Д'Артанян стана от креслото, оправи шапката си като караулен войник, който се готви да застане пред своя разводач.

— Тръгвате ли? — попита Фуке.

— Да, монсеньор, а вие?

— Аз оставам.

— Много добре. Ще се отлъча съвсем за малко, само за да узная какво ще бъде разпореждането. Разбирате какво имам предвид, нали?

— Относно присъдата искате да кажете, така ли?

— Слушайте, у мен има нещо от древните римляни. Сутринта, ставайки от креслото, забелязах, че шпагата ми не е поставена както трябва и че коланът съвсем се е изместил. Това е безпогрешен признак за успех. Винаги, когато тази проклета биволска кожа залепваше за гърба, ме очакваше забележка от страна на господин Дьо Тревил или отказ на кардинал Мазарини на молбата ми за пари. Всеки път, когато шпагата ми се оплиташе в портупея, означаваше, че ще получа някакво неприятно поръчение, което впрочем цял живот ми се случва. Всеки път, когато шпагата ме е удряла по прасците, съм бил леко раняван. Всеки път, когато без повод е излизала от ножницата, съм оставал на полесражението. Това е напълно достоверно — сетне се търкалях по

два-три месеца из болниците, измъчван от хирурзите и облепен с компреси.

— А аз не знаех, че имате такава забележителна шпага — каза, едва усмихвайки се, Фуке, макар че и за тази усмивка му беше необходимо усилие.

— Моята шпага — продължи Д'Артанян — всъщност е част от тялото ми както всички останали. Слушал съм от хората, че кракът им предсказва бъдещето, на други — пулсирането на кръвта в слепоочието. На мен бъдещето ми предвещава моята вярна шпага. Знаете ли какво? Тя току-що е благоволила да се спусне на последната гайка на портупея. Знаете ли какво ми предсказва това? Предсказва ми, че днес ще трябва да арестувам някого.

— Аха! — каза суперинтендантът, по-скоро учуден, отколкото изплашен от подобна откровеност. — След като вашата шпага не ви е предсказала нещо тъжно, излиза, че да ме арестувате, за вас няма да бъде тъжна необходимост.

— Вас ли да арестувам? Вие казвате да арестувам вас? Та нали сте арестуван още от снощи. Не, не вас ми предстои да арестувам днес. Ето защо се радвам и ви казвам, че ми предстои щастлив ден.

С тези думи, произнесени с най-ласкав тон, капитанът напусна Фуке, за да се отправи към краля. Вече беше успял да престъпи прага на стаята, когато Фуке се обърна към него:

— Докажете ми още веднъж вашето разположение към мен. Позволете ми да се срещна с господин Дербле.

— Добре, ще направя каквото е възможно, за да го доведе тук. Д'Артанян, естествено, не мислеше толкова леко да изпълни обещанието си. Въобще от самата съдба беше отредено всички негови предсказания от тази сутрин да се сбъднат.

Както отбелязахме по-горе, той се приближи към вратата на кралската спалня и почука. Вратата се отвори. Д'Артанян видя пред себе си слабото, безстрастно лице на Арамис.

— Арамис! — учуди се той.

— Здравейте, драги Д'Артанян — хладно отвърна прелатът. — Кралят помоли да ви съобщя, че след уморителната нощ си почива.

— Ах — възкликна Д'Артанян, който не можеше да разбере по какъв начин ванският епископ, който предния ден толкова малко беше осенен от кралската милост, само за шест часа бе пораснал като

гигантска гъба, най-голямата, която бе изниквала някога по волята на съдбата, край кралското ложе.

Наистина, за да посредничи човек между краля и неговите приближени, да заповядва от негово име, намирайки се на две крачки от него, трябваше да бъде нещо повече, отколкото Ришельо при Людовик XIII.

— Освен това — продължи епископът — бъдете любезен да допуснете лицата, имащи право на това, едва на късния утринен прием. Негово величество желае да си почива.

— Но господин епископ — каза Д'Артанян, готов да избухне и да изкаже подозрения, предизвикани от мълчанието на краля, — негово величество ми нареди да се явя при него рано сутринта.

— Ще го отложим, ще го отложим — раздаде се от дълбочината на алкова глас, който накара мускетаря да трепне и да замълчи.

Той се поклони, окончателно лишен от възможност да съобразява, поразен от усмивката, с която Арамис го смаза след думите на краля.

— За да ви отговоря на въпроса, с който сте дошли тук, драги Д'Артанян — продължи ванският епископ, — ето ви заповед, с която трябва да се запознаете. Това е заповед, която засяга господин Фуке.

Д'Артанян взе заповедта и прочете: «Да бъде пуснат на свобода!»

— Ето какво било! — той повтори с доста по-разбиращ тон.

Тази заповед обясняваше защо бе заварил Арамис при краля. Арамис беше в добро разположение, след като му се бе удало да освободи от ареста Фуке. Същата кралска милост обясняваше невероятната самоувереност, с която Дербле даваше заповеди от името на краля. На Д'Артанян му трябваше малко. Той се поклони и направи две крачки към изхода.

— Аз идвам с вас — спря го епископът.

— Къде?

— При господин Фуке. Искам да бъда свидетел на неговата радост.

— Ах, Арамис, колко ме учудихте...

— А сега, надявам се, разбирате?

— Дали разбирам? — Д'Артанян процеди през зъби: — Дявол да го вземе, нищо не разбирам! Но това не е важно, заповедта си е заповед!...

Той поведе Арамис към Фуке.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ППИЯТЕЛЯТ НА КРАЛЯ

Фуке чакаше с нетърпение Д'Артанян. Докато го нямаше, беше успял да отпрати явилите се при него слуги и да откаже да приеме някои от приятелите, които се бяха появили преди обичайното време. Щом някой се приближеше до вратата, той питаше дали не знае къде е Арамис. Премълчаваше за надвисналата над главата му опасност.

Когато видя накрая Д'Артанян и след него Арамис, радостта му беше безпределна. Тя се изравни с мъчещото го безпокойство. Да се срещне с Арамис за суперинтенданта беше нещо като възмездие за нещастията да бъде арестуван.

Прелатът мълчеше сериозен. Д'Артанян от своя страна беше объркан от немислимото струпване на невероятни събития.

— Значи, капитане, вие ми доставяте удоволствието да видя господин Дербле.

— Нещо по-хубаво, монсеньор. Свободата.

— Свободен ли съм?

— Да, вие сте свободен. Такава е заповедта на краля.

Фуке успя да се овладее и погледна в очите Арамис, като се опитваше да разбере неговия безмълвен отговор.

— Да, да, вие можете да благодарите за това на господин ванския епископ, тъй като на него дължите промяната в решението на краля.

— О! — възкликна Фуке, по-скоро унижен от тази услуга от страна на Арамис, отколкото признателен за благоприятния изход на нещата.

— Монсеньор — обърна се към Арамис Д'Артанян, — след като сте взели господин Фуке под такова могъщо покровителство, няма ли да направите нещо и за мен?

— Всичко, което поискате, приятелю мой — безстрастно отвърна епископът.

— Искам да ви попитам едно-единствено нещо и ще се считам напълно удовлетворен от вашия отговор. По какъв начин станяхте

фаворит на негово величество? Вие сте се виждали с краля не повече от два пъти.

— От приятел като вас нищо не се крие — с тънка усмивка каза Арамис. — Вие казвате, че съм се виждал с краля не повече от два пъти, но в действителност съм се срещал с него не по-малко от сто пъти, ако не и повече. Само че за това сме мълчали.

Без да обръща внимание, че от това признание Д'Артанян стана огненочервен, Арамис се обърна към Фуке, който не по-малко от мускетаря бе поразен от думите на прелата.

— Монсеньор — каза той, — кралят ме помоли да ви предам, че той ви е още по-голям приятел отпреди и че вашето прекрасно празненство, което вие с такава щедрост устройхте за него, е трогнало сърцето му.

Произнасяйки тези думи, той толкова церемониално се поклони, че Фуке, неспособен да разбере тънката дипломатическа игра на епископа, замря на място безмълвен, вцепенен, загубил ума и дума. Д'Артанян разбра, че тези хора трябва да си поговорят на четири очи, и тъкмо се канеше да си тръгне, като се подчиняваше на изискването за учтивост, която в такива случаи гони човека към вратата, когато остро му любопитство, подтикващо го да проникне в това множество от тайни, го посъветва да остане. Арамис обаче мило се обърна към него.

— Приятелю мой, нали не сте забравили за нареждането на краля, което отменя малкия прием тази сутрин?

Тези думи бях достатъчно ясни. Мускетарят разбра какво искат от него. Той се поклони на Фуке, после с лека ирония и на Арамис и излезе. Фуке, който изгаряше от нетърпение и очакване да настъпи този момент, се хвърли към вратата, заключи я и връщайки се към Арамис, каза:

— Драги Дербле, струва ми се, че е време да чуя някакво обяснение от вас за случилото се. Право да ви кажа, аз нищо не разбирам.

— Сега всичко ще стане ясно — Арамис седна и покани Фуке също да седне. — Откъде да започнем?

— От въпроса, защо кралят ме пусна на свобода.

— Вие би трябвало да попитате защо е наредил да ви арестуват.

— Откак ме арестуваха, имах достатъчно възможност да помисля за това и стигнах до извода, че тук има голяма доза завист. Моето празненство е раздразнило Колбер и той е намерил някакъв предлог да ме обвини, например за Бел-Ил.

— Не, за Бел-Ил засега не е ставало дума. Помните със сигурност разписките за тринадесетте милиона, които бяха откраднати от вас по нареждане на Мазарини. Вас са ви обявили за крадец! Но това не е всичко. Помните, надявам се, и писмото от вас до госпожица Ла Валиер. Вас са ви обявили за предател и съблазнител.

— Но защо в такъв случай ми простиха?

— Още не сме стигнали до същността на проблема. Искане ми се добре да разберете същината. Обърнете внимание на следното: кралят ви смята за крадец. О, много добре зная, че вие нищо не сте откраднали, но кралят не е виждал разписките и не може да не ви смята за престъпник. Прочитайки вашето любовно послание до Ла Валиер, предложенията, които правите в него, той няма никакво основание да се съмнява в намеренията ви към тази красавица, нали така?

— Разбира се. Какъв е вашият извод?

— Стигам до неговата същност. Кралят е ваш смъртен враг, неумолим враг, враг завинаги.

— Съгласен съм. Но нима аз съм толкова могъщ, че той не се е решил, въпреки своята омраза, да ме погуби по какъвто и да е начин, като се възползва от моята слабост и сполетелите ме нещастия.

— Значи ние с вас установихме — хладно продължи Арамис, — че кралят никога няма да се помири с вас.

— Но нали ми прощава!

— Нима вярвате в това? — каза епископът, като гледеше изпитателно Фуке.

— Ако не вярвам в искреността на сърцето му, не мога да не вярвам на самия факт. Но защо той ви е поръчал да ми съобщите за неговото благоволение и благодарност?

— Кралят не ми е давал никакви поръчения към вас.

— Никакви поръчения... а тази заповед? — каза поразеният Фуке.

— Заповед? Да, вие сте прав, такава заповед има.

Тези думи бяха изречени с такъв тон, че Фуке потрепери:

— Виждам, че скривате нещо от мен.

Арамис поглади брадичката си с гледаните си бели пръсти.

— Кралят ме праща в изгнание? Говорете!

— Не се дръжте като децата в онази игра, дето търсят скрити предмети със звънец и той звъни или замлъква, когато те се приближават или отдалечават от тези предмети.

— В такъв случай говорете!

— Отгатнете!

— Вие всявате у мене страх.

— Това означава, че все още не се досещате.

— Какво каза кралят? В името на нашето приятелство ви моля да не криете нищо от мен. Ще умра от нетърпение, Дербле. Ще ме убиете. Все още ли съм суперинтендант на Франция?

— Да, и ще бъдете такъв, докато искате това.

— Но каква необичайна власт сте получили над волята на негово величество, та го заставяте да изпълнява вашите желания!? Трудно е да се повярва това.

— Така ще кажат всички.

— Дербле, в името на нашата близост и приятелство, в името на всичко, което ви е най-скъпо, кажете ми, умолявам ви! По какъв начин успяхте да спечелите доверието на Людовик XIV? Знам, че той не ви обичаше.

— Но сега ще ме обича — каза Арамис, като натърти на думата «обича».

— Нещо особено ли се е случило между вас? Може би е тайна, която може да влияе върху привързаността на негово величество?

— Вие сте най-умният човек, монсеньор, отгатнахте. Действително открих тайна, която може да повлияе върху привързаността на краля на Франция.

— Ясно — каза Фуке, като искаше да подчертае своята сдържаност на възпитан човек, който не иска да разпитва.

— Сам ще прецените — продължи Арамис — и ще ми кажете дали греша.

— Слушам ви, щом сте толкова добър да я разкриете пред мен. Само че забележете, приятелю, не аз ви предизвиквам към откровеност.

Арамис за миг се замисли.

— Не говорете нищо! — възкликна Фуке. — Още не е късно!

— Помните несъмнено — започна епископът, като наведе очи, — обстоятелствата около раждането на Людовик XIV. Нищо особено ли не се чу за това раждане?

— Нищо, освен това, че кралят не е син на Людовик XIII.

— Това не е съществено нито за вас, нито за френското кралство. Всеки, който има законен баща, е негов син, гласи френският закон.

— Това е вярно. И все пак е доста съществено по въпроса за чистотата на кръвта.

— Това е второстепенен въпрос. Значи не сте чули нищо особено. Тук започва и моята тайна. Вместо един, кралицата е родила двама сина близнаци, на които е подobaвало да станат гордост за майката и надежда за Франция. Но слабостта на краля и суеверието му са го накарали да се опасява да не би между синовете му, които имат равни права върху престола, да възникне разпра и той се е избавил от единия. Двамата братя пораснали: единият на трона... и вие сте негов министър, а другият — в мрак и самота.

— И той...

— ... е мой приятел.

— Боже мой! Какво чувам? Какво е направил този обезправен принц?

— По-добре питайте какво е станало с него. Той е бил отгледан на село. После затворен в Бастилията. Единият е бил най-щастлив между смъртните, а другият — най-нещастен между нещастните. Майка му Ана Австрийска знае абсолютно всичко. Кралят не знае нищо.

— Толкова по-добре — кимна Фуке.

Изглежда тази реакция направи на Арамис силно впечатление. Той погледна с безпокойство събеседника си.

— Извинете, прекъснах ви — каза Фуке.

— Значи, както ви казах — продължи Арамис, — бедният принц беше най-нещастният измежду хората, когато Бог, който се грижи за всички свои чедра, му се притече на помощ. И двамата по рождение са имали право да бъдат крале. Нали сте съгласен?

— Безусловно. Близнаците — това е един човек с две лица...

— Приятно ми е, че го казва такъв опитен и познаващ законите човек като вас. Значи потвърждавате, че двамата имат еднакви права. И

Бог изпраща на унижения отмъстител, или ако щете, подкрепа. Царстващият крал се оказа узурпатор... Съгласен ли сте, че спокойното и егоистично ползване на наследство, от което в най-добрия случай имаш право на половината, се нарича узурпация?

— Да, узурпация. Това е точната дума.

— Тогава продължавам. Бог е пожелал узурпаторът да има за пръв министър човек с голям талант и велико сърце — освен великия ум.

— Добре! Добре! Разбирам, вие сте разчитали на мен, за да поправим злото, причинено на нещастния брат на Людовик XIV. Не сте сгрешили. Аз ще помогна. Благодаря ви, Дербле!

— Не, не е съвсем така. Но вие не ме оставяте да завърша — безстрастно каза Арамис. — Царстващият крал намразва господин Фуке, своя пръв министър и тази омраза, подхранена от интриги, към които монархът има слабост, започва да заплашва състоянието, свободата, а може би и живота на господин Фуке. Но Бог го е изпратил за спасение на принца и с помощта на верен приятел, който знае държавната тайна, който е намерил сили да разкрие истината, след като я е пазил двадесет години, ще извърши предначертаното.

— Не продължавайте — извика Фуке, обхванат от благородни мисли. — Разбирам и отгатвам всичко. Вие сте отишли при краля, когато сте научили за арестуването ми, молили сте го, но той не е поискал да ви изслуша. Тогава вие сте го заплашили, че ще издадете тайната, и той, ужасен, се е съгласил на това, което преди ви е отказвал. Разбирам! Вие държите краля в ръцете си!

— Нищо не разбирате, приятелю — каза Арамис, — и отново ме прекъснахте. Помните ли на какво наблегнах в началото на нашия разговор?

— Да, на омразата на негово величество към мен, на неопределимата омраза. Но коя омраза ще устои пред заплахата от подобно разобличение?

— Подобно разобличение? Тук логиката ви изневерява. Нима допускате, че разкривайки подобна кралска тайна, аз все още бих бил жив?

— Но нали сте били при него преди десет минути!

— Дори така да е! Дори да не се е разпоредил да ме убият, той пак има време да ми затвори устата, като ме хвърли в затвора да гния

вечно. Разсъждавайте логично, дявол го взел!

По тези мускетарски възклицания, по тази несдържаност на човека, който никога не си бе позволявал да се забрави, Фуке разбра до каква възбуда бе достигнал спокойният и непроницаем вански епископ. Осъзнавайки това, той потрепери.

— И после, нима щях да бъда това, което съм — Арамис се овладя, — нима щях да ви бъда истински приятел, ако знаех, че кралят и без това ви мрази, и бих предизвикал у него още по-голяма ненавист към вас! Да го окрадеш е нищо, да ухажваш любовницата му също не е кой знае какво, но да държиш в ръцете си короната и честта му! Та той по-скоро би изтръгнал със собствената си ръка сърцето от вашите гърди!

— Значи не сте му казали, че знаете тайната?

— О, бих предпочел да погълна всички отрови, към които двадесет години се е адаптирал Митридат, за да избегне смърт от отравяне.

— Какво сте направили тогава?

Арамис се разходи из стаята и след като се убеди, че са съвсем сами и че наоколо е тихо и спокойно, се върна при Фуке.

— Забравих да спомена за една особеност на тези братя. Бог ги е създал толкова подобни един на друг, че само той би съумял да ги отличи, ако застанат пред него в деня на Страшния съд. Дори собствената им майка не би могла да ги различи.

— Какво говорите! — възкликна Фуке.

— Същото благородство на чертите, същата походка, същият ръст, същият глас!

— А мислите? А умът? А познанието за живота?

— В това не са равни, господине, тъй като затворникът от Бастилията стои несравнимо по-високо от своя брат, и ако този страдалец седне на трона на Франция, тя би видяла господар, надминаващ по мъдрост и благородство всички предишни владетели!

Фуке наведе глава за миг, сякаш му беше натежала великата тайна. Приближавайки се плътно към него, Арамис рече:

— Между тези близнаци има още една съществена отлика, която най-вече ви засяга, монсеньор. Вторият не познава Колбер.

Фуке скочи бледен и развълнуван:

— Разбирам ви, предлагате да сменим сина на Людовик XIII, този, който спи сега в покоите на Морфей, с другия син на Людовик XIII, който лежи в затвора? Предлагате заговор.

Арамис се усмихна и по лицето му се мярна отблясък на зловещите му мисли.

— Да предположим.

— Но вие не сте помислили — след тягостно мълчание възрази Фуке, — не сте помислили, че един такъв политически акт ще разтърси из основи цялото кралство! Помислете, ще трябва да съберем благородниците, духовенството, третото съсловие, да свалим краля, да покрием със страшен позор гроба на Людовик XIII, да погубим живота и честта на Ана Австрийска, да погубим живота и спокойствието на една друга жена — Мария-Терезия, и за да свършим дотук, ако въобще можем да свършим...

— Не ви разбирам — хладно каза Арамис. — Във всичко казано от вас дотук не виждам нито една полезна дума.

— Как така! — извика поразеният Фуке. — Човек като вас не иска да помисли за практическата страна на този акт! Вие се задоволявате с детската радост, породена от политическа илюзия, и пренебрегвате най-важните условия за осъществяване на вашия замисъл — действителността? Възможно ли е това?

— Приятелю мой — каза Арамис със снизходителна фамилиарност, — позволете ми да ви попитам как постъпва Бог, когато желае да смени един крал с друг?

— Бог! — възкликна Фуке. — Бог дава на изпълнителя на своята воля съответно разпореждане, той хваща осъдения, прибира го и поставя на опразнения трон триумфатора. Но вие забравяте, че този изпълнител на волята Господня се нарича смърт. Боже мой, господин Дербле, нима имате намерение?...

— Кой говори за премахване на Людовик XIV? Кой ви казва да подражаваме на Господ в неговите действия? Не. Искам да кажа, че Бог върши тези неща без всякакви сътресения за държавата, без шум и без особени усилия, а хората, вдъхновени от него, успяват във всичко, за което се захванат.

— Какво искате да кажете?

— Искам да кажа, приятелю мой — продължи Арамис със същия тон, — да кажа само това: докажете ми, че при замяната на краля със

затворника кралството действително е преживяло някакво сътресение и действително се е вдигнал някакъв шум.

— Какво! — извика Фуке, по-бял от кърпата, с която изтри челото си. — Вие казвате...

— Идете в кралската спалня — добави с предишното спокойствие Арамис — и дори вие, който знаете сега тайната, няма да забележите, уверявам ви, че кралското ложе се заема от затворника, а не от неговия царствен брат.

— А кралят? — промълви Фуке, ужасен от тази новина.

— Кой крал имате предвид? — попита Арамис със същия спокоен тон. — Този, който ви мрази от дън душа, или този, който благосклонно се отнася към вас?

— Този... който едва вчера...

— Който довчера беше крал? Успокойте се, той заема мястото в Бастилията, което твърде дълго бе заемала неговата жертва.

— Милостиви Боже! Кой го е завел в Бастилията?

— Аз. Похитих го миналата нощ и докато той се спускаше в мрака, неговият съперник се издигаше към светлината. Не мисля, че от това е произлязъл някакъв шум. Мълнията, щом не е придружена от гръмотевица, никога никого не пробужда. Фуке простена, сякаш поразен от невидим удар.

— И вие направихте това?

— Достатъчно ловко.

— Свалили сте краля? Вие сте го затворили в тъмница?

— Да, това направих аз.

— И е станало тук, във Во?

— Да, тук, във Во, в покоите на Морфей. Не ви ли се струва, че са построени доста предвидливо?

— И това е станало?...

— Между дванадесет и един часа след полунощ.

Фуке сякаш понечи да се нахвърли върху Арамис, но се удържа и каза глухо:

— Във Во! В моя дом!

— Да, и сега, когато Колбер не може да ви ограби, този дом е ваш повече от всякога.

— Значи това престъпление е извършено в моя дом?

— Престъпление? — възкликна учуденият прелат.

— Това потресаващо, ужасно престъпление! — продължи Фуке, като се разпалваше все повече и повече. — Престъпление, по-лошо от убийство! Престъпление, което опозорява името ми навеки и ме превръща в ужас за потомството.

— Вие, господине, бълнувате — каза неуверено Арамис, — не говорете толкова високо. Моля ви, по-тихо.

— Аз ще крещя толкова високо, че да ме чуе целият свят! Фуке се обърна към прелата и го погледна право в очите.

— Да — повтори той, — вие ме лишихте от чест, извършвайки това предателство, това злодеяние с мой гост, който спокойно е спял под моя покрив. О, тежко ми!

— Тежко на този, който под вашия покрив ви готвеше разоряване и гибел, забравихте ли това?

— Той беше мой гост! Той беше мой крал!

Арамис се изправи с разкривена уста и налети с кръв очи:

— Нима аз имам работа с безумец?

— Вие имате работа с порядъчен човек.

— Вие сте луд!

— Не, аз искам да ви попреча да доведете вашето престъпление до край. Предпочитам да умра, да ви убия със собствената си ръка, отколкото да ви позволя да ме лишите от чест.

Фуке хвана шпагата, която Д'Артанян му беше върнал, и решително я извади.

Арамис смръщи вежди и бръкна в пазвата си, сякаш се канеше да извади от там оръжие. Това движение не убягна от погледа на Фуке. Благороден и прекрасен в своя великодушен порив, той захвърли шпагата, която падна до кревата, и приближавайки се до Арамис, го докосна по рамото с невъоръжена ръка.

— Господине — каза той, — сладко е да умра, без да мръдна от това място, без да виждам своя позор, и ако изпитвате поне капка приятелство към мен, убийте ме.

Арамис замря безмълвен и неподвижен.

— Вие не ми отговаряте?

Арамис отново повдигна глава и в очите му блесна надежда.

— Помислете, монсеньор — каза той, — за всичко, което ни очаква. Справедливостта е възстановена. Кралят е още жив и неговото затворничество ви спасява живота.

— Да — отвърна Фуке, — вие сте действали в мой интерес, но аз не приемам вашата услуга. Въпреки това не желая да ви погубвам. Свободно ще излезете от този дом.

Арамис сподави възмущението в разбитото си сърце.

— Аз съм гостоприемен домакин за всички — продължи Фуке с неописуемо величие, — вие няма да бъдете принесен в жертва, както и този, чиято гибел сте замислили.

— Вие, вие ще бъдете принесен в жертва. Вие! — произнесе глухо Арамис.

— Приемам думите ви като предсказание, господин Дербле, но нищо не може да ме спре. Вие ще напуснете Во, ще напуснете Франция. Давам ви четири часа, за да можете да се укриете на сигурно място.

— Четири часа! — недоверчиво и насмешливо каза Арамис.

— Давам ви честната дума на Фуке! Никой няма да ви преследва през това време. По такъв начин ще изпреварите с четири часа потерята, която кралят със сигурност ще прати подир вас.

— Четири часа! — гневно повтори Арамис.

— Това е повече от достатъчно, за да стигнете с лодка до Бел-Ил, който ви предоставям като убежище. Там ще бъдете мой гост и вашата личност за мен ще бъде толкова свещена, колкото личността на негово величество, докато се намира във Во. Тръгвайте, Дербле, тръгвайте и докато аз съм жив, косъм няма да падне от главата ви.

— Благодаря — каза с мрачна ирония Арамис.

— И така, побързайте, стиснете ми ръка и да полетим. Вие — да спасявате живота си, а аз — да спасявам моята чест.

Арамис извади ръката си от пазвата, тя беше окървавена. С нокти той беше раздрал гърдите си, сякаш се наказваше за толкова безплодни мечти, толкова суетни, безумни и ефимерни. Фуке се ужаси. Той се изпълни с жалост към Арамис и с разтворени обятия се приближи към него.

— Аз нямам оръжие — промълви Арамис, непристъпен и страшен като сянката на Дидона.

После, без да се докосне до протегнатата ръка на суперинтенданта, той отстъпи две крачки назад. Последната му дума беше проклятие. Последният му жест беше като анатема от църковен

амвон, начерта го във въздуха с окървавена ръка и опръска с кръв лицето на Фуке.

Двамата тръгнаха към тайната стълба, която ги изведе във вътрешния двор. Фуке нареди да впрегнат най-добрите коне, които имаше. Арамис се спря в подножието на стълбата, по която трябваше да се изкачи, за да отиде при Портос. Тук той стоя доста дълго, отдаден на размисъл, и докато той мъчително размишляваше над създалото се положение, каретата на Фуке беше впрегната. Тя бързо мина през главния двор на замъка и се понесе по пътя към Париж.

«Да замина сам?... — говореше си Арамис. — Да предупредя за случилото се принца?... Проклятие!... Да предупредя принца, но какво по-нататък?... Да взема принца със себе си? Навсякъде да влача след себе си това обвинение в плът и кръв?... Или война?... Безпощадна гражданска война?... Но за война аз нямам нито сили, нито средства!... Това е безумие! Но какво ще прави той без мен? Ще падне като мен!... Тогава нека се изпълни предназначението!... Беше обречен, нека и занапред си остане такъв!... Да бягам към Бел-Ил?... Но нали Портос ще остане, той ще разкаже всичко, а може и да пострада!... Не мога да допусна Портос да пострада, той е част от мен, неговото страдание е и мое страдание. Портос ще тръгне с мен. Портос ще сподели моята съдба!»

Опасявайки се от всякаква среща, тъй като неговата припряност можеше да породви съмнение, Арамис внимателно, незабелязан от никого, се изкачи по стълбата. Портос, който току-що се беше върнал от Париж, спеше като човек с чиста съвест. Неговото грамадно тяло толкова леко забравяше умората, колкото умът му — всякаква мисъл. Арамис се плъзна като сянка. Приблужи се до Портос и сложи ръка на рамото му:

— Събудете се, Портос, събудете се!

Портос се подчини, стана, отвори очи, но разумът му още спеше.

— Заминаваме — каза Арамис.

— А! — рече Портос.

— Ще яздим и ще препускаме така, както никога досега.

— А! — повтори Портос.

— Обличайте се, приятелю.

Помагайки на великана да се облече, той сложи в джобовете му собственото си злато и брилянти. Докато правеше това, вниманието му

беше привлечено от лек шум. На вратата беше застанал Д'Артанян. Арамис трепна.

— За какъв дявол се суетите така? — попита мускетарят.

— Ш-шт! — прошепна Портос.

— Тръгваме с важно поръчение — добави епископът.

— Върви ви! — каза мускетарят.

— Не, аз съм уморен — отвърна Портос, — бих предпочел да поспя, но няма как, кралска служба.

— Видяхте ли се с господин Фуке? — попита Д'Артанян.

— Да, в каретата преди малко.

— И какво ви каза?

— Взе си довиждане с мен. Какво друго можеше да каже? Нима сега, когато всички си възвърнаха кралското благоразположение, аз означавам нещо? — Арамис прегърна мускетаря: — Послушайте, за вас се върнаха добрите времена. Няма на кого да завиждате вече. Предсказвам ви, че днес ще се случи такова нещо, че вашето положение значително ще се укрепи. Нали знаете, че съм осведомен за всичко! Готов ли сте, Портос? Тръгваме!

Бегълците се метнаха на конете пред очите на капитана на мускетарите, който държеше стремето на Портос. Той изпрати с поглед отдалечаващите се приятели, докато не се скриха от очите му.

«Аз бих казал — помисли си гасконецът, — че тези хора бягат, но днес политическият живот така се промени, че това се нарича пътуване с важно поръчение. А аз какво общо имам с това? Отивам да си гледам работата.»

С философско спокойствие той се отправи към стаята си.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ВТОРА КАК В БАСТИЛИЯТА СЕ ИЗПЪЛНЯВАХА ЗАПОВЕДИ

Фуке летеше с нечувана бързина. По пътя потръпваше от ужас, припомняйки си за онова, което току-що му бе станало известно.

«Какви ли са били — мислеше си той — тези необикновени хора в своята младост, след като дори сега ги бива да кроят подобни планове и да ги изпълняват, без да им мигне окото?»

От време на време се питаше дали не е сън всичко това, което му бе разказал Арамис, дали не е басня или клопка и дали в Бастилията няма да завари заповед за своето арестуване. Ето защо по пътя изпрати няколко тайни разпореждания, като се възползва от кратките спирки за смяна на конете. Тези разпореждания бяха адресирани до Д'Артанян и до онези войскови командири, чиято вярност беше извън подозрение.

«По такъв начин — реши Фуке, — дали ще бъда затворен в Бастилията или не, аз ще окажа на краля услугата, която честта ми изисква от мен. Ако се върна свободен, разпорежданията ще пристигнат след мен и тогава никой няма да успее да ги распечата. Ще мога да ги взема обратно, но ако се забавя, всички, до които са изпратени, ще знаят, че се е случило нещо лошо. Тогава мога да очаквам да се притекат на помощ на мен и на краля.» Подготвяйки се по такъв начин за всякакви изненади, Фуке прелетя край Сена и най-сетне се приближи до вратите на Бастилията. Това, което никога не се беше случвало с Арамис, се случи с Фуке. Колкото и да повтаряше името си, колкото и да ги уверяваше, упорито отказваха да го пуснат в крепостта. Фуке седеше в каретата пред вратите, ядосваше се и проклинаше непредвидената пречка и очакваше завръщането на сержанта, който беше отишъл при майора. Накрая той се появи, мрачен и зъл.

— Е — каза нетърпеливо Фуке, — какво заповяда майорът?

— Господине — отвърна сержантът, — майорът ми се изсмя в очите и каза, че господин Фуке е във Во. А дори да е в Париж, той не би станал толкова рано.

— Дявол до го вземе! Вие сте стадо глупаци! — извика министърът.

Преди сержантът да затвори вратата, Фуке се промъкна в двора през пролуката и се устреми напред въпреки виковете на сержанта. Но той го настигна и викна на часовоя:

— На оръжие, часовоя, на оръжие!

Часовоят посрещна министъра с насочена пика, но Фуке, който беше силен и ловък, а освен това и разгневен, измъкна пиката от ръката на войника и го удари с нея по рамото. Сержантът, който се беше приближил повече, отколкото трябва, също получи своята порция. Дватамата започнаха да викат за помощ и на виковете им се притече караулът в пълен състав. Най-последно между тези хора се намери един, който познаваше суперинтенданта по лице. Той завика:

— Монсеньор!... Ах, монсеньор!... Господа, какво правите? Удържа онези, които се канеха да отмъстят за приятелите си.

Фуке нареди да го пуснат във вътрешния двор, но в отговор чу, че това е забранено. Поиска да извикат коменданта, който беше чул целия този шум при вратите и тичаше заедно със своя помощник майора начело на отряд от двадесет души, убеден, че Бастилията е нападната.

Безмо веднага позна Фуке и изтърва извадената шпага, която дотогава размахваше смело:

— Ах, монсеньор! Хиляди извинения!

— Господине — каза почервенял и запотен суперинтенданта, — поздравявам ви, вашата охрана служи безупречно.

Безмо прие тези думи като ирония и побледня. Фуке си пое въздух и кимна на часовоя и сержанта, които търкаха усилено натъртените си рамена.

— Двадесет пистола на часовоя — каза той — и петдесет пистола на сержанта. Поздравявам ви, господа. Ще кажа за вас добра дума пред негово величество. А сега да си поговорим с вас, господин Безмо.

Сред одобрителния шепот на войниците той последва коменданта на Бастилията. Безмо вече трепереше от срам и тревога.

Последствията от утринната визита на Арамис изглежда започваха, и то така, че това ужасяваше този човек на държавна служба. Стана още по-зле, когато Фуке, гледайки коменданта от упор, го запита рязко:

— Не се ли ужасявате от престъплението, в което участвате с господин Дербле?

«Ето, започва се!» — помисли си Безмо. И попита смирено:

— Какво престъпление, монсеньор?

— Престъпление, за което вас, господине, трябва да ви разчекнат. Помислете си добре. Впрочем сега не е време да изливам гнева си върху вас. Веднага ме заведете при вашия затворник.

— При кой затворник?

— Преструвате се, че не знаете. Превъзходно, това е най-доброто, което можете да направите. Ако си бяхте признали, че съзнателно сте участвали в този заговор, за вас това щеше да е краят. Но аз ще се направя, че вярвам във вашето незнание.

— Умолявам ви, монсеньор...

— Добре, водете ме при вашия затворник.

— При Марчиали?

— Кой е този Марчиали?

— Това е арестантът, доведен тази сутрин от господин Дербле.

— Марчиали ли се казва? — попита суперинтендантът, смутен от наивната увереност на Безмо.

— Да, монсеньор, тук е записан под това име.

Фуке проникна с поглед в душата на коменданта, на знаменитата кралска тъмница. С проникателност, типична за хората, които от много години са облечени с власт, той прочете в тази душа искрено недоумение.

— Същия затворник ли господин Дербле взе със себе си преди два дни и сутринта го докара обратно? — живо попита Фуке, долавяйки същината на плана на епископа.

— Да, да, монсеньор. Ако монсеньорът е пристигнал, за да го вземе от мен, аз ще бъда безкрайно благодарен. И без това се канех да пиша по повод на този Марчиали. От сутринта съм изключително недоволен от него. Има такива припадъци на ярост, та ми се струва, че Бастилията няма да издържи и ще се срути.

— Аз действително ще ви избавя от него — заяви Фуке. — Водете ме в килията му.

— Ще ми дадете ли заповед?

— Каква заповед?

— Заповед от краля.

— Почакайте да я напиша.

— Това за мен не е достатъчно, монсеньор, нужна ми е заповед от краля.

Фуке се направи на много сърдит:

— Толкова предпазни мерки, когато става въпрос за освобождаването на този затворник! Я ми покажете заповедта, на основание на която вече сте го пусkali от тук!

Безмо показа заповедта за освобождаването на Селдон.

— Селдон не е Марчиали — каза Фуке.

— Но Марчиали не е освободен, монсеньор, той е тук.

— Нали казахте, че господин Дербле го взел, а после го докарал отново?

— Не съм казвал това.

— Казахте го толкова ясно, че още чувам думите ви.

— Грешка на езика.

— Господин Дьо Безмо, внимавайте!

— Не ме е страх, монсеньор, отчетността ми е в пълен ред.

— Как смееете да ми говорите така?

— Бих казал това и пред Бога. Господин Дербле ми донесе заповед за освобождаването на шотландеца Селдон и той е свободен вече.

— Аз ви казвам, че Марчиали също е бил пуснат от Бастилията.

— Това трябва да се докаже, монсеньор.

— Дайте да го видя.

— Монсеньор, който управлява кралството, знае, че посещаването на затворници без съгласието на краля не се разрешава.

— Но господин Дербле... е влизал при затворника!

— Това също трябва да се докаже, монсеньор.

— Господин Дьо Безмо, подбирайте си думите. С господин Дербле е свършено.

— Свършено! С господин Дербле! Невероятно!

— Нали не отричате, че сте се подчинили на влиянието му?

— Аз се подчинявам, монсеньор, само на правилата на кралската служба. Аз изпълнявам дълга си. Покажете ми заповед от краля и ще

влезете в килията на Марчиали.

— Послушайте, господин комендант, давам ви честната си дума, че ако ме пуснете при затворника, в същата минута ще ви връча кралска заповед.

— Покажете ми я преди това, монсеньор.

— Вижте какво, господин Дьо Безмо, ако сега не изпълните моето искане, ще наредя да арестуват вас и всички офицери под ваше командване.

— Преди да извършите това насилие, монсеньор, благоволете да си припомните — каза побледнял Безмо, — че ние се подчиняваме само на краля. Защо не искате да представите заповед от краля, за да видите този Марчиали, след като ще трябва и без друго да донесете кралска заповед? За да причините само неприятности ли на един невинен човек, какъвто е вашият покорен слуга? Обърнете милостиво внимание на това, че ме плашите до смърт, монсеньор, аз треперя и още малко ще припадна.

— Ще затреперите още повече, господин Дьо Безмо, когато се върна тук с тридесет оръдия и десет хиляди войници.

— Боже мой, сега вече монсеньорът си губи ума!

— Когато събера против вас и вашите проклети кули целият парижки народ, ще разбия вратите и ще накарам да ви обесят на ъгловата кула!

— Монсеньор, монсеньор, за Бога!

— Давам ви за размисъл десет минути — каза Фуке със спокоен глас. — Ето, аз сядам в това кресло и чакам. Ако след десет минути продължавате да упорствате, ще изляза от тук. Можете колкото си искате да ме смятате за луд, но ще видите докъде ще ви докара вашият инат.

Безмо тропна в отчаяние с крак, но не отвърна нищо. Виждайки това, Фуке грабна перо и хартия от масата и написа:

«Заповед до господин старея на търговското съсловие да събере гражданското опълчение и да тръгне към Бастилията, за да се постави в услуга на Негово величество краля.»

Безмо сви рамене и Фуке отново взе перото. Този път написа: «Заповед до принц Конде и херцог Дьо Бульон — да застанат начело на швейцарците и гвардията и да тръгнат към Бастилията, за да се поставят в услуга на Негово величество краля...». Безмо започна да

размишлява. Фуке продължи да пише: «Заповед до всички войници, граждани и благородници да заловят и да задържат, където и да се намират, кавалера Дербле, вански епископ, и неговите съучастници, към които принадлежи на първо място господин Дьо Безмо, комендант на Бастилията, заподозрян в измяна, метеж и оскърбление на Негово величество...»

— Спрете, монсеньор! — извика Безмо. — Нищо не разбирам, но през следващите два часа могат да се случат толкова нещастия, че дори безумието да е причина за тях, нека кралят ме съди дали съм виновен, като съм нарушил установения от него ред, за да предотвратя катастрофата. Да вървим към кулата, монсеньор, ще видите Марчиали.

Фуке изхвъркна от стаята, а Безмо го последва, като бършеше студената пот, която струеше по челото му.

— Каква ужасна сутрин! — каза. — Каква напаст!

— Да вървим по-скоро! — Фуке пришпори коменданта. Безмо направи знак на надзирателя да върви напред. Той се боеше от своя спътник. Фуке забеляза това и каза сурово:

— Стига детинщини! Оставете този човек, вземете ключовете и ми показвайте пътя. Никой, разбирате ли, никой не трябва да бъде свидетел на сцената, която ще се разыграе в килията на Марчиали. Ако кажете още веднъж «не», ще си тръгна. И сам ще доставя по предназначение съставените от мен заповеди.

Безмо наведе глава, взе ключовете и започна да се изкачва с министъра по стълбата, която водеше към горните етажи на кулата. По тази извиваща се в безкрайна спирала стълба приглушените стонове ставаха все по-силни, чуваха се викове и ужасяващи проклетия.

— Какво е това? — попита Фуке.

— Това е вашият Марчиали, ето как крещят лудите.

Фуке изтръпна. Той позна гласа на краля във виковете, които бяха по-страшни от всички останали. Спря се и изтръгна връзката ключове от ръцете на окончателно объркания Безмо. Той вече се страхуваше да не би този нов безумец да му пробие главата с някой от ключовете.

— Ах! — възкликна той. — Господин Дербле нищо не ми е казал за това.

— Ключа! — извика Фуке. — Къде е ключът от вратата?

— Ето го.

Ужасен вик, съпроводен от бесни удари по вратата, предизвика още по-ужасно ехо по стълбата.

— Вървете си! — каза Фуке със заплаха в гласа.

— Нямам нищо против — измърмори Безмо. — Двама побеснели ще останат очи в очи и аз съм убеден, че единият ще довърши другия.

— Вървете си! — повтори още веднъж Фуке. — Ако стъпите на тази стълба, преди да съм ви извикал, запомнете: ще заемете мястото на последния от затворените в Бастилията.

— Сигурно ще умра, в това няма съмнение — мърмореше комендантът, като се отдалечаваше с олюляваща се походка.

Воплите на затворника се чуваха все по-силно. Фуке се убеди, че Безмо е стигнал до последните стъпала. Той пъкна ключа в ключалката на първата врата. Тогава ясно чу пресипналия вик на Людовик:

— Помощ! Аз съм кралят! Помощ!

Ключът от първата врата не ставаше за втората. Наложил се Фуке да търси нужния ключ във връзката. В това време кралят, изпаднал в бяс, викаше с див, нечовешки глас:

— Фуке ме затвори в тази клетка! Помогнете ми против Фуке! Аз съм кралят! Елате на помощ на краля против Фуке!

Тези викове разкъсваха сърцето на министъра. Те се съпровождаха от ужасни удари по вратата с парчетата от стола, които кралят използваше като таран. Накрая Фуке намери нужния ключ. Останал без сили, кралят вече не можеше да произнесе членоразделни звуци, а само ръмжеше:

— Смърт на Фуке! Смърт на негодника Фуке! Вратата се отвори.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА КРАЛСКАТА БЛАГОДАРНОСТ

Двамата мъже, които се хвърлиха един към друг, внезапно се спряха и извикаха в ужас.

— За да ме убиете ли сте дошли? — каза кралят, като позна Фуке.

— Кралят в този вид! — прошепна кралският министър. Действително, трудно можеше да си представи човек нещо по-страшно от вида на младия крал; дрехите му бяха станали на парцали, а разкопчаната и разкъсана риза беше напоена с пот и кръв, която капеше от издрасканите ръце и гърди.

Бледен, с пяна на устата, с щръкнали на разни страни коси, Людовик XIV приличаше по-скоро на статуя, изобразяваща отчаяние, глад и страх. Фуке беше толкова трогнат и потресен, че изтича към краля с протегнати ръце и с очи, пълни със сълзи. Людовик вдигна над него парчето от стола, с което яростно бе удрял по вратата.

— Не познавате ли най-верния от вашите приятели? — попита Фуке с трепет в гласа.

— Приятел? Вие? — Людовик изскърца със зъби.

В това скърцане се чувстваше омразата и жаждата за незабавна мъст.

— И покорен слуга? — Фуке падна на колене пред краля. Людовик изпусна оръжието си на пода. Фуке целуна коленете на краля и нежно го прегърна.

— Моят крал, моето дете! О, колко сте страдали! Промяната, настъпила в ситуацията, накара краля да се опомни. Той се погледна и като се засрами от своята обърканост, от своето безумие и от това, че му се оказва покровителство, се освободи от прегръдките на Фуке, който не разбра това неволно движение на краля. Той не разбра, че гордостта на Людовик никога няма да му прости това, че бе станал свидетел на неговата слабост.

— Да вървим, ваше величество, вие сте свободен — каза той.

— Свободен? — повтори кралят. — О, вие ми връщате свободата, след като дръзнахте да вдигнете ръка на своя крал!

— Вие сам не вярвате в това! — възкликна възмутен Фуке. — Нали не вярвате, че аз съм виновен в нещо пред вас!

Бързо и разпалено той разказа за интригата, жертва на която е станал Людовик и която е известна с всички подробности на нашия читател.

Докато траеше разказът, Людовик преживяваше страшни душевни мъки и беше толкова погълнат от собственото си състояние, че не се отнесе с необходимото внимание към такава важна тайна като съществуването на брата близник.

— Господине — внезапно каза на Фуке, — тези приказки за близнаци са лъжа и аз не мога да разбера как сте повярвали в нея. Немислимо е да се поставят под съмнение честта и добродетелността на моята майка. Моят пръв министър все още не е наказал престъпниците.

— Размислете, ваше величество, преди да се гневите. Раждането на вашия брат...

— Аз имам един-единствен брат — моя по-малък брат, и вие го знаете, както и аз. Тук ви казвам, че има заговор и един от главните участници е комендантът на Бастилията.

— Не бързайте с изводите, ваше величество. Този човек е бил подведен, както и всички останали, от поразителното сходство между принца и вас.

— Какво сходство? Какво значи това?

— Изглежда този Марчиали много прилича на ваше величество, щом всички са били въведени в заблуждение.

— Глупости!

— Не говорете така, ваше величество. Човек, готов да се срещне лице в лице с вашите министри, с вашата майка, с вашите офицери и членовете на семейството ви, трябва да е безусловно уверен в сходството си с вас.

— Да — прошепна кралят. — Къде е той сега?

— Във Во.

— Във Во? И вие още го търпите да стои във Во?

— Помислих си, че трябва най-напред да освободя краля. Аз изпълних този свой дълг. Сега ще направя каквото наредите, ваше

величество. Аз чакам.

Людовик се замисли за миг. После каза:

— Ще приведем в готовност войските, разположени в Париж.

— Заповед за това вече е дадена.

— Вие сте дали тази заповед! — възкликна кралят.

— Да, ваше величество. След час ваше величество ще застане начело на десет хиляди войници.

Вместо отговор кралят хвана ръката на Фуке и я стисна горещо. Беше очевидно, че той продължава да изпитва недоверие към своя пръв министър независимо от оказаната от него помощ.

— С тези войски — продължи кралят — ние ще обсадим във вашия дом метежниците, които вероятно са успели да се укрепят и окопаят.

— Това би ме изненадало, ваше величество — отвърна Фуке, — защото техният водач беше разобличен от мен, и мисля, че планът на заговорниците се провали.

— Разобличихте самозвания принц?

— Не, аз не съм го виждал. Водач на това начинание не е този нещастник. Той е оръдие и съдбата му аз виждам като вечно проклятие.

— Безусловно.

— Виновник за всичко е абат Дербле, ванският епископ.

— Вашият приятел?

— Беше мой приятел, ваше величество!

— Това е много прискърбно.

— Ваше величество, аз не виждах нищо срамно в това приятелство, докато не научих за заговора. Ако съм виновен, предавам се във вашите ръце.

— Не исках да кажа това — продължи кралят недоволен. — Казвам ви, макар че единият от негодниците беше с маска, у мен се появи смътно подозрение, че това е той. Но водачът на престъпниците имаше помощник, който ме плашеше с Херкулесовата си сила. Кой е той?

— Сигурно неговият приятел барон Дьо Валон, бивш мускетар.

— Приятелят на Д'Артанян! Приятелят на Дьо ла Фер! А! — възкликна кралят, произнасяйки последното име — Да обърнем внимание на връзката на заговорниците с виконт Дьо Бражелон.

— Ваше величество, не отивайте толкова далеч! Граф Дьо ла Фер е най-честният човек в цяла Франция. Задоволете се с тези, които ви назовах.

— Разбирам едно — отвърна кралят, — че явявайки се начело на нашите войски във Во, ние ще овладеем това змийско гнездо и никой няма да се спаси от него, никой! Само не ме разбирайте превратно... Минаха времената, когато убийството беше единственият и последен довод на кралете. Не, слава Богу! Аз си имам парламент, който съди от мое име, и ешафод, на който се изпълняват моите повеления!

Фуке прежълтя.

— Ще се осмеля да забележа, ваше величество, че всеки процес, свързан с този заговор, ще бъде смъртен удар за достойнството на трона. Не трябва царственото име на Ана Австрийска да се произнеса с присмех от народа.

— Правосъдието, господине, трябва да накаже виновниците.

— Добре, ваше величество. Но кралска кръв не може да бъде пролята на ешафода.

— Кралска кръв! Вие вярвате в това? — яростно възкликна кралят и тропна с крак. — Историята за близнаците е измислица! Именно в това, в тази измислица, аз виждам основното престъпление на господин Дербле. Заради него заговорниците трябва да понесат по-сурово наказание, отколкото за насилието и оскърблението.

— Наказание със смърт?

— Да, господине, да!

— Ваше величество — произнесе твърдо суперинтендантът и вдигна глава. — Ваше величество, ще разпоредите, ако желаете, да се отсеке главата на френския принц Филип, на вашия брат. Това засяга ваше величество, но все пак предварително се посъветвайте с Ана Австрийска, вашата майка. Каквото и да заповяда ваше величество, ще е уместно. Аз не искам повече да се меса в тези работи дори заради честта на вашата корона, но трябва да ви помоля за една милост и ще ви помоля.

— Говорете — каза кралят, смутен от последните думи на министъра. — Какво искате?

— Да помилвате господин Дербле и господин Дьо Валон.

— Моите убийци? И... ваши приятели! Да, ваши приятели, но безопасността на моята държава изисква едно наказание за назидание

на всички замесени в това престъпление!

— Не искам да ви припомням, ваше величество, че току-що ви върнах свободата! — възкликна оскърбен Фуке.

— Господине!

— Не искам да ви припомням също, че ако господин Дербле искаше да стане убиец, той просто можеше да убие ваше величество в Сенарската гора и всичко да свърши за миг. Един изстрел в главата и станалото неузнаваемо лице на Людовик XIV щеше да избави навеки господин Дербле от отговорност за извършеното от него престъпление. Ако господин Дербле беше убиец, нямаше защо да ми разказва за своя план с надежда да осигурия успеха му. Избавяйки се от истинския крал, той можеше да не страхува, че фалшивият крал някога ще бъде разобличен. Дори Ана Австрийска да беше разпознала узурпатора, той пак би останал неин син. Що се отнася до съвестта на господин Дербле, за него узурпаторът щеше да остане при всички обстоятелства син на Людовик XIII и законен крал на Франция. Всичко, което казвам, би му осигурило безопасност, пълна тайна и безнаказаност. С един-единствен изстрел. Така че помилвайте го, ваше величество, в името на това, че сте спасен!

Кралят не само че не беше трогнат от правдиво представеното великодушие на Арамис, а, напротив, се почувства дълбоко унижен. Неукротимата му гордост не можеше да се примири с това, че някой го бе държал в ръцете си, на върха на малкия си пръст. Всяка дума, която на Фуке се струваше като солиден довод за помилването на неговите нещастни приятели, вливаше нова капка отрова в нараненото сърце на Людовик XIV. Нищо повече не можеше да го умилостиви и той подхвърли рязко:

— Наистина не мога да разбера, господине, защо искате от мен да помилвам тези хора? Защо молите за нещо, което може да стане от само себе си. Къде съм аз? В Бастилията. В затвора. И ме считат за полудял, нали така? Тук познават само Марчиали! В такъв случай оставете всичко така, както си е. Оставете лудия да гние в затвора и на господин Дербле и на Валон няма да им е необходима моята прошка. Новият крал ще ги дари със своята милост.

— Напрасно ме оскърбявате, ваше величество — каза сухо Фуке. — Ако исках да кача на трона нов крал, както казвате, нямаше да нахълтвам насила в Бастилията, за да ви измъкна от тук. Това не би

имало никакъв смисъл. Умът на ваше величество се е помътил от гняв. Иначе нямаше да оскърбявате безпричинно вашия верен поданик, който ви оказа такава изключителна услуга.

Людовик разбра, че е отишъл твърде далеч и че вратите на Бастилията още не са отворени пред него, а шлюзовете, зад които великодушният Фуке сдържа гнева си, започват да се отварят.

— Казах го не за да ви оскърбя, господине, вие се обърнахте към мен с молба за помилване и аз ви отвърнах така, както ми подсказва съвестта: че виновните, за които говорим, не заслужават нито милост, нито прошка. Това, което правя, е толкова благородно, колкото и това, което направихте вие, защото аз съм напълно във ваша власт, а може би дори по-благородно, защото ми поставяте условия, от които зависят свободата ми и моят живот. Да ви откажа, значи да ги пожертвам.

— Аз наистина не съм прав — съгласи се Фуке, — да, аз действително приличам на човек, който сам си изпросва милост. Разкайвам се за това и моля за прошка ваше величество.

— Простено ви е, драги господин Фуке — каза кралят с усмивка, която окончателно промени лицето му, измъчено от толкова преживявания.

— Аз получих вашата прошка — продължи упорито министърът, — а господата Дербле и Дьо Валон?

— Никога, докато съм жив, няма да я получат — отвърна неумолимият крал, — направете ми една услуга: никога повече не ми говорете за това.

— Подчинявам се, ваше величество.

— И няма да остане у вас враждебно чувство към мен, нали?

— О, не, ваше величество, аз предвидих всичко това и взех предохранителни мерки. Господин Дербле един вид се предаде в моите ръце. Господин Дербле ме дари с щастието да спася моя крал и моята страна. Аз не мога да го осъдя на смърт. Не мога и да го оставя на справедливия гняв на ваше величество. Все едно с ръцете си да го убия. Предоставих му най-добрите коне от моята конюшня и четири часа преднина пред онези, които ваше величество ще изпрати подир него.

— Така да е! — каза Людовик. — Моите слуги могат да наваксат тези четири часа.

— Да, но след добра езда, изпреварвайки потерята, той ще стигне до моя замък Бел-Ил, който му предоставих като убежище.

— Но вие забравяте, че ми подарихте Бел-Ил. Значи сега ми го отнемате.

— Така излиза, ваше величество.

— Моите мускетари ще го превземат, това е всичко.

— Нито вашите мускетари, нито цялата ви армия, ваше величество — хладно каза Фуке, — Бел-Ил е непристъпен.

Кралят позеленя и в очите му засвяткаха мълнии. Фуке разбра, че с него е свършено, но не беше от хората, които отстъпват, когато ги зове гласът на честта. Издържа огнения поглед на краля. Людовик сподави яростта си и след кратко мълчание каза:

— Тръгваме ли за Во?

— Чакам вашите заповеди — отвърна Фуке, като се поклони ниско, — но ми се струва, че ваше величество трябва да си смени дрехите, преди да се представи пред своя двор.

— Ще прескочим до Лувъра. Да вървим.

Те минаха покрай объркания Безмо, който така присъства още веднъж при излизането на Марчиали от Бастилията. Ужасен, комендантът си отскубна последните косми от главата.

Все пак Фуке му пъкна в ръката заповед, върху която кралят беше написал: «Видях и одобрявам. Людовик.»

Безмо, който вече не можеше дори да свърже мислите си, в отговор се удари с юмрук по главата.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА

ЛЪЖЕКРАЛЯТ

В същото време кралят узурпатор продължаваше храбро да изпълнява своята роля.

Филип беше разпоредил да започне утринния прием на посетителите, така нареченият малък прием. Пред вратите на неговата спалня се бяха събрали всички удостоени с честта да присъстват на обличането му. Той беше решил да даде това разпореждане въпреки отсъствието на господин Дербле, който не се връщаше и нашите читатели знаят причината. Но принцът, предполагайки, че отсъствието не може да бъде дълго, поиска като всички честолюбци да изпита силите и щастието си без ничие покровителство или съвет.

Към това го подбуждаше мисълта, че сред посетителите ще бъде и Ана Австрийска, неговата майка, от която той беше принесен в жертва и която беше толкова виновна пред него. Филип, опасявайки се да не прояви естествената при такива обстоятелства слабост, не искаше свидетел на това да бъде онзи човек, пред когото трябваше да се покаже силен.

Вратите се отвориха и в кралската спалня влязоха мълчаливо няколко души. Докато лакеите го обличаха, Филип не обръщаше внимание на влезлите. Предната вечер той беше видял как се държи на малкия прием брат му Людовик. Филип играеше крал и го представи така, че у никого не събуди и най-малко подозрение. Едва след като завърши обличането му в ловен костюм, той започна приема. Неговата памет и бележките, съставени от Арамис, му позволиха веднага да познае Ана Австрийска, която принцът, по-малкият му брат, държеше под ръка, позна и принцеса Хенриета, влязла под ръка със Сент-Енян. Виждайки всички тези лица, Филип се усмихна. Като позна майка си, трепна. Благородното и запомнящо се лице, измъчвано от тъга, сякаш убеждаваше принца да не осъжда великата кралица, която беше принесла в жертва на трона своето дете. Той намери майка си прекрасна. Знаеше, че Людовик я обича, и той също си обеща това да

не се превърне за старините ѝ във възмездие, което да помрачи дните ѝ. Погледна брат си с обяснима нежност. Той нищо не му беше отнел, с нищо не беше отровил живота му. Като странична клонка, която не пречи на ствола неумолимо да се издига нагоре, без ни най-малко да се интересува от славата и възвеличаването на своето име. Филип реши да бъде към принца добър и внимателен като добър брат, тъй като на този млад човек му трябваше единствено злато, за да си купува удоволствията. Той любезно кимна на Сент-Енян, който се беше прегънал в поклони и реверанси, разтреперан протегна ръка на снаха си Хенриета, чиято красота го порази. Той видя в очите ѝ студенина, която му хареса, тъй като това улесняваше бъдещите им отношения.

«Така е много по-удобно — помисли си той. — Да бъде неин брат, а не възлюблен.»

Единствената среща, от която се опасяваше, бе тази с Мария-Терезия, неговата съпруга; тя можеше да се превърне в сериозно изпитание, въпреки предварителната подготовка. За щастие, тя не дойде.

Ана Австрийска дипломатично започна разговор за приема, оказан от Фуке на кралското семейство. Тя смесваше враждебните нападки с комплименти към краля, с въпроси за неговото здраве, майчини похвали и тънки хитрости.

— Е, сине мой — попита тя, — променихте ли мнението си за господин Фуке?

— Сент-Енян — каза Филип, — бъдете любезен да разберете здрава ли е кралицата.

При тези думи, произнесени на висок глас от него, малката разлика между неговия глас и този на Людовик не се изплъзна от слуха на майката. Ана Австрийска го погледна внимателно. Дъо Сент-Енян излезе. Филип продължи:

— Ваше величество, не ми харесва, когато се говори лошо за господин Фуке, вие знаете това и сама се отнасяте добре към него.

— Вярно е, но аз само попитах как се отнасяте сега към него!

— Ваше величество — каза Хенриета, — аз винаги съм обичала господин Фуке, той е добър човек и благородник с вкус.

— Суперинтендант, който никога не се пазари — добави на свой ред принцът — и винаги дава злато, когато се обърнеш към него.

— Всеки от вас мисли само за себе си — каза кралицата майка — и никой не се интересува от доброто на страната. Господин Фуке, това е неоспоримо, господин Фуке разорява държавата.

— Нима и вие, майко, също — каза малко по-тихо Филип — сте станала защитничка на господин Колбер?

— Какво? — попита учудена кралицата.

— Наистина, намирам, че говорите като нашата стара приятелка госпожа Дьо Шеврьоз.

Чувайки това име, Ана Австрийска стисна устни. Филип беше засегнал лъвица.

— Защо ми напомняте за госпожа Дьо Шеврьоз и защо днес сте настроен против мен?

— Нима госпожа Дьо Шеврьоз не кове нескончаеми интриги против някоя от своите жертви? Нали тя неотдавна ви направи посещение, майко — продължи Филип.

— Господи, сякаш чувам вашия баща, краля!

— Моят баща не обичаше госпожа Дьо Шеврьоз и беше прав. Аз също не я обичам и ако тя намисли да се яви тук, както вече е направила под предлог да моли за пари, а всъщност да сее омраза, тогава...

— Тогава? — надменно повтори Ана Австрийска.

— Тогава — решително отвърна младият човек — аз ще изгоня от кралството госпожа Дьо Шеврьоз, а заедно с нея и всичките ѝ тайни сплетни.

Той не беше пресметнал силата, заключена в тези страшни думи, или може би му се искаше да изпита тяхното въздействие като човек, който страда от непрекъсната болка и се стреми да наруши еднообразието на страданието, човъркайки своята рана, за да предизвика поне остра болка.

Ана Австрийска едва не загуби съзнание. Нейните широко отворени, но вече отслабнали очи престанаха да виждат. Тя протегна ръка към по-малкия си син, който веднага я прегърна, без да се бои, че ще разсърди краля.

— Ваше величество — каза тя, — вие сте жесток към своята майка.

— Защо, ваше величество? — отвърна Филип. — Аз говоря само за госпожа Дьо Шеврьоз. А нима моята майка ще предпочете нея пред

спокойствието на моята държава и моята безопасност? Аз твърдя, че госпожа Дьо Шеврьоз е пристигнала във Франция, за да намери пари, и се е обърнала към господин Фуке, за да му продаде някаква тайна, отнасяща се до злоупотребни, уж извършени от суперинтенданта, но това е лъжа — добави Филип. — Господин Фуке с възмущение я е изгонил, предпочитайки уважението на краля пред всякакъв сговор с интригантите. Тогава госпожа Дьо Шеврьоз е продала своята тайна на господин Колбер, но тъй като е ненаситна и са й малко тези сто хиляди екю, които е измъкнала от този разпоредител, тя е замислила да отиде по-нагоре, да търси по-богати източници. Вярно ли е това, ваше величество?

— Вие сте осведомен за всичко.

— Затова — продължи Филип — имам право да не обичам тази фурия, която се явява тук, в моя двор, за да очерни едни и да разори други. Ако Бог е изтърпял да бъдат извършени известни престъпления и ги е скрил в сянката на своето милосърдие, аз по никакъв начин няма да допусна госпожа Дьо Шеврьоз да получи възможност да наруши божествените предназначения.

Последните думи на Филип толкова развълнуваха кралица Ана, че той я съжали. Взе ръката ѝ и я целуна нежно. Тя не почувства, че в тази целувка, въпреки бунта и обидата, имаше прошка за осем години ужасни страдания.

Филип замълча. Той позволи на вълнението от думите му да улегне. Няколко секунди по-късно оживено и дори весело каза:

— Днес още не си тръгваме, имам план.

Погледна към вратата, надявайки се да види Арамис, чието отсъствие започваше да го безпокои. Кралицата майка изрази желание да се прибере.

— Останете майко — каза Филип, — искам да ви помиря с господин Фуке.

— Но аз не враждувам с господин Фуке, а само се боя от неговата разточителност.

— В това ние ще въведем ред и от днес суперинтендантът ще проявява само най-добрите си качества.

— Кого търси ваше величество? — попита Хенриета, която забеляза, че кралят поглежда към вратата. Тя искаше да го засегне, тъй като мислеше, че той чака Ла Валиер или писмо от нея.

— Сестро моя — отвърна младият човек, който отгатна с учудваща проникателност тайната мисъл на принцесата, — чакам един прекрасен във всяко едно отношение човек, добър съветник, когото искам да представя на събралите се, предоставяйки го на вашата милост. Ах, Д'Артанян, влезте!

Д'Артанян влезе:

— Какво ще заповядате, ваше величество.

— Кажете, къде е ванският епископ, вашият приятел? Аз го чакам, а той не се появява. Наредете да го намерят.

Д'Артанян беше учуден. Впрочем учудването му не продължи много. Той реши, че Арамис по поръчка на краля е напуснал тайно Во, а сега кралят иска да запази тайната на това пътуване.

— Ваше величество настоява да бъде намерен господин Дербле?
— попита той.

— Да, настоявам! — отвърна Филип. — Той не ми е толкова необходим, но ако все пак го откриете...

«Отгатнах!» — каза си Д'Артанян.

— Този господин Дербле — забеляза Ана Австрийска, — ванският епископ, приятел ли е на господин Фуке?

— Да, ваше величество, той някога е бил мускетар. Ана Австрийска се изчерви.

— Той е един от четиримата храбреци, които навремето извършиха толкова чудеса.

Кралицата майка веднага се разкая за желанието си веднага да го ухапе. За да запази зъбите си, прекрати разговора.

— Какврто и да е вашият избор, сине мой, аз съм уверена, че ще бъде великолепен.

Всички се поклониха.

— Ще видите — продължи Филип — дълбокомислието на Ришельо без стиснатостта на Мазарини!

— Първи министър, ваше величество? — попита изплашеният принц брат си.

— Мили братко, ще ви разкажа за това по-късно. Но колко е странно, че господин Дербле все още не е тук!

Той нареди на лакея:

— Нека предупредят господин Фуке, че трябва да поговоря с него. О, във ваше присъствие! И не си тръгвайте.

Дьо Сент-Енян се върна с добри вести от кралицата. Тя била останала в леглото, защото си пазела силите да изпълни всички заповеди на краля. Докато навсякъде търсеха суперинтенданта и Арамис, новият крал спокойно продължаваше да държи изпита си. Всички, абсолютно всички членове на кралската фамилия, офицерите, лакеите, всички виждаха пред себе си Людовик и само Людовик с неговите жестове, глас и навици.

От днес нищо не можеше да заплашва узурпатора. Колко леко провидението бе съборило най-висшата фигура в света, за да постави на нейно място най-ниската и обезправена! Разговорът между членовете на кралската фамилия се прекрати от само себе си. Загриженият Филип забрави да освободи брат си и принцеса Хенриета. Те се учудваха на това и малко по малко губеха търпение. Ана Австрийска се наведе към сина си и му каза няколко думи на испански.

Филип не знаеше този език. Той побледня пред тази неочаквана и непреодолима трудност.

— Е, какво! Защо не ми отговаряте? — каза Ана Австрийска.

— Що за шум? — Филип, се обърна към вратата, която водеше към тайната стълба.

Чу се глас, който викаше:

— Оттук, оттук! Още няколко стъпала, ваше величество!

— Гласът на господин Фуке! — каза Д'Артанян, който стоеше близо до кралицата майка.

— Сигурно идва господин Дербле — добави Филип.

Но той видя съвсем не този, когото очакваше. Всички обърнаха очи към вратата, където трябваше да се появи Фуке. Там обаче не се появи той. Страшен вик се раздаде от всички страни, към него се добавиха мъчителните викове на краля и на всички свидетели на тази сцена. Никога нито един човек от двора, колкото и любопитна и чудесна да е била неговата съдба до този миг, каквито и приключения да е преживял, не беше виждал нищо подобно на това, което стана в кралската спалня. През полузатворените щори проникваше разсеяна светлина, която се задържаше от големите кадифени завеси върху тежка атлазена подплата. Очите на свидетелите на сцената малко по малко бяха свикнали с мекия полумрак и всеки по-скоро се досещаше за присъствието на останалите, отколкото да ги вижда отчетливо. Но и

при тези обстоятелства нито една подробност не се изплъзна от вниманието на присъстващите и всичко изглеждаше ярко, сякаш осветено от слънцето.

Това беше общото впечатление, когато, отмествайки завесата на тайната врата, се появи бледният и намръщен Людовик XIV. Зад него се показва строгото и тъжно лице на Фуке.

Кралицата майка, която държеше Филип за ръка, виждайки Людовик, извика като обезумяла, сякаш пред нея бе застанал призрак. На принца, брата на краля, му се замая главата и той само местеше очи от краля, когото виждаше пред себе си, на краля, който стоеше до него. Принцесата направи крачка напред, за да провери дали не вижда отражението на девера си в огледалото.

Действително такава заблуда не беше изключена.

Двамата крале, потресени и треперещи (ние се отказваме да опишем ужаса, който беше обзел Филип), със стиснати юмруци, злобни погледи и остри като кинжал се мереха един друг. Мълчаливо, задъхвайки се, наведени напред, те бяха готови да се вкопчат в яростна схватка. Невижданата прилика между двамата, техните движения, дори приликата в костюмите, тъй като по волята на случая Людовик беше облякъл в Лувъра същия костюм от лилаво кадифе като Филип, това пълно тъждество на двамата окончателно обърна сърцето на Ана Австрийска. Всъщност тя все още не беше отгатнала цялата истина. Има в живота мигове, когато никой не иска да приеме за действителност това, което вижда. По-лесно се вярва в чудеса, в свръхестественото, в това, което никога не се случва.

Людовик не беше предвидил препятствия от този род. Той мислеше, че ще бъде достатъчно да влезе и всички веднага ще го познаят. Чувствайки се като живо слънце, той не можеше дори да допусне мисълта, че някой може да прилича на него. Не можеше да си представи, че би могло да съществува факел, който да не бъде затъмнен от неговото сияние. Затова, когато видя Филип, той се ужаси може би повече от всички останали и мълчанието му не беше нищо повече от предвестник на яростно избухване.

Но Фуке! Кой би могъл да предаде обхваналото го чувство, вцепенението, което го овладя при вида на живия портрет на неговия господар! Фуке си помисли, че Арамис без съмнение е бил прав. Пришълецът е също така крал по кръв, както и другият, законният

крал, и трябваше да бъдеш безумен ентузиаст, недостоеен да се занимаваш с политика, за да се откажеш от участие в държавния преврат, който с такава ловкост бе извършил генералът на йезуитския орден. Освен това, мислеше си Фуке, пред паметта на Людовик XIII и кръвта на Ана Австрийска Арамис принасяше в жертва кръвта на същия този Людовик XIII и на Ана Австрийска заедно с едно егоистично честолюбие, честолюбие благородно, като се изключи правото да запазиш това, което имаш. Щом зърна претендента, Фуке разбра цялата дълбочина на допуснатата от него грешка. Всичко, което ставаше в душата на суперинтенданта, остана, разбира се, скрито за останалите. Изтеклите пет минути бяха като пет века и през това време двамата крале и членовете на кралската фамилия едва успяха да се съвземат.

Д'Артанян, който се беше облегал на стената точно срещу Фуке, наблюдаваше внимателно сцената и не разбираше нищо. Той и сега не можеше да каже кое бе породило у него подозренията и съмненията напоследък, но той ясно виждаше, че са били напълно основателни и че тази среща на двамата крале трябва да му обясни всичко подозрително в поведението на Арамис.

Тези мисли обаче все още бяха забулени от гъстата пелена на безкрайни догадки. Всички действащи лица в драмата сякаш бяха подвластни на някакви магически действия и те все още владееха пробуждащото им се съзнание. Изведнъж Людовик, по-напорист и повластен, се хвърли към щорите и бързешком, късайки завесите, ги разтвори напълно. Ярка светлина заля кралската спалня и накара Филип да се отмести в сянка до алкова. Людовик XIV се възползва от това движение на своя нещастен брат и се обърна към Ана Австрийска:

— Майко, нима не се решавате да познаете вашия син само защото никой в тази стая не иска да познае своя крал?

Ана Австрийска потрепери цяла и вдигайки към небето ръка, застина в молитвен жест.

— Майко! — каза тихо Филип. — Нима не познавате вашия син? Този път Людовик беше този, който потрепери.

Ана Австрийска, обзета от разкаяние, загуби равновесие, олюля се и падна със слаб стон в креслото до нея. Людовик не можеше повече да понася това зрелище и този позор. Той се хвърли към Д'Артанян,

който, макар че се беше облегал на вратата, също бе започнал да се замайва.

— При мен, мускетар! — извика кралят. — Погледнете двама ни в лицето и ще видите кой е по-бледен!

Този вик сякаш събуди Д'Артанян и го накара да тръсне глава. Без да се колебае, той тръгна право към Филип и слагайки ръка на рамото му, каза:

— Господине, вие сте арестуван.

Филип не вдигна очи към небето, не се помръдна от мястото си, сякаш беше прикован. Гледаше, без да откъсне погледа си от своя брат. С гордо мълчание го обвиняваше за всичките си минали нещастия и за всички бъдещи изпитания. Кралят почувства, че е безсилен срещу този няма упрек. Той наведе очи и бързо излезе от стаята, повличайки след себе си снаха си и по-малкия си брат, майка си остави простряна на три крачки от другия ѝ син, когото за втори път тя оставяше да осъдят на забрава. Филип се приближи до Ана Австрийска и ѝ каза с нежен и развълнуван глас:

— Ако не бях ваш любещ син, бих ви проклетел, майко, за всички нещастия, които сте ми причинили.

Д'Артанян усети тръпки по цялото си тяло. Той се поклони на младия принц и без да вдигне глава, каза:

— Простете ми, монсеньор, но аз съм войник и съм се клел във вярност на този, който току-що си тръгна от тук.

— Благодаря ви, господин Д'Артанян, но какво става с господин Дербле.

— Господин Дербле е в безопасност, монсеньор — обади се глас от дъното на стаята, — и докато аз съм жив и свободен, косъм няма да падне от главата му!

— Господин Фуке! — промълви, тъжно усмихвайки се, Филип.

— Простете, монсеньор — Фуке преднина коляно, — но този, който току-що излезе, беше мой гост.

— Това се казва приятели, това се казва вярност! — прошепна с въздишка Филип. — Те ме карат да обичам този свят. Да вървим, господин Д'Артанян, водете ме там, където ви повелява вашият дълг.

Но в мига, когато капитанът на мускетарите се канеше да претъпи прага на стаята, се появи Колбер, който му връчи заповед от

краля и веднага се отдалечи. Д'Артанян прочете заповедта и гневно смачка листа.

— Какво пише там? — попита принцът.

— Четете, монсеньор.

Филип прочете няколко изречения, написани набързо от Людовик:

Заповед до господин Д'Артанян да откара затворника на остров Сент-Маргьорит. Да се закрие лицето му с желязна маска. Под заплаха от смъртно наказание да се забрани на затворника да я сваля.

— Това е справедливо — каза Филип смирено. — Аз съм готов.

— Арамис беше прав — прошепна Фуке на мускетаря. — Този е също толкова истински крал, колкото и онзи.

— Този е по-добър — отвърна Д'Артанян, — но му липсваме вие и аз.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ПЕТА

ПОРТОС МИСЛИ, ЧЕ ПРЕПУСКА ЗА ХЕРЦОГСКАТА ТИТЛА

Арамис и Портос, като използваха предоставеното им от Фуке време, се носеха с такава бързина, че с тях можеше да се гордее френската кавалерия. Портос не разбираше защо го карат да развива подобна скорост, но тъй като виждаше, че Арамис пришпорва яростно коня си, и той правеше същото.

По такъв начин скоро се отдалечиха на двадесет левги от Во. Тук им се наложи да сменят конете. През този непродължителен отдых Портос реши деликатно да разпита Арамис.

— Ш-шт! — предупреди го Арамис. — Знайте само едно: нашето щастие зависи от нашата бързина.

Портос се устреми напред, сякаш все още беше мускетар от 1626 година без грош в джоба си. Магическата дума «щастие» за човешкия слух винаги означава нещо. Тя означава «достатъчно» за онези, които нямат нищо, и «повече» — за другите, които имат достатъчно.

— Ще ме направят херцог! — каза Портос на глас.

— Възможно е — горчиво се усмихна Арамис.

Главата му беше пламнала. Напрежението на тялото все още не можеше да надмогне душевното напрежение. Всичко, което може да породви неудържим гняв, ръмжеше, гърчеше се и стенеше в мислите на победения прелат. По лицето му отчетливо личаха следи от тази жестока борба. Нестесняван от никого, той можеше да се отдаде на своите чувства и не се лишаваше от удоволствието да сипе проклетия при всяка грешка на своя кон и всяка дупка по пътя. Бледен, ту обливайки се в пот, ту пронизван от ледени тръпки, той пришпорваше коня си до кръв.

Виждайки това, Портос въздъхна жалостиво, макар че чувствителността не беше от главните му недостатъци. Така те препускаха осем часа до Орлеан. Беше четири следобед. Преценявайки

още веднъж впечатления от пътуването, Арамис стигна до извода, че засега няма защо да се опасява от преследване. Наистина, щеше да бъде съвсем невероятно отред, който е способен да се пребори с него и с Портос, да има на свое разположение толкова смени, колкото бяха необходими за преодоляването на четиридесет левги за осем часа. По такъв начин, дори допускайки възможността за преследване, бегълците изпревариха най-малко с пет часа преследвачите си.

Арамис си помисли, че един кратък отдых не би бил безразсъдно, но да се продължи пътят все пак е по-добре. Още двадесет левги такова препускане и вече никой, дори Д'Артанян, не би могъл да настигне враговете на краля. И така, за огорчение на Портос, те продължиха да препускат до седем часа вечерта. Оставаше само един преход до Блоа. Но тук непредвидена пречка разтревожи Арамис. На пощата нямаше коне. Прелатът си задаваше въпроса какви пъклени мисли на неговите смъртни врагове го лишават от средство за придвижване.

Той, който никога не бе смятал случайността за ръка на всемогъщия Бог, който винаги беше намирал причина за следствието, сега беше склонен да мисли, че отказът да им дадат коне в такъв час и по такива места е предизвикан от разпореждане, получено от горе и имащо за цел да пресече бягството им. Когато вече бе готов да избухне, та поне да получи обяснение, ако не коне, му хрумна щастлива мисъл:

— Няма да отивам в Блоа! Нямам нужда от смяна до следващата станция. Дайте ми два коня, за да мога да навестя един благородник, мой стар приятел. Имението му е близо до вашето.

— Позволете ми да узная как се нарича този благородник? — попита собственикът на пощенската станция.

— Граф Дьо ла Фер.

— О! — собственикът свали шапка с уважение. — Това е достоен благородник! Но при цялото си желание не мога да ви дам два коня. Всичките ми коне са наети от херцог Дьо Бофор.

— Ах! — възкликна измаменият и в тази надежда Арамис.

— Впрочем, ако пожелаете, можете да се възползвате от моята малка кола. Ще накарам да впрегнат в нея старото ми сляпо конче и то ще ви закара при графа.

— Ще заплатя луидор — каза Арамис.

— Не, господине, достатъчно е едно екю. Толкова ми плаща господин Гримо, управителят на графа, когато взема от мен колата. Не искам графът да ме упрекне, че съм накарал приятеля му да плати прекалено скъпо.

— Както обичате и особено както обича графът, когато в никакъв случай не искам да разсъдя. Вземете вашето екю, но никой не може да ми забрани да добавя луидор за сполучливата ви идея.

— Разбира се — отвърна зарадваният човек.

Той сам впрегна своя стар кон в скърцащата кола. По време на този разговор Портос представляваше любопитна гледка. Той си беше въобразил, че е разгадал тайната, и изгаряше от нетърпение да тръгнат по-скоро на път. Първо, защото срещата с Атос щеше да бъде приятна за него и, второ, той се надяваше да намери там мека постеля и хубава храна.

Когато всички приготовления бяха завършени, техният домакин повика един от работниците си и му нареди да откара пътешествениците в Ла Фер.

Портос и Арамис седнаха в колата и великанът прошепна:

— О, разбирам! Сега разбирам всичко!

— Така ли? И какво разбрахте, приятелю?

— Носим на Атос важно предложение от краля. Арамис смънка нещо.

— Не ми казвайте нищо повече — каза простодушно Портос, като се стараеше да уравни колата, за да избегне излишното друсане. — Не говорете и аз ще отгатна.

— Много добре, приятелю! Отгатвайте! Отгатвайте!

Към девет часа вечерта пристигнаха в Ла Фер. Луната ярко светеше на небето. Омагьосващата ѝ светлина хвърляше Портос във възторг, но не се харесваше никак на Арамис. С някаква подхвърлена мимоходом забележка той изрази неудоволствието си.

— Да, да, разбирам ви. Та нали вашето поръчение е тайно!

След тези думи, произнесени от Портос, техният кочияш обяви:

— Ето че пристигнахме, господа. Озоваха се пред вратите на малък замък.

Тук отново ни предстои среща с Атос и Бражелон, които бяха заминали от Париж, след като се бе разкрила изневярата на Ла Валиер.

Ако има на света истина, то тя трябва да гласи следното: във всяка велика мъка има зрънце утеха. Мъчителната рана, нанесена на Раул, бе сближила бащата и сина и само Бог знае колко ласкави и нежни са били утешенията, изливащи се от устата и благородното сърце на Атос.

Раната не зарастваше. Атос, общувал тясно със сина си, постепенно бе вдигнал завесата над своето минало и сравнявайки живота си с този на Раул, го бе накарал да разбере, че мъката от първата изневяра е неминуема в човешкия живот и това е много добре известно на всеки, който някога е обичал.

Често се случваше Раул да слуша баща си, без да чува нищо, тъй като не съществуваше нещо, което да замени на влюбеното му сърце спомените и мислите за Ла Валиер. Когато се случваше това, Бражелон казваше на баща си:

— Всичко, което казвате, татко, е самата истина и аз зная, че никой не е страдал колкото вас, но вие сте толкова умен и сте понесли толкова много, че трябва да разберете слабостта на този, който страда за първи път. Плащам неизбежната дан на страданието. Но това няма да се повтори. Позволете ми да се отдам на скръбта до самозабрава, ако ще да изгубя разсъдъка си.

— Раул! Раул! — укоряващо казваше Атос.

— Никога няма да свикна с мисълта, че Луиза, най-чистата, най-добродетелната от всички жени на този свят, е могла така коварно да измами този, който е бил толкова честен с нея и толкова я е обичал! Никога няма да се помирят с мисълта, че тя под външния пласт от нежност и добродетел се е оказала всъщност двулична, безпътна и коварна. Падналата Луиза! Луиза развратницата! Ах, графе, за мен това е по-страшно от нещастния и пренебрегнат Раул!

В такива моменти Атос прибегваше до героични методи. Той защитаваше Луиза, като я оправдаваше с породилото се у нея чувство, «Жената, казваше той, която е отстъпила пред краля само защото той е крал, такава жена заслужава да бъде наречена развратница. Но Луиза обича Людовик. Двамата още са съвсем деца и за момент са забравили за положението, което заемат: той — че е крал, а тя — че е давала някога клетва. Ако човек обича, всичко му се прощава!»

След подобен удар с кинжал в отворената рана на любимия син Атос въздишаше тежко, а Раул... Раул се скриваше в гъстата гора или в

стаята си, откъдето се появяваше след известно време блед като платно, но спокоен. Така минаваха дните, след онази бурна сцена, по време на която Атос толкова дълбоко бе засегнал неукротимата гордост на Людовик.

Разговаряйки с Раул, Атос нито веднъж не напомни за нея. Той не му разказа за пълното с достойнство сбогуване с краля, макар че това би могло да утеши младежа, като му покаже унижението на неговия враг и съперник. Атос не желаше оскърбеният влюбен да забравя дължимото на краля уважение.

Когато Бражелон, разгорещен, озлобен, мрачен, говореше с презрение за стойността на кралската дума и за нелепата вяра, с която някои безумци се отнасят към обещанията, хвърлени от висотата на трона, когато той, преминавайки през цели два века с бързината на птица, летяща над проливите, за да попадне от едната част на света в другата, предсказваше, че ще дойде време и кралете да изглеждат понищожни от обикновените хора, тогава Атос му казваше спокойно и убедително:

— Вие може би сте прав, Раул, и това, за което говорите, вероятно ще се случи — кралете да загубят своя ореол, както звездите губят блясъка си, когато изтече времето им. Но когато знаете за този час, нас отдавна няма да ни има. Запомнете добре това, което ще ви кажа: в нашия свят всички — мъже, жени и деца трябва да живеят с настоящето. Що се отнася до бъдещето, за него ние трябва да живеем само с Бога.

Ето как разговаряха отново Атос и Раул, като измерваха с крачки дългата липова алея в парка на замъка, когато издрънча камбаната, която известяваше за обяда или за пристигането на гост. Несъзнателно, без да обръщат внимание на камбаната завиха към дома и се сблъскаха с Портос и Арамис.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ШЕСТА

ПОСЛЕДНО СБОГОМ

Раул извика радостно и нежно притисна Портос към гърдите си. Арамис и Атос се разцелуваха приятелски. Сетне Арамис каза:

— Ние сме за малко при вас, приятелю мой. Само за да ви разкажа за моето щастие — добави Портос.

Атос мълчаливо погледна към прелата, чийто мрачен вид не беше в унисон с безметежното настроение на Портос.

— Какво се е случило? — усмихна се Раул.

— Кралят ме дарява с херцогска титла — прошепна Портос тайнствено на ухото на Раул.

Атос чу тези думи и възкликна, Арамис трепна. Прелатът взе Атос под ръка и като се извини пред Портос, че трябва да поговори насаме с графа, каза:

— Скъпи Атос, голямо нещастие ме сполетя. Ето всичко с няколко думи: подготвех заговор против краля. Заговорът не успя сега след мен без съмнение са изпратени преследвачи. Аз съм загубен.

— Но Портос... Тази херцогска титла... какво означава това?

— Това ме мъчи най-много. Това ми е най-голямата болка, вярвайки в безспорния успех на моя заговор, аз въвлякох в него бедния Портос. Той се отдаде изцяло на тази работа — впрочем Вие и без мен знаете как върши Портос подобни неща — той им дава всичките си сили, без да се интересува от подробностите. Сега той е виновен толкова, колкото и аз, и е загубен като Мен.

Арамис разказа цялата известна на читателя история. На няколко пъти Атос усети, че по челото му избива студена пот.

— Грандиозен замисъл — каза той, — но и грандиозна грешка. Направо престъпление. Ужасно. И аз го зная. Оскърбление на величеството. Бедният Портос! Но какво можех да направя? Успехът, както вече ви казах, е за тоя порядъчен човек.

— А аз, глупакът, имах толкова погрешно впечатление за него — каза Арамис. — О, човешка мъдрост! Ти си гигантска мелница, която

смила целия свят и изведнъж, в един прекрасен ден, спира, защото в колелата ѝ е попаднала неизвестно откъде взела се песъчинка.

— По-скоро елмаз, Арамис. Но нещастieto е станало. Какво ще предприемете?

— Ще взема Портос със себе си. Кралят никога няма да повярва, че този добър човек е действал несъзнателно. Той никога няма да повярва, че действайки така, Портос е бил напълно уверен, че служи на своя крал. Ако остане тук, той трябва да плати с главата си за моята грешка. Аз не мога да допусна това.

— Но къде го водите?

— Първо в Бел-Ил. Това е сигурно убежище. А по-нататък... По-нататък е морето, ще има кораб, за да се прехвърля в Англия, където имам големи приятели...

— Вие? В Англия?

— Да. Или в Испания, където имам още по-големи възможности.

— Но вземайки със себе си Портос, вие го разорявате, защото кралят без съмнение ще конфискува неговото имущество.

— За всичко съм помислил предварително. След като пристигна в Испания, ще намеря начин да се помиря с Людовик XIV и да възвърна благоволенieto му към Портос.

— Виждам, Арамис, че се ползвате с доста голямо влияние — скромно забеляза Атос.

— Да, с голямо... И съм готов да служа на своите приятели. Атос и Арамис искрено си стиснаха ръцете.

— Благодаря ви — каза Атос.

— Щом заговорихме за това... нали и вие, Атос, имате причини за недоволство от днешния крал. Вие и особено Раул имате достатъчно основания да не го обичате. Последвайте нашия пример с Портос. Елате при нас в Бел-Ил. А там ще видим... Кълна се в честта си, че най-късно след месец между Испания и Франция ще избухне война и причина за това ще бъде този нещастен син на Людовик XIII, който освен всичко е испански инфант и с когото Франция постъпва нечовешки. Тъй като Людовик XIV не иска война, която да възникне по тази причина, гарантирам ви, че той ще се съгласи на примирие, в резултат на което Портос и аз ще станем испански грандове, а вие — херцог на Франция, тъй като и сега сте испански гранд. Желаете ли всичко това?

— Не, по-добре кралят да е виновен пред мен, отколкото аз пред него. Моят род се е считал открай време за по-добър от кралския род и за нас това винаги е било предмет на гордост. Ако аз последвам съветите ви, ще се поставя в положение на човек, който е задължен на Людовик. Ще получа земни блага, но ще загубя съзнанието за своето превъзходство над него.

— В такъв случай, Атос, бих ви помолил за две неща: да оправдаете моето поведение...

— Да, оправдавам го, ако наистина сте си поставяли за цел да отмъстите на потисника за слабия и угнетения.

— Това ми е повече от достатъчно — каза Арамис. Мракът на нощта скри червенината по лицето му. Още нещо: дайте ми два коня, и то по-добри, за да стигна до следващата станция. На първата до вас ми отказаха под предлог, че всички коне били наети от минаващия из вашия край херцог Дьо Бофор.

— Ще получите коне, Арамис. Моля ви да се погрижите за Портос.

— О, за това бъдете спокоен. Имам един въпрос: считате ли, че скривайки от него истината, постъпвам правилно, както подобава на порядъчен човек?

— След като се е случило нещастиято, да! Кралят все едно не би му простил. Освен това вие имате поддръжка в лицето на Фуке, който няма да ви напусне, тъй като въпреки героичната си постъпка е силно компрометиран.

— Прав сте. Понеже да се кача на кораба и да замина от Франция ще бъде равносилно да призная, че се боя за себе си и се смятам за виновен, реших да остана на френска земя. Бел-Ил ще бъде за мен такава земя, каквато пожелае: английска, испанска или папска, зависи от това, какво знаме ще развее над него.

— Как така?

— Аз успях да укрепя Бел-Ил и никой не може да го превземе, докато го защитавам. Освен това съществува Фуке. Бел-Ил няма да бъде нападнат, докато не излезе заповед, подписана от него.

— Вярно е, но все пак бъдете благодарен. Кралят е хитър и в неговите ръце е силата.

Атос стисна ръката на Арамис, после горещо разцелува Портос.

— А аз съм се родил с късмет, нали? — прошепна Портос.

— Да вървим, приятелю мой — подкани го Арамис.

Раул тръгна напред, за да се разпореди за конете. След няколко минути двамата бегълци тръгнаха към конете. Атос гледаше своите приятели, готови да се изгубят в неизвестността, и в този момент почувства, че пред очите му се спуска пелена, а на сърцето му ляга непоносима тежест. «Колко е странно — помисли си, — защо имам такова неудържимо желание още веднъж да прегърна Портос?!»

В този момент Портос се обърна. Виждайки погледа на Атос, той се устреми към него и широко разтвори обятията си. Те се прегърнаха така силно, както в младите години, когато сърцата им бяха горещи, а животът — пълен с щастие.

Атос видя как белите наметала на конниците, които се мяркаха по пътя, с всеки изминат миг все повече се смалваха. Конниците се издигаха като два призрака все по-високо и по-високо, докато накрая изчезнаха, но не в мъглата, а отвъд билото. Сякаш при тази стремителна езда те бяха излетели и се бяха стопили във въздуха като пара. С натезало сърце Атос тръгна към къщи.

— Раул — каза той на сина си, — нещо ми подсказва, че ги виждам за последен път.

— Не се учудвам, само преди миг си помислих същото и аз. На мен също ми се стори, че никога вече няма да видя господин Дьо Валон и господин Дербле.

— Вие говорите за това като човек, който се тревожи от съвсем друго. Сега виждате всичко в черни краски. Вие сте млад и ако наистина не видите вече тези стари приятели, значи, че те просто няма да са вече на този свят, в който ви предстои да живеете още дълги години. Докато аз...

Раул поклати глава едва-едва и нежно се притисна до рамото на баща си. Но нито единият, нито другият не произнесе и дума повече, тъй като сърцата им бяха препълнени докрай с мъка. Внезапно тропот на множество коне и глъчка привлякоха вниманието им към пътя за Блоа. Забелязаха конници, които весело размахваха факли — светлината се мяркаше между дърветата. От време на време те задържаха конете си, за да не се откъснат от идващите след тях други конници. Огньовете, шумът, прахолякът от дузината коне с богато снаряжение контрастираха странно с глухото и мрачно изчезване на двата призрака — Портос и Арамис. Атос се прибра у дома си. Но едва

беше стигнал до цветарника, когато вратите на замъка сякаш се запалиха. Факлите застинаха на място и осветиха пътя. Чу се вик: «Херцог Дьо Бофор!» Атос се затича към вратите на своя дом. Херцогът вече беше слезъл от коня си и се оглеждаше.

— Аз съм тук, монсеньор — каза Атос.

— А, добър вечер, скъпи графе — произнесе херцогът с онази сърдечност, която подкупваше сърцата на всички при среща с него. — Не е ли твърде късно дори за приятел?

— Влезте, ваша светлост, влезте.

Опирайки се на ръката на Атос, херцог Дьо Бофор влезе в замъка. Раул го последва, крачейки скромно с офицерите на херцога, сред които имаше много приятели.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И СЕДМА

ХЕРЦОГ ДЪО БОФОР

Херцогът се обърна в същия момент, когато Раул, за да го остави насаме с Атос, затваряше вратата и се канеше да мине заедно с офицерите в съседната зала.

— Това ли е младежът, когото принцът хвалеше толкова много? — попита Дьо Бофор. — Мисля, че е истински войник. Не е излишен тук. Нека остане.

— Останете, Раул, след като монсеньорът разрешава — каза Атос.

— Колко е строен и красив! — продължи херцогът. — Ще ми го дадете ли, ако ви помоля? Дойдох да се сбогувам с вас. Нима не знаете какъв ще стана в скоро време?

— Вероятно какъвто сте били винаги, монсеньор. Храбър принц и отличен благородник!

— Ще стана африкански принц и бедуински благородник. Кралят ме изпраща да покорявам арабите. Странно, нали? Аз, чистокръвният парижанин и крал на предградията — наричаха ме крал на пазара — преминавам от площад Мобер към подножието на минаретата на Джиджели, от фрондър ставам търсач на приключения. Знаете ли защо приех това назначение?

— Защото славата за ваша светлост стои над всичко.

— Каква ти слава, да се отпратиш по море, за да стреляш с мускет по диваци! Не, аз няма да намеря там слава, а нещо друго ме очаква. Но неизменно съм искал и продължавам да искам животът ми, чувате ли, графе, животът ми да заблести, след като петдесет дълги години е излъчвал само мъглив блясък. Кажете, нима не е странно да се родиш син на крал, да воюваш с крале, да се считаш за един от най-могъщите хора на времето си, никога да не губиш достойнството си, да приличаш на Анри IV, да бъдеш велик адмирал на френското кралство и да тръгнеш към смъртта си в Джиджели, при всичките тези турци, маври и сарацини?

— Монсенъор, вие толкова упорито настоявате за това — каза Атос. — Защо сте решили, че една толкова блестяща съдба ще се прекъсне в една жалка земя?

— Нима вие, справедливи и честни човече, мислите, че ме изпращат в Африка под такъв смехотворен предлог и че аз няма да се помъча да изляза от това положение с чест? И че няма да накарам да заговорят за мен? А за да накарам да заговорят за мен, когато съществуват принцът, Тюрен и още няколко мои съвременници, аз нямам друг избор, освен да изложа челото си на куршумите. Не забравяйте, че съм адмирал на Франция и син на Анри IV, както и крал на Париж! Дявол да го вземе! Уверявам ви, бъдете спокоен! Светът ще заговори за мен. Ще бъда убит напук на света. Ако не там, то на някое друго място!

— Монсенъор, това е преувеличение! Във вашия живот в излишък е била само храбростта!

— Дявол да го вземе, приятелю, това не е истинска храброст — да преплаваш морето, за да се сблъскаш със скорбут, дизентерия, скакалци и отровни стрели като моя праядо Свети Людовик. Известно ли ви е, че онези безделници и сега използват отровни стрели? За това мисля доста отдавна. Знаете ли за какво мисля още? И то много?

— Да напуснете Венсан, монсенъор.

— Да. Вие също ми помогнахте. Но къде е моят стар приятел Гримо?

— И днес той е ваш покорен слуга! — усмихна се Атос.

— Нося за него сто пистола. Донесъл съм ги като наследство. Моето завещание е направено. Нали разбирате, ако видят името на Гримо в моето завещание, то...

Херцогът се разсмя. После се обърна към Раул, който още от началото на този разговор беше потънал в размисъл.

— Млади човече, мисля, че тук имаше вино, което, ако не се лъжа, се казваше вувре...

Раул излезе бързо, за да се разпореди да нагостят херцога. Бофор взе Атос за ръката и попита:

— Какво мислите да правите с него? Ах, да. Откакто сърцето на краля пламна по Ла Валиер, вие сте тук.

— Да, монсенъор, но засега не предприемам нищо.

— Значи всичко е истина? Мисля, че я познавах някога, тази малка, прелестна Ла Валиер. Впрочем, доколкото знам, вече не е толкова красива.

— Прав сте, монсеньор — отвърна Атос.

— Знаете ли кого ми напомня тя? Една много мила девойка, чиято майка живееше край пазара. Добри времена бяха нали?... Да, Ла Валиер ми напомня онази девойка.

— Която е имала син, нали?

— Изглежда е така — отвърна безгрижно херцогът със своя неотразим чар. — А бедният Раул е наистина ваш син, нали?

— Да, монсеньор, той наистина е мой син.

— Бедното момче е оскърбено и страда много.

— Той прави нещо повече. Сдържа поривите на душата си.

— И вие ще му позволите да вехне тук? Това не е добре. Слушайте, дайте ми го. Аз бързо ще го върна на земята. Уверявам ви, той е от същото тесто, от което са излизали маршали на Франция.

— Възможно е, монсеньор. Но маршалите ги назначава кралят, а Раул нищо няма да приеме от него.

Разговорът прекъсна, тъй като в стаята се върна Раул. След него вървеше Гримо, чиито ръце уверено и твърдо държаха поднос с чаша и любимото вино на херцога.

Виждайки този, когото покровителстваше отдавна, Бофор възкликна:

— Гримо! Здравей, Гримо! Как си!

Слугата се поклони, зарадван от срещата със знатния гост.

— Ето че се срещнаха двама стари приятели! — херцогът енергично потупа Гримо по рамото.

Гримо се поклони още по-ниско и с по-радостен израз на лицето.

— Какво виждам, графе? Защо само една чаша?

— Аз мога да пия с ваша светлост само в случай че ме поканите — с изискана скромност произнесе граф Дьо ла Фер.

— Дявол да го вземе! Правилно заповядахте да се донесе само тази чаша. Ще пием от нея като братя по оръжие, пийте графе, пийте пръв.

— Моля, направете ми удоволствието — Атос лекичко отстрани чашата.

— Вие сте чудесен приятел — отвърна херцогът. Той отпи и подаде златната чаша на Атос.

— Но това не е всичко — продължи той, — още не съм утолил жаждата си и искам да окажа чест на този красив младеж, който стои до нас. Аз нося щастие, виконте — обърна се той към Раул, — пожелайте си нещо, преди да пиете от моята чаша, и дяволите да ме вземат, ако вашето желание не се изпълни.

Той протегна чашата на Раул, който внимателно накваси устните си и също така бавно каза:

— Пожелавам си, монсеньор.

В очите му гореше мрачен огън, а кръвта му нахлу в лицето. Усмивката обезпокои Атос.

— Какво си пожелаете? — херцогът се облегна в креслото, подавайки на Гримо бутилката, а след нея и кесията.

— Монсеньор, обещавайте ми, че ще изпълните моето желание.

— Разбира се, щом съм казал.

— Пожелах си, господин херцог, да тръгна заедно с вас за Джиджели.

Атос побледня и не можа да скрие вълнението си. Херцогът погледна приятеля си, сякаш искаше да му помогне да отбие този внезапен удар.

— Това е много трудно, мой мили виконте! — добави той.

— Простете ми, монсеньор, бях нескромен — произнесе твърдо Раул, — но тъй като вие сам ми предложихте да си пожелаая...

— Да пожелаете да ме напуснете — каза Атос.

— О, графе... нима можете да мислите така?

— Дявол да го вземе! — извика херцогът. — Всъщност този хлапак е прав. Какво ще прави тук? Той ще се стопи от мъка!

Раул се изчерви. А херцогът се увличаше все повече:

— Войната е разрушение, като участваш в нея, можеш да спечелиш абсолютно всичко, а да загубиш само едно — живота си.

— Всъщност и паметта си — живо добави Раул, — което е още по-хубаво!

Виждайки, че Атос става и отваря прозореца, Раул се разкая за своите необмислено казани думи. Той без съмнение се опитваше да скрие тягостните си преживявания. Раул тръгна към него, но Атос се

беше справил със своята мъка и когато се върна отново на светло, лицето му беше спокойно и ясно.

— Е, какво? — попита херцогът. — Идва ли или не идва? Ако дойде, ще ми бъде адютант и като син, графе.

— Монсенъор! — възкликна Раул и се поклони ниско на херцога.

— Монсенъор! — обърна се графът към Бофор. — Раул ще постъпи както му диктува неговото желание.

— О, не, графе, аз ще постъпя както вие пожелаете — прекъсна го младият човек.

— Щом е така, този въпрос няма да бъде решен нито от графа, нито от виконта — каза херцогът, — а от мен. Аз го вземам със себе си. Морската служба, приятелю, е великолепно бъдеще!

Раул се усмихна толкова тъжно, че сърцето на Атос се сви и той му отвърна със суров и непреклонен поглед. Раул разбра баща си и повече не отрони нито дума. Херцогът се изправи:

— Доста бързам, но ако ми кажат, че съм загубил време в разговор с приятеля си, ще отвърна, че съм завербувал отличен новобранец.

— Простете, господин херцог — прекъсна думите му Раул, — не казвайте това на краля, тъй като аз няма да му служа.

— Но на кого ще служиш, мили приятелю? Сега вече не са тези времена, когато можеше да се каже: «Принадлежа на господин Бофор.» Не, сега вече малки и велики принадлежим на краля.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ОСМА

ПРИГОТОВЛЕНИЯ ЗА ПЪТУВАНЕТО

Атос не губеше време да уговаря сина си да промени взетото решение и използва дадените от херцога два дни за екипировката на Раул. Той възложи тази работа на Гримо, който веднага се захвана с присъщата си енергия и опит.

Като реши по този начин въпроса за подготовката на снаряжението и изпращането му в Париж, Атос замина със сина си за Париж още на следващия ден след посещението на херцог Дьо Бофор, за да не го кара да чака. Връщането в Париж, към обществото на познатите му, караше сърцето на младия човек да бие по-силно. Всяко познато лице му напомняше за страданието. С приближаването към Париж на Раул му се струваше, че умира. Щом пристигнаха, той тръгна към Дьо Гиш, там обаче му отговориха, че графът е при принца, брата на негово величество. Раул нареди да го закарат до Люксембургския дворец и без да знае, че е попаднал там, където живее Ла Валиер, той чу толкова музика и вдъхна аромата на толкова цветя, чу толкова безгрижен смях и видя толкова танцуващи сенки, че ако не го беше забелязала една състрадателна жена, той щеше да прекара няколко минути унил и бледен в приемната зад кадифената завеса, след което би си тръгнал, за да не се върне никога.

Влизайки в двореца, Раул не отиде по-далеч от първите приемни, за да не се сблъска с всички тези пълни с живот и щастие хора, които се тълпяха в съседните зали. Когато един от слугите на принца го позна и го попита кого иска да види, принца или принцесата, Бражелон измънка нещо неясно и веднага се строполи на едно канапе до кадифената завеса, гледайки към часовника с неподвижните стрелки. Слугата излезе. Появи се друг, по-осведомен от първия, който попита Раул дали не иска да види господин Дьо Гиш. Дори това име не привлече вниманието на бедния Раул. Слугата застана до него и започна да разказва, че Дьо Гиш неотдавна изобретил ново лото и сега

обучавал на тази игра дамите от двора на принца, брата на негово величество краля.

Раул широко отвори очи, сякаш се намираще в някакъв друг свят, и не отговори нищо. Тъгата му стана още по-мъчителна. С отметната глава и променено лице той седеше и въздишаше забравен от всички в приемната, пред спрелия часовник, когато изведнъж в съседната гостна се чу смях и шумолене на рокля, след което млада, прелестна жена мина пред него, оживено упреквайки в нещо дежурния офицер, който отвърщаше спокойно и твърдо: беше по-скоро любовна кавга, отколкото спор между придворни. Кавгата завърши с това, че кавалерът целуна пръстите на дамата. Изведнъж, забелязвайки Раул, дамата замълча и каза на офицера:

— Вървете си, Маликорн, вървете си. Не знаех, че тук не сме сами. Ще ви прокълна навеки, ако са ни видели или чули.

Маликорн побърза да се скрие, а младата жена се приближи отзад към Раул и се усмихна:

— Господине, вие сте порядъчен човек... и разбира се... — Тя изведнъж възкликна: — Раул! — след което се изчерви.

— Госпожице Дьо Монтале! — промълви бледен като смърт Раул.

Той се изправи и залитна, готов да хукне по мозаечния под накъдето му видят очите, но тя разбра мъката му и възприе неговото желание да избяга като укор или подозрение. Без да губи време, реши да го спре насред галерията и да се опита да му обясни всичко.

Виконтът я погледна толкова сдържано и студено, че ако у някого бяха останали съмнения относно ролята на Монтале в историята с Ла Валиер, те щяха да се разсеят окончателно.

— Ах, господине — каза раздразнено тя, — вашето поведение е недостойно. Сърцето ми говори да се обясня с вас, а вие ме компрометирате, показвайки неучтивост към една дама. Вие не сте прав, господине! Не слагайте в един куп приятели и врагове! Сбогом!

Раул се беше закълел никога да не говори за Луиза, никога да не разговаря с тези, които са я виждали. Той бе преминал в друг свят, за да не се сблъска с нищо, което бе виждала или до което се бе докосвала Луиза. След първия удар по самолюбието, след като до известна степен се бе примирил с присъствието на Монтале,

приятелката на Луиза, Монтале, която му напомняше за замъка в Блоа и за неговото юношеско щастие, цялото му благоразумие изчезна.

— Простете ми, госпожице — каза той, — нямам и не бих могъл да имам намерение да бъда неучтив с вас.

— Вие искате да поговорим? — попита тя с предишната си усмивка. — Тогава да отидем някъде, защото тук могат да ни заварят.

Тя погледна нерешително часовника, помисли и каза:

— При мен, имаме цял час.

Лека като фея тя изтича към стаята си. Раул тръгна след нея. Влизайки, тя затвори вратата след себе си и като подаде пелерината си на камериерката, се обърна към Раул:

— Дьо Гиш ли търсите?

— Да, госпожице.

— Аз ще го помоля да се качи при мен, след като поговорим с вас. Сърдит ли сте ми?

Раул я погледна за миг от упор, след което наведе очи и каза:

— Да.

— Вие считате, че аз съм участвала в заговора, който доведе до вашето скъсване с Луиза.

— Скъсване... — каза горчиво той. — О, госпожице, не може да има скъсване там, където не е имало и капка любов.

— Вие се заблуждавате. Луиза ви обичаше. Раул трепна.

— Това не беше страст, знаейки, но все пак ви обичаше и вие трябваше да се ожените за нея, преди да заминете за Англия.

Раул започна да се смее с такъв сарказъм, че Монтале потрепери.

— Лесно ви е да говорите така, госпожице... Нима ние се женим за човек, който ни е по сърце? Изглежда забравяте, че по това време вече кралят си беше избрал любовница, за която сега говорите.

— Слушайте — продължи младата жена, стискайки студените ръце на Раул в своите, — вие сам сте си виновен: мъж на вашата възраст не трябва да оставя самотна жена на нейната възраст.

— Значи в този свят вече не съществува вярност — каза Раул.

— Не, виконте — спокойно отвърна Монтале. — Но трябва да отбележа, че вместо студено и философски да я обожавате, трябваше да събудите в сърцето ѝ любов.

— Достатъчно, моля ви, госпожице. Чувствам, че вие сте от друг век, не сте като мен. Вие умеете да се смеете и толкова мило се

присмивате. А аз, аз обичах госпожица Ла...

Раул не можеше да произнесе това име.

— Аз я обичах и й вярвах, а сега сме квит. Престанах да изпитвам любов към нея.

— О, виконт! — Монтале му подаде малко огледало.

— Зная какво искате да кажете, госпожице. Изменил съм се, нали? А знаете ли защо? Лицето ми е огледало на моята душа. И вътрешно аз съм се променил така, както и външно.

— Утешихте ли се? — язвително попита Монтале.

— Не, и никога няма да се утеша.

— Вас няма да ви разберат, господин Дьо Бражелон.

— Това не ме безпокои. Важното е, че аз сам се разбирам достатъчно добре.

— Дори не сте се опитали да поговорите с Луиза, нали така?

— Аз! — извика младият човек със святкащи очи. — Аз! Може би ще ме посъветвате да се ожения за нея. Може би сега кралят ще се съгласи на това! — В гнева си той се изправи.

— Виждам — каза Монтале, — че вие съвсем не сте оздравели и Луиза има още един враг. Фаворитките при френския двор не са много за завиждане.

— Нима е малко това, че нейният възлюблен я защитава? Тя си е избрала такъв възлюблен, че враговете му не могат да го надвият. И после — добави той с известна ирония след внезапна пауза, — тя има приятелка като вас!

— Аз? О, не, аз повече не принадлежа към онези, които госпожица Ла Валиер удостоява със своя поглед, но...

Това «но» беше пълно със заплаха, от това «но» сърцето на Раул се разтуптя, тъй като то предвещаваше нещастия за онази, която той обичаше, и при това многозначително «но» разговорът беше прекъснат от доста силен шум, идващ от алкова зад дървената стена. Монтале се послуша. Раул вече ставаше от мястото си, когато в стаята спокойно влезе някаква жена, затваряйки зад себе си тайната врата.

— Принцесата! — Раул позна снахата на краля, красавицата Хенриета.

— О, аз, нещастна! — прошепна Монтале, тръгвайки твърде късно да посрещне принцесата. — Сбъркала съм часа! Все пак тя успя да предупреди принцесата:

— Господин Дьо Бражелон, ваше височество. Принцесата извика и отстъпи.

— Ваше кралско височество — смело произнесе Монтале, — вие сте така добра, че помислихте за лотарията и...

Принцесата започна да губи присъствие на духа. Раул не се досещаше за всичко, но долавяше, че е излишен, и побърза да си тръгне. Принцесата вече се канеше да каже нещо, за да сложи край на неловкото положение, когато изведнъж гардеробът срещу алкова се разтвори и от него сияещ излезе Дьо Гиш. Принцесата едва не припадна. За да се задържи на крака, тя се облегна на кревата. Никой не посмя да я подкрепи. Така, в мълчание, минаха няколко минути. Раул го наруши пръв. Той тръгна към графа, на когото му трепереха коленете от вълнение.

— Драги графе, кажете на нейно височество, че аз съм безкрайно нещастен и затова заслужавам нейната прошка — изрече Раул. — Кажете й, че аз обичах и предателството, жертва на което се оказах, ме отвращава дори в най-невинните му форми. Ето защо, госпожице — обърна се той с усмивка към Монтале, — никога няма да разглася тайната на вашите срещи с моя приятел Дьо Гиш. Помолете принцесата — тя е толкова великодушна и милостива — да ви прости, след като ви завари заедно. Вие и двамата сте свободни, обичайте се и бъдете щастливи.

Принцесата беше обзета от неописуемо отчаяние, на нея й беше неприятно да зависи от изтънчената деликатност на Раул. Той я разбра и още веднъж й се притече на помощ. Коленичи пред нея:

— Ваше височество, след два дни ще бъда далеч от Париж. След две седмици — далеч от Франция и никой никога няма да ме види повече.

— Заминавате ли? — зарадвано попита тя.

— С херцог Дьо Бофор.

— В Африка? — възкликна Дьо Гиш. — Вие, Раул? О, приятелю, в Африка, където се умира.

Забравяйки за всичко, без да помисли, че компрометира принцесата повече, отколкото с появата си в стаята на Монтале, той каза:

— Неблагодарник! Вие дори не сте се посъветвали с мен! Той прегърна Раул. В същото време с помощта на Монтале принцесата

изчезна, а след нея и самата Монтале. Раул прекара ръка по челото си и се усмихна:

— Приятелю, няма нищо да крия от вас. Вие сте избран от моето сърце. Аз отивам там, за да умра, и вашата тайна ще бъде погребана заедно с мен.

— О, Раул! Та вие сте мъж!

— Знаете ли какво си мисля, Дьо Гиш? Мисля си, че в гроба ще бъда по-жив, отколкото сега, през този последен месец. Ние сме християни, приятелю, аз не мога да отговарям за душата си, ако това страдание продължи. За мен повече нито дума. Ще ви дам съвет и това е по-важно. Вие рискувате повече от мен, защото сте обичан. На мен ми е безкрайно приятно, че мога да говоря така откровенно с вас: все пак пазете се от Монтале. Тя беше приятелка... на тази... която вие познавате, и я погуби от тщеславие. А сега, когато я погуби, тя иска да ѝ отнеме единственото, което я извинява пред мен — нейната любов. Да, да. Против любовницата на краля се крои заговор, и то в дома на принцесата. Вие, Дьо Гиш, не се бойте, вас ви обичат. Чувствате ли цената на тези две думи? Това означава, че вие можете да ходите с вдигната глава, че можете да спите спокойно, да благодарите на Бога за всеки миг от вашия живот! Вас ви обичат, това означава, че можете да си позволите да изслушате абсолютно всичко, дори съвета на вашия приятел, който иска да запази вашето щастие. Вас ви обичат, Дьо Гиш, обичат ви! Няма да познаете ужаса на дългите нощи, които прекарват със сухи очи и изтерзано сърце нещастниците, обречени на смърт. Вие ще бъдете дълго щастлив, ако постъпвате като скъперник, който настойчиво, малко по малко трупа брилянти и злато. Вас ви обичат! Разрешете ми да ви кажа приятелски как да постъпвате, за да ви обичат винаги.

Известно време Дьо Гиш наблюдава нещастния младеж, полуобезумял от отчаяние. В душата му се промъкна нещо като срам заради собственото му щастие.

Раул малко по малко се съвзе. Трескавата му възбуда се смени с типичната за него безстрастност в гласа и изражението.

— Ще я накара да страда — каза той, — тази, чието име аз вече нямам сили да произнеса. Закълнете ми се, че не само няма да съдействате за това, но ще я защитите така, както аз сам бих я защитил.

— Кълна се — отвърна Дьо Гиш.

— В деня, когато ѝ окажете някоя важна за нея услуга, в деня, когато тя ще ви благодари, обещавайте ми, че ще ѝ кажете: «Госпожице, аз ви направих добро по молба на господин Дьо Бражелон, на когото вие причинихте толкова зло.»

— Кълна се! — прошепна трогнат Дьо Гиш.

— Това е всичко. Сбогом. Утре или може би вдругиден аз заминавам за Тулон. Ако имате няколко свободни часа, подарете ми ги. Сега тръгвам към Планше, където графът и аз се надяваме да видим кавалера Д'Артанян. Искам да го прегърна на тръгване. Той е порядъчен човек и ме обичаше. Сбогом, скъпи приятелю. Сигурно ви чакат. Когато искате да се видите с мен, ще ме намерите при графа. Сбогом.

Младите хора се разцелуваха. Ако някой ги видеше в този момент, непременно би казал за Раул:

— Този човек е наистина щастлив.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ДЕВЕТА

ОПИСЪТ, КОЙТО СЪСТАВЯШЕ ПЛАНШЕ

В отсъствие на Раул, който пребиваваше, както е известно на читателя, в Люксембургския дворец, Атос наистина се отправи към Планше, за да научи нещо за Д'Артанян.

Пристигайки на улица Ломбард, графът намери магазинчето на Планше в пълен безпорядък. Причината за него не беше оживената търговия, каквато всъщност нямаше, нито пък доставката на стоки, които също не се виждаха. Планше не беше възседнал както обикновено своите чували и бъчви. Съвсем не. Един от продавачите — с перо зад ухото, другият — с бележник в ръка, се лутаха в безкрайните редици от цифри, докато третият продавач усърдно смяташе и мереше.

Правеше се опис на стоките. Атос не разбираше нищо от търговия и се почувства в трудно положение, защото на пътя му се изпречваше планина от материално естество и защото го плашеше величието на онези, които свещенодействаха тук. Той видя, че няколко купувачи бяха върнати с празни ръце и че той, след като не се кани да прави покупки, с още по-голямо основание може да се окаже нежелан. След известно колебание учтиво попита един от продавачите къде би могъл да види господин Планше. Отвърнато му бе доста небрежно, че господин Планше приключва с подреждането на багажа си. Атос застана нащрек.

— Какво значи «подрежда си багажа» — попита той. — Нима господин Планше заминава за някъде?

— Да, господине, той заминава сега.

— В такъв случай, господа, бъдете добри да му съобщите, че граф Дьо ла Фер иска да го види.

Чувайки това, един от продавачите, който беше свикнал да произнася това име с особено уважение, се откъсна от работата си и тръгна да търси Планше. Беше по времето, когато Раул след неприятната сцена в стаята на Монтале и разговора си с Дьо Гиш, се

приближаваше към бакалницата. Планше, след като узна от продавача кой го търси, остави работата си и се затича да посрещне Атос.

— Ах, господин графе, каква радост! Коя щастлива звезда ви доведе при мен?

— Мили Планше — каза Атос, стискайки ръката на Раул, който в този миг бе застанал до него и чийто опечален вид той забеляза веднага, — дошли сме да разберем... но в какви грижи сте затънали! Целият сте бял като мелничар. Къде сте се изцапали така?

— Внимавайте, господине, и не се приближавайте, преди да се изтупам както трябва. Това, което виждате по мен, е отрова за мишки. Правя си запаси от нея.

— Сигурно в заведение като вашето плъховете създават немалко грижи?

— Аз не се грижа за това заведение, господин графе. Виждате, прави се опис на моите стоки. Отстъпвам заведението на един от продавачите ми. Градът ми опротивя. Може би защото остарявам, започнеш ли да остаряваш, както каза веднъж господин Д'Артанян, почесто мислиш за своята младост. От известно време ме тегли към селото и градинарството. Нали някога бях селянин.

— Земя ли купувате?

— Вече купих, господине. Купих къщичка във Фонтенбло и малко земя наблизко, около двадесет арпана.

— Превъзходно, Планше, поздравявам ви.

— Но тук не е удобно, пък и започвате да кашляте от моя проклет прах. Дявол да го вземе, съвсем не искам да отровя най-достойния благородник във Франция.

На шегата, която пусна Планше, за да покаже светска непринуденост, Атос дори не се усмихна.

— Да — съгласи се графът, — да поговорим някъде на спокойствие, например у вас. Нали тук, отгоре, имате жилище!

Атос тръгна по стълбите. Раул бързо го изпревари и влезе. В същия момент се раздадоха викове. И най-високият бе на жена. Другият се изтръгна от устата на Раул, който бързо затвори вратата зад себе си. Третият вик, на ужас, се изтръгна от устата на Планше.

— Извинете — каза той, — госпожата се облича.

Без съмнение Раул имаше основание да потвърди, че Планше говори самата истина, и доказателството беше, че той отстъпи крачка

надолу по стълбата.

— Госпожата... повтори Атос. — Ах, простете мили мой, но аз съвсем не знаех, че там горе...

— Това е Трюшен — добави почервенелият Планше.

— Който и да е бил, Планше, простете ни за нашата нетактичност.

— Не, не, влизайте, господа, сега може.

— Не, няма да влезем — решително каза Атос.

— О, ако тя знаеше за вашето идване, щеше да успее...

— Не, Планше, довиждане!

— Нали не искате да ме обидите, господа? Не може да стоите на стълбата и да си тръгнете, без дори да сте седнали за минутка.

— Ако знаехме, че у вас горе има дама — отвърна Атос с обичайното си хладнокръвие, — щяхме да поискаме разрешение от вас да я поздравим. — Той си спомни не една подобна сцена от своята младост, не едно мускетарско ухажване на приятна, макар и малко простовата дама до бъчва с хубаво вино.

Планше беше толкова смутен от тази изтънчена дързост, че бързо разтвори вратата, за да пусне графа и неговия син.

Трюшен беше завършила своя тоалет. Тя имаше вид на богата и кокетна търговка и нейните френски очи светеха с немско желание. След реверанса тя напусна стаята, за да слезе в магазина. Естествено, това не означаваше, че не е останала да подслушва зад вратата какво ще кажат на Планше за нея неговите посетители. Атос ни най-малко не се съмняваше в това и се постара да избегне тази тема. Планше, напротив, гореше от желание да изложи всички свои обяснения по темата, което Атос всякак гледаше да отклони. Но тъй като някои хора са способни да преодоляват с упоритостта си нежеланието на своите събеседници, Атос беше принуден да изслуша разказа за идилията, на която се наслаждавал Планше, разказ, предаден с език, който превъзхождаше по целомъдрие дори прославения в това отношение език на самия Лонгос.

И така, Планше разказа на Атос, че Трюшен е сладост за неговите зрели години и че тя му е донесла успех в търговията, съвсем както някога Рут на Вооз.

— Сега единствено ви липсва наследник на вашето благосъстояние — забеляза Атос.

— Ако аз имам наследник — каза Планше, — той ще получи триста хиляди ливри.

— Трябва да имате — флегматично каза Атос, — това е необходимо, за да не се разпилее вашето състоянище.

Думата «състоянище», сякаш между другото подхвърлена от Атос, постави Планше на мястото му, както някога го правеше гласът на сержанта от Пиемонтския полк, където Планше беше настанен като копиеносец от Рошфор. Атос разбра, че бакалинът ще се ожени за Трюшен и волю-неволю ще се наложи да има потомство. Това му се видя съвсем очевидно, тъй като разбра, че човекът, на когото Планше бе продал магазинчето, е родственик на Трюшен. Атос си припомни, че това беше един зачервен, къдрав и широкоплещест младеж. Той разбра, че красивите рокли на Трюшен не могат да компенсират напълно скуката, която ѝ навяваха селският живот и отглеждането на плодни дръвчета в обществото на застаряващия ѝ съпруг. И така, Атос разбра решително всичко и без всякакво предисловие попита:

— Какво прави господин Д'Артанян? В Лувъра го няма.

— Но, господин графе, господин Д'Артанян изчезна. И ние знаем какво означава това!

— Но аз не зная.

— Когато господин Д'Артанян изчезне, това винаги е заради някакво поръчение или задача.

— Той говорил ли ви е нещо за това?

— Никога.

— Но вие знаехте предварително за неговото пътуване за Англия.

— Заради спекулата — непредпазливо се обади Планше.

— Спекула?

— Искам да кажа...

— Добре, добре, вашите работи и тези на нашия приятел не ни засягат. Но след като капитана на мускетарите го няма тук и ние не можем да получим от вас никакви сведения къде да го търсим, ще си вземем довиждане с вас. Да вървим, Раул!

— Господин графе, аз бих желал...

— Мълчете, мълчете, не съм от тези, които карат слугите да стават недискретни.

Думата «слуга» подразни бъдещия милионер, но уважението и вроденото добродушие надвиха на оскърбеното тщеславие.

— Няма нищо недискретно в това да ви уведомя, че преди няколко дни господин Д'Артанян беше при мен. Прекара тук немалко часове наведен над географска карта, а ето я и самата нея. Нека тя бъде доказателство за верността на моите думи — добави Планше, като тръгна за картата, която висеше на една стена в стаята.

Той действително донесе карта на Франция, върху която опитното око на Атос откри отбелязан с карфички маршрут. Където бе паднала някоя карфичка, за ориентир служеше останалата от нея забележима дупчица.

Наблюдавайки карфичките и дупчиците, Атос забеляза, че Д'Артанян е тръгнал на юг към Средиземно море, и по-точно — към Тулон. При Кан следите се губеха. По-нататък нямаше нито карфички, нито дупчици. Атос мъчително се напруга известно време, стараяше се да разгадае защо му е трябвало на мускетаря да тръгва към Кан и какви причини са го накарали да поеме към бреговете на Вар.

Размислите на Атос не доведоха до нищо. Проницателността му изневери този път. Опитите на Раул да разгадае загадката също нямаха успех.

— Няма значение — каза младият човек, обръщайки се към баща си, който мълчаливо му показва с пръст маршрута, оставен от Д'Артанян. — С положителност може да се твърди, че Божият пръст неизменно сблъсква нашата съдба със съдбата на Д'Артанян. Ето, той се намира близо до Кан, а вие, графе, ме изпращате до Тулон. Бъдете спокоен, ние по-лесно ще го намерим по нашия път, отколкото върху тази географска карта.

След като се простиха с Планше, който строго наставляваше своите продавачи и дори братовчеда на Трюшен, своя приемник, графът и синът му тръгнаха към херцог Дьо Бофор.

Излизайки от бакалничката, те видяха колата, която трябваше да откара прелестната госпожица Трюшен и чувалчетата със злато на господин Планше.

— Всеки върви към своето щастие по път, който сам си е избрал — каза тъжно Раул.

— Към Фонтенбло! — извика Планше на своя кочияш.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТА

ОПИСЪТ, КОЙТО СЪСТАВЯШЕ ХЕРЦОГ ДЪО БОФОР

Разговорът с Планше за Д'Артанян и заминаването на Планше от Париж за село бяха за Атос и сина му сякаш прощаване със столичния шум и с преминалия в него живот.

Какво оставяха след себе си тези хора? Единият беше изчерпал славата на миналия век, а другият — цялото страдание на най-новото време. Беше очевидно, че нито единият, нито другият няма какво да иска от своите съвременници. Оставаше им само да посетят херцог Дьо Бофор, за да се уговорят окончателно за тръгването.

Парижкият дом на херцога се отличаваше с пищност и великолепие. Херцогът живееше нашироко, както бяха живели херцозите в разточителното време на Анри III. Тогава някои благородници бяха по-богати от самия крал. Те знаеха това и не се лишаваха от удоволствието да унижат при удобен случай негово величество краля. Това беше егоистичната аристокрация, която Ришельо бе накарал да плати данък с кръв, пари и поклони.

От Людовик XI, страшния косач на великите в този свят, до Ришельо колко семейства бяха вдигали глава! А колко семейства наведоха глава, за да не я вдигнат вече, от Ришельо до Людовик XIV! Дьо Бофор се беше родил принц и в жилите му течеше кръв, която се пролива на ешафода само с присъда, издадена от народа. Този принц беше запазил навика си да живее нашироко. Как изплащаше той издръжката на конете, многобройната прислуга и изисканата кухня? Никой не знаеше, а той по-малко от всички. Просто в онези времена синовете на кралете имаха привилегията никой да не им отказва кредит, едни им даваха от уважение и преданост, други бяха уверени, че все някога сметките ще бъдат уредени.

Атос и Раул намериха дома на херцога в същия безпорядък и толкова отрупан с разни вещи, както дома на бакалина. Всъщност

херцогът съставяше опис на своето имущество, а по-точно раздаваше на приятелите си, които бяха до един негови кредитори, вещите, които имаха що-годе някаква стойност. Дължащ около два милиона, което в онези времена беше много пари, херцог Дьо Бофор считаше, че не може да тръгне за Африка, без да разполага с една добра сума, и за да я придобие, той бе започнал да раздава на своите кредитори оръжие, скъпоценности, съдове и мебели. Това беше по-разкошно и по-изгодно, отколкото ако бе решил да продаде тези вещи.

Херцогът нямаше вече дом — на адмирал, който живее на кораб, той не е нужен. Нямаше колекция от оръжия вече, тъй като се намираще сред своите оръдия. Нямаше скъпоценности, тъй като можеше да ги погълне морето, но в сандъците му имаше триста или четиристотин екю. Навсякъде в дома цареше весело оживление, поддържано от хората, които смятаха, че го ограбват. Херцогът беше майстор в изкуството да ощастливява най-нещастните от своите кредитори. Към всеки човек, притеснен за пари, към всяка опустошена кесия той се отнасяше с търпение и разбиране. На едните казваше: «Бих искал да притежавам това, което притежавате вие. В такъв случай бих ви подарил всичко, което имам». Другите чуваха от него: «Аз нямам нищо освен тази сребърна ваза. Тя все пак струва петстотин ливри, вземете я».

Любезността — това също е богатство в наличност. И благодарение на него херцогът не можеше да се оплаче от липса на нови кредитори.

Накрая той раздаде конете си и запасите от сено. Ощастливи тридесет души с кухненските си съдове и триста — с виното от своите изби. Всички си тръгнаха от неговия дом уверени, че поведението му е леснообяснимо, тъй като той разчита да придобие състояние в арабските шатри.

Разорявайки двореца му, всички си повтаряха, че кралят го изпраща в Джиджели, за да възстанови похарченото си богатство. Изглежда всички африкански съкровища щяха да бъдат поравно разделени между адмирала и краля. Там освен рудниците и елмазите, които можеха да се разработват единствено след войната, можеше да се намери, разбира се, и друга плячка — на полесражението. Херцогът би могъл да отнеме всичко, което плаващите из Средиземно море пирати са заграбили от християните, утрешните милиони на херцога вече

нямаха брой и чет. Защо да пази вещите, сред които живееше сега? Той тръгваше за нови, още по-редки съкровища. От това следваше, че няма защо да се пази собствеността на този, който сам не може да я опази.

Такова беше положението в дома на херцога и Атос, с присъщата му проникателност, го установи от пръв поглед. Адмиралът на Франция беше малко замаян, тъй като ставаше от масата след вечеря за петдесет души, — по време на която обилно и дълго всички те бяха пили за успеха на експедицията. След десерта остатъците от пиршеството бяха раздадени на слугите, а празните блюда — на желаещите да ги вземат. Херцогът беше опиянен от разорението и от популярността си. Той пиеше старото си, отлежало вино за сметка на бъдещото вино, което щеше да придобие.

Виждайки Атос и Раул, той извика:

— Ето че и моят адютант е тук! Влизайте, графе, влизайте, виконте!

Атос се опитваше да намери път между купчините бельо и съдове.

— Карайте направо!

Херцогът веднага им предложи по чаша вино. Атос го изпи, а Раул едва се докосна до своята чаша.

— Ето ви моето първо поръчение — каза херцогът на Раул. — Аз разчитам на вас. Ще тръгнете пред мен за Антиб! Вземете заповедта. Познавате ли морето?

— Да, монсеньор, пътешествал съм с принца.

— Великолепно. Всички тези гемии и транспортни съдове ще чакат моето пристигане, за да ни служат като ескорт и за превоз на разните припаси. След две седмици, а може би и по-рано, войските трябва да започнат товаренето. Тази заповед ви дава право да обикаляте и да претърсвате крайбрежните острови. Ако е необходимо, можете да набирате новобранци и да вземете всичко, което ще свърши работа в похода.

— Ще бъде изпълнено, херцог!

— Тъй като сте човек на действието и ще работите много, ще са ви нужни големи суми.

— Надявам се, че не, монсеньор.

— А аз съм уверен, че да. Моят управител е приготвил чекове по хиляда ливри. С тях можете да получавате пари във всеки град на

Южна Франция. Ще имате сто такива чека. Сбогом, виконте.

Атос прекъсна херцога:

— Пазете парите, монсеньор. За войната с арабите ще са нужни много злато и олово.

— Ще се опитам да я водя, като използвам само олово. Вие знаете какво мисля за този поход: много шум, много огън. И аз ще изчезна, ако е необходимо, сред дима.

Произнасяйки тези думи, херцог Дьо Бофор искаше отново да се изсмее, но разбра, че в присъствието на Атос и Раул това би било неуместно.

— Ах — каза той с прикрит от любезност егоизъм, типичен за неговото положение и възраст, — вие двамата принадлежите към хората, с които не трябва да се срещам след ядене. И двамата сте студени, сухи и сдържани, докато аз съм огън, пушек и пианство. Не, дявол да ме вземе! С вас, виконте, аз ще се срещам само на гладен стомах, а с вас, графе, ако продължавате в този дух, въобще няма да се срещам.

С тези думи той стисна ръката на Атос, който се усмихна:

— Монсеньор, не се разпускайте само защото пред вас сега има много пари. Предсказвам ви, че след месец, когато застанете пред своята каса, вие ще бъдете сдържан, сух и студен и тогава ще ви учуди, че намиращият се до вас Раул е весел, пълен с живот и щедър, защото, разполагайки с новички екюта, той ще ги постави на ваше разположение.

— Чул ви Господ! — извика възторжено херцогът. — Графе, вие оставате с мен! Това е решено!

— Не, аз тръгвам с Раул. Задачата, която сте му възложили, е трудна. Виконтът едва ли ще може да я изпълни сам. Без да забележите, вие сте му дали, монсеньор, прекалено висок пост, и то във флота.

— Това е вярно! Но нима млади хора като него не постигат всичко, което поискат?

— Монсеньор, у никого няма да намерите толкова старание и ум, толкова истинска храброст, както у Раул, но ако при товаренето на корабите не всичко е наред, сърдете се на себе си.

— Ето пък сега вие ме ругаете!

— Монсеньор, за да снабди с провизии флота, да събере флотилията, да комплектува екипажите и новобранците, дори на един адмирал ще бъде нужна цяла година. А Раул е капитан, кавалерист, и вие му давате само две седмици за това.

— Убеден съм, че ще се справи.

— Надявам се, но аз все пак ще му помагам.

— Разчитам на вас, драги графе. Нещо повече, мисля, че след като пристигнете с него в Тулон, и по-нататък няма да го оставите сам. Търпение! Търпение!

— О! — възкликна Атос, като поклати глава.

— Монсеньор, разрешете да се сбогувам. Време е!

— Вървете и да ви помага моят късмет!

— Чудесно начало за експедиция по море! — каза Атос на сина си. Нито провизии, нито резерви, нито товарни кораби — какво можем да направим с всичко това?

— Ако всички отиват там за това, за което отивам аз — измърмори Раул, — няма да има недостиг на провизии.

— Господине — каза строго Атос, — не бъдете несправедлив и безумен в своя егоизъм или може би в своето страдание. Ако отивате на война с намерение да бъдете убит, вие от никого не се нуждаете, за да изпълните това намерение, и аз нямаше защо да ви препоръчвам на херцог Дьо Бофор. Но след като станяхте близък на главнокомандващия, след като сте заели този отговорен пост в редовете на армията, вие вече не разполагате със себе си. Вие принадлежите на тези бедни войници, които също като вас имат душа и тяло, които ще тъгуват по родината си и ще страдат от човешка тъга и печал. Знайте, Раул, че офицерът е толкова полезен, колкото свещеникът, и че в любовта си към ближния той трябва дори да го превъзхожда.

— Графе, аз винаги съм знаел това и съм постъпвал в съответствие с изискванията, бих постъпвал така и занаят... но...

— Вие забравяте, че принадлежите към държава, гордееща се със своята военна слава. Ако искате да загинете, загивайте, но не без слава и полза за Франция. Раул, не се огорчавайте от моите думи, аз ви обичам и бих искал да ви виждам свършен във всяко отношение.

— Приятно ми е да чувам вашите упреци — отвърна тихо младият човек, — те ме лекуват и са доказателство за мен, че все още

някой ме обича.

— Да вървим, Раул. Времето е толкова хубаво, небето е толкова чисто, небето, което в Джиджели ще бъде още по-ясно и което ще ви напомня в чуждите краища за мен, както ми напомня тук за Бог.

След като се разбраха по този основен въпрос и размениха мнения за щуротиите на херцога, бащата и синът стигнаха до извода, че презморската експедиция няма да послужи на Франция, тъй като се замисля недостатъчно разумно и без необходимата подготовка. Определяйки подобна политика като «тщеславие», баща и син тръгнаха на път, тласкани повече от своите желания, отколкото от предназначенията на съдбата. Жертвоприношението завърши.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ПЪРВА СРЕБЪРНОТО БЛЮДО

Пътешествието беше много приятно. Атос и Раул пресякоха Франция, изминавайки по петнадесет левги на ден, а понякога и повече, но това се случваше, когато мъката на Раул се изостряше. За да стигнат до Тулон, им бяха необходими петнадесет дни. Още в Антиб загубиха следите на Д'Артанян. Всичко говореше за това, че капитанът на мускетарите по някакви причини е пожелал да пътува инкогнито. В крайна сметка Атос, събирайки сведения за него, узна, че на излизане от Авиньон той сменил ездитните коне с карета и че прозорците на тази карета били плътно закрити с пердета.

Раул беше отчаян, че не можеха да се срещнат с Д'Артанян. Нежното му сърце жадуваше да се сбогува с него, жадуваше да получи утешение от този твърд като стомана човек. Атос знаеше от опит, че Д'Артанян се затваря в себе си и става непроницаем, когато е ангажиран с нещо сериозно — все едно дали лично, или по кралска заповед. Той се опасяваше също, че прекалено настойчивото разпитване за Д'Артанян може да го оскърби и дори да му навреди. Но когато Раул се зае с вербуване на новобранци и събиране на товарни кораби и гемии за изпращане в Тулон, един рибар случайно каза на графа, че лодката му е на ремонт, защото пострадала по време на пътуването с някакъв благородник, който бързал да отплава час по-скоро. Атос предполагаше, че човекът лъже, за да се освободи от тежката повинност, и започна да настоява за повече подробности. Рибарят разказа, че приблизително преди седмица, късно вечерта, при него дошъл непознат човек да наеме лодката му за пътуване до остров Сент-Онорат. След това се спазарили. Този благородник пристигнал с голям сандък, с нещо като карета без колела, която искал да натовари на лодката, въпреки че тя била малка, а товарът — голям. Рибарят решил да се откаже от уговорката, но благородникът бил много настойчив, опитал се да го заплашва, накрая всичко свършило с това, че благородникът нашарил гърба му със своя камшик. Сипейки

проклетия, рибарят се отправил към своя старейшина в Антиб, но благородникът извадил документ, при вида на който старейшината се поклонил доземи, скастрил рибаря и му наредил да окаже пълно съдействие. След това те заминали с товара.

— Но всичко това ни най-малко не обяснява при какви обстоятелства лодката ви се е повредила.

— Сега ще ви разкажа и за това. Плавахме към Сент-Онорат, както беше заповядано от благородника, но изведнъж той промени решението си, уверявайки ме, че няма да мога да мина покрай абатството откъм юг. Наистина, срещу четириъгълната кула на бенедиктинците, на юг от нея, е Плитчината на монасите, риф, който се вижда над водата и под водата. Там действително е опасно, но аз съм минавал през него поне хиляда пъти. Тогава благородникът започна да настоява да го стоваря на остров Сент Маргьорит.

— Какво стана по-нататък?

— По-нататък ли? Моряк ли съм аз, или сухопътен плъх? — извика рибарят с провансалски акцент. — Познавам ли работата си, или не я познавам? Аз се заинатих и настоявах на своето. Тогава благородникът ме хвана за шията и каза, че ще ме удуши, ако не изпълня нареждането му. С моя помощник грабнахме брадвите. Трябваше да си уредим сметките за оскърблението, което ни беше нанесъл миналата нощ. Но благородникът с такава бързина развъртя шпагата си, че не можехме да припарим до него. Аз се канех да хвърля брадвата, за да му сцеля главата на две, когато изведнъж — ако искате, вярвайте, господине, ако не искате, не вярвайте — когато изведнъж, не знам как стана това, този сандък-кареца се отвори и отвътре излезе някакво привидение с черен шлем и черна маска, нещо наистина ужасно, което започна да ни заплашва с юмрук. Беше самият дявол, господине! Благородникът, като го видя, завика: «Хиляди благодарности, монсеньор!»

— Странно! — графът погледна към Раул.

— Какво направихте тогава? — попита виконтът.

— Нали разбирате, господине, ние сме прости хора... Двамата скочихме в морето. Намирахме се на около седем-осемстотин фута от брега. Вятърът отнесе лодката на югозапад и тя заседна в пясъците край остров Сент-Маргьорит.

— О... а пътешествениците?

— Не се безпокойте за това. Сега ще повярвате, че единият от тях е бил дявол и че той е покровителствал своя спътник. Когато се приближихме до лодката, вместо да видим двама мъртви или ранени, тъй като лодката здраво се беше ударила в крайбрежните камъни, не намерихме в нея нищо, дори каретата без колела.

— Странно, странно! — повтори графът. — И какво направихте после?

— Оплаках се на губернатора на Сент-Маргьорит, но той ми издърпа носа и каза, че ако продължавам да говоря пред него подобни небивалици, ще ми плати с камшици за щетите.

— Губернаторът?

— Да, господине. А моята лодка е напълно разбита. За ремонт дърводелците ми искат сто и двадесет ливри.

— Добре — отвърна Раул, — освободен сте от служба. Вървете.

— Искате ли да отидем до Сент-Маргьорит? — попита Атос.

— Да, графе. Някои неща трябва да се изяснят. Струва ми се, че този човек едва ли казва цялата истина.

— Аз също мисля така. Тази история за благородника с маска и безследно изчезналата карета ми прилича по-скоро на опит от страна на този негодник да насили може би в открито море своя пътник, за да си отмъсти за настойчивостта, с която той е искал да наеме лодката му.

— Аз също мисля така, но за разлика от вас предполагам, че в сандъка е имало някакви ценности, а не човек.

— Ще изясним това. Този благородник без съмнение прилича на Д'Артанян. Познавам неговия начин на действие. Уви! Ние вече не сме ония млади и непобедими мъже, каквито бяхме някога. Кой знае дали брадвата или някое друго желязо в ръцете на този жалък лодкар не е успяло да извърши това, което не можах да извършат за четиридесет години нито най-изкусните шпаги в Европа, нито куршумите, нито гюлетата.

Същия ден те тръгнаха към остров Сент-Маргьорит с едно корабче, което повикаха от Тулон. Когато се приближиха към бреговете на острова, им се стори, че пред тях е обетованата земя. Островът беше пълен с цветя и плодове. Неговата обработваема част се заемаше от губернаторската градина. Портокалите, смокините и нарочетите се бяха превили под тежестта на златни и лилавосини плодове. Около градината, в необработената част на острова, червени патици щъкаха

между храстите на френското грозде, а на всяка крачка Раул и Атос подплашваха до смърт някой заек и той се понасяше към своята дупка. Този блажен остров беше необитаем. Равен, само с един залив, в който влизаха всички идващи тук лодки и гемии, той служеше за временно убежище и склад на контрабандисти. Те разделяха своите доходи с губернатора и бяха поели задължението да не ограбват градината и да не избиват дивеча. Благодарение на този щастлив компромис губернаторът се задоволяваше с гарнизон от осем души, охраняващи крепостта, в която ръждясаха дванадесет оръдия. Така че губернаторът беше по-скоро преуспяващ фермер, събиращ в своите изби грозде, смокини, масло и портокали и разстилащ за сушене на слънце лимони и мандарини из фортовете на крепостта.

Тя беше опасана от достатъчно дълбок ров, а над нея като три глави се възвишаваха широки кули, свързани помежду си с обрасли с мъх тераси.

Атос и Раул бродиха известно време около оградата на градината с напразната надежда да срещнат някого, който да ги заведе при губернатора. Беше най-горещият час на деня. Всичко живо се беше изпокрило из тревата или под камъните. Небето беше разстлало огнена покривка, сякаш за да загърне в нея всяко живо същество на земята. Птиците се бяха заврели в храстите, мухите — под сянката на листата, а вълните — под небесния купол.

Всичко беше обгърнато от мъртва тишина.

Изведнъж на терасата между първата и втората кула Атос забеляза войник, който носеше на главата си нещо като кошница с провизии. След малко човекът се показва отново, вече без кошницата, и изчезна в сянката на стражевата будка. Атос се досети, че той бе отнесъл някому обяд. Внезапно чу, че някой го вика. Вдигна глава и видя между решетките на високия прозорец нещо бяло — ръка, която махаше, после на слънцето блесна нещо като меч. Ето че блестящият предмет се мярна във въздуха и свистенето му отвлече неговото внимание от кулата към земята. Откъм рова се чу глух звук и Раул, който беше изтичал нататък, вдигна от земята сребърно блюдо, което се беше изгърколило настрани и пясъкът го беше засипал наполовина. Ръката, която бе хвърлила това блюдо, махна на двамата благородници и изчезна. Раул се приближи до Атос и двамата започнаха да

разглеждат напращеното при падането блюдо. Върху него с върха на нож беше надраскан следният текст:

«Аз, братът на френския крал, днес съм затворник, а утре ще бъда луд. Благородници на Франция и християни, молете Господа за душата и разума на потомъка на вашите владетели.»

Атос изпусна блюдото от ръцете си. Раул се мъчеше да схване смисъла на тези ужасни думи. В същия момент от кулата се чу вик. Раул мигновено наведе глава и накара баща си да направи същото. Над стената блесна дуло на мускет. Бяло облаче като развяваща се мантия изскочи от дулото и куршумът удари в един камък на около шест дюйма от двамата благородници. Показа се втори мускет, който започна бавно да се насочва към тях.

— Дявол да го вземе — възкликна Атос, — изглежда тукашното занимание е злодейски да се убиват хора! Слезте долу, страхливци!

— Слезте! — разяреният Раул също размаха юмрук. Вторият над стената отвърна на виковете им с възклицание, изразяващо учудване, бутна другия, който се канеше за втори път да изпразни своя мускет, и куршумът излетя към небето.

Атос и Раул видяха как стрелящите по тях изчезнаха от стената, помислиха си, че идват към тях, и спокойно зачакаха приближаването им. Не бяха изминали и пет минути, когато барабанен бой призова осемте войници в гарнизона, които се показаха с мускети в ръце от другата страна на рова. Начело на тези войници стоеше офицерът, който пръв беше стрелял по тях — Бражелон го беше познал. Този човек заповяда на войниците да заредят мускетите си.

— Нас ще ни застрелят? — извика Раул. — Да извадим шпагите си, да се опитаме да минем от другата страна на рова. Всеки от нас ще убие поне по един от тези безделници, след като изпразнят мускетите си.

Привеждайки думите си в действие, Раул и Атос вече се бяха устремили напред, когато зад гърба им се чу познат глас:

— Атос! Раул!

— Д'Артанян! — заедно извикаха те.

— Свалете мускетите, дявол да ви вземе! — заповяда на войниците капитанът на мускетарите. — Сигурен бях, че съм прав!

— Какво означава това? — попита Атос. — Стрелят по нас без предупреждение!

— Аз се канех да ви убия — отвърна Д'Артанян, — и ако губернаторът не улучи, то аз, скъпи приятели, бъдете уверени, щях да улуча. Какво щастие, че имам навик да се прицелвам по-дълго време! Сторихте ми се познати! Ах, приятели, какво щастие!

Д'Артанян изтри челото си, тъй като беше тичал до тях с всички сили, а вълнението му беше непресторено.

— Какво! — каза графът. — Човекът, който стреля по нас, е бил губернаторът? Но защо? С какво сме се провинили пред него?

— Дявол да го вземе! Вие вдигнахте блюдото, което ви хвърли затворникът. А на него... затворникът беше написал нещо, нали? — Смъртно обезпокоен, Д'Артанян взе блюдото, за да прочете написаното. Лицето му стана бяло като платно. — О, Боже мой! Мълчете! Към нас идва губернаторът. Ако разберат, че сте грамотни, ако заподозрат, че сте разбрали написаното... Аз много ви обичам, скъпи приятели, и бих оставил да ме убият заради вас... но...

— Но? — повториха Атос и Раул.

— Може би ще ви спася от смърт, но от вечна тъмница... никога. И така, мълчание и още веднъж мълчание!

Губернаторът вече преминаваше рова по дървеното мостче.

— В такъв случай — попита Атос — какво правим тук?

— Вие сте испанци — каза тихо капитанът, — нито дума не разбирате френски. — Е, аз бях прав — обърна се той към губернатора — тези господа са испански офицери, с които се запознах миналата година в Ипър... Те не говорят френски.

Губернаторът взе блюдото и се опита да прочете думите. Д'Артанян го грабна и заличи писаното с острието на шпагата си.

— Какво правите? — възкликна губернаторът. — Защо не мога да прочета надрасканите тук думи?

— Това е държавна тайна — твърдо каза Д'Артанян — и тъй като на вас ви е известна заповедта на краля, че който я разгадае, ще бъде наказан със смърт, ще ви го дам, ако желаете, да прочетете, но веднага след това ще накарам да ви разстрелят.

Докато Д'Артанян с полусериозен-полушеговит тон казваше това, Атос и Раул мълчаха хладнокръвно.

— Невъзможно е — намръщи се губернаторът — тези господа да не са разбрали нито дума.

— Оставете ги. И да разбират нещо, когато се говори, те, все едно, не могат да се справят с граматиката. Та те не могат да четат дори на испански, нали знаете, благородният испанец е принуден да бъде неграмотен.

Губернаторът трябваше да се задоволи с това обяснение, но той беше упорит и каза на Д'Артанян:

— Поканете господата да посетят нашата крепост.

— Много добре, тъкмо се канех да го направя.

Всъщност на мускетаря му се искаше точно обратното, той щеше да се радва, ако неговите приятели бяха вече на сто левги оттук. Налагаше се да продължи започнатата комедия и той се обърна на испански към своите приятели с покана, която те бяха принудени да приемат. Всички тръгнаха към крепостта и осемте войници, разтревожени за кратко време от това нечувано произшествие, се върнаха към всекидневния си мързел.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ВТОРА ПЛЕННИКЪТ И НАДЗИРАТЕЛИТЕ

Те влязоха в замъка и докато губернаторът даваше някакви разпореждания, които се отнасяха до настаняването на гостите, Атос попита Д'Артанян:

— Обяснете ми накратко, докато сме сами, какво става тук.

— Нищо особено — отвърна мускетарят. — Докарах тук затворник, който по заповед на краля не трябва да бъде виждан от когото и да било. Вие пристигнахте и той ви хвърли нещо от прозореца. В това време аз обядвах с губернатора и забелязах блюдото, когато падаше, а после и как Раул го вдигна. Не се нуждаех от много време, за да разбера какво става. Реших, че вие сте заговорници и по този начин се свързвате с моя затворник. Но ако аз бях първият, който се хвана за мускета, то бях и последният, който се прицели във вас, за щастие.

— Ако бяхте ме убили, Д'Артанян, щях да имам щастieto да умра за кралската династия на Франция. Това е голяма чест — да загине човек от вашата ръка, ръката на най-благородния и верен защитник на тази династия.

— Какво говорите, Атос, за кралска династия? — неуверено каза Д'Артанян. — Нима вие, графе, човек благоразумен и обладаващ огромен жизнен опит, вярвате на глупостите, написани от един луд.

— Вярвам.

— Още повече, драги кавалере — добави Раул, — че вие имате заповед да убивате всеки, който повярва в тях.

— Защото всяка такава басня, колкото и да е безсмислена — отвърна мускетарят, — почти винаги накрая става широко известна.

— Не, Д'Артанян — съвсем тихо каза Атос, — не е така. А защото кралят не иска тайната на семейството му да стигне до народа и да покрие с позор палачите на сина на Людовик XIII.

— Какво говорите, какви са тези детски измислици, престанете или няма да ви считам за разсъдлив човек. Обяснете ми по какъв начин

синът на Людовик XIII може да се окаже на остров Сент-Маргьорит?

— Добавете — синът, когото сте докарали тук с маска с помощта на една стара рибарска лодка. Не е ли така?

Д'Артанян се изненада:

— С рибарска лодка? Откъде знаете това?

— Тази лодка е докарала до Сент-Маргьорит карета без колела и в нея се е намирал вашият затворник. Затворникът, към когото сте се обръщали, наричайки го «монсеньор.» О, аз знам!

— Дори да е истина, че съм докарал тук затворник с маска, нищо не доказва, че този затворник е принц... принц от френския кралски дом. Д'Артанян хапеше мустаците си.

— Попитайте за това Арамис — хладно отвърна Атос.

— Арамис? — възкликна мускетарят. — Вие сте виждали Арамис?

— Да, след неуспешния заговор във Во аз видях бягащия, преследвания, загиващия Арамис и той ми разказа достатъчно, за да повярвам на думите на онзи нещастник върху сребърното блюдо.

— Ето как Господ си играе с всичко това, което хората наричат своя мъдрост! — Д'Артанян смутено наведе глава. — Проклетата да е случайността, която ви сблъска с тази история, с мен, защото сега...

— Нима вашата тайна — каза Атос с меката си сдържаност, — нима вашата тайна е престанала да бъде тайна, след като аз съм я научил? Нима цял живот не съм крил и по-сериозни тайни? Припомнете си добре, приятелю мой.

— Никога не сте крили по-пагубна тайна — продължи тъжно капитанът на мускетарите. — Имам фаталното предчувствие, че всички, които са се докоснали до нея, умират, и то по ужасен начин.

— Да бъде волята Господня! Ето го и нашия губернатор.

Д'Артанян и неговите приятели продължиха да разиграват комедията. Суров и подозрителен човек, губернаторът проявяваше към Д'Артанян учтивост, граничеща с подлизурство. Що се отнася до пътешествениците, той се задоволи да им предложи хубав обяд, по време на който не сваляше от тях изпитателния си поглед. Атос и Раул забелязаха, че той се мъчи да ги смуги с внезапна атака и да ги изненада неподготвени. И двамата обаче бяха нащрек. Това, което каза за тях Д'Артанян, изглеждаше правдоподобно дори и губернаторът да не го смяташе за истина.

Когато станаха от масата, Атос попита на испански Д'Артанян:

— Как се нарича губернаторът? Лицето му е отблъскващо.

— Дьо Сен Мар — отвърна капитанът.

— Той ли ще бъде надзирател на младия принц?

— Откъде да знам това. Може и аз да остана на Сент-Маргьорит до края на дните си. Приятелю мой, аз съм в положението на човек, който наскоро в пустинята е намерил съкровище. Искан да го отнесе със себе си, но не може, а да го остави, не се решава. Кралят няма да ме върне обратно, опасявайки се, че никой няма да пази затворника като мен, но заедно с това съжالياва, че съм толкова далеч, разбира, че никой не може да му служи като мен. Впрочем над всичко е Божията воля.

— Попитайте тези господа — прекъсна го Сен Мар — защо са пристигнали на остров Сент-Маргьорит.

— Пристигнали са, защото знаят, че на Сент-Онорат има бенедиктински манастир, който е интересен за разглеждане, а на Сент-Маргьорит има превъзходен дивеч.

— Аз съм на техните услуги, така както и на вашите — отвърна Сен Мар. — Кога си тръгват?

— Утре.

Сен Мар отиде да провери постовете и остави Д'Артанян в компанията на мнимите испанци.

— Ето — каза мускетарят — един живот и един съсед, които не са ми по сърце. Този човек ми е подчинен, а ме притеснява... Знаете ли какво, хайде да идем на лов за зайци. Една прекрасна разходка и не уморителна. На дължина островът е една голяма градина. Хайде да се поразвлечем.

— Да вървим където кажете, Д'Артанян, но не за да се отдадем на развлечения, а да поговорим свободно.

Д'Артанян направи знак на войника, който веднага го разбра и донесе за тримата благородници ловджийски пушки.

— А сега — каза мускетарят — отговорете ми, наистина за какво сте дошли на тези забравени от Бога острови?

Атос обясни накратко.

Раул с натезжала глава и свито сърце беше седнал на обрасъл с мъх камък, с мускет на коленете си. Той гледаше към морето, и

слушаше гласа на своята душа. Не се опита да догони ловците. Д'Артанян забеляза отсъствието му и попита:

— Все още ли страда от своята рана?

— Ще умре от мъка — отвърна Атос.

— Дявол да го вземе! — каза Д'Артанян. — И защо го пускате?

— Защото иска. Знаете, че през целия си живот аз съм се страхувал от много малко неща. А сега ме преследва страшен, непреодолим, непрестанен, мъчителен страх. Страхувам се, че ще дойде ден, когато ще държа в обятията си трупа на моя син. Той ще умре, аз съм абсолютно сигурен и не искам да присъствам на неговата смърт.

— Слушайте, Атос, вие се намирате очи в очи с човека, за когото сте казвали, че е най-храбрият от всички, с предания на вас Д'Артанян, който няма равен на себе си, както някога казвахте. И сега, скръстили ръце на гърдите, вие му казвате, че се страхувате от смъртта на вашия син, казвате го вие, видял през живота си всичко, което може да се види на този свят! Е, добре, да допуснем, че е така, но откъде у вас, у Атос, този страх? Докато е на тази тленна земя, човек трябва да бъде готов за всичко, без страх да върви срещу всичко.

— Изслушайте ме, приятелю. Живеейки толкова години на тази тленна земя, за която говорите, аз запазих само две чувства. Едното от тях е свързано с моя земен живот — то е чувство към моите приятели, чувство за бащински дълг. Другото има отношение към моя живот във вечността — това е любовта към Бога и благоговението пред него. Сега усещам с цялото си същество, че ако Господ допусне мой приятел или синът ми да издъхне в мое присъствие... не, Д'Артанян, дори нямам сили да произнеса подобно нещо... Ще понеса всичко освен смъртта на тези, които обичам. Само срещу това няма лекарство. Този, който умира, печели, а който остава — губи. Да знаеш, че никога няма да видиш на тази земя този, когото си срещал с радост, да зная, че никога вече няма да видя Д'Артанян или Раул! О!... Аз съм стар и нямам вече някогашното мъжество и моля Бога да ми прости слабостта. Ако той обаче ме порази в сърцето, аз ще го прокълна. Не подобава на християнски благородник да кълне своя Бог, достатъчно е, че проклетъх своя крал... Д'Артанян, приятелю, вие обичате Раул, погледнете го! Вижте мъката, която нито за миг не го напуска.

Познавате ли нещо по-страшно от това непрекъснато да наблюдаваш агонията на едно бедно сърце?

— Позволете ми да поговоря с него, Атос.

— Опитайте, но съм убеден, че нищо няма да постигнете.

— Аз няма да му досаждам с утешения, а ще му предложа помощ. Нима това е първият случай на женска изневяра?

Атос поклати глава и продължи нататък сам. Д'Артанян се върна покрай храстите, приближи се до Раул и му протегна ръка.

— Искате ли да си поговорим?

— Искам да ви помоля за услуга, господин Д'Артанян. Ще се върнете ли някога във Франция?

— Надявам се.

— Длъжен ли съм да пиша на госпожица Ла Валиер?

— Не, не сте длъжен.

— Но аз имам толкова неща да ѝ кажа!

— Тогава говорете с нея.

— Никога!

— Защо мислите, че вашето писмо ще има сила, каквато нямат думите?

— Вие сте прав.

— Тя е изпълнена с любов към краля — каза рязко Д'Артанян — и тя е честно момиче. Вас, изоставения, тя обича може би повече от краля, но по друг начин. Сърцето ѝ е недостъпно за друго чувство. Ако бяхте останали близо до нея, щяхте да бъдете и най-добрият ѝ приятел. Искате ли това?

— Но то би било страхливост.

— Ето една глупава дума, която е способна да ми вдъхне презрение към вашия разум, мили мой Раул. Не е страхливост да се подчиниш на сила, която стои над тебе! Ако сърцето ви подсказва: «иди там или умри» — вървете, Раул. Страхлива ли беше тя или смела, когато, обичайки ви, предпочете краля, защото сърцето ѝ властно нареждаше да му даде предпочитание? Не, тя беше най-смелата жена на света. Постъпете като нея и се подчинете на самия себе си. Знаете ли, Раул, аз съм убеден, че ако видите със собствените си очи как изглежда един ревнивец, ще забравите за любовта си.

— Вие ме убедихте, скъпи Д'Артанян...

— Ще отидете ли да я видите?

— Не, ще отида, за да не я видя повече никога. Искам вечно да я обичам.

— Право да ви кажа, не очаквах да чуя подобно решение.

— Слушайте, приятелю мой, идете при нея и ѝ дайте това писмо, което ще ѝ обясни какво става в сърцето ми. Прочетете писмото, написах го миналата нощ. Нещо ми подсказваше, че ние ще се срещнем. Д'Артанян взе писмото и прочете следното:

Госпожице, Вие ни най-малко не сте виновна, че не ме обичате. Вие сте виновна само за това, че ми позволихте да повярвам във Вашата любов. Тази заблуда ще ми струва живота. Аз Ви прощavam вината, но не прощavam на себе си своята заблуда. Казват, че щастливите влюбени са глухи към стоновете на тези, които някога са били обичани и отхвърлени от тях. Но с Вас това едва ли е възможно, защото Вие не сте ме обичали и дори да сте изпитвали към мен някакво чувство, то се е придружавало от съмнения и душевна тревога. Аз съм уверен, че ако се стремях да превърна нашето приятелство в любов, Вие бихте отстъпили от страх да не ме убиеете или да не загубите моето уважение. С радост ще умра, след като знам, че сте свободна и щастлива. Вие ще ме обикнете с истинска любов тогава, когато няма да се боите от моя поглед или упрек. Вие ще ме обичате, защото, колкото и упоителна да е за Вас сегашната Ви любов, Бог ме е създал не по-дребен от този, когото сте избрали, а моята преданост, моята жертва, моят тъжен край ще ме поставят във Вашите очи по-високо от него. Със своята наивна доверчивост аз загубих съкровище, което притежавах. Мнозина казват, че Вие сте ме обичали достатъчно, за да ме обикнете безрезервно. Тази мисъл разсейва у мен всяка горест от обидата име кара да считам за свой враг единствено себе си. Приемете моята последна прошка и ме благословете, че се скрих в такова недостижимо убежище, където угасва всяка ненавист и има само любов.

Сбогом, госпожице. Ако момеех със скръбта си да купя Вашето щастие, с радост бих я отдал. Все пак аз се принасям в жертва на своето страдание.

Раул, виконт Дьо Бражелон

— Писмото е написано добре — каза капитанът, — но едно нещо не ми харесва в него. Говори за всичко, освен за това, което прелива като смъртоносна отрова от очите и сърцето ви: за безумната любов, която все още ви изгаря. Защо да не напишете просто така:

Госпожице!

Вместо да Ви изпратя своето проклятие, аз Ви обичам и умирам.

— Така е по-добре — отвърна с мрачно задоволство Раул. Разкъса писмото и написа върху лист от бележника си:

«За да имам щастieto да Ви кажа още веднъж, че Ви обичам, аз малодушно Ви пиша и за да се накажа за своето малодушие, умирам.»

Подписа се и го даде на Д'Артанян:

— Ще ѝ предадете този лист, капитане, нали? В деня, когато вие поставите дата под тези думи.

Той стремително се затича към Атос, който с бавни крачки се приближаваше към тях. Излязоха вълни, които с бързината, типична за Средиземно море, се превърнаха в истинска буря. Вниманието им бе привлечено от тъмен предмет с неопределена форма, който забелязаха на брега.

— Това е лодка, която бърза към пристанището — каза Раул.

— В залива действително се вижда лодка, която правилно търси убежище тук, но това, което показва Д'Артанян там, на пясъка... разбитото...

— ... е каретата, която аз изхвърлих в морето, когато слязох на сушата със своя затворник.

— Позволете ми да ви дам един съвет, Д'Артанян — каза Атос, — изгорете тази карета, за да не остане от нея нито следа. Иначе

антибските рибари, решили, че имат работа с дявола, ще докажат, че вашият затворник просто е бил човек.

— Благодаря за съвета, Атос. Още днес ще заповядам да се приведе в изпълнение, или по-точно, сам ще се заема с това. Да се подслоним, заваля и святка.

Когато минаваха по вала, за да се скрият в галерията, от която Д'Артанян имаше ключ, те видяха Сен Мар да отива към килията на затворника. По даден от Д'Артанян знак се скриха зад чупката на стълбата.

— Вижте, затворникът се връща от параклиса — каза той. При светлината на мълнията, на фона на виолетовото бурно небе, те видяха бавно крачещ на шест крачки след губернатора човек, облечен изцяло в черно; на главата му имаше шлем, на лицето — стоманено забрало. Небесният огън хвърляше червеникави отблясъци върху полираната повърхност на забралото и те приличаха на гневните погледи, които хвърляше този нещастник, вместо да изригне проклетия. Сред галерията затворникът за минута се спря. Той се загледа в далечния хоризонт, вдишваше аромата на бурята и жадно пиеше топлия дъжд. Внезапно от гърдите му се изтръгна стон.

— Хайде, господине — каза рязко Сен Мар, обезпокоен от това, че затворникът прекалено дълго гледа зад пределите на крепостните стени. — Хайде, вървете, господине!

— Наричайте го, монсеньор! — извика от своя тъгъл граф Дьо ла Фер с такъв страшен и тържествен глас, че губернаторът трепна.

Атос както винаги искаше уважение за поваленото величие.

Затворникът се обърна.

— Кой каза това? — попита губернаторът.

— Аз — каза Д'Артанян, появявайки се пред губернатора. — Вие добре знаете заповедта.

— Не ме наричайте нито господин, нито монсеньор — каза затворникът с глас, който проникна в самото сърце на Раул, — наричайте ме прокълнатия.

Той ги отмина. След него изскърца железната врата.

— Той наистина е нещастен човек — глухо прошепна мускетарят, сочейки на Раул килията на принца.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ТРЕТА ОБЕЩАНИЕ

Д'Артанян едва беше влязъл с приятелите си в стаята, която заемаше, когато един от гарнизонните войници се яви с известие, че губернаторът иска да се срещне с него. Лодката, която Раул беше видял в морето и която бързаше да се укрие в залива, беше донесла бърза вест за мускетаря от Людовик: «Предполагам — пишеше кралят, — че Вие сте изпълнили моите заповеди, затова незабавно се върнете в Париж. Ще ме намерите в моя Лувър.»

— Ето че заточението ми свърши! — радостно извика мускетарят. — Слава Богу, вече няма да съм надзирател. Раул отлично може да се справи със задачата на херцог Дьо Бофор. Той ще предпочете баща му да се върне в компанията на Д'Артанян, вместо да пътува сам двеста левги до Ла Фер. Нали така, Раул?

— Разбира се — каза Раул с израз на нежно съжаление.

— Не, приятелю — прекъсна го Атос. — Аз ще напусна Раул само когато корабът му изчезне зад хоризонта. Докато е тук, няма да го изоставя.

— Както искате, скъпи мой, но ние ще заминем заедно от Сент-Маргьорит. Използвайте моята лодка, тя ще закара и вас, и мен до Антиб.

— С най-голямо удоволствие. Иска ми се колкото е възможно по-скоро да съм по-далеч от тази крепост и от тази тъжна гледка.

Тримата приятели се сбогуваха с губернатора и напуснаха малкия остров след последните отблясъци на отдалечаващата се буря. За последен път погледнаха към белите стени на крепостта.

Д'Артанян се раздели със своите приятели същата нощ. Той успя да види на брега на Сент-Маргьорит ярък пламък. Гореше запалената по негово нареждане карета. Прегърна на прощаване Атос, но преди да възседне коня, Д'Артанян каза:

— Приятели мои, вие много приличате на двама войници, всеки от които е напуснал своя пост. Нещо ми подсказва, че Раул ще се

нуждае и по-нататък от вашата поддръжка, Атос. Искате ли да помоля краля да ме изпрати в Африка със стотина мускетари? Негово величество няма да ми откаже и аз ще ви взема със себе си.

— Господин Д'Артанян — отвърна Раул, горещо стискайки ръката на капитана, — благодаря ви за предложението, което надхвърля и най-смелите очаквания на графа, както и моите. Аз трябва да се откъсна от своите мисли и физически да се уморявам, тъй като съм млад. На графа пък е нужен пълен покой. Вие сте най-добрият му приятел и аз го оставям на вас. Пазете го!

— Трябва да тръгваме, виждате, че конят ми вече е нетърпелив — забеляза Д'Артанян, при когото бързата смяна на мислите и темите в разговора винаги е била признак на душевно вълнение. — Кажете, графе, колко дни Раул ще остане тук?

— Най-много три.

— А за колко дни смятате, че ще се върнете?

— О, не зная точно — отвърна Атос. — Не искам да се откъсвам толкова скоро от моя скъп Раул. Времето и без това достатъчно бързо ще ми го отнеме. Защо да се прибавя и разстоянието.

— Не сте прав, приятелю. Бавната езда увеличава скръбта, а вие вече не сте на възраст, когато човек може да си губи времето в крайпътни странноприемници.

— Пристигнах тук с пощенски коне, но сега искам да купя два хубави коня. За да бъдат свежи до дома, трябва да препускам не повече от седем-осем левги на денонощие.

— Къде е Гримо?

— Той пристигна вчера, рано сутринта, и аз му разреших да се наспи хубавичко.

— Е, добре — каза Д'Артанян. — Довиждане, Атос, и ако побързате, ще имам удоволствието скоро да ви прегърна.

Той сложи крак в стремето, придържано от Раул.

— Сбогом каза Д'Артанян, настанявайки се на седлото. Конят дръпна от място и отнесе със себе си мускетаря. Тази сцена ставаше в предградието на Антиб, пред къщата, в която беше отседнал Атос. От тук започваше белият и разлят в нощната мъгла път. Конят с пълни гърди вдишваше острия, солен въздух, идващ от солниците, каквито често се срещаха по тези места. Д'Артанян пусна коня си в галоп. Атос и Раул тъжно и бавно се отправиха към своя дом. Изведнъж те чува

приближаващ се тропот на конски копита. Отначало решиха, че е просто заблуда на човешкия слух. Но това наистина беше Д'Артанян, който се връщаше в галоп при тях. Те извикаха от радост и почуда, а капитанът скочи на земята с юношеска пъргавина, спусна се към приятелите и ги прегърна наведнъж. Държа ги дълго в обятията си, без нито една въздишка да се отрони от гърдите му. После, със същата внезапност, с каквато се бе върнал, замина, пришпорвайки разгорещения си кон.

— Уви... — съвсем тихо каза графът. — Уви! «Това е лошо предзнаменование! — помисли си Д'Артанян, като наваксваше загубеното време. — Не можах да им се усмихна. Лош признак!»

На сутринта Гримо беше вече на крак. Задачите на херцог Дьо Бофор се изпълняваха успешно. Флотилията, събрана със старанието на Раул за изпращане в Тулон, тръгна по своя път. След нея почти невидими над водата лодки следваха жените и приятелите на рибарите и контрабандистите, които бяха мобилизирани за обслужване на флота. Малкото време, което баща и син щяха да прекарат заедно, летеше с невиджана бързина, както ускорява своето движение всичко, което се стреми да изчезне в бездната на вечността. Атос и Раул се върнаха в Тулон, целия изпълнен вече с громолящи коли, дрънкащо оръжие и цвилещи коне. Гърмяха тръби и барабани. Улиците бяха задръстени от войници, слуги и търговци. Херцог Дьо Бофор се намираше едновременно навсякъде, подтиквайки качването на войските на корабите, както и тяхното товарене със старанието и грижите на добър военачалник. Той беше мил и грижовен дори с най-нисшите си подчинени и безпощадно ругаеше дори най-важните от тях. Артилерията, продоволствието и другите припаси бяха натоварени и прегледани лично от него. Той проверяваше екипировката на всеки отплаващ войник, както и доброто състояние на всеки заминаващ кон. Чувстваше се, че този лекомислен, егоистичен и нелишен от известна доза самовлюбеност благородник се превръща във възискателен военачалник и истински войник пред лицето на отговорността, която беше поел. Трябва да се признае, че колкото и старателна да беше работата по отплаването, в нея все пак се усещаше бързината и безгрижието, която прави от французина най-добрия войник в света, тъй като надали има друг войник, който да разчита в такава степен изключително на себе си, на своите физически и душевни сили.

Адмиралът беше доволен или поне изглеждаше така. След като похвали Раул, той даде последните си разпореждания за излизането в открито море. Заповяда да вдигнат котва заранта на другия ден. Но преди това покани графа и Раул на обяд. Те обаче отказаха под предлог, че имат неотложни служебни дела. Връщайки се в странноприемницата, която беше разположена в сянката на дърветата около големия площад, те, без да се заседават на масата, набързо погълнаха обяда си и Атос заведе сина си на скалите, които господстваха над града. Това бяха високи каменни грамади, от които се откриваше безкраен изглед към морето, с толкова далечна линия на хоризонта, че сякаш се намираще на една височина със скалите. Нощта, както винаги в тези щастливи краища, беше изключително красива. Луната се издигна над зъберите на скалите и заля със сребърна светлина синия килим на морето. На рейда, заели полагаемото се по диспозиция място, маневрираха в пълно безмълвие корабите от ескадрата. Морето, наситено с фосфор, отстъпваше пред гемиите, които превозваха снаряжение и припаси. Дори най-малкото поклащане на кърмата запалваше дълбочините с белезникави пламъци и всеки размах на веслата разсипваше милиони искрящи брилянти. От време на време се чуваха гласове на моряци, които радостно посрещаха щедростта на своя адмирал или запяваха своите страстни, протяжни песни. Тази гледка и тези хармонични звуци караха сърцето ту да се свива, като от страх, ту да се разтваря и издува, препълнено с надежда. От целия този кипящ живот се носеше диханието на смъртта. Атос и Раул седнаха на висок скалист нос, обрасъл в мъх и храсталаци. Над главите им напред-назад прелитаха големи прилепи в бесен хоровод, тласкани от неизтощима жажда за ловуване. Краката на Раул висяха в бездната, от която главата му се замайваше, дъхът спираше и която го канеше в небитието. Съзнанието му се изпълни с образа на [???], то цялото сякаш полетя с нея от скалите към морето, то, което означаваше самото му мечтание. Когато пълната луна се издигна на небето, галеща със своето сияние съседните върхове, когато водното огледало беше осветено в цялата си ширина, когато малките червени огънчета, пронизвайки черните грамади на корабите се замъркаха насам-нататък в нощния полумрак, Атос събра мислите си, въоръжи се с цялото си мъжество и каза на Раул:

— Бог е създал всичко, което виждаме Раул. Той е създал и нас. Ние сме нищожни атоми, хвърлени от него в просторите на великата вселена. Ние блестим като тези огньове и звезди, ние въздишаме като вълните, страдаме като тези огромни кораби, които стареят, порейки вълните и подчинявайки се на вятъра, който ги носи към набелязаната цел, както Божието дихание ни носи към мечтаното тихо пристанище. Всички обичат живота, Раул, и всичко на този свят наистина е прекрасно.

— Гледката пред нас действително е прекрасна — отвърна Раул.

— Колко е добър Д'Артанян — каза Атос — и какво щастие е цял живот да разчиташ на такъв приятел! Ето какво ви липсваше, Раул.

— Приятел? Аз ли не съм имал приятел? — възкликна синът.

— Господин Дьо Гиш е чудесен приятел — продължи хладно графът, — но ми се струва, че във ваше време, Раул, хората са заети със своите лични работи и удоволствия значително повече, отколкото в мое време. Вие се стремите към уединен живот и това е щастие, но вие разпилявате в това силата си. Ние, четиримата неразделни, може да не сме познали тази изтънченост, която ви доставя радост, но бяхме способни за съпротива, когато ни заплашваше опасност.

— Прекъсвам ви, графе, не за да ви кажа, че съм имал приятел като Дьо Гиш. Разбира се, той е добър и благороден и ме обича. Но аз живях под покровителството на друго приятелство също толкова здраво като това, за което говорите, и то е приятелството ми с вас, татко.

— Аз не бях за вас, приятел, Раул, защото ви показах само едната страна на живота. Аз бях тъжен и строг. Уви! Без да искам отрязах животворните клонки, които израстваха непрестанно от ствола на вашата младост. Накратко казано, аз се разкайвам, че не направих от вас емоционален, светски и шумен човек.

— Знам защо говорите така, графе. Не, вие не сте прав. Не сте ме направили вие такъв, а любовта, която ме завладя в такава възраст, когато у децата съществува само симпатия. Това е постоянство по рождение, постоянство, което у другите е единствено навик. Мислех си, че винаги ще бъда такъв, какъвто съм бил! Мислех си, че Бог ме е насочил по изпитан, прав път, от двете страни на който ще намирам само плодове и цветя. Постоянно ме закриляха вашата бдителност и сила и си мислех, че съм зорък и силен. Не бях подготвен за

трудностите, затова паднах и това падане ми отне цялото мъжество в живота. Аз пропаднах. Това е точното определение на случилото се с мен. О, не, графе, вие бяхте моето щастие в миналото и ще бъдете надеждата на моето бъдеще. Аз няма в какво да упрекна живота, който сте ми създали. Благославям ви и ви обичам с целия жар на моята душа.

— Мили Раул, вашите думи ми носят облекчение. Те показват, че в крайна сметка, поне в близко бъдеще, вие ще се съобразявате с мен.

— Ще се съобразявам само с вас и с никого другиго.

— Раул, преди никога не съм правил това за вас, но сега ще го направя. Ще стана ваш приятел, от днес няма да бъда само баща. Ще заживеем с вас открито и няма да бъдем повече отшелници. И това ще стане, когато се върнете. Скоро, нали?

— Разбира се, графе, подобни експедиции са кратки.

— Значи скоро, Раул, вместо да живеем от нашите доходи, аз ще ви дам капитал, като продам моите земи. Това ще стигне за светски живот до смъртта ми и се надявам, че ще ме утешите, като обещаете, че няма да позволите нашият род да угасне.

— Ще направя както кажете — отвърна с чувство Раул.

— Не бива вашата адютантска служба да ви увеличи в твърде опасни авантюри. Вие сте доказали своята храброст в сраженията, виждали са ви под огъня на неприятеля. Помнете, че войната с арабите е война на клопки, засади и коварни убийства. Да паднеш в клопка не е за завиждане и не носи слава. Случва се тези, които попаднат в нея, да не предизвикват състрадание. А за такива хора казват, че са паднали напразно. Разбирате ли мисълта ми? Опазил ме Бог да ви предпазвам от среща с неприятеля!

— Аз съм благоразумен, а и много ми върви. Не забравяйте, че съм участвал в повече от двадесет сражения. И нямам дори драскотина.

— После — продължи Атос, — трябва да се пазите от климата. Смърт от треска е нещо ужасно. Свети Людовик е молил Бога да го порази стрела или да заболее от чума, само да не е треска.

— О, графе, при разумен начин на живот и физически упражнения...

— От херцог Дьо Бофор разбрах, че донесенията той ще изпраща два пъти седмично до Франция. Вероятно като негов личен адютант

вие ще се занимавате с изпращането им. Обещайте ми, че ако нещо се случи с вас, веднага ще ме уведомите.

— Добре, графе. Няма да забравя.

— Най-после, Раул, вие и аз сме християни и сме длъжни да се доверяваме на Христос и на нашите ангели хранители. Но ако нещо се случи, ще ме извикате! Сънувате ли ме понякога?

— Често, графе. В ранното ми детство ви сънувах спокоен и ласкав и вие слагате ръка на главата ми, затова спях толкова безметежно.

— Ние прекалено се обичаме, за да не останат заедно душите ни сега, когато се разделяме. Когато сте печален, Раул, аз го чувствам и моето сърце потъва в мъка, а когато се усмихнете, мислейки за мен, все едно че ми изпращате лъч радост.

— Обещавам ви да бъда винаги радостен, но бъдете уверен, че няма да прекарам нито час, без да си спомня за вас. Кълна се!

Атос не можа да се въздържи и прегърна сина си. Лунната светлина отстъпи място на сумрака преди разсъмване и на хоризонта, предвещавайки зората, се появи златиста ивица.

Атос метна върху рамената на Раул своето наметало и го поведе към приличащия на мравуняк град, в който вече се мяркаха носачи с товар на раменете. В края на равнината видяха тъмна сянка, която ту се отдалечаваше, ту се приближаваше към тях, сякаш се страхуваше да не бъде забелязана. Това беше верният Гримо, който, обезпокоен, бе тръгнал по следите на своите господари и чакаше тяхното връщане. Като приближи, веднага изяви желание да тръгне с Раул.

— Готов съм! — каза той, показвайки ключа от своя сандък и този на своя млад господар.

— Но ти не можеш да оставиш графа — опита се да възрази младежът, — графа, с когото никога не си се разделял!

Гримо погледна към Атос, сякаш преценяваше възможностите на своите господари:

— Господинът предпочита аз да тръгна с вас, господин Раул.

— Да — потвърди Атос с кимване.

В този момент се чува барабани и запяха роговете. От града излизаха полковете, които щяха да участват в експедицията. Бяха пет и всеки се състоеше от четиридесет роти. Кралският полк, войниците от който се познаваха по белите мундири със сини ревери, вървеше най-

отпред. Над разделените на четири лилави и жълти полета ротни знамена с извезани златни линии се издигаше бялото полково знаме с кръст от хералдични лилии. Отстрани бяха мускетарите, които държаха в ръце упори за стрелба, напомнящи рогатини, а мускетите им бяха на рамо. В центъра бяха войниците с четиридесетфутови пики, те крачеха весело към лодките, с които им предстоеше да стигнат до корабите. След кралския полк идваха пикардийският, наварският и нормандският полк, следвани от гвардейския морски екипаж. Херцог Дьо Бофор знаеше кого да вземе за предстоящата експедиция по море. Самият той със своя щаб завършваше шествието. Преди да стигнат до пристанището, щеше да мине поне още един час. Раул и Атос тръгнаха към брега, за да заемат мястото си до херцога, когато той се изравни с тях. Гримо, пъргав като юноша, се разпореждаше за превозването на вещите на Раул до адмиралския кораб. Атос вървеше под ръка със сина си, с когото трябваше скоро да се раздели, и оглушей от шума и суетнята, беше потънал в скръбни мисли. Изведнъж един от офицерите на херцога се приближи до тях и съобщи, че херцогът е изразил желание да види Раул до себе си.

— Бъдете добър да кажете на херцога, господине — възрази младежът, — че аз го моля да ми остави този последен час. Бих искал да го прекарам с графа.

— Не, не — прекъсна го Атос, — адютантът не трябва да напуска своя генерал. Бъдете любезен да предадете на херцога, господине, че виконтът веднага ще се яви пред херцога.

Офицерът препусна да догони херцога.

— Дали ще се разделим тук или там е все едно, тъй като раздялата ни предстои — графът почисти старателно с ръка дрехата на Раул и го погали по главата. — Раул, нужни са ви пари. Херцогът обича да живее нашироко и аз съм уверен, че и вие ще поискате да купувате оръжие и коне, които в онези краища са много скъпи. Тъй като не служите нито на краля, нито на херцога и зависите само от себе си, вие не трябва да разчитате както на заплата, така и на щедростта на херцог Дьо Бофор. Искам в Джиджели от нищо да не се нуждаете. Ето двеста пистола. Изхарчете ги, за да ми доставите удоволствие.

Раул стисна ръката на баща си. От завоя на улицата се зададе херцог Дьо Бофор на великолепен бял кон. Животното сякаш отвръщаше на приветствията на жените, като правеше пред тях

изящни пируети. Херцогът извика Раул и подаде ръка на графа. Той толкова дълго беседва с него, че сърцето на опечаления баща малко се утеши. Сякаш започваше кръстоносен поход, в края на който ги очаква изпитание, така се чувстваха и двамата. Дойде най-тежкият момент, когато войниците и моряците, напускаяки брега, се сбогуваха със семействата си и с приятелите. Беше часът, когато въпреки безоблачното небе, горещото слънце, мириса на море, с който беше напоен въздухът, въпреки младата кръв, течаща в жилите, всичко изглеждаше черно и тъжно, всичко предизвикваше униние и караше човека да се съмнява в съществуването на Бога, макар че всичко произхожда от Бога. Адмиралът със своята свита трябваше да се качи на кораба последен и едва като се покаже на палубата, щеше да се раздаде силен топовен гръм.

Атос забрави адмирала, флота и своето собствено достойнство на силен човек, разтвори прегръдките си и трепетно привлече към себе си Раул.

— Изпратете ни до кораба — каза трогнатият херцог, — ще спечелите поне половин час.

— Не — каза Атос, — вече се сбогувах.

— Тогава скачайте в лодката, виконте! По-скоро — херцогът искаше да избави от сълзи достойните мъже.

Гледайки ги, той усещаше как сърцето му се изпълва със съжаление. С бащинска нежност бе увлякъл след себе си Раул, ето че го настани в лодката, където по негов знак гребците се хванаха веднага за веслата. Нарушавайки церемонията, той се приближи до борда на лодката и я отблъсна от пристана.

— Сбогом — извика Раул.

Атос отвърна само с един жест. Той почувства нещо горещо върху ръката си — целувката на Гримо, последно сбогом на верния слуга, който бързо скочи в лодката, взета на буксир от ладия с дванадесет весла. Атос приседна на пристана измъчен, оглушей и напуснат. С всеки изминат миг изчезваше постепенно бледото лице на неговия син. Морето ги разделяше на такова разстояние, когато хората се превръщат в точки, а любовта в спомен. Атос видя как Раул се изкачи по трапа на адмиралския кораб, видя как се подпря на борда, като застана така, че баща му да го вижда. Макар че се чу топовен гръм и по корабите се разнесе глъчка, а от брега се чуха многочислени

възкличания и макар че грохотът на оръдията трябваше да заглуши слуха на бащата, а димът от гърмежите да замъгли скъпия образ, той все пак ясно виждаше Раул до последната минута и нещо, което постепенно губеше своите очертания, отначало черно, после сивкаво, накрая бяло, след което изчезна съвсем неразлично за очите на Атос — много по-късно, отколкото изчезнаха за очите на всички останали могъщите кораби и техните издути бели платна.

Около обяд, когато слънцето поглъщаше цялото видимо за окото пространство и върховете на мачтите едва се забелязваха на хоризонта, Атос видя едва забележима, за миг появила се във въздуха сянка. Беше димът от топовния салют, с който херцогът за последен път се прощаваше с бреговете на Франция.

Когато и тази сянка се разтвори в небето, Атос се почувства съвсем опустошен и бавно се запъти обратно към странноприемницата.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА СРЕД ЖЕНИ

Въпреки желанието си да прикрие своите чувства от приятелите си Д'Артанян не успя. Войник, безстрастен воин, той беше завладян от страхове и предчувствия и плащаше неизбежна дан на своята човешка слабост. Накара сърцето си да замълчи и мускулите си да го слушат, сетне се обърна към своя мълчалив и изпълнителен слуга.

— Рамо, нека ти стане ясно, че трябва да минавам по тридесет левги на ден.

Той се сля ведно със своя кон като истински кентавър. Не ангажираше повече мислите си с нищо, или по-просто казано, мислеше за всичко по малко. Зададе си въпроса каква ли е причината кралят да го вика. Запита се и защо Желязната маска бе хвърлил блюдото в краката на Раул.

На първия въпрос Д'Артанян не можеше да отговори удовлетворително. Той достатъчно добре знаеше, че викайки го, кралят показва нуждата си от него. Той знаеше, че Людовик XIV изпитва остра необходимост да разговаря на четири очи с тези, които поради познаването на важната държавна тайна стояха в една редица с най-могъщите благородници на кралството. Но да разбере кое точно бе накарало краля да го извика, той, естествено, не можеше. В не помалка степен разбираше каква причина бе накарала нещастния Филип да разкрие кой е той — принадлежността си към кралския род. Филип, който беше завинаги погребан под своята желязна маска, отдалечен в краища, където хората изглеждат като роби на стихииите, Филип, който беше лишен дори от компанията на Д'Артанян, разбираше, че в този свят му остават единствено призрачни мечти и страдания и още — отчаяние, което започваше жестоко да го мъчи, затова изливаше мъката си в жалби и стонове и може би разчиташе, че ако открие ужасната си тайна, ще се намери отмъстител, който да се застъпи за него.

Д'Артанян размисляше върху това, че едва не бе застрелял своите най-близки приятели. По странен начин съдбата бе сблъскала Атос с

държавната тайна. После си спомни за клетия Раул с неговото неясно бъдеще, което щеше да го доведе до ужасна и почти сигурна гибел. Малко по малко Д'Артанян се върна към своите тъжни предчувствия и дори бързата езда не можеше да разсее мрачните му мисли. След това се сети за Портос и Арамис, които бяха обявени извън закона. Видя ги като бегълци, преследвани като дивеч, окончателно разорени, загубили всичко създадено през годините. Тъй като кралят го викаше, преди да беше изстинал от гнева си, от жаждата за отмъщение, Д'Артанян трепереше при мисълта, че може би го очаква поръчение, което отново да накара сърцето му да кърви. Понякога, когато пътят започваше да се изкачва и запъхтеният кон с издути ноздри и прибрани слабини преминаваше ходом, Д'Артанян имаше по-голяма възможност да се съсредоточи и тогава започваше да мисли за удивителния гений на Арамис, гений на хитростта и интригата, възпитаник на Фрондата и гражданската война. Арамис бе войник, свещеник и дипломат, любезен, алчен и хитър, Арамис никога не беше правил нещо, без да пресметне всяко стъпало, което би му помогнало да се издигне по-високо. Благодарен ум и не съвсем безупречно сърце, Арамис твореше зло само за да си спечели още малко блясък. В края на своя жизнен път, когато изглеждаше, че е постигнал поставената цел, той бе направил както знаменитият Фиаско — погрешна стъпка по палубата на кораба — и смърт в морските дълбини.

Но Портос, този добър и простодушен Портос! Един опозорен Мускетон без златните еполети, може би затворник! Пиерфон и Брасие изравнени със земята, с осквернени градини и гори! Това причиняваше още по-голяма мъка на Д'Артанян. Той потръпваше така, както потръпваше неговият кон; когато го ухапеше някое насекомо под сводовете на гъстата гора.

Умният човек никога не позволява тялото му да се умори прекалено. Здравият човек никога не намира живота тежък, ако умът му е зает с нещо. Така Д'Артанян, без да слиза от седлото, вгълбен през цялото време в своите мисли, се прибра в Париж, като атлет, който се готви за състезание.

Кралят не го очакваше толкова скоро и поради това беше заминал на лов някъде край Мьодон. Вместо да тръгне да го догонва, както би постъпил в стари времена, Д'Артанян разпореди да му събуят ботушите, съблече се и се изкъпа, отлагайки срещата си с краля до

идването му — той сигурно щеше да бъде уморен и потънал в прах. През следващите пет часа очакване Д'Артанян душеше из дворцовия въздух и трупаше запаси от надеждна броня против всички неприятности, които можеха да последват. Узна, че последните две седмици кралят е бил непрекъснато мрачен, че кралицата майка е болна и безкрайно угнетена, че принц Орлеански — по-малкият брат на краля, е станал набожен, че принцеса Хенриета е много разстроена, а Дьо Гиш е заминал за едно от своите имения. Освен това той узна, че Колбер сияе, а Фуке всеки ден се съветва за здравето си с новия лекар, макар че болестта му беше не от онези, които се лекуват от докторите, а от съвсем друго естество.

На Д'Артанян разказаха, че кралят е извънредно любезен с Фуке, че не го пуска и на крачка от себе си, но суперинтендантът, поразен в самото сърце, като дърво, в което се е загнездил червей, загива въпреки кралската милост — това животворно слънце за придворните дървета.

Д'Артанян узна също така, че кралят не може да живее нито миг без Ла Валиер и че ако не я взема със себе си на лов, то по няколко пъти на ден ѝ пише писма, вече не в стихове, а което е много по-лошо — в обикновена проза, и то на много страници.

Ето защо се случваше «първият в света крал», както се изразяваха поетите, да отседне разгорещен коня и поставяйки лист хартия върху шапката си, да го изпише с нежни фрази, които Дьо Сент-Енян, неговият несменяем адютант, отнасяше бързо на Ла Валиер.

А в това време фазаните и сърните, които никой не преследваше, отлитаха и се разбягваха на различни страни и ловното изкуство в кралския двор на Франция рискуваше съвсем да изчезне.

Д'Артанян си спомни за молбата на бедния Раул и за онова безнадеждно писмо, което беше написал на земята, живееща във вечни надежди. Тъй като капитанът обичаше да философства, реши да се възползва от отсъствието на краля, за да поговори с Ла Валиер. Това се оказа много лесно. Докато кралят беше на лов, Луиза се разхождаше в компанията на няколко дами в една от галериите на Пале Роял, точно там, където капитанът на мускетарите трябваше да проверява охраната. Д'Артанян беше убеден, че ако му се удаде да започне с Луиза разговор за Раул, ще може после да напише на бедния изгнаник нещо приятно за сърцето, а той добре знаеше, че малка надежда или поне една утешителна дума в това състояние, в което се намираше

Раул, щяха да са слънце и живот за двамата, толкова скъпи хора за нашия капитан.

И така, той тръгна направо нататък, където разчиташе да намери Ла Валиер. Откри я сред многолюдно общество. Въпреки че беше сама, на нея ѝ оказваха внимание почти като на кралица, ако не и повече.

Въпреки че Д'Артанян не беше дамски поклонник, винаги получаваше от страна на дамите ласкав и любезен прием. Беше учтив, както подобаваше на истински храбрец, и неговата репутация му осигуряваше приятелството на мъжете и възхищението на жените. Виждайки капитана, придворните дами го обсипаха с приветствия и въпроси: къде е бил, откъде се връща, защо толкова отдавна не е разигравал своя чудесен кон под балкона на негово величество, предизвиквайки възторга на любопитните. Той отвърна, че току-що се е върнал от страната на портокалите. Дамите са разсмяха. В тези времена всички пътешестваха, но пътешествие на сто левги беше нещо, което винаги се отлагаше до края на живота.

— От страната на портокалите? — повтори госпожица Дьо Тоне-Шарант. — От Испания ли?

— Не. Не познахте — каза Д'Артанян.

— От Малта? — намеси се Монтале.

— Или от някои острови? — попита Ла Валиер.

— Госпожици, не искам повече да ви измъчвам. Пристигнах от там, където в настоящия момент херцог Дьо Бофор товари войските си на кораби, за да отплава за Алжир.

— Има ли там наши приятели? — попита госпожица Дьо Тоне-Шарант.

— Да — отвърна Д'Артанян, — Дьо ла Гилотиер, Дьо Муши, Дьо Бражелон...

Ла Валиер пребледня.

— Боже! — възкликна коварната Атенаис. — Той е тръгнал на война?

Монтале я настъпи по крака, но това не оказа никакво влияние.

— Знаете ли какво мисля? — продължи безжалостно тя. — Струва ми се, че мъжете, тръгнали на тази война, са нещастни влюбени, които търсят при черните жени утеха от жестокостта на белите.

Някои дами се разсмяха. Ла Валиер започна да губи присъствие на духа. Монтале кашляше така, че можеше да разбуди дори мъртвец.

— Госпожице — прекъсна я Д'Артанян, — напразно мислите, че жените в Джиджели са черни. Те не са нито черни, нито бели, а жълти. И не мислете, че това е толкова лошо. Аз никога не съм виждал по-красив цвят на кожата, съчетан с черни очи и коралови устни.

— Толкова по-добре за Бражелон! — каза многозначително Дьо Тоне-Шарант. — Там ще се излекува бедният младеж!

След тези думи се възцари мълчание.

Д'Артанян реши, че тези горделивки се отнасят една към друга доста по-жестоко от тигри и мечки. На Атенаис ѝ беше малко Луиза да побледнее. Тя искаше да я накара да се изчерви. Каза отново:

— Знаете ли Луиза, на вашата съвест сега тежи голям грях!

— Какъв грях, госпожице? — промълви нещастницата, като напразно търсеше подкрепа у околните.

— Вие бяхте сгодена за този млад човек. Той ви обичаше от все сърце, а вие го отхвърлихте!

— Това е задължение на всяка порядъчна жена — намеси се Монтале с поучителен тон. — Когато знаеш, че не можеш да дадеш щастие на този, който те обича, е по-добре да го отхвърлиш!

Луиза не знаеше да благодари ли за защитата, или да негодува.

— Да отхвърлиш! Всичко това е превъзходно — забеляза Атенаис. — Не това е грехът на госпожица Ла Валиер. Истинският грях, в който тя може да упрекне себе си, е, че Бражелон е заминал на война и може да бъде убит.

Луиза прекара ръка по студеното си като лед чело.

— Ако той умре — продължи безжалостната Атенаис, — това ще означава, че вие сте го убили, Ла Валиер. В това се състои вашият грях.

Луиза едва се държеше на крака, но намери сили да се приближи до капитана на мускетарите, за да го хване под ръка. Лицето му издаваше необичайно за него вълнение.

— Вие искахте да поговорите с мен, господин Д'Артанян — започна тя с пресекаващ от гняв и страдание глас.

Д'Артанян на свой ред я хвана под ръка и те тръгнаха из галерията. Когато бяха вече достатъчно далеч от другите, той отговори:

— Това, което се канех да ви кажа, току-що бе изречено от госпожица Дьо Тоне-Шарант. Може би грубо, но достатъчно изчерпателно.

Луиза едва чуто възкликна и след този нов удар се втурна да бяга като смъртно ранена птица, която търси убежище в храстите, за да умре там. Тя изчезна в една от вратите точно когато на другата се появи кралят: първият му поглед бе към празното кресло на възлюбената му. Като не видя никъде Ла Валиер, той се намръщи, но в същия момент зърна Д'Артанян, който му се покланяше ниско:

— Ах, господине, вие проявявате истинско усърдие и аз съм много доволен.

Това беше висша проява на кралско задоволство. Доста хора биха се оставили да ги убият, стига да чуят тези думи. Придворните дами и кавалери, които бяха обкръжили краля при влизането му, се разпръснаха, като видяха, че той и мускетарят искат да останат насаме. Кралят се отправи към вратата, след като още веднъж потърси с очи Ла Валиер, но не я откри и не разбра причината за нейното отсъствие. Като се отдалечиха, кралят попита:

— Значи, господин Д'Артанян, затворникът...

— В затвора е, ваше величество.

— Какво говори той из пътя? Как се държа?

— Имаше момент, когато рибарите, които ни караха към остров Сент-Маргьорит, се разбунтуваха и ни заплашваха с убийство. Пленникът ми помогна да се защитя, вместо да избяга...

Кралят прежълтя, тръгна из кабинета си напред-назад:

— Бяхте ли в Антиб, когато там пристигна херцог Дьо Бофор?

— Не, ваше величество. Тръгнах по същото време.

— Извиках ви, господин Д'Артанян, за да ви изпратя в Нант.

Предстои да ми подготвите там резиденция.

— В Нант? В Бретан? Ваше величество се кани да извърши толкова далечно пътешествие?

— Да, там се събират щатите — отвърна кралят. — Имам там две представяния. Искам лично да присъствам на заседанията.

— Целият двор ли взема кралят със себе си?

— Разбира се. Вземете бригада мускетари и тръгнете утре вечерта.

— Това ли е всичко?... Ваше величество няма ли други заповеди?

— Не... Всъщност, да! В Нантския замък, който е разположен доста неудачно, ще поставите мускетари пред вратите на най-главните ми сановници. Например, господин Дьо Лион. Господин Дьо Летелие. Господин Дьо Бриен.

— А на господин суперинтенданта?

— Разбира се. И още нещо, господин Д'Артанян. В Нант ще се срещнете с капитана на гвардейците херцог Дьо Девър. Нека вашите мускетари бъдат разквартирувани преди неговите гвардейци. Първият пристигнал има предимство.

— Добре, ваше величество.

— А ако господин Дьо Девър започне да ви разпитва?

— Какво говорите, ваше величество! Нима той... ще ме разпитва?

Д'Артанян се завъртя рязко на токове и изчезна. «В Нант! — каза си, спускайки се по стълбата. — Защо не се реши да спомене направо Бел-Ил?» При вратата към него се приближи някакъв служещ на Дьо Бриен:

— Господин Д'Артанян, извинете, кралят нареди този чек да ви предам на ръка.

— От вашата каса?

— Не, господине, от касата на господин Фуке. Учуденият Д'Артанян прочете написания лично от краля чек за двеста пистола. «Такива ми ти работи! — помисли си, след като вежливо благодари. — Значи ще накарат Фуке да плати моето пътуване! Дявол да го вземе! Това си е чист Людовик XI! Защо този чек не е написан до Колбер? Той с такава радост би го изплатил!» Верен на принципа си веднага да получава пари срещу чекове, Д'Артанян тръгна към Фуке за своите двеста пистола.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ПЕТА ТАЙНАТА ВЕЧЕРЯ

По всичко личеше, че суперинтендантът е предупреден за заминаването за Нант, тъй като даваше прощален обяд за най-близките си приятели. В целия дом от горе до долу сновяха слуги с ястия и усърдно потракваха сметалата. Всичко свидетелстваше за скорошна смяна на кухнята и касата. С чека в ръце Д'Артанян се яви в кантората. Отвърнаха му, че вече е късно и е затворено, така че днес няма да получи пари. Той каза:

— Заповед на Краля.

Озадаченият служещ отвърна, че това е достойна за уважение причина, но обичаите на къщата също заслужават уважение, и го помоли да дойде на следващия ден. Д'Артанян поиска да го заведат при господин Фуке. Служещият отвърна, че суперинтендантът не се меси в подобни дреболии, и се опита да затвори вратата под носа на Д'Артанян.

Предвиждайки това, капитанът успя да пъхне крак между вратата и касата, така че ключалката не щракна и човекът отново се озова лице срещу лице със своя събеседник. Сега той смени тона:

— Ако желаете да говорите със суперинтенданта, господине, моля, минете в приемната. Тук е само кантора и монсеньорът не идва никога. Приемната е от другата страна на двора.

Д'Артанян мина през двора и се озова сред лакеите.

— Монсеньорът не приема по това време — отговори на въпроса му млад нахалник, който носеше позлатено блюдо с три фазана и дванадесет пъдпъдка.

— Съобщете му — каза Д'Артанян, — че тук е капитан-лейтенантът на кралските мускетари.

Лакеят извика от учудване и изчезна. Мускетарят бавно тръгна след него. Влезе в приемната тъкмо когато леко побледнелият Пелисон се задаваше да види каква е работата. Д'Артанян се усмихна, желаейки да го успокои:

— Нищо неприятно, господин Пелисон. Просто трябва да получа една незначителна сума с чек.

Преданият приятел на Фуке взе капитана за ръка и го помъкна към залата, където внушителен брой хора бяха обкръжили седналия в меко кресло на средата суперинтендант. Тук бяха епикурейците, които неотдавна, по време на празненството във Во, правеха чест на дома, ума и богатството на Фуке. Весели и грижовни приятели, те не бягаха от своя покровител при приближаващата буря, въпреки заплахите от небето и въпреки трусовете те бяха тук, усмихнати, внимателни и верни в бедата, както бяха верни в щастието. Отляво на суперинтенданта седеше госпожа Дьо Белиер, отдясно — госпожа Фуке. Сякаш хвърляйки предизвикателство на законите на обществото, пренебрегвайки обикновеното приличие, двата ангела пазители на този човек се бяха събрали, за да го поддържат с удвоени усилия и преплетени ръце. Госпожа Дьо Белиер бледнееше, трепереше, пълна с уважение към госпожа Фуке, която, докосвайки с ръка мъжа си, с тревога гледаше към вратата, откъдето Пелисон трябваше да въведе Д'Артанян.

Капитанът влезе. Отначало беше самата учтивост, но улавяйки с безпогрешния си инстинкт истинските чувства, които изпълваха тези хора, той започна да им се възхищава. Фуке се изправи:

— Простете, господин Д'Артанян, ако ви приемам не както подобава, когато идват от името на краля.

Произнесе тези думи печално, но твърдо.

— Монсенъор — отвърна Д'Артанян, — ако идвам от името на краля, то е за да получа двеста пистола по негов чек.

Уплашените лица на всички се проясниха. Фуке остана мрачен:

— Господине, вие също ли тръгвате за Нант?

— Не зная къде трябва да отида, монсенъор — усмихна се Д'Артанян.

— Но, господин капитан — каза госпожа Фуке, — нали не заминавате тъй скоро, че да не можете да ни направите честта да вечеряте с нас?

— Госпожо, за мен това би било голяма чест, но аз така бързам, че си позволих просто да нахлуя и да ви прекъсна вечерята.

— Чекът ви ще изплатя в злато Фуке повика управителя и той веднага тръгна с чека, подаден му от Д'Артанян.

— Не се безпокоя... Вие сте надеждна банка.

Върху побледнялото лице на Фуке се появи измъчена усмивка.

— Не се ли чувствате добре? — попита госпожа Дьо Белиер.

— Да не последва пристъп? — обърна се към него госпожа Фуке.

— Пристъп? — попита Д'Артанян. — Нима сте болен, монсеньор?

— Имам треска, която ме спохожда често и от която заболях по време на празненството във Во.

— Да не би от нощната хладина някъде в пещерите?

— Не, от вълнение.

— Прекалено много чувства вложихте в това празненство — каза Лафонтен, без да съзнава, че изрича кощунствени думи.

— Когато приемаш краля, не можеш да вложиш прекалено много душа — каза Фуке, — тя никога не достига.

— Господин Лафонтен искаше да каже «прекалено много жар» — прекъсна разговора Д'Артанян с приветлив тон. — Наистина, монсеньор, никъде и никога гостоприемството не е било така безгранично, както във Во.

По лицето на госпожа Фуке можеше да се прочете, че макар съпругът ѝ да се е оказал над всички очаквания и похвали, кралят не го е оценил. Д'Артанян обаче знаеше ужасната тайна. От присъстващите я знаеха само той и Фуке, но нито единият, нито другият имаше мъжеството да изкаже съчувствие или обвинение. Когато донесоха двестата пистола на капитана, той вече се канеше да си тръгне. Фуке вдигна чаша и нареди да дадат друга на мускетаря.

— Да пием за здравето на негово величество, каквото и да стане.

— За ваше здраве, монсеньор, каквото и да стане! — Д'Артанян пресуши чашата си.

След тези зловеци думи той се поклони на всички и излезе. Когато се сбогуваше, всички станаха и в настъпилата тишина се чуваха само стъпките му и звъntenето на шпорите.

— Имаше миг, когато си мислех, че той идва за мен, а не за парите ми — каза Фуке, като се помъчи да се усмихне.

— За вас! — извикаха всички негови приятели. — Но защо, Боже мой?

— Да не се заблуждаваме, скъпи приятели, не искам да сравнявам най-смирения от земните грешници с Бог, на когото се

покланям, но помнете, че той е събрал близките си веднъж на трапезата и тази трапеза по-късно се нарече «Тайната вечеря». Това е бил прощален обяд, досущ като този днес. Затворете вратите!

Лакеите изчезнаха.

— Приятели мои — Фуке сниши глас, — какво бях преди и какво съм сега? Помислете и отговорете. Човек като мен пада, защото е престанал да се издига. Какво да се каже в такъв случай? Аз повече нямам нито пари, нито кредит. Имам само могъщи врагове и безценни, но безсилни приятели.

— Като ще говорим така откровено — каза Пелисон, — и ние трябва да кажем откровено: да, вие сте разорен или вървите към разоряване, бързате към него, но време е да спрете! Колко пари всъщност са ви останали?

— Седемстотин хиляди ливри — отвърна суперинтендантът.

— Хлябът насъщен — прошепна госпожа Фуке.

— На конете — извика Пелисон, — и бягайте!

— Къде?

— В Швейцария? В Савоя! Където и да е!

— Ако монсеньорът замине от Франция — въздъхна госпожа Дьо Белиер, — ще кажат, че се чувства виновен, че се е изплашил и затова е заминал.

— Нещо повече — ще кажат, че съм задигнал двадесет милиона.

— Ще започнем да пишем мемоари, за да ви оправдаем в очите на света — опита се да се пошегува Лафонтен, — но моят съвет е един: бягайте!

— Ще остана — твърдо каза Фуке, — няма съм виновен в нещо?

— Имате Бел-Ил — извика абат Фуке.

— Аз, естествено, ще се отбия там на път за Нант — каза суперинтендантът, — но за това е необходимо малко търпение.

— До Нант има толкова време! — каза госпожа Фуке.

— Знам — отвърна съпругът ѝ, — но нищо не може да се направи. Кралят ме вика за откриването на щатите. Но на вас ви е отлично известно, че той прави това, за да ме погуби. Да откажа да пътувам, ще означава, че съм обезпокоен от нещо.

Намерих начин да уредим всичко! — каза Пелисон. — Вие заминете за Нант. Но с вашите приятели, с вашата карета до Орлеан и с вашия кораб — до Нант. Ще бъдете готов с оръжие в ръка да се

защитавате, ако ви нападнат, и да бягате, ако над вас надвисне заплаха. С една дума, вие ще вземете всичките си пари и бягството ви ще бъде едновременно изпълнение на кралската воля. След като стигнете до морето, можете да тръгнете накъдето поискате: към Бел-Ил, към дома си, а оттам можете да изчезнете където пожелаете, като орел в безкрайните висини, когато го принуждават да напусне гнездото си.

Думите на Пелисон бяха посрещнати с всеобщо одобрение.

— Така ще стане — отвърна Фуке. — Сега, веднага.

— Със седемстотин хиляди ливри ще можете да възстановите своето състояние — каза абат Фуке. — Кой може да ви попречи да въоръжите в Бел-Ил корсари?

— Ако потрябва, и ние ще отплаваме да откриваме нови земи — добави Лафонтен, опиянен от ентузиазъм и фантастични проекти.

Почукване на вратата прекъсна състезанието на надеждите.

— Куриер на краля! — извика церемониалмайсторът. Възцари се дълбоко мълчание, сякаш вестта щеше да бъде отговор на току-що родилите се проекти. Всички обърнаха очи към домакина, а неговото чело се покри с пот. За да приеме куриера на негово величество, Фуке мина в кабинета си. В стаите и по коридорите цареше такава тишина, че гласът на Фуке прозвуча ясно:

— Добре, господине. Ще бъде изпълнено.

След минута Фуке извика при себе си Гурвил, който тръгна, съпроводен от напрегнатите погледи на всички. Накрая Фуке се появи пред гостите си. Лицето му от бледо беше станало сиво, променено до неузнаваемост. Той се движеше като призрак с протегнати напред ръце, с изсъхнала уста, като сянка, дошла да навести онези, които някога са били негови приятели. Суперинтендантът погледна Пелисон в очите, подпирайки се на госпожа Фуке, и стисна ледената ръка на маркиза Дьо Белиер.

— Но какво се е случило, Боже мой! — извикаха в хор останалите.

Фуке разтвори конвулсивно стиснатите пръсти на ръката си и от там изпадна хартия, която изплашеният Пелисон прихвана във въздуха.

Той прочете следното, написано от ръката на краля:

Любезни и драги господин Фуке, предайте за сметка на нашите пари, намиращи се във Ваше разпореждане, седемстотин хиляди ливри, които са ни нужни днес във връзка със заминаването ни.

Знаейки, че здравето Ви е разклатено, ние молим Бога да възстанови Вашите сили и да не спира свящото и безценно покровителство над Вас.

Людовик

Това писмо ще послужи за разписка.

Шепот на ужас пробягна из залата.

— Какво ще правите? — извика Пелисон.

— Нищо, след като имам разписка... След като съм я взел, означава, че съм заплатил.

— Вие сте заплатили? — скочи госпожа Фуке. — Значи сме загубени!

— Без излишни приказки! — прекъсна я Пелисон. — След парите ще поискат живота! На коня, монсеньор, на коня!

— Оставете ни! — извикаха двете жени, овладени от мъка.

— Спасявайки себе си, вие спасявате нас! На коня!

— Но той едва се държи на крака! Вижте!...

— Монсеньор! Монсеньор! — извика Гурвил откъм стълбата. Съпровождах, както знаете, куриера с парите. Пристигайки в Пале Роял, видях мускетари да възсядат конете си.

Госпожа Фуке се втурна да поръча коне. Госпожа Дьо Белиер я настигна и я прегърна:

— Заради неговото спасение не показвайте тревогата си, госпожо.

Пелисон тръгна да се разпорежи да впрягат. В това време Гурвил събираше в шапката си всичкото злато и сребро, което плачещите хора можаха да намерят в своите бедни джобове — последен дар, милостиня за бедняка. Суперинтендантът, наполовина носен, наполовина влачен от преданите си приятели, най-последна седна в каретата. Пелисон държеше госпожа Фуке, която беше загубила съзнание. Госпожа Дьо Белиер се оказа по-силна и беше възнаградена

стократно. Последната целувка на Фуке беше за нея. Пелисон обясни това внезапно тръгване с кралска заповед, викаща министъра в Нант.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ШЕСТА В КАРЕТАТА НА КОЛБЕР

Както вярно беше видял Гурвил, мускетарите сядаха на седлата, за да последват капитана си. Д'Артанян, който не желаше да ограничава действията си, повери бригадата на един от своите заместници, след което, яздейки на пощенски кон, заповяда на хората си да се движат възможно най-бързо. Но колкото и бързо да се движеха, те пак не можеха да го изпреварят.

Минавайки по улица Кроа дьо Пти Шан, той видя нещо, което го накара да се замисли. Видя Колбер да излиза от дома си и да се качва в очакващата го карета. В тази карета Д'Артанян забеляза женски шапки и тъй като беше по природа любопитен, реши да види лицата под тези шапки. Жените бяха седнали една до друга и си шепнеха нещо, затова Д'Артанян реши да ги разгледа по-отблизо и тръгна с коня към каретата. Отиде толкова близо, че шпората му одраска една от стените ѝ. Дамите извикаха изплашени, едната едва чуто, и по всичко личеше, че е млада, а другата започна да сипе такива проклетия, че от тона и речника ѝ той разбра, че е поне на петдесет години. Шапките се разделиха. Под едната се оказа госпожа Ванел, а под другата — херцогиня Дьо Шеврьоз. Д'Артанян ги видя, преди те да го бяха забелязали, и докато той ги позна, те не успяха. Докато се смееха на страха си и си стискаха ръцете, той си каза: «Старата херцогиня очевидно не е придирчива в познанствата си. Тя ухажва любовницата на Колбер. Горкият Фуке! Това няма да му донесе нищо хубаво.»

Д'Артанян побърза да се отдалечи. Колбер седна в каретата и благородното трио се отправи по пътя към Венсанската гора. По пътя херцогинята остави госпожа Ванел при мъжа ѝ и започна разговор по същество насаме с Колбер. Тя имаше неизчерпаем запас от теми и тъй като всяка беседа носеше зло някому, а за нея блага, то речите ѝ бяха забавни за събеседника и не без изгода за нея. Тя разказа на Колбер какъв министър ще бъде и в какво нищожество ще се превърне Фуке. Обеща му, като стане суперинтендант на финансите, да го свърже с

цялата стара аристокрация, а междувременно се интересувахе живо от Ла Валиер и влиянието ѝ пред краля. Тя хвалеше Колбер, ругаеше го и го зашеметяваше с думи. Даде му ключ за толкова тайни, та той за момент реши, че си има работа със самия дявол. Херцогинята му доказа, че го държи толкова здраво в ръцете си, както предния ден държеше Фуке. Когато той наивно я попита защо така люто мрази суперинтенданта, тя му отвърна с въпрос:

— А защо вие сте изпълнен с ненавист към него?

— Госпожо, различните системи в политиката могат да доведат до разногласия. Струва ми се, че господин Фуке провежда политика, която е против интересите на короната.

— Аз не говоря за господин Фуке вече — прекъсна го тя. — Пътуването на краля до Нант ще докаже правотата на моите думи. За мен господин Фуке е свършен човек. За вас също. След завръщането си от Нант кралят, който само търси предлог, ще заяви, че щатите са се държали зле с него и са проявили прекалено скъперничество. Те ще отвърнат, че причината за това са обременителните данъци и че суперинтендантството ги е докарало до пълно разорение. Кралят ще обвини за всичко господин Фуке. Тогава... го чака немилост. Нима не сте съгласен с мен?

Колбер ѝ хвърли поглед, който казваше: «Ако се ограничат с немилост, не вие ще сте причината за това.»

— Необходимо е — забърза се госпожа Дьо Шеврьоз, — необходимо е вашето начинание да бъде решено положително. Допускате ли след падането на Фуке някое трето лице да застане между вас и краля?

— Не разбирам какво искате да кажете.

— Ще разберете. Докъде се простира вашето честолюбие?

— Аз нямам такава.

— В такъв случай не беше необходимо да погубвате господин Фуке. Най-после, сваляте ли господин Фуке или не? Отговорете ми направо!

— Госпожо, аз не погубвам никого.

— Тогава не разбирам защо купихте от мен за толкова много пари писмата на Мазарини, засягащи господин Фуке, и ги предадохте на краля.

Поразеният Колбер погледна херцогинята недоумяващо:

— Аз още по-малко разбирам защо, като получихте от мен тези пари, сега ме упрекувате.

— Ех, господине. Трябва да искаш нещо истински, дори когато предметът на желанията ти е недостижим — отвърна старата херцогиня.

— Там е работата — отвърна Колбер, смутен от тази груба логика.

— Значи не можете да постигнете вашите мечти? Кажете де!

— Признавам си, че не мога да отстраня известни влияния над краля.

— Влияния, защитаващи господин Фуке? Какви са те? Ще ви помогна. Ла Валиер.

— Съвсем незначително влияние. Ла Валиер не знае нищо и не притежава реална сила. Освен това някога господин Фуке я е ухажвал.

— Излиза, че защитавайки го, тя обвинява себе си. Има ли друго влияние? Може би кралицата майка.

— Нейно величество има слабост към господин Фуке, което е пагубно за сина ѝ. Твърде често съм го изпитвал на гърба си. Съвсем неотдавна, във Во, тя попречи на краля да арестува господин Фуке.

— Всеки ден мненията се изменят, скъпи господин Колбер. Ако това неотдавна е било желание на кралицата, сега може би няма да е така... Причината за вас не е важна.

— Напротив, много е важна. Ако не се боях да предизвикам гнева на нейно величество, щях да действам с развързани ръце.

— Сигурно сте чули за тайната. Сега кралицата майка ненавижда всички, които са участвали в разкриването на тази тайна, и ми се струва, че господин Фуке влиза в числото на мразените от нея.

— В такъв случай мога да разчитам на помощта на кралица Ана?

— Току-що идвам от нея и тя ме увери в това. Има още нещо, което, бих могла да ви кажа. Познавате ли един от най-близките приятели на господин Фуке — господин Дербле, ванския епископ?

— Познавам го.

— Господин Дербле, който също е знаел за тази тайна, ще бъде безпощадно преследван от кралицата майка. Тя така ще го преследва, че и мъртъв да е, ще иска да получи главата му, за да е сигурна, че няма отново да заговори за тази тайна.

— Желание на кралица Ана ли е това?

— Заповед.

— Ще търсим господин Дербле. Ще го заловим.

— Ние знаем къде е той. В Бел-Ил, при господин Фуке. Не мислете, че е толкова просто — каза с насмешка херцогинята, — не обещавайте толкова лесно. Господин Дербле не е от тези, които можете да заловите, когато си поискате.

— Значи е метежник.

— О, господин Колбер, ние цял живот сме били метежници. Но както виждате, още не сме заловени, а напротив — залавяме други.

Колбер измери със злобен поглед старата херцогиня:

— Минаха тези времена, когато поданиците се сдобиваха с херцогство, воювайки с краля. Ако Дербле е заговорник, ще свърши на ешафода. Дали това ще се хареса на враговете му, за нас е безразлично.

Херцогинята се замисли над местоимението «нас», излязло от устата на Колбер. Тя реши, че трябва да се съобразява с този човек. След като доби превъзходство над нея, Колбер реши да го запази:

— Вие се обръщате с молба да бъде арестуван господин Дербле?

— Аз? Аз нищо не искам от вас!

— Така си помислих. Но щом греша, да оставим всичко по реда си. Кралят още не си е казал думата. Впрочем този епископ не е толкова едър дивеч. Какво представлява той за краля? Не, аз няма да се занимавам с него.

Херцогинята започна да излива омразата си пред Колбер.

— Той е едър дивеч за жените — каза тя, — а кралицата майка е жена. Ако тя желае той да бъде арестуван, значи има основания за това. А отгоре на всичко господин Дербле е близък приятел на човека, който скоро ще бъде арестуван, нали така?

— Това няма никакво значение. Него ще го пощадят, ако не е враг на краля. Това не ви харесва... Вие бихте предпочели да го видите в тъмница... да речем... в Бастилията?

— Мисля, че тайната ще бъде погребана по-сигурно зад стените на Бастилията, отколкото зад стените на Бел-Ил.

— Ще поговоря с краля и той ще ми даде указания.

— Докато чакате указания, ванският епископ ще избяга. На негово място аз бих постъпила точно така.

— Да избяга? Но къде? Ако Европа не принадлежи на Франция, то поне се подчинява на нейната воля!

— Той винаги може да намери убежище. Явно е, че вие не знаете с кого си имате работа. Не познавате господин Дербле, не знаете кой е Арамис. Той е един от четиримата мускетари, които при покойния крал държаха в трепет кардинал Ришельо и по време на регентството причиниха толкова грижи на Мазарини!

— Но как ще избяга, след като не разполага със собствено кралство?...

— Повтарям ви, ако има нужда от кралство, той ще го има, ако вече не го притежава.

— След като намирате за толкова важно този метежник да не избяга, уверявам ви, че няма да ни се изплъзне.

— Бел-Ил е укрепен от самия него.

— Дори сам да го отбранява, ние ще обсадим острова и ще го заловим.

— Можете да бъдете уверен, господине, че готовността, с която се захващате да изпълните желанието на кралицата майка, ще я трогне дълбоко и вие ще получите своето възнаграждение. Какво да предам на кралицата относно вашите планове за този човек?

— Предайте, че след като го заловим, той ще бъде заточен в крепостта и тайната, която владее, няма да излезе от там.

— Превъзходно, господин Колбер, може да се каже, че от днес нашият съюз е здрав и аз съм на вашите услуги.

— Аз също съм на вашите услуги, госпожо. Но Дербле е испански шпионин, нали? Таен пратеник?

— По-високо...

— Почакайте... Крал Филип III е много набожен. Той... е негов духовник? Дявол да го вземе! — извика Колбер, забравяйки, че ругае пред високопоставена дама, приятелка на кралицата майка. — Какъв е той? Генерал на йезуитския орден?

— Струва ми се, че отгатнахте.

— Тогава този човек ще ни погуби, ако не го унищожим. И то бързо.

— Бях на същото мнение, но не се решавах да го кажа.

— Провървя ни, че е атакувал трона, а не нас самите.

— Запомнете, господин Колбер, господин Дербле никога не пада духом от неуспехите. Той няма да се успокои, докато не постигне своето. Ако е пропуснал възможността да си осигури покорен крал, то

рано или късно ще се опита да създаде друг и мога да ви уверя, че вие няма да бъдете негов пръв министър.

— Мисля, госпожо — Колбер смръщи вежди, — че тъмницата ще реши въпроса, и то така, че ние с вас ще бъдем напълно удовлетворени.

Госпожа Дьо Шеврьоз се усмихна:

— Ако знаете колко пъти Арамис е излизал от затвора!...

— Сега ще направим така, че повече да не излезе.

— Изглежда сте забравили думите ми. Забравяте, че Арамис е един от четиримата непобедими, от които се страхуваше самият Ришельо. Но тогава те нямаха това, с което разполагат сега. Оръжие, пари и опит.

— Тогава ще се откажем от тъмницата — Колбер прехапа устни. — Ще намерим място, от което да не могат да излязат дори непобедимите.

— На добър час, съюзнико! — отвърна херцогинята. — Вече е късно. Не е ли време да се връщаме?

— Ще се прибера с удоволствие, защото трябва да се приготвя за заминаването на негово величество.

— Към Париж! — извика на кочияша херцогинята. Каретата сви към предградието Сент-Антоан. По време на тази разходка беше сключен съюз, който обричаше на смърт последния приятел на Фуке, защитника на Бел-Ил, стария приятел на Мари Мишон и враг на херцогинята.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И СЕДМА ДВЕТЕ ЛАДИИ

Д'Артанян замина. Фуке също напусна Париж. Той се движеше с поразителна скорост благодарение на приятелите си и техните усилия. Отначало това пътуване, или по-точно това бягство, се помрачаваше от появяващи се след бегълците коне и карети. Беше малко вероятно Людовик XIV да позволи на жертвата да му се изплъзне. Младият лъв беше овладял изкуството на лова. При това той имаше достатъчно хрътки за преследване. Малко по малко обаче опасенията на суперинтенданта се разсеяха. Той се движеше много бързо и разстоянието между него и преследвачите, ако имаше такива, растеше, така че никой не би могъл да го настигне. Що се отнася до обясненията за внезапното заминаване, то приятелите бяха измислили отговор на всеки въпрос, който можеше да последва. Нима той не заминава за Нант и скоростта му не съответства на усърдието му?

Той пристигна в Орлеан доволен и изморен. Там намери благодарение на изпратен напред човек, отлична ладия с осем весла, с каюта, подобна на капитанска рубка, и с помещение на кърмата, напомнящо палатка. Тези корабчета плаваха по Лоара от Орлеан до Нант и пътешествието, което сега изглеждаше дълго и уморително, би било в друг случай приятно и удобно в сравнение с друсащите пощенски карети. Фуке се качи на ладията и тя веднага тръгна. Гребците знаеха, че имат честта да возят суперинтенданта на финансите, и се стараеха с всички сили, тъй като самата магическа дума «финанси» им въздействаше като възнаграждение.

Корабът разсичаше вълните на Лоара. Безоблачното време и разкошният изгрев на слънцето разливаха над реката безметежност и покой. Течението и веслата носеха кораба като птица и той пристигна без приключения до Божанси. Суперинтендантът се надяваше да пристигне в Нант преди всички. Той разчиташе да се види с местните благородници и заможни хора и да си осигури поддръжката на

генералните щати. Искаше да стане необходим за тях и поне да отсрочи надвисващата катастрофа.

— В Нант — каза Гурвил — ние, или вие, ще разберем замислите на нашите врагове. Освен това ще имаме коне, за да се доберем до непроходимото Поату, лодка, за да стигнем до морето, а по море Бел-Ил не е далеч. Виждате, че никой не ни следи или преследва.

Едва беше произнесъл тези думи, когато зад завоя на реката се появи друга, по-голяма ладия, плаваща като тях по течението. Гребците от кораба на Фуке я гледаха разтревожени.

— Какво се е случило? — попита Фуке.

— Ами това, че другият кораб лети като сприя — отвърна собственикът на ладията, — гребците му са дванадесет, а нашите — осем.

— Дванадесет! — учуди се Гурвил, вече излязъл на палубата — Дванадесет... просто не е за вярване!

Осем беше пределното число гребци на тези съдове и дори кралят се задоволяваше с толкова. Такава чест беше оказана на суперинтенданта на финансите, по-скоро поради бързината на пътуването му, отколкото от почит.

— Какво означава това? — Гурвил напразно се мъчеше да разгледа пътниците в другата ладия.

— Основателно бързат — забеляза собственикът на корабчето. — Само че това не е кралят.

— Защо мислите, че кралят не е там? — попита Гурвил.

— Защото го няма бялото кралско знаме с лилиите.

— И защото вчера кралят беше в Париж — добави Фуке.

В погледа на Гурвил се четеше: «Вие също бяхте там вчера.» Собственикът на кораба забеляза безпокойството им. Гурвил, за да го заблуди, сякаш между другото подхвърли:

— Сигурно някой от нашите приятели бърза да ни настигне. Хванал се е на бас, че ще ни догони. Я да го накараме да загуби облога, да не му дадем да ни изпревари.

Човекът още не беше отворил уста да отговори, че това е абсолютно невъзможно, когато Фуке високомерно каза:

— Ако някой иска да се приближи до нас, нека го допуснем...

— Можем да опитаме, монсеньор — неуверено каза собственикът на ладията. — Ей вие, я се размърдайте.

— Не — заповяда Фуке, — спрете веднага!

— Монсеньор, това е безумие! — прошепна Гурвил.

— Веднага спрете! — настойчиво повтори Фуке.

Осем весла спряха изведнъж и съпротивлявайки се на течението, дадоха заден ход. Ладията застина на място. Дванадесетте гребци в другата ладия отначало не забелязаха тази маневра и продължиха със силни загребвания да се придвижват напред така, че да се приближат на разстояние един мускетен изстрел. Фуке нямаше добро зрение. На Гурвил му пречеше слънцето, което блестеше право в очите му. Единствено морякът със зоркост, присъща на хората, които са свикнали да се борят с бушуващи стихии, виждаше отчетливо пътниците в другата ладия и каза, че са двама.

— А аз нищо не виждам — каза Гурвил.

— Скоро и вие ще видите, още няколко удара на веслата и между тях и нас ще останат двадесетина крачки.

Но това, което предсказваше морякът, не се случи. Вторият кораб направи същото, което по заповед на Фуке бе сторил първият. Вместо да се доближи до мнимите си приятели, той рязко спря на сред реката.

Тъмен облак закри слънцето и Гурвил, който продължаваше да гледа, изведнъж се втурна към Фуке:

— Това е Колбер! Видях го!

— Колбер! — Повтори Фуке. — Нима е възможно?

— Твърдя, че е той и никой друг. Той също ме позна и се скри в каютата. Може би кралят го изпраща със заповед да се върнем.

— В такъв случай би се приближил. Какво ли иска? Не обичам неясните неща! Да отидем при него.

— Не правете това, монсеньор, там е пълно с въоръжени хора.

— Нима мислите, че ще ме арестува? Защо тогава не го прави?

Гурвил и Фуке решиха да потеглят отново, за да изяснят всичко. По даден знак от собственика гребците се заеха с греблата и корабчето се понесе бързо по реката. Не беше изминало и стотина метра, когато втората ладия се откъсна от мястото си. Състезанието трая през целия ден. Разстоянието между двата съда нито намаляваше, нито се увеличаваше.

Привечер Фуке реши да узнае намеренията на своя преследвач. Заповяда на гребците да се приближат до брега, сякаш искаше да дебаркира. Ладията на Колбер повтори маневрата му. Сякаш случайно

там, където Фуке уж щеше да слезе на брега, един коняр от замъка Ланже водеше за поводите по разцъфналата крайбрежна ливада три коня. Изглежда хората от ладията на Колбер помислиха, че Фуке тръгва към конете, за да бяга, и четирима или петима човека с мускети скочиха на брега. Доволен, че принуди врага си да разкрие намеренията си, Фуке нареди плаването да продължи. Хората на Колбер се върнаха на своята ладия и надбягването между двете ладии продължи с нова сила. Фуке каза с пророчески глас:

— Е, Гурвил, излязох прав, това е нашата последна вечеря и аз съм пред гибел.

— Изходът от това състезание — възрази Гурвил — все пак остава неясен. Вие ще застанете пред генералните щати и ще покажете на всички какво представляват. Красноречието и талантът ви ще послужат като меч и щит и ще можете да се защитите, а може би и да победите. Бретонците съвсем не ви познават. Достатъчно е да се запознаят с вас и вие ще победите. О, Колбер трябва да бъде нащрек, неговата ладия може да се обърне толкова лесно, колкото и вашата. Двете се носят с голяма бързина, наистина неговата е доста по-бърза. Но ще видим коя първа ще претърпи корабкрушение.

Фуке взе ръката на Гурвил в своята:

— Приятелю мой, всичко е решено предварително. Да си спомним поговорката: «Който е начело, той печели.» Впрочем Колбер изглежда няма желание да ни изпревари. Той е крайно предпазлив човек.

Двете ладии плаваха до самия Нант, наблюдавайки се една друга: Когато тази на Фуке се приближаваше към пристанището, Гурвил все още продължаваше да се надява, че ще им се удаде веднага да намерят подслон и да подготвят смяна на коне, в случай че се наложи да бягат. Но при самия пристан вторият кораб настигна първия и Колбер, слизайки на брега, приближи до Фуке и му се поклони с уважение. Този поклон беше толкова забележителен и изявата на уважение толкова подчертана, че около тях на крайбрежната се събра тълпа.

Фуке се овладя напълно. Разбираше, че в последните минути на своето величие има задължение към самия себе си и че не трябва да забравя никога за достойнството си. Считаше, че ако му е съдено да падне, трябва да падне от такава височина, че да премаже някой от враговете си. Приближавайки се към Колбер, сви очи презрително:

— Вие ли сте, господин Колбер?

— Искам да ви поздравя, монсеньор.

— Вие сте с дванадесет гребци? Какъв разкош, господин Колбер. Известно време бях склонен да мисля, че това е кралицата майка или самият крал.

— Монсеньор... — лицето на Колбер се покри с червенина.

— Това пътешествие няма да излезе евтино на оня, който плаща за него, господин интендант — произнесе Фуке. — Но в края на краищата вие сте тук и това е най-важното. Виждате, че въпреки моите осем гребци аз пристигнах преди вас.

Той се обърна с гръб към него, оставяйки го да се съмнява дали от втората ладия са забелязали всичко. В крайна сметка не достави на Колбер удоволствието да му покаже, че се страхува от него. Колбер, върху когото беше изсипано толкова презрение, въпреки това не се смути.

— Аз пристигнах малко по-късно, монсеньор — заяви той, — защото спирах всеки път, когато спирахте вие.

— Защо, господин Колбер? — Фуке се разгневи от тази дързост. — Защо, след като имахте повече хора, не ме изпреварихте?

— От уважение — каза интендантът и се поклони до земята.

Фуке седна в каретата, която неизвестно как и защо беше изпратил градът, и тръгна към кметството на Нант, съпроводен от голяма тълпа, която от няколко дни се събираше на площада в очакване на откриването на щатите. Едва Фуке се беше настанил в кметството, когато Гурвил тръгна из града с намерение да подготви коне за пътуването до Поатие и Ван, както и лодка за Пендьоф. Той вложи в тези приготовления толкова старание и благородство, обкръжи ги с такава тайна, че никога Фуке, измъчван от пристъп на треска, не е бил толкова близо до своето спасение, колкото в тези часове. Попречи му единственият рушител на човешките планове — случайността. През нощта из града се разнесе слух, че кралят идва с пощенски коне и щял да пристигне след десет или дванадесет часа. Събралите се граждани приветстваха със силни викове мускетарите, които току-що пристигнаха начело с господин Д'Артанян. Бяха поставени на постовете си като почетен караул.

Тъй като беше възпитан човек, към десет часа вечерта Д'Артанян, се яви при Фуке, за да му засвидетелства своето уважение.

Министърът страдаше от пристъп на треска и се потеше, но намери сили да приеме Д'Артанян и беше очарован от оказаната му чест, както ще види читателят от разговора между тях.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ОСМА

ДРУЖЕСКИ СЪВЕТИ

Приближавайки се към леглото, където се мъчеше от треската Фуке, Д'Артанян видя човек, който се е хванал за отиващия си живот, за тънката нишка на човешкото битие, толкова слабо и уязвимо за всички удари на съдбата. Суперинтендантът сърдечно го приветства.

— Как се чувствате след пътуването, монсеньор? — попита Д'Артанян.

— Както виждате, непрекъснато пия лекарства. Ще наложа на местното население контрибуция под формата на билкова отвара.

— Преди всичко трябва да се наспите, монсеньор.

— Скъпи господин Д'Артанян, аз с удоволствие бих поспал... Но да не би и тук да сте, както преди в Париж, по заповед на краля?...

— За Бога, монсеньор, оставете краля на мира! Когато дойда по негова заповед, обещавам, няма да ви карам да се губите в догадки. Ще сложа ръка на шпагата си, както се полага по закон, и ще кажа с тържествен глас: «В името на краля вие сте арестуван!»

Фуке неволно трепна. Гласът на темпераментния гасконец беше толкова естествен и силен. Инсценировката на събитието беше почти така страшна, както и самото събитие.

— Обещавате ли да бъдете все така искрен към мен?

— Моята чест е гаранция! Но повярвайте, ние сме далеч от това... Наистина, вие сте много приятен човек въпреки изтощителната треска. Кралят не може и не трябва да позволява на никого да помрачава дълбоката му любов към вас.

— И господин Колбер ли ме обича така? — намръщи се Фуке.

— Не говоря за него. Той е изключение: действително не ви обича, но, дявол да го вземе, белката може да се спаси от змията, стига да поиска това.

— Честна дума, вие разговаряте с мен като с приятел и, кълна се в живота си, никога не съм срещал човек с вашия ум и с вашето сърце.

— Вие сте прекалено добър човек. Чакахте днешното утро, за да ме удостоите с този комплимент?

— Колко сме слепи понякога!

— Гласът ви пресипва, изпийте си лекарството, монсеньор... С искрено дружелюбие Д'Артанян му протегна чашата с отварата. Фуке я взе от ръката му и благодари с ласкава усмивка.

— Такива неща се случват само с мен — каза мускетарят. — Прекарах около вас десет дълги години и то беше времето, когато боравехте с купища злато, изплащяхте само пенсии по четири милиона на годината и никога не ме забелязвахте. Сега изведнъж откривате, че съществувам, откривате го в момента...

— На моето падение — прекъсна го Фуке. — Това е вярно, скъпи господин Д'Артанян.

— Не съм казал такова нещо...

— Но го мислите, което е по-важно. Ако аз падна, повярвайте ми, денем и нощем ще си блъскам главата в стената и ще повтарям десетки пъти: «Безумец, безумец! Сляпо нищожество! Имал си подръка господин Д'Артанян, а не си се възползвал от приятелството му! И не си го обогатил!»

— Вие преувеличавате моите достойнства и това ме кара да ви се възхищавам.

— Ето още един човек, който не споделя мнението на господин Колбер.

— Оставете този Колбер! Той е по-лош от пристъп на треска.

— Имам си причини за това. Ето чуйте. Фуке му разказа за преследването с корабчетата и за лицемерното поведение на финансовия интендант.

— Нима това не е истински знак за моята гибел?

— Вярно — Д'Артанян стана сериозен, — и на такова ми мирише, както казваше понякога господин Дьо Тревил.

— Нима не е вярно, господин Д'Артанян, че съм обречен? Нима не е вярно, че кралят ме доведе в Нант, за да ме отдалечи от Париж, където толкова хора са ми задължени, и освен това за да превземе Бел-Ил?

— Където се намира господин Дербле — добави капитанът. — Що се касае до мен, монсеньор, мога да ви уверя, че в мое присъствие кралят не е казал нито една враждебна дума за вас. Но истина е също

така, че изпращайки ме тук, кралят нареди да не казвам нищо за това на господин Дьо Девър.

— Моят приятел.

— Да, монсеньор, на господин Дьо Девър — продължи мускетарят, очите на когото не говореха същото, което казваше устата. — Освен всичко кралят ми нареди да взема със себе си бригада от моите мускетари, което според мен е излишно, тъй като в страната е съвършено спокойно.

— Бригада? — Фуке се повдигна на лакът.

— Деветдесет и шест конници, монсеньор, колкото беше при арестуването на господин Дьо Шале, Дьо Сен Мар и Монморанси. Освен това той даде цял поменик незначителни заповеди като тези: да се охранява замъкът, да се пази всяка врата, да не се допускат гвардейците на господин Дьо Девър да носят караулната служба. Господин Дьо Девър, вашият приятел...

— А за мен — възкликна Фуке — какви бяха заповедите му?

— За вас, монсеньор, нито дума.

— Господин Д'Артанян, става дума за моята чест и може би за живота ми. Нали не ме мамите?

— Аз?... С каква цел? Нима нещо ви заплашва? Почакайте... Има и заповед за каретите и лодките... но тя не ви засяга. Това са обикновени полицейски мерки. Има заповед от Нант да не излизат нито коне, нито лодки без пропуск, подписан от самия крал. Тази заповед ще влезе в сила след пристигането му, така че, както виждате, тя няма ни най-малко отношение към вас. От това, че ви съобщавам съдържанието на получените заповеди, очевидно следва, че съм благоразположен към вас и че се стремя да ви докажа следното: нито една не е насочена непосредствено срещу вас. Нека повторим: специална и строга охрана на замъка, в който вие ще отседнете, нали така? Познавате ли този замък?... Ах, монсеньор, това си е истинска тъмница. Пълно отстраняване на господин Дьо Девър, който има честта да бъде ваш приятел... Постове при градските врати и на реката, но само след пристигането на краля... Знаете ли, господин Фуке, че ако вместо с вас, един от първите сановници на кралството, бях разговарял с човек с не толкова чиста съвест, аз щях да се компрометирам завинаги? Прекрасен случай за всеки, който иска да избяга! Нито полиция, нито охрана, нито някакви особени заповеди.

Реката е свободна и пътят е открит в четирите посоки. Освен това господин Д'Артанян е задължен да ви предостави своите коне, ако ги поискате от него! Всичко това трябва да ви успокои, скъпи господин Фуке. Кралят не би ми дал подобна свобода, ако имаше лоши намерения. Наистина, господин Фуке, искайте от мен всичко, каквото ви е нужно, аз съм на ваше разположение. Ще ми направите ли единаединствена услуга — да поздравите Арамис и Портос, в случай че тръгнете към Бел-Ил. Имате възможност да го направите без отлагане, незабавно, без да сваляте халата, който сте облекли.

С тези думи, съпроводени от нисък поклон, мускетарят, очите на когото продължаваха да излъчват благожелателност и съчувствие, излезе от стаята и изчезна. Още не беше стигнал до външната врата, когато Фуке, развълнуван докрай, дръпна звънеца и заповяда:

— Коня! Лодка!

Никой не отвърна. Суперинтендантът навлече без ничия помощ първата попаднала му дреха и разклати звънеца:

— Гурвил!... Гурвил!...

Най-после бледият и запъхтян Гурвил се показа.

— Да вървим! Да тръгваме веднага! — извика суперинтендантът.

— Твърде късно е! — изрече преданият приятел.

На площада пред замъка се чува фанфари и барабани.

— Кралят пристига, монсеньор — каза Гурвил. — Осем часа по-рано, отколкото го очаквахме!

— Загинахме! — прошепна Фуке. — Добри ми Д'Артанян, ти твърде късно ме предупреди.

Действително кралят влизаше в града. Скоро от укрепленията се чу топовен гърмеж, отговори му друг от кораба, който стоеше в реката. Фуке се намръщи, извика лакеите си и нареди да го облекат с парадните дрехи. От прозореца си той видя иззад спуснатите завеси събралата се тълпа и големия военен отряд, появил се необяснимо как веднага след своя господар. Кралят беше изпратен тържествено до замъка и Фуке забеляза как той слезе от коня при бариерата пред вратите и каза нещо на Д'Артанян, който държеше стремето му. Когато кралят се скри под свода на вратите, Д'Артанян тръгна към дома на Фуке, но толкова бавно, спирайки се толкова пъти, за да размени някоя дума с мускетарите, които стояха в шпалир пред стените на замъка, та

можеше да се помисли, че брой крачките и секундите, преди да изпълни възложеното му поръчение.

Фуке отвори прозореца. Искеше да го извика.

— Ах! — видя го Д'Артанян. — Още ли сте у дома си, монсеньор? Това «още» ясно показваше на Фуке колко полезни съвети е съдържало първото посещение на мускетаря. Суперинтендантът въздъхна:

— Да, господине, пристигането на краля ми попречи да изпълня някои мои планове.

— Значи знаете, че кралят току-що пристигна?

— Аз го видях, господине. Сега от негово име ли идвате?...

— Идвам да разбера как сте със здравето, монсеньор, и ако не сте много болен, да ви помоля да дойдете в замъка.

— Незабавно, господин Д'Артанян, незабавно.

— Какво да се прави — каза капитанът, — сега, когато кралят е вече тук, нямаме свободен избор. Сега всички сме подвластни на заповедите — вие, както и аз, аз, както и вие.

Фуке изведнъж въздъхна, седна в каретата и тръгна към замъка, съпроводен от Д'Артанян, чието внимание беше толкова страшно, колкото непринудено и приятелско бе доскоро.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ДЕВЕТА

КАК КРАЛ ЛЮДОВИК XIV ИЗИГРА СВОЯТА НЕЗАВИДНА РОЛЯ

Когато Фуке слизаше от каретата, за да влезе в Нантския замък, към него се приближи непознат човек от простолюдието, който със знак на дълбоко уважение му подаде писмо. Д'Артанян искаше да попречи на разговора на този човек с Фуке и го изгони, но посланието все пак беше предадено по предназначение. Фуке разпечата писмото и го прочете. На лицето му се изписа страх и това не се изплъзна от Д'Артанян. Фуке прибра писмото в портфейла си и продължи към апартаментите на краля.

През прозорчетата от етажите на кулата Д'Артанян, като се изкачваше след Фуке, забеляза, че човекът, който бе предал писмото, се огледа на площада на всички страни, след което даде знак на няколко души да изчезнат бързо из близките улици.

На Фуке му беше предложено да почака на терасата, от която по малък коридор се стигаше до кабинета на краля. Д'Артанян го изпревари и пръв престъпи прага.

— Изпълнено ли е? — попита Людовик XIV, като видя мускетаря, и побърза да покрие документите по масата със зеленото сукно.

— Заповедта е изпълнена, ваше величество!

— Къде е господин Фуке?

— Господин суперинтендантът идва след мен.

— След десет минути го въведете тук.

Капитанът излезе, но не беше успял да направи и крачка по коридора, в края на който го очакваше Фуке, когато звънецът на краля го повика обратно.

— Фуке не се ли учуди? — попита кралят, без да добави към името «господин». Тази подробност убеди капитана в правотата на неговите подозрения.

— Не, ваше величество — отвърна той.

Людовик го освободи за втори път. Фуке не беше напуснал терасата. Той още веднъж прочете писмото:

«Нещо се замисля против вас. Може би няма да се решат за изпълнението му в замъка. В такъв случай то ще стане, когато се приберете у дома. Къщата е обкръжена от мускетари. Не влизайте. Белият кон ви чака зад еспланадата.»

Фуке позна почерка на Гурвил. Опасявайки се, че тези думи могат да издадат верния му приятел, суперинтендантът внимателно разкъса хартията на парченца и ги хвърли от терасата.

Д'Артанян го завари точно в момента, когато той наблюдаваше полета им.

— Господине — каза той, — кралят ви чака.

С решителна крачка Фуке тръгна по коридора, където работеха Дьо Бриен и Роз, докато Сент-Енян се прозяваше с трескаво нетърпение в креслото си с шпага между краката. На Фуке му се видя странно, че Дьо Бриен, Роз и Дьо Сент-Енян, обикновено толкова внимателни към него и дори сервилни, едва се помръднаха, когато той, суперинтендантът, мина край тях. Вдигна глава, твърдо решил да не я преклони пред никого, след което влезе при краля, когато звънецът му извести, че го викат. Кралят, без да се изправи, му кимна с глава и бързо попита:

— Как се чувствате, господин Фуке?

— Имам треска, но съм изцяло на услугите на моя крал.

— Добре. Утре се събират щатите. Готова ли е вашата реч?

— Не, ваше величество. Но аз ще произнеса речта и без предварителна подготовка. Познавам работата си и няма да ми е трудно. Имам към вас въпрос, ваше величество. Мога ли да го задам?

— Слушам ви!

— Защо ваше величество не благоволи да ме предупреди още в Париж?

— Бяхте болен и не исках да ви изморявам.

— Никога никоя работа и никакви обяснения не могат да ме изморят и мисля, че е настъпил моментът да ги поискам от моя крал...

— О, господин Фуке! Какви обяснения искате от мен?

— Относно намеренията на ваше величество, които ме засягат лично. Аз съм оклеветен и съм длъжен да се обърна към кралското

правосъдие за разследване на хвърлените върху ми обвинения.

— Господин Фуке, аз знам това, което знам...

— Ваше величество може да знае само това, което са ви разказали другите, а аз мълча, докато те говорят...

— За какво става дума? — Кралят бързаше да свърши по-скоро безкрайно неприятния за него разговор.

— Ще премина направо към фактите, ваше величество. Обвинявам известно лице, че то ме очерня в очите ви. Върху мен се хвърля лъжливо обвинение.

— Вижте какво, много говорим за това с вас...

— Ваше величество не желае да ми предостави възможност да се оправдая?

— Повтарям ви още веднъж, аз в нищо не ви обвинявам.

Фуке се отдръпна на крачка и направи полупоклон. «Без съмнение — помисли си — кралят вече е взел решение. Такова упорство проявява само онзи, който не иска да отстъпи. Сега да не вижда опасността може само слепият. Само глупакът не би се постарал да я избегне.» Той запита:

— Ваше величество ме повика, за да ми даде някоя работа?

— Не, господин Фуке. За да ви дам съвет.

— Внимателно слушам ваше величество.

— Починете си, господин Фуке, запазете силите си, сесията на щатите няма да бъде продължителна и когато моите секретари я закрият, искам поне две седмици във Франция да не се говори за работа.

— Кралят няма ли какво да съобщи относно това събиране на щатите? На мен, суперинтенданта на финансите?

— Не, господин Фуке, и си починете, моля. Това е всичко, което имам да ви кажа.

Фуке прехапа устни и наведе глава. Безпокойството му се предаде и на краля.

— Не сте ли доволен от предстоящата почивка, господин Фуке?

— Ваше величество, не съм свикнал да си почивам.

— Но вие сте болен и трябва да се лекувате.

— Ваше величество, говорехте за речта, която ми предстои утре...

Кралят не отговори. Този внезапен въпрос го беше объркал. «Ако сега проявя страх — помисли си Фуке, — аз съм свършен. Ако първата дума е сурова, ако той се разсърди или ако даде вид, че се сърди, как ще се измъкна? Ще действаме ли, както каза Гурвил?»

— След като ваше величество е толкова милостив, че се грижи за моето здраве и ме освобождава от всякаква работа, нека ме освободи от утрешния съвет. Ще се възползвам от този ден, за да полежа в леглото, и ще помоля ваше величество да ми предостави собствения си лекар, за да опитам действието на още едно лекарство с надеждата, че ще се преборя с тази проклета треска.

— Така да бъде, господин Фуке. За утре ще получите отпуск и ще ви бъде изпратен лекар, за да се поправите.

— Благодаря ви, ваше величество! Ще имам ли щастието да ви видя при себе си в Бел-Ил?

Лицето на краля отново почервения.

— Забелязахте ли — каза той, опитвайки се да се усмихне, — че вие казахте «при себе си в Бел-Ил»?

— Да, ваше величество.

— Значи забравихте — продължи кралят със същия шеговит тон, — че ми подарихте Бел-Ил.

— Вярно, ваше величество, но вие не приехте моя подарък, затова ще се отправим нататък, да ви въведе във владение.

— Съгласен съм.

— Това ще отговаря на вашите и на моите намерения и аз не мога да изразя колко съм щастлив да видя, че всички войски на краля са дошли тук от Париж, за да вземат участие във въвеждането на ваше величество във владение на острова.

Кралят измънка, че взел мускетарите не само за това.

— О, аз съм уверен в това — каза бързо Фуке. — Ваше величество много добре знае, че кралят може да влезе там свършено сам с пръчка в ръка и всички укрепления на Бел-Ил веднага ще паднат.

— Дявол да го вземе! Аз не искам да падат тези прекрасни укрепления, които струват толкова скъпо. Не, нека служат против холандците и англичаните. Но вие за нищо на света не можете да отгатнете какво искам да видя в Бел-Ил, господин Фуке. Искам да видя красивите селянки — жени и девойки, които толкова хубаво танцуват и са толкова съблазнителни в своите червени поли!

— Когато пожелаете, ваше величество, ще ви ги покажа.

— Имате ли средство за придвижване? Това може да стане още утре.

Суперинтендантът почувства в тези думи клопка, която обаче не беше добре замаскирана, и затова отвърна:

— Не, ваше величество, не знаех за вашите желания и че вие толкова бързате да отидете в Бел-Ил, затова нищо не съм предвидил.

— Но вие разполагате с кораби?

— Аз имам пет, един е в Порт, а другите са в Пендъоф и за да се доберем до тях или да ги докараме в Нант, ни трябва най-малко двадесет и четири часа. Трябва ли да изпратя за тях куриер?

— Почакайте да ви мине треската. Почакайте до утре.

— Да, вярно... кой знае дали утре няма да възникнат стотици нови планове — отвърна Фуке, който вече ни най-малко не се съмняваше в своята участ.

Кралят трепна и протегна ръка, за да вземе звънеца, но Фуке не му даде да изпълни намерението си.

— Ваше величество — каза той, — имам температура и целият треперя. Ако прекарам тук още няколко минути, може да загубя съзнание. Разрешете ми да се оттегля, за да си легна.

— Действително, доста силно ви тресе. Това е много тъжна гледка. Вървете, господин Фуке, вървете си. Ще изпратя да разбере как се чувствате.

— Ваше величество е прекалено добър. След час ще бъде по-добре.

— Искам някой да ви изпрати, господине.

— Както обичате, ваше величество, с облекчение ще се облегна на нечия ръка.

— Господин Д'Артанян! — извика кралят, като позвъни.

— О, ваше величество — Фуке се разсмя, и то така, че кралят се почувства неудобно. — Вие искате да ме изпрати капитанът на мускетарите? Това е двусмислена чест, господарю. Моля ви, дайте ми обикновен лакей.

— Защо, господин Фуке? Понякога господин Д'Артанян изпраща и мен.

— Да, но когато ви придружава, ваше величество, той го върши по ваша заповед. А ако аз се върна вкъщи с него, за ваше величество

веднага ще започнат да говорят, че сте наредили да ме арестуват.

— Да ви арестуват? — повтори кралят, по-бледен от самия Фуке.
— Да ви арестуват? О!...

— Какво ли не се говори! — продължи Фуке, като се смееше. — Гарантирам, че ще се намерят достатъчно зловни хора, които ще започнат да измислят какво ли не.

Тази шега смути монарха и той отстъпи от замисления план. Когато Д'Артанян влезе, получи заповед да определи един мускетар, който да изпрати господин Фуке до дома му.

— Това е безполезно — каза суперинтендантът, — едната шпага не се различава от другата. Предпочитам да ме изпрати Гурвил, който чака долу. Разбира се, това няма да ми попречи да се насладя на компанията на господин Д'Артанян. Ще бъда много доволен, ако посети Бел-Ил и неговите укрепления: той е доста сведущ по фортификациите.

Д'Артанян се поклони, без да разбира нищо от тази сцена. Фуке още веднъж се поклони и излезе, стараеше се да върви бавно и спокойно като човек, който се разхожда. След като излезе от замъка, си каза: «Аз съм спасен! О, да, ти ще видиш Бел-Ил, безчестни кралю, но когато вече няма да съм там.»

Той бързо се скри. Д'Артанян остана насаме с краля.

— Капитане — заповяда Людовик XIV, — ще следвате господин Фуке на разстояние сто крачки.

— Да, ваше величество.

— Сега той отива у дома си. Ще отидете при него, ще го арестувате и ще го затворите в карета. Ще направите така, че да няма възможност да говори с когото и да е, нито да хвърли записка на някой срещнат по пътя.

— Това е трудно, ваше величество. Простете, но не мога да удуша господин Фуке, ако той пожелае да подиша чист въздух, нито да му попреча да пусне стъклата и завесите. Той може да вика и да хвърля колкото си иска бележки.

— Предвидено е предварително, господин Д'Артанян. Една карета с решетки ще предотврати неудобствата, за които говорите. Тя е вече готова. И впрегната. Кочияшът с фореиторите чака във вътрешния двор на замъка.

Д'Артанян се поклони:

— Остава само да попитам къде трябва да отведе господин Фуке.

— Отначало в Анжерския замък. По-нататък ще видим.

— Добре, ваше величество.

— Още една дума, господин Д'Артанян: разбира се, от вниманието ви не е убягнало, че за арестуването на господин Фуке аз не ползвам моите гвардейци, и господин Дьо Девър ще бъде бесен от това.

— Ваше величество не ползва своите гвардейци — каза засегнатият капитан, — защото не се доверява на господин Дьо Девър.

— Но това не означава, че вие се ползвате с моето пълно доверие.

— Зная, ваше величество, напразно го подчертавате.

— Казвам го, защото от тази минута, ако на господин Фуке по някаква случайност се удаде да избяга... а такива случайности, господине, е имало...

— Доста често ваше величество, но не и с мен. Беше време, когато аз исках да спася господин Фуке. Защото имах право на това, след като разгадах вашите замисли, макар че вие не споменахте за това дори и с половин дума. Намирах господин Фуке достоен за моята помощ.

— Но, господине, вие ни най-малко не ме убеждавате във вашата готовност да изпълните заповедта ми.

— Ако го бях спасил, щях да бъда напълно чист пред вас. Ще кажа нещо повече: бих извършил добро дело, тъй като според мен господин Фуке не е престъпник. Той не пожела това, тръгна срещу съдбата си и пропусна часа на свободата. Какво да се прави? Сега имам заповед и я изпълнявам. Вече може да считате господин Фуке за арестуван и затворен в замъка Анжер.

— О, вие още не сте го арестували, капитане.

— Това засяга само мен. Всеки има своя занаят, ваше величество. Моля ви само да помислите още веднъж. Наистина ли давате разпореждане да се арестува господин Фуке, ваше величество?

— Да, хиляди пъти да!

— Тогава напишете заповед.

— Ето я. Вземете я.

Д'Артанян прочете връчения му документ, поклони се и излезе. От терасата видя Гурвил, който с доволен вид вървеше към дома на

Фукс.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТА

БЕЛИЯТ КОН И ВРАНИЯТ КОН

«Странно — каза си капитанът, — Гурвил е весел и ходи по улиците, сякаш нищо не се е случило, макар че е почти уверен, че Фуке е пряко застрашен. А може да се каже, и то с пълна увереност, че същият този Гурвил бе предупредил Фуке с онази бележка, която суперинтендантът скъса на парчета и хвърли от терасата. Гурвил потрива ръце. Това означава, че е извършил нещо доста ловко. Но откъде идва той? От улица Озербър. А накъде води тази улица?»

Над покривите на нантските къщи, тъй като замъкът се възвисяваше над тях, Д'Артанян проследи с поглед очертанятията на улицата, сякаш пред него се намираще планът на града. Само че вместо мъртва, плоска, няма и глуха хартия пред неговия поглед се откриваше жива, релефна карта, пълна с движение, викове и сенки, хвърляни от хора и предмети.

Зад очертанятията на града се разстилаха зелените поля покрай Лоара и изглеждаше, че те бягат към обагрения хоризонт, изпъстрени с лазурна вода и с черно-зелените петна на обилните по тези места блата. Веднага след вратите на Нант към планините се виждаха два бели пътя, които се разделяха и напомняха пръстите на гигантска ръка. Д'Артанян, който обхвана, минавайки по терасата, тази панорама, от пръв поглед забеляза, че улица Озербър стига до самите врати, от които започва един от откритите от него два пътя. Още една крачка и той, напускайки терасата и влизайки в кулата, щеше да започне да слиза по стълбата, за да се качи в каретата с решетките и да тръгне към дома на Фуке.

Но съдбата беше решила в последния момент, преди Д'Артанян да се спусне долу, вниманието му да бъде привлечено от движеща се точка по този път, която бързо се отдалечаваше от града.

«Какво е това? — запита се мускетарят. — Бягащ, откъснал се от въжето кон? Но как препуска той, дявол да го вземе!»

Точката се отдели от белия път и тръгна през обраслите с люцерна полета.

«Белият кон — продължаваше мисълта си капитанът, забелязвайки, че на тъмния фон тази точка изглежда светла и дори блестяща, — носи на гърба си конник. Сигурно е някой нехранимайко — хлапак, чийто кон е ожаднял и сега лети към водопоя право през полето.»

Спускайки се по стълбата, Д'Артанян вече беше забравил тези бързи и случайни мисли, родени в главата му от непосредствените зрителни впечатления. Няколко парчета хартия лежаха върху почернелите стъпала, откроявайки се със своята белота.

«Ето я записката, разкъсана от нещастния Фуке. Бедният! Той довери своята тайна на вятъра, а вятърът не иска да я приеме и я дава на краля. Съдбата, бедни ми Фуке, решително е против теб. Твоята карта е бита. Звездата на Людовик XIV явно затъмнява твоята. Как може белката да се мери със змията по сила и ловкост!»

Слизайки, Д'Артанян вдигна едно от тези парчета. «Бисерният почерк на Гурвил! — каза си той. — Не съм сбъркал.» Той прочете думата «кон». Вдигна още едно парче, на което нямаше нито една буква. Еще едно и още едно... Най-последно намери късче хартия с думата «бял».

«Бял кон — повтори на ума си като дете, което се учи да чете. Белият кон!»

Д'Артанян избухна като шепа барут, който, изгаряйки, заема пространство, стократно надвишаващо първоначалния му обем, изтича на терасата, тласкан от подозрения. Белият кон все така се носеше към Лоара, над която, размивайки се в мъглата, едва се виждаше малко като пращинка, поклащащо се платно на кораб.

«О — каза си мускетарят, — има само един беглец, който може да препуска толкова бързо през нивите. Само финансистът Фуке може да препуска посред бял ден на бял кон... Само господарят на Бел-Ил може да препуска към морето, когато съществуват такива гъсти гори...»

Единствено обаче Д'Артанян в целия свят можеше да настигне Фуке, който имаше предимство около половин час и след по-малко от час щеше да стигне до своя кораб.

Мускетарят бързо изтича по стълбата, заповяда каретата с железните решетки веднага да бъде закарана в гората зад града.

После избра най-добрия си бегач, метна се на гърба му и се понесе като вихър по улица Озербър. Д'Артанян не пое по пътя, по който препускаше Фуке, а по другия, който минаваше покрай самата Лоара, уверен, че ще спечели в крайна сметка поне десет минути и ще настигне беглеца, който от своя страна не очакваше преследвач там, където се пресичаха двата пътя. Бързото препускане разпалваше преследвача и го възбуждаше като по време на лов или на война, доведе го до това сам да не може да се познае — бе вече свиреп, почти кръвожаден.

Той препускаше и препускаше, а все още не виждаше белия кон с неговия ездач. Безпокойството му растеше и го завладяваше неудържим бяс. Усъмни се в себе си и беше готов да предположи, че Фуке се е възползвал от някакъв подземен път или че е сменил белия кон с някой от онези знаменити врани жребци, бързи като вятъра, на които той толкова често се любуваше в Сен-Манде, завиждайки на тяхната сила и лекота.

В тези минути, когато вятърът духаше право в лицето му, така че в очите се появяваха сълзи, когато седлото гореше под него, когато конят, изранен от шпорите, хриптеше от болка и изхвърляше с копитата си облаци от пясък и камъчета, Д'Артанян се изправяше на стремето и като не виждаше белия кон нито във водата, нито под дърветата, започваше да го търси като безумен във въздуха. Струваше му се, че полудява. Завладян от жаждата на всяка цена да настигне беглеца, той започваше да мечтае за крилата на Дедал, които го бяха спасили от Критския затвор.

Глух стон се откъсна от устата на мускетаря. Той си повтаряше, завладян от страх, че ще се окаже измамен: «Гурвил ме е измамил! Мене!... Ще кажат, че старея, ще кажат, че съм дал възможност на Фуке да избяга и за това съм получил от него един милион.»

Той отново заби шпори в хълбоците на своя жребец. Сега изминаваше една левга за две минути. Изведнъж в края на едно пасище, зад дърветата, зърна нещо бяло. Ту се мяркаше, ту отново изчезваше и накрая на едно място, което беше малко по-високо от заобикалящата го местност, то се показва ясно.

Д'Артанян затрепери от радост, но веднага се успокои. Избърса потта, която струеше от челото му, отпусна колене, от което конят му въздъхна по-свободно. Едва сега огледа пътя и определи своето положение спрямо беглеца. Суперинтендантът беше окончателно измъчил своя прекрасен кон, гонейки го през цялото време през оранта. Той беше почувствал необходимост да се добере до по-твърда почва и препускаше направо по пътя. Д'Артанян трябваше да се придвижи напред по склона на хълма, който рязко се спускаше към Лоара и го скриваше от погледа на Фуке. По този начин искаше да се озове зад суперинтенданта веднага след като той излезе на големия път. Там щеше да започне истинското надбягване. Там щеше да започне борбата.

Д'Артанян даде възможност на своя кон да си поеме въздух. Забеляза, че суперинтендантът също дава почивка на своя кон. Но и двамата бързаха прекалено, за да запазят за дълго тази скорост. Сигнал по-твърда земя, белият кон полетя като стрела. Д'Артанян отпусна поводите и неговият вран кон препусна. Сега те се носеха по пътя един след друг. Тропотът на конете и ехото, родено от него, се сливаха и образуваха неясен тътен. Фуке все още не беше забелязал Д'Артанян.

Но когато той излетя изпод надвисналия над пътя насип, до неговия слух отчетливо стигна раздаващото се зад гърба му ехо — тропотът от копитата на врания кон ехтеше като гръмотевица.

Фуке се обърна. На сто крачки зад него, наведен към шията на своя жребец, препускаше неговият враг. Не можеше да има съмнение — червено наметало, бял кръст — мускетар. Фуке отпусна поводите и белият му кон се втурна напред, като увеличи разстоянието между него и преследвача с още десетина крачки.

«Внимание — помисли си мускетарят, — конят на Фуке не е обикновен! Дръж се, капитане!» Той започна да изучава с острия си поглед телосложението и препускането на белия кон. Виждаше пред себе си заоблените хълбоци, неголямата стърчаща опашка, тънките, но здрави като сплетени от стоманени въжета крака, както и копитата — по-твърди и от мрамор. Д'Артанян пришпори своя жребец, но разстоянието между него и Фуке не намаляваше. Капитанът се послуша. Белият жребец дишаше равномерно, докато летеше като стрела,

цепейки с гърди потоците насрещен въздух. Враният кон, напротив, започна да хрипти. Не му достигаше въздух.

«Ще уморя коня, но ще настигна Фуке» — капитанът на мускетарите започна да къса с мундщука бърните на измъченото животно и да бодне с шпори окървавените му и без това хълбоци. Побеснелият от болка кон започна да настига Фуке. Сега Д'Артанян се оказа на разстояние един пистолетен изстрел от него.

«Дръж се — си каза мускетарят, — дръж се! Още малко и белият кон ще се измори. Но и конят да издържи, конникът няма да устои.»

Ала и конят, и ездачът продължаваха това невероятно състезание. Те се бяха слели един с друг, представляваха едно цяло. Разстоянието между него и Фуке отново започна да се увеличава.

Д'Артанян извика диво. Този вик накара Фуке да се обърне и конят му тръгна още по-бързо.

— Страхотен кон, неуморим кон! — капитанът извика през зъби. — Проклятие! Господин Фуке, послушайте! В името на краля!

Фуке не отговори.

— Чувате ли ме? — виеше Д'Артанян. Конят му се препъна.

— Разбира се! — лаконично забеляза Фуке и отлетя нататък. Д'Артанян обезумя. Очите му се наляха с кръв:

— В името на краля! Спрете или ще стрелям!

— Стреляйте! — отвърна Фуке, като продължаваше да препуска.

Д'Артанян извади един от пищовите си и вдигна ударника, като се надяваше, че този звук ще спре врага му.

— Вие също имате оръжие — извика той, — защитавайте се! Фуке действително се обърна и гледайки мускетаря право в лицето вдигна с дясната си ръка края на дрехата си, но така и не се докосна до пищова.

Между тях оставаха двадесетина крачки.

— Дявол да го вземе! — извика Д'Артанян. — Няма да ви убия. Ако не искате да стреляте в мен, предайте се! Какво е тъмницата?!...

— По-добре да умра — отвърна Фуке, — поне по-малко ще страдам.

Отчаяният Д'Артанян хвърли пищова си на пътя:

— Ще ви заловя жив!

Като по чудо, на което беше способен само този нямащ равен на себе си конник, той принуди коня си да се приближи на още десет

крачки към белия жребец. Д'Артанян вече протягаше ръка, за да хване настигнатата от него плячка.

— По-добре ме убийте! Ще бъде по-човешко! — извика Фуке.

— Не, жив, само жив! — отвърна капитанът.

Конят му се спъна за втори път. Фуке получи отново предимство. Невиждано зрелище беше това състезание на два живи коня, животът на които се поддържаше единствено от волята на конниците. Бесният галоп се смени с бърз кариер, после с обикновен кариер, но на тези изнемогващи от умора, настървени съперници продължаваше да им се струва, че препускат все така неудържимо. Накрая измъченият Д'Артанян извади втория си пищов и го насочи към белия жребец.

— Стрелям в коня, не във вас! — извика той на Фуке и стреля. Животното, засегнато в хълбока, изскочи встрани и се изправи на задните си крака. В същия миг враният кон на Д'Артанян падна мъртъв.

«Аз съм обезчестен — помисли си мускетарят, — аз съм жалка твар.»

— Господин Фуке — извика той, — умолявам ви, хвърлете ми един от пищовите си, за да се застрелям.

Фуке отново накара коня си да се движи почти ходом.

— Умолявам ви, умолявам ви! — продължи Д'Артанян. — Това, което не ми позволявате да направя сега, аз все едно ще го направя след час. Но тук, на този път, ще умра мъжки, без да загубя честта си. Направете ми тази услуга, моля ви!

Фуке не отвърна. Както преди, бавно се отдалечаваше от мускетаря. Д'Артанян започна да тича след своя враг. Хвърли на земята шапката си, после куртката, която му пречеше, после ножницата от шпагата, за да не му се пречка в краката, дори шпагата, стисната в юмрука му, се оказа много тежка и той се избави и от нея. Белият кон хриптеше. Д'Артанян го догонваше. От кариер животното премина в бавен ход. То тръскаше глава. От устата му с пяната течеше и кръв.

Д'Артанян направи ново отчаяно усилие и се хвърли към Фуке. Хващайки го за крака, задъхвайки се, той произнесе със заплитащ се език:

— В името на краля, арестуван сте! Застреляйте ме и така всеки ще изпълни своя дълг.

Фуке измъкна двата пицова и ги хвърли в реката. Той направи това, за да не може Д'Артанян да си послужи с тях, да се застреля, после слезе от коня и каза:

— Господине, аз съм ваш пленник. Подпрете се на моята ръка, защото ще загубите съзнание.

— Благодаря ви — прошепна Д'Артанян, който действително чувстваше, че земята се изплъзва под краката му.

Той се строполи на пясъка. Фуке се спусна към реката и загреба в шапката си вода. Освежи слепоочията на мускетаря и изля няколко капки в устата му. Д'Артанян се надигна леко и се огледа наоколо с блуждаещ поглед. Явно търсеше някого или нещо. Видя Фуке, който стоеше пред него на колене с мокра шапка в ръка и се усмихваше ласкаво.

— Значи не сте избягали! — възкликна той. — О, господине! Истинският крал със своето благородство, със своето сърце, със своята душа не е Людовик в Лувъра, не е Филип на остров Сент-Маргьорит, истинският крал сте вие, гонен и съден.

— Аз загивам единствено заради една допусната от мен грешка, господин Д'Артанян. Трябваше да бъда ваш приятел... А сега как ще стигнем до Нант? Толкова сме далече от него.

— Прав сте.

— Белият кон може би ще успее да се съвземе. Той беше изключителен, възседнете го, господин Д'Артанян, а аз ще ходя пеш, докато си починете.

— Бедният кон, аз го раних — каза мускетарят.

Опитаха се да се покачат на него и двамата, животното залитна, изправи се, няколко минути вървя с равен ход и отново залитна, после падна редом с врания кон на Д'Артанян.

— Няма как, ще вървим пеш, щом така е решила съдбата. Разходката ще бъде великолепна — каза Фуке, хващайки Д'Артанян под ръка.

— Проклятие! — капитанът се намръщи с устремен в една точка поглед и с натежало сърце. — Отвратителен ден!

Те бавно изминаха четирите левги, които ги отделяха от гората, където беше спряла каретата с конвоя. Когато Фуке видя това мрачно изобретение, се обърна към Д'Артанян, който сякаш се срамуваше за Людовик XIV и наведе очи. Фуке каза:

— Ето нещо, което е измислено от нищожен човек, капитан Д'Артанян. За какво са тези решетки?

— За да ви се попречи да хвърляте записки през прозореца. Но вие можете да кажете, ако не можете да напишете — рече Д'Артанян.

— Да кажа на вас?

— Да... ако искате.

Фуке се замисли за минута, след това въздъхна:

— Една-единствена дума — Сен-Манде — предайте на госпожа Дьо Белиер или на Пелисон.

— Ще бъде направено.

Каретата отмина Нант и се отправи по пътя към Анжер.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЪРВА В НЕЯ БЕЛКАТА ПАДА, А ЗМИЯТА ОТЛИТА

Беше два часът следобед. С голямо нетърпение кралят ходеше назад-напред из своя кабинет, от време на време отваряше вратата към коридора, за да види с какво се занимават неговите секретари. Колбер седеше на същото място, където сутрин прекарваше времето си, а Дьо Сент-Енян тихо разговаряше с Дьо Бриен. Кралят рязко отвори вратата:

— За какво разговаряте тук?

— За първото заседание на щатите — отвърна, ставайки, Дьо Бриен.

— Превъзходно! — отсече кралят и се върна в кабинета си. Пет минути по-късно отекна звънец. Бе проверено дали се е върнал Д'Артанян.

— Странно! — промърмори кралят. — Извикайте господин Колбер.

Колбер влезе. Той очакваше този момент още от сутринта.

— Господин Колбер — възбудено каза кралят, — трябва все пак да изясним къде се губи господин Д'Артанян. Нима не знаете къде съм го пратил?

— Ваше величество нищо не ми е казвал.

— Господине, има неща, за които човек се досеща, а вие сте майстор в това.

— Аз мога да се досещам, ваше величество, но не мога да си позволя да приема догадките за истина.

Едва Колбер бе изрекъл тези думи и един глас, доста по-груб от този на Людовик, прекъсна разговора между монарха и най-близкия му помощник.

— Д'Артанян! — радостно извика кралят. Д'Артанян, бледен и възбуден, попита:

— Вие ли, ваше величество, сте дали заповед на моите мускетари относно дома на господин Фуке?

— Аз нищо не съм заповядал — отвърна Людовик.

— А-а! — Д'Артанян ухапа мустаците си. — Значи не съм сбъркал, този господин е на дъното на всичко!

Той посочи Колбер.

— За каква заповед става дума? — отново попита кралят.

— Заповед да се обърне нагоре с краката къщата, да се пребият слугите и служещите на господин Фуке, да се разбият сандъците, да се разграби мирното жилище. Това е дивашка заповед!

— Господине! — каза побледнял Колбер.

— Господине — прекъсна го Д'Артанян, — само един крал, чувате ли, само един крал може да заповядва на моите мускетари. Що се отнася до вас, то аз решително ви забранявам всичко от този род и ви предупреждавам в присъствието на краля. Благородниците, които носят шпага, не са безделници с перо зад ухото.

— Д'Артанян! Д'Артанян! — измърмори кралят.

— Това е унизително — продължи мускетарят. — Погазена е честта на моите мускетари! Аз не командвам наемници или разсилни от интендантството на финансите, дявол го взел!

— Но какво е станало? Кажете най-последно! — решително се намеси кралят.

— Ами, ваше величество, този господин... господинът, който не е могъл да отгатне заповедите, дадени от ваше величество, и затова, представете си, не е знаел, че на мен ми е поръчано да арестувам господин Фуке. Господинът, който е поръчал желязна клетка за този, когото до вчера е уважавал като свой началник, същият този господин е изпратил Дьо Роншер в дома на господин Фуке и под предлог за изземване на документите му е заграбил и мебелите. Моите мускетари от сутринта бяха обкръжили къщата. Такава беше заповедта ми. Кой им нареди да влязат в дома на господин Фуке? Защо сте ги накарали да присъстват при този безсрамен грабеж, като сте ги направили съучастници на подобна мръсотия? Дявол да го вземе! Ние служим на краля, а не на господин Колбер.

— Господин Д'Артанян — каза негово величество, — подбирайте си по-внимателно думите! В мое присъствие подобни изрази и подобен тон нямат място.

— Действах за благото на моя крал — каза Колбер с развълнуван глас. — Много ми е тъжно, че такова враждебно отношение срещам от

човек, който е офицер на негово величество, още повече че съм лишен от възможността да отмъстя за себе си от уважение към краля.

— Уважение към краля! — извика Д'Артанян с пламнали от гняв очи. — Уважението към краля се състои преди всичко в това да внушиш уважение към неговата власт, да внушиш любов към неговата свещена особа. Всеки представител на държавната власт я олицетворява и когато хората проклинат наказващата ги десница, Бог упреква за това десницата на самия крал, разбирате ли? Трябва ли войникът със загрубяла душа от четиридесетгодишна служба, свикнал с кръв и рани, да ви чете такава проповед, господине? Трябва ли милосърдието да бъде на моя страна, а свирепостта на ваша? Вие сте заповядали да арестуват, да завържат, да затворят в тъмница хора, които са абсолютно невинни!

— Може би това са съучастници на господин Фуке — започна Колбер.

— Кой ви е казал, че съществуват съучастници, кой ви е казал, най-последно, че той действително е виновен в нещо? Това е известно само на краля и само неговият съд е праведен съд. Когато той каже: «Арестувайте и затворете в тъмницата този и този», тогава вие послушно ще изпълните неговата заповед. Не ми говорете за вашето уважение към краля и се пазете, ако във вашите думи има някаква заплаха, тъй като кралят няма да допусне лоши слуги да заплашват тези, които безупречно служат на негово величество. И ако — не дай си Боже! — моят господар не оценява своите слуги по достойнство, аз сам бих съумял да внуша уважение към себе си.

С тези думи Д'Артанян зае своята горда поза: очите му горяха с мрачен огън, ръката беше легнала върху ефеса на шпагата, устните трепереха трескаво. Той представяше своя гняв по-яростно, отколкото беше в действителност. Униженият и разкъсан от бяс Колбер се поклони на краля, сякаш искаше от него разрешение да се отдалечи. Людовик, у когото се бореха оскърбената гордост и любопитството, все още се колебаеше на чия страна да застане. Д'Артанян забеляза, че кралят е в нерешителност. Не биваше да се бави, това беше груба грешка. Трябваше да възтържествува над Колбер и единственото средство да постигне това беше да засегне силно краля, за да не му остави друга възможност освен една: да избере един от двамата съперници.

Д'Артанян последва примера на Колбер и също се поклони. Но Людовик бързаше да получи точни сведения за ареста на суперинтенданта на финансите, за ареста на този, пред когото преди време трепереше от страх, и той разбра, че възмущението на Д'Артанян ще отдалечи поне с четвърт час разказа за тези събития, които толкова му се искаше да узнае. Като забрави за Колбер, който не можеше да му съобщи нищо интересно, предпочете да задържи при себе си капитана на своите мускетари.

— Разкажете ми по-добре за изпълнението на възложената ви задача и едва сетне ще ви разреша да си починете.

Д'Артанян, който беше на прага на кралския кабинет, чу думите на краля и се върна, докато Колбер беше принуден да си тръгне. Лицето на интенданта беше станало лилаво, а черните му зли очи блестяха под гъстите вежди. Той забърза, поклони се пред краля, а минавайки пред Д'Артанян, наполовина се изправи и излезе смъртно обиден.

Д'Артанян незабавно смекчи тона:

— Ваше величество, вие сте млад крал. По утринта един човек познава дали денят ще бъде хубав. Какво ще мислят за вашето бъдещо царуване народите, поставени от Божията милост под властта на ваше величество, ако видят, че между себе си и тях вие поставяте зловни и жестоки министри? Но да поговорим за мен, ваше величество, да прекратим разговора, който ви се струва може би безполезен, а може би и неприличен. Да поговорим за мен. Аз арестувах господин Фуке.

— Вие загубихте за това твърде много време — жлъчно каза кралят.

Д'Артанян го изгледа.

— Виждам, че употребих неподходящ израз. Казах, че съм арестувал господин Фуке, когато трябваше да кажа, че самият аз бях негов пленник. Това е голата истина: аз бях пленник на господин Фуке.

Този път Людовик XIV се учуди. Д'Артанян веднага разбра какво става в душата на краля. Той не му остави време за въпроси. Разказа със своето красноречие и поетичен жар за бягството на Фуке, за преследването, за бясната надпревара и накрая за нямащото равно на себе си благородство на суперинтенданта, който можеше десетки пъти да избяга, който можеше поне двадесет пъти да го убие, но който

въпреки всичко предпочете затвора или нещо по-лошо, за да не унижи този, който се срамуваше да му отнеме свободата.

Докато капитанът говореше, кралят се вълнуваше все повече и повече. Той жадно ловеше всяка дума, произнесена от Д'Артанян, потрепвайки с ноктите на конвулсивно стиснатите една в друга ръце.

— От това е очевидно, поне аз така мисля, че човек, който се държи по този начин, е безусловно честен и не може да бъде враг на краля. Това е твърдото ми убеждение и аз го повтарям пред вас, моя господар. Аз знам, че кралят ще отвърне на това: «държавна необходимост», и аз предварително се прекланям пред неговите думи. Е, какво пък! В моите очи това също е причина за най-голямо уважение. Аз съм войник, получих заповед и тя е изпълнена, наистина, против моята воля, но е изпълнена. Аз млъквам.

— Къде е сега господин Фуке? — попита Людовик след минута мълчание.

— Господин Фуке, господарю, се намира в желязна клетка, приготвена за него от господин Колбер, и пътува, теглен от четири силни коня, по пътя за Анжер.

— Защо не тръгнахте с него? Защо го изоставихте посред път?

— Защото ваше величество не ми е заповядал да пътувам за Анжер. Най-доброто доказателство за правдивостта на тези думи е това, че вие вече сте ме търсили... Имам още едно основание. Докато съм с него, господин Фуке никога не би направил опит да избяга.

— Какво следва от това?

— Ваше величество трябва да разбере и сигурно разбира, че най-пламенното ми желание е да узная, че господин Фуке е на свобода. Аз намерих най-глупавия сержант, когото можах да открия сред моите мускетари, като му поръчах да охранява затворника. Направих това, за да му дам възможност да избяга.

— Вие сте полудял, Д'Артанян! — кралят скръсти ръце на гърдите си; — Можете ли да говорите на глас такива неща и дори да имате нещастieto да си ги помислите?

— Ваше величество, аз съм дълбоко убеден, че вие не очаквате от мен враждебност по отношение на господин Фуке след всичко, което е направил за мен и за вас. Не ме карайте да държа господин Фуке под ключ, ако твърдо желаете той да бъде затворен и занапред.

Колкото и здрава да бъде клетката, птичката, все едно, ще намери начин да излети от нея.

— Учудвам се — каза мрачно кралят — как вие не подкрепихте този, когото господин Фуке искаше да постави на моя трон. Тогава щяхте да разполагате с всичко, което толкова жадувате: привързаност и благодарност. На служба при мен обаче вие ще трябва да имате работа с вашия господар и повелител, господине.

— Ако господин Фуке не беше дошъл да ви освободи от Бастилията — отвърна с твърд глас Д'Артанян, — само един човек щеше да направи това и този човек щях да съм аз, ваше величество. Вие прекрасно знаете това.

Кралят се осъзна. Слушайки Д'Артанян, той си спомни за миналото, как стоеше зад завесата на неговия креват — това беше в Пале Роял, когато парижкият народ, воден от кардинал Дьо Рец, беше дошъл да се убеди, че кралят е в двореца. Д'Артанян, който му махаше с ръка от каретата на път за църквата «Света Богородица» при тръгването от Париж. Войникът, който го напусна в Блоа. Лейтенантът, когото той отново повика, когато смъртта на Мазарини даде в ръцете му цялата власт. Човекът, който неизменно беше честен, предан и смел.

Людовик се приближи до вратата и извика при себе си Колбер. Той беше в коридора, където работеха секретарите, и веднага се отзова на повикването.

— Колбер, направихте ли обиск у господин Фуке?

— Да, ваше величество.

— Какви са резултатите?

— Господин Дьо Роншер, изпратен с вашите мускетари, господарю, ми предаде всички документи — отвърна Колбер.

— Ще се запозная с тях... А сега ми дайте ръката си.

— Моята ръка, ваше величество.

— Аз ще я поставя в ръката на кавалера Д'Артанян. Нали вие, Д'Артанян — обърна се кралят с ласкава усмивка към своя изпитан войник, който, виждайки своя неприятел, отново бе приел надменен вид, — вие всъщност не познавате този човек, запознайте се с него.

Посочи му Колбер.

— Той беше посредствен слуга във второстепенни роли, но той ще бъде велик човек, ако аз му дам достатъчно високо положение.

— Ваше величество — промълви Колбер, който беше зашеметен от удоволствие и страх пред очакващото го бъдеще.

— Разбирам защо е било така досега — прошепна Д'Артанян на ухото на краля, — той е завиждал.

— Именно, а завистта го сковаваше, как би могъл да разпери крила!

— От днес той ще бъде крилата змия — изломоти мускетарят.

Но Колбер, който в този момент се приближаваше към него, вече имаше съвсем друго лице и то никак не приличаше на познатото на капитана. Видя му се добро, меко, с човешки черти, а в очите му светеше такъв благороден ум, че Д'Артанян, който отлично се ориентираше в човешките лица, беше смутен и почти разколебан в неотдавнашните си предубеждения. Колбер му стисна ръката:

— Това, което ви беше казано от краля, доказва доколко негово величество познава хората. Ожесточената борба, която водих до този ден против злоупотребите, не против хората, доказва, че исках да подготвя на моя крал велико царуване, а на моята страна — велико благоденствие. Аз имам големи замисли, господин Д'Артанян, и вие ще видите как те ще разцъфтят под слънцето на гражданския мир. И ако не разчитам и нямам щастието да заслужа приятелството на честните хора, то съм убеден, че в най-лошия случай ще заслужа тяхното уважение. А за възхищението им аз съм готов да отдам и живота си, господине.

Тази промяна, това внезапно издигане, това мълчаливо одобрение на краля накараха мускетаря сериозно да се замисли. Той учтиво се поклони на Колбер, който не сваляше очи от него. Кралят, виждайки, че са се помирили, не ги задържаеше повече. От кралския кабинет излязоха заедно. Вън новият министър каза:

— Възможно ли е, господин Д'Артанян, човек с такъв проникателен поглед като вас да не ме е разбрал от самото начало?

— Господин Колбер — отвърна капитанът, — слънчевият лъч, който свети право в очите, пречи да се види и най-яркия огън. Човекът, който стои при властта, излъчва сияние, вие знаете това и след като сте я достигнали, защо ще преследвате и по-нататък нещастника, когото е сполетяла немилост и който е паднал от толкова високо?

— Аз ли, господине? О, аз никога няма да го преследвам. Аз искам да управлявам финансите и да ги управлявам сам, защото

всъщност съм честолобив и особено защото вярвам в своите достойнства. Аз знам, златото на цялата страна ще се окаже пред мен, а аз обичам да го съзерцавам. Ако живея още тридесет години, то нито едно злодеяние през това време няма да омърси ръцете ми, с това злато ще построя хамбари, величествени здания, градове. Ще благоустроя пристанищата, ще създам флот, ще подготвя кораби, които ще понесат името на Франция към най-далечните народи и племена. Ще създам библиотеки, академии. Ще направя Франция първата страна в света, и то най-богатата. Това са причините да не обичам господин Фуке, който ми пречеше да действам. А после, когато стана велик и силен, когато Франция стане велика и силна, аз също ще възкликна: «Милосърдие!»

— Вие произнесохте тази дума. Нека помолим краля да освободи господин Фуке. Той го преследва, мислейки само за вас.

— Господине — отвърна Колбер, — вие знаете, че това съвсем не е така и че кралят изпитва лична омраза към господин Фуке. Не аз трябва да ви казвам това.

— Той ще се умори и ще забрави за нея.

— Кралят не забравя нищо, господин Д'Артанян... Почакайте, кралят вика дежурните при себе си и дава някакви заповеди: сега не съм му повлиял, нали така? Послушайте!

Кралят действително бе повикал своите мускетари.

— Господин Д'Артанян? — повика го той.

— Тук съм, ваше величество.

— Дайте двадесет мускетари на господин Дьо Сент-Енян за охрана на господин Фуке.

Д'Артанян и Колбер се спогледаха.

— От Анжер — продължи кралят — нека закарат арестувания в Париж, в Бастилията.

— Вие бяхте прав — каза Д'Артанян.

— Сент-Енян — разпореди се кралят, — ще застреляте всеки, който заговори с господин Фуке по пътя.

— А аз... също ли трябва да мълча? — попита Дьо Сент-Енян.

— Вие ще говорите с него само в присъствие на мускетарите.

Дьо Сент-Енян се поклони и излезе, за да пристъпи към изпълнението на получената заповед. Д'Артанян също искаше да се отдалечи, но кралят го спря.

— Господине — заповяда той, — тръгвайте незабавно и поставете под моя власт острова и крепостта Бел-Ил ан Мер, които принадлежаха на господин Фуке.

— Добре, ваше величество. Сам ли да тръгна?

— Ще вземете със себе си толкова войска, колкото е необходимо, за да не претърпите неуспех, ако крепостта окаже съпротива.

Шепот на пресилено недоверие във възможността за нещо подобно се разнесе между придворните.

— Такива неща са се случвали — потвърди Д'Артанян.

— Виждам съм със собствените си очи подобни неща като дете и не желая да ги виждам отново. Надявам се, че ме разбрахте? Вървете, господине, и се върнете с ключовете от крепостта.

Колбер се приближи до Д'Артанян.

— Ето едно поръчение — каза той, — за което, ако го изпълните както трябва, ще получите маршалски жезъл.

— Защо казвате: ако го изпълните както трябва?

— Защото поръчението е доста трудно. В Бел-Ил са вашите приятели, а за хора като вас, господин Д'Артанян, не е толкова просто да прекрачат през трупове на приятелите си, за да постигнат успех.

Д'Артанян наведе глава. Колбер се върна в кабинета на краля.

След четвърт час капитанът получи заповед, която му предписваше в случай на съпротива да срине до основи крепостта Бел-Ил. С тази заповед му се даваше право да езекутира местните жители и бегълците, укрили се в крепостта. Нарещдеше се да не пусне да излезе от нея който и да било жител.

«Колбер беше прав — помисли Д'Артанян. — Маршалският жезъл би струвал живота на моите приятели. Само че тук забравят, че те не са по-глупави от птиците и няма да чакат ръката на птицелова, за да изправят криле и да отлетят. А тази ръка аз толкова добре ще им покажа, че те ще имат достатъчно време да я видят. Бедният Портос! Бедният Арамис! Не, моята слава няма да ви струва нито едно перце.»

Вземайки това решение, Д'Артанян събра войските на краля, натовари ги на кораби в Пендъоф и без да губи нито минута, вдигна котва и заплава с вдигнати и пълни с вятър платна.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ВТОРА

БЕЛ-ИЛ АН МЕР

На края на вълнолома, върху който яростно налиташе вечерният прибой, се разхождаха, хванати за ръце, двама души. Те разговаряха оживено и жива душа не можеше да чуе техните думи, които поривът на вятъра отнасяше една след друга с бялата пяна от гребена на вълните. Току-що слънцето се беше потопило в безкрайния простор на океана и сега приличаше на гигантска, излъчваща виолетова жар пещ. От време на време един от двамата се обръщаше с мрачно безпокойство на изток и сякаш разговаряше с пустинното море. Другият се вглеждаше в лицето на своя спътник и като че ли се опитваше да разгадае неговите мисли. После безмълвно, връхлетени от мрачни мисли, двамата продължаваха разходката си.

Естествено, всички вече са познали тези двама души — Портос и Арамис, преследвани от закона и укрили се в Бел-Ил след крушението на надеждите и великия план на господин Дербле.

— Каквото и да казвате, скъпи ми Арамис, — повтаряше Портос, вдъхвайки дълбоко соления въздух и напълвайки с него могъщите си бели дробове, — каквото и да казва, все пак изчезването на всички рибарски лодки, които излязоха от тук през последните два дни, е нещо съвсем необичайно. В морето нямаше буря. Времето беше спокойно. Но дори и да имаше буря, не биха могли да потънат всички наши лодки. Поне една би останала невредима. Повтарям ви, това е много странно. Подобно изчезване на лодките прекалено ме безпокои.

— Прав сте, приятелю мой Портос, без съмнение сте прав.

— Освен това — добави Портос, чиято мисъл се съживи, след като ванският епископ се съгласи с неговата забележка, — едно нещо привлича вниманието ми: ако тези лодки бяха потънали, то на брега щяха да бъдат изхвърлени парчета от тях или някакви вещи на загиналите. А нищо такова не е намерено. Обърнахте ли внимание, че двете останали на острова платноходки, които изпратих, за да потърсят другите...

Арамис внезапно прекъсна своя събеседник. Извика, съпровождайки възклицанието си с толкова рязко движение, че на Портос му секна дъхът.

— Какво казахте, Портос? Какво? Изпратили сте двата платнохода?

— Да търсят останалите, естествено — повтори простодушно Портос.

— Нещастнико! Какво сте направили! Сега сме загинали! — възкликна епископът.

— Загинали?... Какво?... Защо загинали, отговорете ми, Арамис! Арамис прехапа устни.

— Нищо, нищо. Простете, исках да кажа, че ако ни беше дошло наум да направим разходка по море, то сега вече не можем да осъществим това желание.

— Това ли ви измъчва! Голяма работа! Що се отнася до мен, ни най-малко не съжалявам. Не съжалявам за развлеченията на Бел-Ил, каквито и да са те, а за Пиерфон, за Брасие, за Балони, за скъпата ми Франция. Тук не е Франция, драги мой, и аз самият не знам какво е това. Мога да ви кажа напълно откровеност и вие от приятелство ще ми простите тази откровеност, заявявам ви, че в Бел-Ил се чувствам много нещастен. Да, много нещастен.

— Мили приятелю — едва чуто въздъхна Арамис, — ето защо е печално, че сте изпратили останалите ни платноходки да търсят изчезналите преди две денонощия лодки. Ако не бяхте ги изпратили, ние щяхме да заминем.

— Да заминем? А какво ще стане със заповедта, Арамис?

— Каква заповед?

— Дявол да го вземе! Заповедта, за която постоянно ми говорите и която по всеки повод ми напомняте: ние трябва да охраняваме Бел-Ил от възможно нападение на узурпатора. Вие прекрасно знаете за коя заповед говоря.

— Вярно — прошепна Арамис.

— Както виждате, не можем да заминем от тук и това, че съм изпратил платноходките да търсят изчезналите, не може да ни навреди.

Арамис замълча и неговият блуждаещ поглед, остър като погледа на летяща във въздуха чайка, дълго обхожда морето, вглеждайки се в пространството и стремейки се да проникне отвъд хоризонта.

— Освен това, Арамис — продължи Портос, като упорито се връщаше към мисълта си, която епископът сметна за правилна, — не ми давате никакви обяснения къде биха могли да изчезнат тези нещастни лодки. А мен, където и да отида, навсякъде ме обсаждат вопли и стонове. Като виждат, че майките им са отчаяни, децата също започват да мрънкат, сякаш някой може да им върне бащите. Какви са все пак вашите предположения и какво трябва да казвам на тези нещастници?

— Можем да предполагаваме всичко, Портос, но най-добре мълчете.

Този отговор не задоволи Портос. Той се обърна и измърмори нещо, за да излее своето недоволство. Арамис прекъсна гневната му тирада:

— Спомняте ли си, приятелю, щастливите дни на нашата младост, когато бяхме доблестни и силни, вие, аз и онези двамата, които сега са далеч от нас? Помните ли, мой мили Портос, че ако искахме да се върнем във Франция, тази солена вода не би могла да бъде препятствие за нас?

— О — забеляза Портос, — това все пак са шест левги.

— Ако видите, че се хвана за първата попаднала ми дъска, бихте ли останали на брега?

— Не, кълна се, Арамис! Но коя дъска ще ме удържи сега? Владетелят на имението Брасие се усмихна гордо, като огледа своите мощни, закръглени форми.

— А вие, Арамис, няма ли да признаете с ръка на сърце, че скучаете в Бел-Ил? Нима не бихте предпочели удобствата, които ви предлага вашият дом, епископският дворец във Ван? Хайде, признайте си!

— Не — каза Арамис, но не посмя да погледне Портос в очите.

— Е, добре, в такъв случай ще останем тук — тежка въздишка се откъсна от могъщата гръд на приятеля му. — Щом е така, ще останем тук. Обаче ако ви дойде наум някаква окончателна, твърда мисъл, говоря за мисълта да се върнем във Франция, въпреки липсата на лодка...

— Забелязахте ли още едно странно нещо — прекъсна го Арамис, — откакто лодките ни изчезнаха, през последните две денонощия на острова не е пристанал нито един шлеп.

— Да, прав сте, разбира се. Аз също забелязах това, нали всеки ден пристигаха тук десетки лодки и шлепове.

— Трябва добре да се осведомим — каза Арамис, като помълча. — Дори ако трябва да построя сал... но най-добре да почакаме още.

Арамис започна да ходи напред-назад, като се опитваше да скрие все по-нарастващата си тревога.

Портос, който се умори да следи движенията на своя приятел, доверчивият и спокоен Портос, който не знаеше нищо за причините на това огромно вълнение, което се проявяваше само външно, спря Арамис:

— Да седнем на този камък. Да седнем и моля ви, моля ви по най-решителен начин, да ми обясните, за да разбера добре какво правим всъщност тук?

— Портос... — започна смутеният Арамис.

— Аз знам, че мнимият крал е искал да свали от трона истинския. Вие ми разказахте и това го разбирам. Знам, че мнимият крал се е канел да продаде Бел-Ил на англичаните. Това също е ясно. Знам, че ние като инженери и военачалници трябваше бързо да пристигнем тук, за да възглавим работите по укрепването и да поемем командването на десетте роты, които се издържат от господин Фуке и се намират в негово подчинение. С други думи, десетте роты на неговия зет. Дотук всичко е ясно.

Арамис скочи. Приличаше на лъв, когато го дразни муха. Портос го задържа за ръката.

— Но колкото и да напрегам ума си, колкото и да мисля, не мога да разбера защо вместо да ни пратят войска, вместо да ни поддържат, като ни пратят хора, оръжие и провизии, те ни оставят без лодки, а Бел-Ил — без снабдяване и без помощ? Защо прекъсват всякаква връзка с нас? Отговорете ми, Арамис, или преди да ми отговорите, ме изслушайте какво мисля и какво чувствам. Аз мисля, или съм си въобразил, че във Франция са станали големи събития. Цяла нощ съм сънувал Фуке, присънваха ми се мъртви риби, разбити яйца и разхвърляни бедни стаи. Лоши сънища, Дербле, предвещават беда!

— Портос, какво е това там? — прекъсна го Арамис, като стана бързо и посочи на приятеля си черна точка на хоризонта.

— Кораб! — зарадва се Портос. — Да, това е кораб. Най-последно получим известия!

— Втори! — извика епископът, като видя нови мачти. — Два, три, четири...

— Пет! — извика Портос. — Шест, седем! Та това е целият флот!

— Сигурно се връщат нашите рибари — уверено каза Арамис, макар че вътрешно беше разтревожен от разкрилата се пред очите му картина.

— Тези кораби са доста големи. Не може да са рибарски лодки. Освен това не ви ли се струва, че идват откъм устието на Лоара? Вижте. Нашите жени и деца ги съзряха. Те тичат към брега.

В това време към тях се приближи стар рибар.

— Това нашите лодки ли са? — попита Арамис.

— Не, монсеньор, това са кораби на кралския флот — каза старецът.

— Кораби на кралския флот! — възкликна Арамис. — Но откъде знаете?

— Виждам флаг. На нашите лодки и на търговските кораби никога няма флагове. С такива големи платноходи обикновено се превозва войска.

— Аха! — възкликна Арамис.

— Ура! — извика Портос. — Това са подкрепления! Освен ако не са англичаните...

— Откъм Лоара? Това би било ужасно нещастие! Не трябва ли в такъв случай да минат през Париж?

— Вие сте прав. Това са подкрепления или може би провизии.

— Портос, обявете тревога! — заповяда внезапно Арамис.

— Тревога? Но защо?

— Нека канонирите се върнат при батареите си, прислугата да бъде при оръдията, а при бреговете топове всички да бъдат особено бдителни.

Портос се ококори. Внимателно погледна своя приятел, сякаш искаше да се убеди, че е действително с ума си.

— Ако не тръгнете незабавно, мой скъпи и безценни приятелю — продължи Арамис със своя най-ласкав тон, — ще го направя аз и лично ще дам необходимите разпореждания.

— Отивам, отивам веднага — отвърна Портос и тръгна да изпълни заповедта. По пътя час по час се обръщаше назад, за да

разбере дали ванският епископ не го вика обратно.

Изсвириха тревога. Забиха барабани. Роговете запяха. Разнесе се глухият звън на голямата камбана. За миг пристанът се изпълни с любопитни и с войници. В ръцете на артилеристите, които стояха до големи, поставени върху каменни лафети, оръдия, димяха фитили. Когато всеки зае указаното му в бойното разписание място, когато приготовленията за отбрана завършиха, Портос плахо се обърна към епископа и му прошепна:

— Позволете, Арамис, мъча се да разбера...

— Почакайте, скоро ще разберете всичко — със същия шепот му отвърна ванският епископ. — След като във Франция има двама крале, на кого от тях принадлежи този флот? Какво ще отговорите на това, приятелю мой Портос?

— О, вие ми отваряте очите!

Портос, на когото отговорът отвори очите, или по-точно на прави завесата пред тях още по-плътна, побърза към батареите, за да командва тези, които се намираха там. В това време Арамис неизменно наблюдаваше приближаването на корабите. Народът и войниците, които се бяха покатерили по скалите, различиха отначало върховете на мачтите, после платната и накрая видяха самите кораби с развяващите се флагове на краля на Франция. Настъпваше вечерта, когато сравнително малък платноход с едно голямо платно приближи на разстояние пушечен изстрел от брега.

Въпреки дрезгавината на палубата се забелязваше някаква суетня. Малко след това лодка с трима гребци, усърдно натискащи веслата, се насочи към пристанището. После спря в подножието на бастиона. Рулевиът се изкачи на пристана. В ръцете му имаше пакет, който той усърдно размахваше, давайки да се разбере, че е пристигнал, за да води преговори. Много от войниците го познаха. Беше собственикът на един от двата баркаса, които Арамис пазеше и които бяха отправени да търсят изчезналите лодки. Той поиска да го заведат при господин Дербле. По знак на сержанта двама войници застанаха от двете му страни и го поведоха към Арамис на крайбрежната улица. Пратеникът застана пред него. Беше вече тъмно, въпреки че войниците, които съпровождаха Арамис по време на неговия обход на укрепленията и които стояха малко настрани, държаха в ръцете си горящи факли.

— Как! Юнатан! Но откъде?

— От името на тези, които ме заловиха в плен. Известно ви е, монсеньор, че ние тръгнахме да търсим нашите изчезнали приятели. Много скоро след това бяхме задържани от стражеви кораб на негово величество краля.

— Какъв крал? — намеси се Портос. Юнатан го погледна учуден.

— Говори! — продължи епископът.

— Хванаха, ни монсеньор, и ни присъединиха към задържаните от предния ден.

— Днес ли ви освободиха? — попита Портос, който все така не разбираше нищо.

— Само за да ви съобщим, монсеньор, че са ни задържали. Арамис се опитваше да разбере случилото се.

— Значи — каза той — излиза, че кралският флот блокира крайбрежието. Кой го командва?

— Капитанът на кралските мускетарите.

— Д'Артанян! — възкликна Портос. — И той ти връчи писмо?

— Да, монсеньор.

— Приближете факлите!

— Това е неговият почерк — забеляза Портос. Арамис прочете следното:

«Заповед на краля:

Да се превземе Бел-Ил. Да се унищожи гарнизонът, ако окаже съпротива. Да се обезоръжат всички войници!

Подписано: Д'Артанян, който преди два дни арестува господин Фуке и го изпрати в Бастилията.»

Арамис побледня и смачка хартията.

— Какво има? — попита Портос.

— Нищо, приятелю, нищо — отвърна Арамис и се обърна към Юнатан: — Кажи ми... ти разговаря ли с господин Д'Артанян?

— Да, монсеньор. Той каза, че би искал да говори с вас на борда на своя кораб.

— На борда на своя кораб? Портос повтори:

— На борда на своя кораб?

— Господин мускетарят — продължи Юнатан — заповяда да ви взема двамата — вас, господин Дербле, и вас, господин инженер, в нашата платноходка и да ви заведе при него.

— Да вървим! — каза Портос. — Милият ми Д'Артанян!

— Вие сте полудял! — прекъсна го Арамис. — Кой може да гарантира, че тук няма клопка?

— От страна на другия крал ли? — тайнствено прошепна Портос. — Това е възможно, но какво да правим? Ако Д'Артанян ни кани...

— Кой ви е казал, че това действително е Д'Артанян?

— В такъв случай... но нали почеркът му...

— Почеркът може да се подправи. И неговият е подправен, вижте как е треперела ръката на този, който е писал заповедта.

— Вие и този път сте прав, но ние абсолютно нищо не знаем.

Наистина — забеляза добродушният Портос, — всъщност няма нужда да знаем.

— Какво ще заповядате да направя? — запита Юнатан.

— Ще се върнеш при този капитан и ще му кажеш, че го молим лично да дойде на острова.

— Разбирам — каза Портос.

— Слушам, монсеньор — отвърна Юнатан. — Но ако капитанът откаже?

— Ако откаже, ние имаме оръдия и ще ги пуснем в действие.

— Дявол да го вземе! Аз наистина нищо не разбирам! — измърмори Портос.

— Сега ще разберете всичко. Времето за това действително настъпи. Превърнете се в слух и внимателно слушайте моите думи!

— О, аз ще слушам, дявол да го вземе, не се съмнявайте.

— Мога ли да тръгвам, монсеньор? — извика Юнатан.

— Тръгвай и се върни с отговор! Ей, вие там, спуснете лодката!

Тя се отдели от пристана и пое към кораба. Арамис хвана Портос под ръка и пристъпи към обяснения.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТА ОБЯСНЕНИЯТА НА АРАМИС

— Аз трябва да ви разкажа, приятелю Портос, нещо, което ще ви учуди, но заедно с това ще ви разясни всичко.

— О, на мен ми харесва, когато нещо ме учудва — благосклонно каза Портос, — моля ви, не се притеснявайте заради мен. Не съм чак толкова чувствителен. Говорете направо.

— Много трудно е, Портос... много трудно, защото, предупреждавам ви още веднъж, трябва да ви разкажа странни, много странни неща...

— Вие говорите толкова хубаво, приятелю, че съм готов да ви слушам по цели дни. И така, говорете, моля ви... или ето какво ми дойде наум: за да облекча вашата задача и да ви помогна да разкажете тези странни неща, ще ви задавам въпроси. За какво се каним да воюваме?

— Ако вие ми задавате въпроси от този род, Портос, ни най-малко няма да облекчите моята задача и питайки ме по този начин, няма да помогнете да ви разкрия всичко. Точно в това е тук гордиевият възел. Трябва да се разреже с един замах. Знаете ли, приятелю мой, аз ви измамих. В крайна сметка за ваше добро, както ми се струва, Портос. Искрено вярвах в това.

— В такъв случай — усмихна се славният владетел на замъка Брасие, — в такъв случай вие сте ми оказали голяма услуга и аз ви поднасям благодарности. Ако не бяхте ме измамили, можех сам да сбъркам. Но в какво всъщност сте ме излъгали?

— Аз служех на узурпатора, против когото Людовик XIV в настоящия момент хвърля своите сили.

— Узурпатора? — Портос се почеса в недоумение по врата. — Това е... Не, не разбирам много добре.

— Това е единият от двамата крале, които си оспорват короната на Франция.

— Много добре... значи вие служехте на този, който не е Людовик XIV?

— Веднага разбрахте истинското състояние на нещата. От което следва, че ние с вас сме метежници, скъпи ми, бедни ми приятелю.

— По дяволите!... — възкликна поразен Портос.

— О, бъдете спокоен, Портос, ние ще намерим начин да се спасим, повярвайте.

— Това не ме безпокои. Вълнува ме, че думата метежник не е хубава дума.

— Уви!...

— Значи и херцогската титла, която ми обещаха...

— Тя щеше да ви бъде дадена от узурпатора.

— Но това не е едно и също, Арамис — величествено каза Портос.

— Приятелю мой, ако зависеше от мен, вие бихте станали и принц.

Портос започна механично да гризе ноктите си.

— Като сте ме измамили — отвърна той, — не сте постъпили добре, Арамис, защото на това херцогство аз много разчитам. О, сериозно разчитам на него, познавайки ви като човек, който си държи на думата.

— Бедният Портос! Простете ми, умолявам ви!

— Значи — настойчиво продължаваше Портос, без да отвърне на смирените молби на ванския епископ, — значи аз съм се скарал с Людовик XIV?

— Всичко ще изгладя, скъпи приятелю. Всичко ще взема върху себе си. Заклевам ви, позволете ми да действам. Няма нужда от неуместни самопожертвувания и безсмислено великодушие! Вие не знаехте нищо за моите планове. Вие нищо не сте правили за самия себе си. Аз съм организатор на този заговор. Беше ми нужен моя неразделен приятел и ви повиках. Вие се явихте на моя зов, като си спомнихте за нашия стар девиз: «Един за всички, всички за един». Моето престъпление, Портос, се състоеше в това, че постъпих като пълен егоист.

— Ето една дума, която ми е по сърце — прекъсна го Портос, — и след като сте действали изключително в свой интерес, аз никак не мога да ви се сърдя. Та това е напълно естествено!

С тези думи Портос стисна ръката на стария си приятел. Сблъсквайки се с такова безхитростно душевно величие, Арамис се почувства като нищожен пигмей. За втори път му се случваше да отстъпва пред непреодолимата сила на това сърце, много по-могъщо от най-блестящия ум. С безмълвно и здраво ръкостискане той отвърна на своя верен приятел:

— А сега, когато изяснихме всичко, когато аз окончателно си дадох сметка за нашето положение спрямо крал Людовик, мисля, че трябва да ми обясните политическата интрига, жертва на която станяхме, защото виждам, че зад всичко това се крие някаква политическа интрига.

— Всичко ще ви разясни Д'Артанян, който сега ще дойде тук. Простете ми, но аз съм толкова измъчен, толкова съм угрижен, че имам нужда от цялото си самообладание, от целия си разум, за да поправа лъжливата крачка, която толкова необмислено ви накарах да направите. Сега нашето положение е свършено ясно. От днес крал Людовик XIV има един-единствен враг и този враг съм аз. Направих ви пленник и вие ме следвахте по петите. Днес ви пускам на свобода и вие летите към своя властелин. Както виждате, Портос, във всичко това няма нищо трудно.

— Мислите ли?

— Дълбоко съм убеден.

— Но в такъв случай — каза Портос, воден от своя поразително здрав разум, — ако нашето положение е толкова ясно, както вие казвате, защо приготвяме оръдия, мускети и всичко останало? Струва ми се, че много по-просто е да кажем на Д'Артанян: «Мили приятелю, ние допуснахме грешка. Трябва да я поправим. Дайте ни изход, за да излезем, и бъдете здрав!»

— Има една трудност — Д'Артанян може да дойде с такива заповеди, че да се наложи да пуснем в ход оръжието.

— Какво говорите! Оръжие против Д'Артанян? Безумие! Против нашия любим Д'Артанян?!

— Портос — Арамис още веднъж поклати глава, — ако аз наредих да се запалят фитилите и да се насочат оръдията, ако аз наредих да се бие тревога и ако повиках всички върху стените, тези превъзходни стени на Бел-Ил, които вие толкова прекрасно сте укрепили, и поставих защитниците по местата им, всичко това съм

направил с известен умисъл. Почакайте, не ме осъждайте, или не, по-добре да не чакаме. На пристанището викат някаква лодка.

— Това навярно е Д'Артанян — Портос се приближи до парапета.

— Той самият — отвърна капитанът на мускетарите и като скочи от лодката, започна бързо да се изкачва по стълбата към неголяма площадка, където се намираха двамата му приятели. Докато Д'Артанян вървеше към тях, Арамис и Портос забелязаха някакъв офицер, който неотстъпно го следваше. Д'Артанян се спря на половината път. Същото направи и неговият спътник.

— Отдалечете вашите хора! — извика мускетарят на Портос и на Арамис. — Да не чуват това, което се говори.

След това Д'Артанян се обърна към своя спътник и каза рязко:

— Господине, това не ви е корабът от кралския флот, където вие разговаряхте толкова високомерно с мен.

— Господине — отвърна офицерът, — аз не съм разговарял с вас високомерно, а просто съм изпълнявал — наистина, буквално — заповедта, която получих при заминаването си. Заповядаха ми да ви следвам навсякъде. Аз ви следвам. Заповядаха ми да не ви допускам до преговори с когото и да е било, ако не съм осведомен за тяхното съдържание, и аз го правя.

Д'Артанян се разтрепери от гняв. Портос и Арамис също трепнаха, разговорът изпълни душите им с тревога и опасения. Д'Артанян хапеше яростно мустаците си, което издаваше негодувание, предвещаващо взрив. Той се приближи до офицера:

— Господине, когато изпратих тук лодка, вие пожелахте да узнаете какво пища на защитниците на Бел-Ил. Показахте ми някаква заповед, аз също ви показах писмото, което бях написал. Когато се върна старшият на изпратената от мен лодка и получих отговор от тези господа — той посочи Портос и Арамис, — вие чухте разказа му от първата до последната дума. Всичко това беше предвидено във вашата заповед и изпълнено от мен без никакво противодействие. Така ли е или не?

— Така е, господине — промълви офицерът, — разбира се, че е така, но...

— Господине — Д'Артанян се разгорещаваше все повече, — когато обявих намерението си да слеза от кораба, за да се прехвърля на

Бел-Ил, вие поискахте да ви взема със себе си. Аз не се колебах нито минута и ви доведох тук. Нали се намирате на Бел-Ил? Така ли е или не?

— Така е, господине, но...

— Но... мен въобще не ме интересува господин Колбер, от когото вие сте получили тази заповед, нито който и да е друг, чиито указания неотклонно изпълнявате. Мен ме интересува човекът, който ме притеснява на тази стълба, в чието подножие се плиска солена вода, при това дълбочината тук е най-малко тридесет фута.

— Но, господине, ако аз ви притеснявам — смутено и почти стеснително каза офицерът, — разберете, за това е виновна службата ми.

— Господине, вие или тези които са ви изпратили, имахте нещастieto да ми нанесете оскърбление. Така или иначе, аз съм оскърбен. Не мога да отмъстя на тези, които са ви казали какво да правите, не ги познавам, а и те са доста далеч. Вие обаче сте пред мен и, кълна се в Господа, ако направите още една крачка напред, за да подслушвате какво ще кажат тези господа, ще ви смачкам главата и ще ви хвърля във водата. О! Да става каквото ще! През целия си живот само шест пъти съм изпадал в гняв, в пет от тези случаи нещата завършиха със смъртта на оня, който ме беше разгневил.

Офицерът не се помръдна. Изслуша заплахата и побледня:

— Господине, вие не сте прав, пречите ми да изпълня получената заповед.

Портос и Арамис, развълнувани от сцената, която наблюдаваха от горе, застанали до парапета на своята площадка, извикаха на капитана:

— Скъпи Д'Артанян, пазете се!

Д'Артанян им махна да мълчат. С ужасяващо спокойствие той вдигна крак да стъпи на следващото стъпало и с шпага в ръка се огледа, за да разбере дали офицерът го следва.

Офицерът се прекръсти и тръгна след капитана. Портос и Арамис, познаваха добре Д'Артанян и се хвърлиха надолу, за да спрат удара, защото вече им се струваше, че чуват звън. Но Д'Артанян премести шпагата си в лявата ръка и каза на офицера трогателно:

— Господине, вие сте порядъчен човек, навярно по-добре ще разберете това, което сега ще ви кажа.

— Говорете, господин Д'Артанян, говорете — отвърна храбрият офицер.

— Тези господа, които имаме удоволствието да виждаме пред нас и против които са насочени вашите заповеди, са мои приятели.

— Знам това, господине.

— Тогава как мислите, мога ли да постъпя с тях в съответствие с дадените ви инструкции?

— Разбирам сложността на вашето положение.

— В такъв случай позволете ни да поговорим без свидетели.

— Господин Д'Артанян, ако аз отстъпя пред вашата молба, ако направя това, което искате, ще наруша думата, с която съм обвързан, в противен случай ще ви се изпреча на пътя. Предпочитам първото пред второто. Разговаряйте, господине, със своите приятели и не ме презирайте, че от уважение и обич към вас... извършвам безчестна постъпка.

Трогнатият Д'Артанян стремително прегърна младия човек и веднага тръгна към своите приятели. Офицерът се загърна в плаща си и седна на стъпалата, покрити с влажни водорасли.

— Ето, скъпи приятели, ето моето положение. Сами видяхте — каза Д'Артанян, обърнат към Портос и Арамис.

Тримата се прегърнаха, както в дните на тяхната младост.

— Какво означава тази строгост? — попита Портос.

— Би трябвало, драги Портос, все пак да се досетите за някои неща.

— Не съвсем, драги капитане. В края на краищата нищо лошо не съм направил. Арамис също — побърза да добави добрият Портос.

Д'Артанян хвърли към прелата укоряващ поглед, който прониза дори неговото закалено сърце.

— Милият Портос! — възкликна ванският епископ.

— Виждате докъде сме я докарали. Да се прихваща всичко, което излиза от Бел-Ил или отива към него. Вашите лодки са задържани. Ако се опитате да бягате, ще ви заловят корабите, които браздят морето, за да ви дебнат. Кралят иска да ви залови и той ще постигне своето!

Д'Артанян дръпна яростно сивите си мустаци и отскубна няколко косъмчета. Арамис стана още по-мрачен, а Портос — сърдит.

— Имах такъв план — продължи Д'Артанян, — исках да ви взема двамата при себе си на кораба, да сте близо до мен и да ви върна

свободата. Но кой може да ми гарантира сега, че връщайки се там, няма да намеря някакъв нов началник и тайна заповед, с която да ми отнемат командването! Тайна заповед, чрез която да се разправят с мен и с вас без ни най-малка възможност за спасение!

— Трябва да останем тук, на Бел-Ил — решително заяви Арамис. — И аз гарантирам, че ще се предам само ако разбере твърдо на какво мога да разчитам.

Портос не каза нищо. Това направи впечатление на Д'Артанян.

— Ще се опитам да разпитам този офицер, този храбрец, който ме придружава и чиято мъжествена съпротива ме зарадва много. Той явно е честен човек, макар и наш враг, но струва хиляди пъти повече от някой подъл угодник. Да се опитаме да узнаем какви права има той и какво разрешава или забранява неговата заповед.

— Да опитаме — съгласи се Арамис.

Д'Артанян се наведе от парапета и повика офицера, който веднага се качи при тях. След като размениха изискани любезности, както е естествено между порядъчни и изпълнени с взаимно уважение хора, Д'Артанян попита:

— Господине, ако поискам да отведа от тук тези господа, какво бихте направили?

— Не бих се възпротивил, но след като имам пряка и недопускаща тълкуване заповед, аз...

— А-а! — прекъсна го Д'Артанян.

— Вземете поне Портос — каза ванският епископ, — той ще съумее да докаже на краля и аз ще му помогна за това, а и вие също Д'Артанян, че няма нищо общо с тази работа.

— Хм! — изръмжа Д'Артанян. — Искате ли да заминете? Искате ли да ме последвате, Портос? Кралят е милостив!

— Бих искал да помисля — отвърна Портос.

— Значи оставате?

— До нова заповед! — възкликна Арамис.

— Дотогава, докато не ни осени някоя по-умна идея — отново каза Д'Артанян, — и ми се струва, че няма да чакаме дълго, защото тази идея вече се е родила.

— Ами в такъв случай да се сбогуваме — въздъхна Арамис, — но наистина, Портос, по-добре ще бъде да заминете.

— Не — лаконично отвърна Портос.

— Ваша воля — каза Арамис, обезпокоен от суровия тон на своя приятел. — Все пак се успокоявам с идеята, за която намекна Д'Артанян, и ми се струва, че вече я отгатвам.

— Я да видим — мускетарят наведе ухото си към Арамис. Прелатът прошепна няколко думи, на които Д'Артанян отвърна:

— Точно така!

— Значи няма грешка! — радостно извика ванският епископ.

— Използвайте суматохата, която ще предизвика осъществяването на този план, и уредете работите си, Арамис.

— За това бъдете спокоен.

— А сега, господине — каза Д'Артанян на офицера, — приемете от нас хиляди благодарности. Вие спечелихте трима приятели, които са готови да ви служат до гроб.

Като целуна нежно приятелите си на раздяла, Д'Артанян, заедно с придадения му от Колбер спътник, напусна Бел-Ил. Така освен обяснението, с което бе пожелал да се задоволи достойният Портос, сякаш нищо не се беше намесило в съдбата на тримата стари приятели, озовали се във враждуващи лагери. «Впрочем — каза си Арамис — съществува още и идеята на Д'Артанян.»

Капитанът, връщайки се на кораба, всестранно обмисляше тази идея, която неотдавна му беше дошла наум. Що се отнася до офицера, той пазеше мълчание, но не пречеше на Д'Артанян да размишлява. Като се качи на борда на кораба, който стоеше на котва на разстояние един топовен изстрел от бастиона на Бел-Ил, капитанът на мускетарите тегли черта под своите размисли и взе да прехвърля в ума си какви средства за нападение и защита има на разположение. Незабавно след пристигането си той свика военен съвет, в който влизаха офицерите, намиращи се в негово подчинение. Бяха осем: началникът на морските сили, един майор, командващ артилерията, един инженер, познатият ни вече офицер и четирима лейтенанти.

Д'Артанян събра всички в каютата на кърмата, изправи се, свали шапката си и започна своята реч:

— Господа, аз бях на Бел-Ил и видях там добре обучен и многообразен гарнизон, готов за отбрана, която може да ни затрудни. Затова имам намерение да встъпя в преговори с двамата главни офицери на тази крепост. Като ги откъснем от войските и от оръдията, лесно ще можем да намерим приемливо за двете страни решение,

особено ако си поставим за задача да им въздействаме с разумни доводи. Съгласни ли сте с това, господа?

Артилерийският майор се обади с уважение:

— Господине, от вашето съобщение разбрах, че крепостта се готви за продължителна отбрана. Това означава, че вие с положителност знаете, че тази крепост решава да започне метеж.

Д'Артанян се раздражни, но той не беше от тези, които лесно могат да бъдат смутени от подобни дреболии, затова отвърна:

— Господине, вашата забележка съответства на истината. Но сигурно ви е известно, че Бел-Ил е васално владение на господин Фуке и че кралете на Франция в отколешни времена са предоставяли на това владение право да се въоръжават.

Майорът искаше да възрази.

— Не ме прекъсвайте — спря го Д'Артанян, — вие, разбира се, ще кажете, че това е право на въоръжаване против англичаните, а не против собствения крал. Но ние нямаме работа с господин Фуке и не той в дадения момент се е затворил в Бел-Ил, тъй като преди два дни той беше арестуван от мен. Жителите и защитниците на острова нищо не знаят за този арест. Да им се съобщава за това е съвсем безполезно. Това е толкова нечувано, неочаквано и необикновено, че изобщо няма да ни повярват. Бретонецът служи на своя господар, докато не го види мъртъв. Доколкото знам, никой бретонец не е виждал трупа на господин Фуке. Затова никак не е чудно, че те се съпротивляват на всички, които не представляват господин Фуке или не носят заповед с неговия подпис.

Майорът се поклони в знак на съгласие.

— Ето защо продължи Д'Артанян — аз искам да поканя на кораба си двама старши офицери от Белилския гарнизон. Те ще разговарят с вас, ще видят силите, които се намират в наше разпореждане, следователно ще разберат каква участ ги очаква в случай на съпротива. Ще се закълнем в честта си, че господин Фуке действително е арестуван и че всяка съпротива от тяхна страна може да му навреди. Ще им кажем също така, че ако дадат дори един-единствен топовен изстрел, те не ще могат да разчитат на милосърдието на краля. Тогава, в крайна сметка — аз горещо се надявам на това — те няма да се съпротивляват, ще се предадат без бой

и ние по мирен път ще овладеем крепостта, щурмуването на която може да ни струва доста скъпо.

Офицерът, който съпровождаше Д'Артанян при посещението на Бел-Ил, се опита да каже нещо, но Д'Артанян го прекъсна:

— Знам какво искате да кажете, господине. Знам, че има заповед на краля, която забранява тайните преговори със защитниците на Бел-Ил, и имайки това предвид, ви предлагам да водим с тях преговори в присъствие на целия ми щаб.

Офицерите се спогледаха, сякаш взаимно да си прочетат мислите и при съвпадение на мненията мълчаливо да се договорят помежду си, а после да постъпят съгласно желанието на Д'Артанян. Зарадван, той вече мислеше, че благодарение на тяхното съгласие ще може да изпрати кораб за Портос и Арамис, когато офицерът на краля извади от пазвата си запечатан плик и го връчи на Д'Артанян:

— Прочетете господине.

На плика, под адреса, пишеше номер едно. Д'Артанян недоверчиво разгъна и прочете следното:

«Забранява се на господин Д'Артанян да свиква съвет и да води каквито и да било преговори, докато Бел-Ил не се предаде и всички пленници не бъдат разстреляни.

Подпис: Людовик»

Д'Артанян сдържа негодуванието си и каза любезно:

— Добре, господине. Ще постъпим в съответствие със заповедта на негово величество.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ЩАСТЛИВОТО ХРУМВАНЕ НА Д'АРТАНЯН И ЩАСТЛИВОТО ХРУМВАНЕ НА КРАЛЯ

Ударът беше нанесен доста точно. Той беше жесток и съдбоносен. Д'Артанян побесня: беше му попречило хрумването на краля. Но не изпадна в отчаяние и като си спомни каква идея го бе осенила в Бел-Ил, измисли още един начин, за да спаси изпадналите в беда приятели.

— Господа — внезапно се обърна към събралите се офицери, — след като изпълнението на тайните си заповеди кралят е възложил не на мен, а на друго лице, значи аз повече не се ползвам с кралското доверие. Аз действително щях да бъда недостоен за него, ако и занапред си запазех командването, при което на всяка крачка щях да се сблъскам с толкова оскърбително за мен подозрение. Затова решавам да тръгна веднага, за да връча на краля моята оставка. Обявявайки това във ваше присъствие, заповядвам да се отстъпи към бреговете на Франция, за да не рискуваме силите, които ми е поверил негово величество. Върнете се на своите кораби и се гответе за отплаване! След час започва приливът. По местата, господа, по местата! Предполагам — добави той, виждайки, че само бдителният офицер не е готов да му се подчини, — предполагам, че този път нямате никаква друга заповед, която да ви дава основание да възразите.

Произнасяйки тези думи, Д'Артанян беше почти уверен, че е спечелил. Този план носеше спасение за нещастните му приятели. Блокадата можеше да бъде вдигната и те спокойно да отплават с издути платна към Испания или Англия. Никой нямаше да им попречи — докато те плават, той ще обяснява пред краля завръщането си и негодуванието, което го е обзело поради оказаното му от Колбер недоверие. Кралят ще го върне обратно, давайки му вече неограничена власт, и той ще завладее Бел-Ил, по-точно ще завладее един затвор, от който птичката е изхвъркнала на воля.

Неуморният офицер обаче извади нова кралска заповед с номер две. Тя гласеше:

«Ако господин Д'Артанян изяви желание да се откаже от своите пълномощия, ако реши, че не трябва да бъде считан вече за началник на експедицията, заповядам всички подчинени нему офицери да престанат да му се подчиняват, освен това гореупоменатият господин Д'Артанян, загубвайки званието главнокомандващ войските, изпратени против Бел-Ил, да се счита задължен незабавно да се завърне във Франция, съпроводен от офицера, който ще му връчи тази заповед. Този офицер да го смята за арестуван и да отговаря за него!»

Д'Артанян, смелият и безгрижен Д'Артанян, побледня. Всичките му действия бяха толкова точно пресметнати с оглед на бъдещето, че той за първи път от тридесет години насам си спомни за великия кардинал, който беше безпогрешно предвидлив и неумолимо логичен.

«Ако аз сложа тази заповед в джоба си — помисли си Д'Артанян, — кой ще разбере за нея и кой ще ми попречи? И преди кралят да научи, моите бедни приятели ще успеят да се спасят. По-смело, по-решително!» Но когато вече беше готов да изпълни това решение, той видя, че всички офицери около него четат същата заповед, раздадена им от този ужасен изпълнител на волята на Колбер. Неподчинението, както и всичко останало, беше предвидено точно.

— Господине — каза приближилият се до него офицер, — аз чакам: кога ще ви бъде удобно да тръгнете заедно с мен?

— Готов съм — каза капитанът.

Офицерът веднага заповяда да спуснат лодката, предназначена за Д'Артанян. Виждайки я, Д'Артанян едва не обезумя от бяс.

— Но кой — измърмори той — ще поеме ръководството на експедицията?

— След вашето заминаване, господине — отвърна командирът на ескадрата, — ръководството на експедицията се поверява на мен. Такава е волята на негово величество.

— В такъв случай, господине, последната заповед, намираща се у мен, е предназначена за вас. Благоволете да предявите своите пълномощия — помоли пратеникът на Колбер.

— Ето ги — морякът показва документа с подписа на краля.

— Вземете инструкциите — офицерът му връчи пакет документи, обърна се към Д'Артанян и не без вълнение в гласа добави:

— Направете ми услуга, господине, да вървим!

— Сега — произнесе тъжно победеният, сваленият на земята от неумолимата съдба Д'Артанян.

Той се покачи на малък платноход, който се понесе бързо към брега на Франция, гонен от прилива и свежия попътен вятър. Въпреки всичко станало мускетарят не губеше надежда, че ще може да се добере бързо до краля и ще успее, употребявайки цялото си красноречие, да го убеди да пощади неговите нещастни приятели.

Корабчето летеше като лястовица. На фона на белите нощни облаци Д'Артанян вече различаваше ясно черната линия на френския бряг.

— Ах, господине — обърна се той към офицера, с когото цял час не беше разменил нито дума. Бих дал всичко, за да разбере инструкциите, дадени на новия командващ. Надявам се, че те са проникнати от стремеж към миролюбие, нали така?... И...

Той не успя да довърши. Над морето отекна далечен топовен гърмеж, след него втори, после още два или три, още по-силни.

— Срещу Бел-Ил откриха огън — каза офицерът. Корабчето пристана на френския бряг.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЕТА

ПРЕДЦИТЕ НА ПОРТОС

Атос и Портос, след като се разделиха с Д'Артанян, отидоха в главния форт, тъй като искаха да говорят без свидетели. Загрижеността на Портос смущаваше Арамис. След срещата си с мускетаря епископът беше по-спокоен от обикновено и на сърцето му не лежеше предишната тежест:

— Скъпи Портос, искам да ви разкажа за плана на Д'Артанян — започна той, — за плана, на който ще дължим нашата свобода. Ще се осъществи не по-късно от дванадесет часа. Надявам се, че сте забелязали, наблюдавайки сцената между нашия приятел и офицера, че има известни заповеди, ограничаващи възможностите на Д'Артанян. Той иска да заяви на краля за своята оставка и по време на объркването, което ще настъпи при отпътуването му, ние ще излезем в морето. Ако се окаже, че може да избяга само един от нас, това ще бъдете вие, Портос.

— Ще се спасяваме заедно или ще останем заедно! — каза Портос.

— Вие имате благородно сърце — каза Арамис, — но вашето безпокойство ме натъжава.

— Ще ви го обясня: правя своето завещание. Чувствам се уморен. Това ми се случва за първи път, а в нашия род... Моят дядо е бил три пъти по-силен от мен. Казваше се Антоан. Веднъж, приблизително на моята възраст, той почувствал по време на лов внезапна слабост в краката. Никога дотогава не му се било случвало. Все още оплаквайки се от слабостта, неочаквано се натъкнал на бизон, който бил тръгнал срещу него. Дядо ми стрелял с аркебуза, но не го улучил и бизонът му разпорил корема. Дядо ми умрял веднага.

— Но това не означава, че вие имате основание да се тревожите за себе си.

— А сега ще чуете още нещо. Моят баща беше два пъти по-силен от мен — суров войник, служил на Анри III и Анри IV. Той се

казваше не Антоан, а Гаспар, като господин Дьо Колини. Беше винаги на кон и не знаеше какво е умора. Една вечер, ставайки от стола, той почувствал, че му се подкосяват краката.

— Може да е попрекалил на вечерята и затова е залитнал.

— Какво говорите! Приятелят на господин Басомпиер? Не, казвам ви, не е тази причината. Той се учудил и казал на майка ми, смеейки се: «Може би и аз ще срещна моя бизон, както покойният ми баща, господин Дьо Валон.» Преодолявайки тази слабост, поискал да слезе в градината, вместо да си легне в леглото. На първото стъпало краката му отново се подкосили. Стълбата била стръмна. Баща ми си ударил главата в една желязна кука и умрял на място.

— Тук наистина има два случая на съдбоносно стечение на обстоятелствата. Да не правим извод, че това може да се случи за трети път. Човек с вашата физика не трябва да бъде суеверен, Портос. Освен това не се вижда нещо да ви се подкосяват краката. Вие никога не сте се държали толкова добре и не сте имали такъв великолепен вид. Можете да вдигнете цяла къща на плещите си.

— Сега наистина се чувствам добре. Но преди малко се олюлях и краката ми се подкосиха. От известно време това ми се случва за четвърти път. Не казвам, че се плаша, дявол го взел, но съгласете се, животът е приятно нещо. Имам приятели, имам прекрасни земи, любими коне, хора като вас и като Атос, като господин Д'Артанян, които много обичам...

Чудесният Портос не скриваше чувствата си към епископа.

— Ние ще живеем още дълги години — Арамис му стисна ръката, — за да запазим за света образци на редки днес хора. Доверете ми се, приятелю! Ние нямаме отговор от Д'Артанян и това е добър знак. Той сигурно вече е събрал корабите на едно място и е освободил морето наоколо. Що се отнася до мен, аз вече наредих да прекарат на валяци баркаса към изхода на голямото подземие Локмария — това, което вие познавате. Колко пъти сме ходили там на лов за лисици.

— Да, помня. То излиза в малък залив, към който води тесен проход, открит от нас, когато ни се изплъзна онази превъзходна лисица.

— Точно така. В това подземие ще бъде скрит баркасът за случай на нужда. Той вече сигурно е там. Ще изчакаме благоприятен момент и тази нощ ще се измъкнем в открито море. Никой на острова освен нас

и двама-трима ловци не познава тази пещера, или по-точно изхода от нея. По такъв начин, ако островът бъде превзет, противниците ни ще решат, че на него няма нито една лодка, и ще престанат да охраняват брега. Как са краката ви?

— Сега се чувствам превъзходно.

— Виждате ли, всичко ви помага да си върнете спокойствието и надеждата. Д'Артанян освобождава морето от корабите и ни предоставя възможност за бягство. Сега няма да се притесняваме нито от кралския флот, нито от десант в Бел-Ил. Ей Богу, нас ни очакват още половин век чудесни приключения! А добра ли се до испанска земя — добави епископът с небивала енергия, — кълва ви се, вашето херцогство няма да изглежда толкова призрачно като сега.

— Да се надяваме — отвърна Портос ободрен.

Изведнъж се чу вик: «На оръжие!» Повторен от стотици гласове, той долетя до двамата приятели, предизвиквайки в душата на единия учудване, а на другия — безпокойство. Арамис отвори прозореца, видя тълпа бягащи с факли хора. Жените се отдалечаваха, а мъжете заемаха местата си.

— Флотът, флотът! — извика минаващият покрай тях войник.

— На оръжие! — ревнаха в един глас Арамис и Портос. Затичаха към пристана, за да се укрият в батареята. Идваха от три посоки. Беше очевидно, че десантът се извършва едновременно на три места на острова.

— Какво ще заповядате да предприемем? — обърна се към Арамис един артилерийски офицер.

— Предупредете ги да спрат и ако не се подчинят, открийте огън.

След пет минути започна канонада. Това бяха изстрелите, чути от Д'Артанян. Лодките бяха толкова близо, че гюлетата не им причиняваха вреда, тъй като прелитаха над тях. Войниците слязоха на брега и се завърза ръкопашен бой. Арамис и Портос се прицелиха. Стреляха толкова точно и така въодушевяха хората около себе си, че кралските войници се хвърлиха към лодките и отплаваха, вземайки само ранените.

— Портос, нужен ни е пленник! — завика Арамис. — По-скоро! Портос се наведе над стълбата от пристана, хвана за яката един офицер от кралската армия, който чакаше войниците му да се наместват в

лодката, за да се качи последен. Ръката на гиганта вдигна тази плячка, която му послужи като щит, тъй като никой не се решаваше да стреля.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ШЕСТА

СИНЪТ НА БИКАР

Бретонците бяха горди с победата си, но Арамис не ги успокояваше.

— Кралят — каза той на Портос, след като узнае за съпротивата, ще изпадне в такъв гняв, че след превземането на острова тези славни хора ще бъдат унищожени с огън и меч.

— Значи нашите действия са безполезни? — попита Портос.

— Сега ни донесоха полза, тъй като имаме пленник — отвърна епископът, — от него ще разберем намеренията на нашите врагове.

— Да разпитаме този пленник. Ще го накараме да говори по най-простия начин. Ще отидем да вечеряме и ще го вземем с нас. Като си пийне повечко вино, няма начин да не заговори.

Така и направиха. Отначало офицерът беше разтревожен, но като видя с какви хора има работа, набързо се успокои. Не се боеше да се компрометира с прекалена откровеност, набързо разказа за събитията на флагманския кораб и за заминаването на Д'Артанян за Франция. Съобщи и за това как след заминаването на капитана на мускетарите новият командващ е наредил да се нападне Бел-Ил. Естествено, тук неговите показания прекъснаха.

Арамис и Портос се спогледаха отчаяно. Не можеха повече да разчитат на знаменитото въображение на Д'Артанян, не можеха повече да се надяват в случай на поражение на помощ от негова страна. Продължавайки разпита, Арамис се осведоми от пленника за намеренията на кралските военачалници по отношение на защитниците на Бел-Ил.

— Заповедта е — каза офицерът — в боя да се убива, а сетне да се беси.

— Аз съм твърде лек за бесилката — усмихна се Арамис, — такива като мен не можеш да обесиш.

— А аз съм прекалено тежък — каза Портос, — ще скъсам въжето.

— Уверен съм — учтиво каза пленникът, — че ние бихме били снизходителни, като ви предоставим смърт по ваш избор.

— Хиляди благодарности — сериозно отвърна Арамис.

— Още по една чаша за ваше здраве — Портос се поклони.

В такива разговори те прекараха времето след вечеря. Офицерът се оказа умен човек и малко по малко се поддаваше на обаянието на Арамис и сърдечното простодушие на Портос.

— Простете ми — каза той — за въпроса, който се каня да ви задам, но хора, които допиват съвместно шестата си бутилка, имат право малко да се забравят. Вие, милостиви господа, не служехте ли като мускетари на покойния крал?

— Да, господине, ние бяхме кралски мускетари, и то превъзходни — отвърна Портос.

— Вярно е. Бих казал нещо повече, вие бяхте най-добрите сред добрите, ако не се боях да оскърбя паметта на моя баща. Аз, господа, съм Жорж дьо Бикар.

— Ах! — извика Портос. — Бикар! Помните ли, Арамис, това име? Бикар по прякор Кардинала... беше един от четиримата гвардейци, които дойдоха да ни попречат да се дуелираме в деня, когато се запознахме с шпага в ръка с Д'Артанян.

— Съвършено вярно, господа.

— Това беше единственият — усмихна се Арамис, — когото ние не успяхме да раним.

— От което следва, че е бил превъзходен воин.

— Това е самата истина — едновременно казаха и двамата приятели.

— Господин Дьо Бикар, ние много се радваме, че се запознахме със сина на такъв храбър човек.

Бикар стисна ръцете на бившите мускетари. Арамис погледна към Портос, сякаш искаше да му каже: «Ето един човек, който може да ни бъде полезен.»

— Съгласете се, господине — обърна се той към офицера, — хубаво е да бъдеш честен винаги и навсякъде.

— Моят баща, господине, постоянно повтаряше това.

— Съгласете се, че е доста тъжно да се срещаш с хора, които ги чака смърт от мускет или въже, и да узнаеш, че тези хора са стари

приятели на вашия уважаван баща, познати, които са ви оставени от него, така да се каже, по наследство.

— О, вие не сте обречени на такава ужасна участ, приятели — възрази младият човек. — Сега вече твърдя: вие ще я избегнете, ако пожелаете сами.

— По какъв начин? — в очите на Арамис се запали нетърпение.

— Само — каза Портос, като погледна с благородно безстрашие Бикар, — не искайте от нас нещо, което да ни унизи.

— От вас нищо няма да се иска, господа — продължи кралският офицер. — Какви искания може да се предявят към вас? Ако ви намерят, ще ви осъдят на смърт. Само трябва да не ви намерят.

— Мисля — с достойнство каза Портос, — че няма да сбъркам, ако кажа: за да ни намерят, първо трябва да проникнат тук.

— Вие сте съвършено прав, приятелю мой — Арамис все още гледаше изпитателно Бикар, който продължаваше да мълчи и явно се чувстваше неудобно. — Изглежда вие искате, господин Дьо Бикар, да ни разкажете нещо важно, да ни направите някакво съществено признание, но не се решавате, не е ли така?

— Милостиви господа, приятели! Ако си позволя да бъда напълно откровен, то ще наруша положената клетва. И все пак аз чувам глас, който отхвърля моите съмнения и ми казва да се реша на това.

— Оръдия! — възкликна Портос.

— Оръдия и стрелба с мускети — потвърди Арамис. Някъде отдалеч, откъм скалите, се чу шум от сражение, но след миг всичко стихна.

— Какво е това? — попита Портос.

— Това, от което най-много се опасявах. Атаката, извършена от вашите войници, господине — каза Арамис, обърнат към Бикар, — беше само демонстрация! Докато вашите отряди отстъпваха под нашия натиск, вие сте били уверени, че ще успеете да слезете от другата страна на острова!

— Да, в няколко точки.

— В такъв случай ние сме загубени — спокойно каза ванският епископ.

— Загубени! Вероятно — съгласи се Портос. — Но нас все още не са ни заловили и не са ни обесили!

С тези думи той се изправи до масата, приближи се до стената, хладнокръвно свали от там шпагата и пистолетите си и започна внимателно да ги преглежда като стар, опитен войник, който отива на бой и който разбира, че животът му в значителна степен зависи от качеството и състоянието на оръжието. При първите топовни гърмежи, при известието, че островът може внезапно да бъде превзет от кралските войски, тълпата се устреми към вратите на форта. Хората искаха от своите водачи помощ и съвет.

На прозореца, който гледаше към главния двор, изпълнен с очакващи заповед войници и неспокойни, молещи за помощ местни жители, между два ярко горящи факела се появи бледният Арамис.

— Приятели мои — започна тържествено той, отчетливо произнасяйки всяка дума, — приятели, господин Фуке, вашият покровител, вашият приятел и баща по заповед на краля е арестуван и хвърлен в Бастилията.

Продължителни викове на ярост и заплаха достигнаха до прозореца, на който стоеше епископът, и това предизвика у него противоречиви чувства.

— Да отмъстим за господин Фуке! — викаха най-разгорещените. — Смърт на кралските войници!

— Не, приятели, не — каза сурово Арамис. — Не е нужна съпротива. Кралят е господар в своето кралство. Крал и Бог поразиха господин Фуке. Преклонете се пред волята Господня. Не отмъщавайте за вашия господар, не се стремете да отмъстите за него. Напразно ще се пожертвате, напразно ще пожертвате вашите жени и деца, вашето имущество и вашата свобода. Сложете оръжието, приятели мои! Сложете оръжието, след като такава е заповедта на краля, и мирно се приберете по домовете. Аз ви моля за това, настоявам за това и ако то не е достатъчно, ви заповядвам от името на господин Фуке!

Под прозореца отекна негодувание, чуха се викове на гняв и ужас.

— Войниците на крал Людовик XIV проникнаха на острова! — продължи Арамис. — Сега между вас и тях ще има не сражение, а клане. Вървете и забравете за отмъщението. Говоря от името на Господ Бог.

Безмълвни и покорни, метежниците се разотидоха бавно.

— Но дявол да го вземе, какво казахте?! — възкликна Портос.

— Господине — обърна се Бикар към епископа, — вие спасявате тукашните жители, но не спасявате себе си, нито вашия приятел.

— Господин Дьо Бикар — каза благородно и учтиво ванският епископ, — бъдете любезен да се считате от тази минута свободен. Ще ни окажете услуга, като съобщите на началника на експедицията, който представя тук краля, за покорството на жителите на острова и няма да забравите да споменете за това как това покорство бе постигнато, като по този начин спечелите за нас известна милост.

— Милост! — извика с горящи от гняв очи Портос. — Милост! Откъде взехте тая дума!

Арамис дръпна рязко своя стар приятел за лакътя, както правеше в дните на тяхната младост, когато искаше да му покаже, че е сбъркал или ще сбърка. Портос разбра и млъкна.

— Аз тръгвам — съгласи се Бикар, който също беше учуден от думата «милост», излетяла от устата на гордия мускетар, чиито славни дела самият той преди няколко минути бе възхвалявал.

— Тръгвайте, господин Дьо Бикар — Арамис се поклони за довиждане. — Напускайки ни, приемете нашата дълбока признателност.

— А вие, господа, които имам честта да наричам свои приятели, какво ще правите? Какво ще стане с вас? — попита развълнуваният офицер.

— Ще останем тук.

— Но, боже мой! Заповедта за вас не оставя място за съмнение!

— Аз съм вански епископ, господи Дьо Бикар, а в наши дни не разстрелват епископи, както и не бесят благородници!

— Да, да, господине, да, монсеньор, вие сте прав, разбира се, че сте прав. Вие имате и тази възможност да спасите своя живот. Отивам при началника на експедицията. Сбогом, господа, или по-право, довиждане.

С тези думи офицерът скочи на коня, оседлан за него по заповед на Арамис, и препусна по посока на изстрелите, които прекъснаха разговора на двамата приятели с техния благороден пленник. Арамис го изпроводи с очи и каза на Портос:

— Сега разбрахте ли? Не? Ще ви обясня. Нима бе необходимо целият свят да разбере за пещерата Локмария? На път, приятелю Портос! Лодката ни чака и ние още не сме заловени от краля!

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И СЕДМА ПЕЩЕРАТА ЛОКМАРИЯ

От пристана до пещерата Локмария не беше близко и двамата приятели загубиха доста сили, докато се доберат до нея. Беше късно. Във форта изби дванадесет. Портос и Арамис бяха натоварени със злато и оръжие. Вървяха по брега от пристана към входа на пещерата. Всеки шум ги караше да застават нащрек, тъй като се опасяваха от засада. Отляво се виеше път, който избягваха старателно. От време на време по него се появяваха бежанци, подгонени от страшното известие за десанта на кралските войници. Най-накрая, след успешен преход, спирайки се от съображения за безопасност няколко пъти, Арамис и Портос стигнаха до дълбоките пещери, където предвидливият епископ беше разпоредил да се прекара върху валяци баркас, способен в това спокойно време на годината да издържи плаване в открито море.

— Драги ми приятелю — Портос поемаше дъх така, сякаш някой раздухваше наблизко ковашки мехове, — струва ми се, че споменахте за трима слуги, които трябва да ни придружават. А не ги виждам. Къде са?

— Не бихте могли да ги видите, драги Портос. Те ни чакат в пещерата и сигурно си почиват след толкова измерителна работа.

Арамис спря приятеля си, който се канеше да се спусне в пещерата.

— Не, Портос! Позволете ми да мина пръв. Вие не знаете условията знак с моите хора, а ако не го чуят, те ще бъдат принудени да стрелят или да хвърлят към вас нож в тъмнината.

— Вървете, скъпи Арамис. Вие както винаги сте пълен с мъдрост и предпазливост. Освен това аз отново усещам онази слабост в краката, за която ви говорих.

Като остави Портос да седи на един камък до входа на пещерата, Арамис започна да имитира гласа на сова. От дъното на подземния ход му отговори едва доловим вик. Арамис внимателно тръгна напред и скоро чу същия глас на сова, с който беше известил за себе си.

— Тук ли сте, Ив? — попита епископът.

— Да, монсеньор. Генек и синът ми също са с мен.

— Добре. Готово ли е всичко?

— Да. Монсеньор.

— Идете до изхода на пещерата, чудесни мой Ив. Там ще намерите господин Дьо Пиерфон. Той си почива от прехода. Ако се окаже, че не може да се придвижва, вземете го и го донесете тук.

Тримата бретонци тръгнаха да изпълнят заповедта. Но предвидливостта на Арамис се оказа излишна. Отпочиналият Портос вече се спускаше по подземния ход и тежките му крачки отекваха глухо под сводовете с естествени колони от гранит и кварц.

Щом баронът се приближи до епископа, бретонците запалиха донесения фенер и Портос увери своя приятел, че е готов за борба.

— Да огледаме баркаса — каза Арамис, — да проверим всичко ли е на място.

— Не поднасяйте близко огън — предупреди собственикът на баркаса, когото наричаха Ив, — тъй като съгласно вашите указания поставих под скамейката на кърмата буре с барут и заряди за нашите мускети, които ми изпратихте от форта.

— Добре — съгласи се Арамис.

Той взе в ръка фенера и внимателно прегледа лодката, която беше дълга, лека, с малка водоизместимост и с тесен кил — произведение на изкусните ръце на корабостроителите от Бел-Ил. В два плътно затворени сандъка под пейките на носа и кърмата Арамис намери хляб, бисквити, сушени плодове, голям къс сланина и запас вода в бъчвички. Всичко, което беше необходимо за хора, които не се канеха да излязат веднага в открито море и в случай на необходимост имаха възможност да попълнят запасите си. Оръжието — осем мускета и толкова пистолети — се намираше в отлично състояние и беше заредено. За всеки случай имаше запасни гребла и малко платно. Като прегледа всичко и изрази удовлетворението си, Арамис каза:

— Да обсъдим, драги Портос, какво да правим с нашия баркас. Дали да се опитаме да го прекараме през неизвестното за нас устие на пещерата, като следваме наклона, или да го преместим на валячетата под открито небе, като проправим път през тръстиките към брега, който тук образува малък скат, не по-висок от двадесет фута, а точно

отдолу дъното е добро и водата достига по време на прилива двадесет и пет — тридесет фута.

— Работата не е само в това, монсеньор — каза Ив. — Мисля, че движейки се по наклона в пълна тъмнина, не можем толкова леко да маневрираме с нашия баркас, както под открито небе. Аз добре познавам брега, за който говорите, и мога да ви уверя, че той е гладък като тепсия. Пещерата е натъпкана с камъни. Освен това устието ѝ към морето е толкова тясно, че баркасът може и да не мине.

— Направих измервания — каза ванският епископ — и знам, че със сигурност ще мине.

— Добре, монсеньор, съгласен съм с вас, но ваше преосвещенство знае, че ако не махнем огромния камък, под който винаги минава лисицата, и който загражда устието като огромна врата, ние няма да можем да прекараме лодката до водата.

— Ще го махнем — каза Портос, — това са дребни неща за мен.

— О, вярно, господинът е силен за десетима, но и за него ще бъде трудно.

— Предполагам, че нашият домакин е прав. По-лесно е да свалим лодката по тревата.

— Още повече, монсеньор — продължи рибарят, — че не можем да се доберем до морето, преди да съмне. Толкова работа имаме още! Когато съмне, ще трябва да сложим пост, някъде горе, над самата пещера. Това е свършено необходимо, за да се следят действията на търсещите ни кораби.

— Да, Ив, действайте. Да преместим баркаса там, където решихме.

Като подложиха под лодката валячета, тримата яки бретонци се канеха да я преместят на другото място, когато в далечината се чу кучешки лай. Арамис излезе от пещерата. Портос бързо го последва. До изгрева не оставаха повече от петнадесет минути. Събудените птички предвещаваха хубав ден. Лаят, който бе прекъснал работата на рибарите и бе накарал Арамис и Портос да излязат навън, се носеше в дълбокото дефиле, приблизително на левга от пещерата.

— Това е глутница — каза Портос. — Те тичат по следа.

— Прав сте! Ей! Ей! — внезапно завика Арамис. — Ив, елате тук!

Като остави работата си, Ив се появи при вика на епископа.

— Кой е тръгнал на лов?

— Не мога да разбера. В този момент господарят на Локмария не би тръгнал на лов.

— Да се върнем в пещерата — предложи Арамис. — Лаят се приближава и скоро ще разберем каква е работата.

Върнаха се, но не бяха изменили в тъмнината и стотина крачки, когато до слуха им достигна звук, който напомняше въздишка на човек. Задъхана и заплашена, лисицата за миг се мярна пред бегълците като мълния, прескочи лодката и остави след себе си остра миризма.

— Проклятие! — възкликна епископът. — Нашето убежище е открито. Нима не знаете, че след лисицата идват кучета, а след тях хора!

В потвърждение на думите му свирепият лай на кучешката сюрция се приближи. В този миг на полянката пред входа на пещерата се появиха шест разгорещени кучета. Техният лай напомняше победни фанфари.

— Ето ги — каза Арамис, който гледаше през малък отвор между две скали. — Сега ще разберем кои са ловците.

— Ако това е господарят на Локмария — каза собственикът на баркаса, — той ще пусне кучетата си вътре, но няма да влезе. Той знае, че лисицата ще излезе от другата страна, и ще я чака там.

— Това не е собственикът на Локмария — каза побледнял епископът.

Портос залепи око на дупката и видя на хълма дузина конници, които гонеха конете си подир кучетата и викаха: «Дръж! Дръж!»

— Гвардейци! — каза Портос.

— Да, приятелю, гвардейци. Начело е Бикар на моя черен кон! В този момент кучетата се втурнаха като лавина и лаят им огласи пещерата.

— По дяволите! — извика Арамис, който се овладя и запази хладнокръвие при тази тежка обстановка. — Знаем, че сме загубени, но все пак ни остават някои възможности. Ако гвардейците последват кучетата и видят, че пещерата има изход, не можем да разчитаме на нищо. Влязат ли тук, те ще открият лодката и нас самите. Трябва да пуснем кучетата да излязат, но стопаните им да не влизат. Разбирате, тук има шест кучета. Те ще се спрат при големия камък, под който се

промъкна лисицата. Там, в тесния проход, ние трябва да ги спрем и да ги убием.

С ножове в ръце бретонците се спуснаха напред. Няколко минути по-късно се чу слабо скимтене и писък. После всичко утихна.

— Много добре — каза студено Арамис. — Сега е ред на стопаните им.

— Какво ще правим? — попита Портос.

— Ще почакаме да се появят, ще се скрием и ще ги убием.

— Да ги убием? — повтори Портос.

— Това са шестнадесет... засега само шестнадесет.

— И добре въоръжени — добави Портос с усмивка, която показваше, че поне в този факт намира утеха за себе си.

— Това ще ни отнеме около десет минути — каза Арамис. Той решително взе мускета, като стисна между зъбите си ловджийския нож.

— Ив, Генек и неговият син — продължи Арамис — ще ми подават мускетите. Ще стреляме от упор. Ще унищожим поне осем, преди останалите да разберат това. После всички заедно — ние все пак сме петима — с ножове ще довършим и останалите.

— А какво ще стане с клетия Бикар? — попита Портос. Арамис се замисли за секунда и произнесе хладно:

— Бикар ще бъде първи. Той ни познава в лице, приятелю Портос.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ОСМА ПЕЩЕРАТА

Въпреки пророческия си дар, който беше забележителна черта в характера на Арамис, събитията, както и всичко подложено на превратностите на случая, се развиха не така, както предполагаше ванският епископ. Бикар, чийто кон беше много по-добър от конете на неговите другари, пристигна пръв при входа на пещерата и разбра веднага, че лисицата и кучетата са изчезнали в тази дупка. Но смазан от суеверния страх, който обхваща всеки човек при вида на всеки подземен ход, както впрочем и пред тъмнината, той се спря, реши да почака, докато се съберат и останалите.

— Какво има? — завикаха, без да разбират причината за безпокойството му, запъхтените ездачи.

— Нищо особено, само че кучетата вече не се чуват. Изглежда лисицата и цялата ни сюррия са погълнати от това подземие.

— Кучетата вървят по много добра следа, за да се отклонят от нея — каза един от гвардейците. — Освен това ние ще чуем как се блъскат ту в една, ту в друга посока. Може би, както казва Бикар, те наистина са проникнали в пещерата.

— Но в такъв случай — попита един от младите мъже — защо не се чуват гласовете им?

— Що за дяволия? Къде ли са изчезнали? — възкликнаха гвардейците.

Собствениците на изчезналите кучета почнаха да ги викат по име или да свиркат с уста, но нито едно куче не се обади.

— Може пък тази пещера да е омагьосана — извика Бикар. — Хайде да видим. — Скачайки от коня, той влезе вътре с думите:

— Ако след десет минути не се върна, влизайте всички заедно.

Без да слизат от конете, младите хора се събраха в кръг около входа на пещерата. В това време Бикар, сам и в пълен мрак, пипнешком се придвижваше в подземния ход, докато не се натъкна на мускета на Портос. Препятствието, с което се срещна неговата гръд, го

учуди и протягайки ръка, той хвана студеното като лед дуло. Ножът на Ив вече беше вдигнат над слабия човек и той неминуемо щеше да падне от страшния удар на бретонеца, но в последния момент го спря желязната ръка на Портос. В непрогледната тъма се чу глас, който приличаше на глухо ръмжене:

— Не искам да го убият.

Бикар се оказа между неизвестния си покровител и този, който се опитваше да му отнеме живота. И двамата му вдъхваха ужас. Въпреки цялата си храброст той диво изкрещя. Арамис му затисна устата с кърпата си.

— Господин Дьо Бикар — прошепна той, — ние не искаме вашата смърт, повярвайте. Но при първата дума, която излезе от устата ви, при първия стон, при първата въздишка ще бъдем принудени да ви убием, както убихме вашите кучета.

— Да, господа, аз ви познах — с шепот отвърна младият човек. — Но по какъв начин се озовахте тук? Нещастници! Нещастници! Мислех, че сте в крепостта!

— А вие, господине, доколкото си спомням, трябваше да ни облекчите съдбата.

— Направих каквото можах, господа, но... има една заповед...

— Да се разправите с нас?

Бикар не отвърна. Беше му доста тягостно да разговаря с благородници за вѐже.

Арамис разбра мълчанието на своя пленник.

— Господин Бикар, вие щяхте да бъдете вече труп, ако не беше вашата младост и отколешните ни връзки с вашия баща. Вие и сега ще можете да излезете, ако се закълнете да не разказвате на приятелите си какво сте видели тук.

— Не само се кълна, че нищо няма да разказвам — каза Бикар, — но и че ще направя всичко възможно, за да им попреча да проникнат тук.

— Бикар! Бикар! — отекнаха няколко гласа отвън.

— Отговаряйте! — заповяда Арамис.

— Тук съм! — извика Бикар.

— Вървете! Разчитам на вашата честна дума.

Офицерът тръгна към светлината. В пещерата се показаха няколко силуета. Бикар тръгна срещу приятелите си, за да ги върне

назад. Той се сблъска с тях в началото на подземния коридор, където те бяха успели да влязат. Арамис и Портос настръхнаха, животът им висеше на косъм. Бикар, съпроводен от своите приятели, стигна до изхода на пещерата. Докато продължаваше градушката от въпроси и закачки той успя да се съвземе.

— Какво според вас бих могъл да видя? Беше ми горещо, когато слизах, а вътре пък беше леденостудено и ето резултата.

— А кучетата? Какво стана с тях? Видя ли ги?

— Сигурно са избягали по някакъв друг път.

— Господа — каза един от младите хора, заобиколили Бикар, — във всичко това, в бледността и мълчанието на нашия приятел се крие тайна, за която той не може или не иска да говори. Според мен нещата са ясни — Бикар е видял нещо в пещерата. Любопитно ми е да видя какво е това, дори да е самият дявол. Към пещерата, приятели, към пещерата!

— Към пещерата! — повториха след него всички останали.

Ехото донесе тези думи до Портос и Арамис, които ги възприеха като жестоко предупреждение. Бикар се устреми напред и преграждайки пътя на приятелите си, извика:

— Господа, господа! Умолявам ви, за Бога, не влизайте!

— Но какво страшно има в тази пещера?

— Ако наистина е видял там дявола, нека не бъде егоист и ни позволи и ние да го видим — завикаха от всички страни.

Край на врявата сложи един офицер, човек на по-зряла възраст от останалите. През цялото време той стоеше отзад мълчалив. Излизайки напред, каза с невъзмутимо спокоен тон:

— Господа, в пещерата се крие някой. Успял е, без да бъде дявол, да накара нашите кучета да замълчат. Трябва да узнаем какво представлява този някой.

Бикар направи последен опит да спре приятелите си, но усилията му се оказаха безрезултатни. Той напразно се хващаше за издатини на скалите, за да прегради прохода с тялото си. Тълпата нахлу в пещерата, следвайки офицера, който бе заговорил последен, но пръв с шпага в ръка се хвърли срещу неизвестната опасност. Бикар беше отхвърлен встрани. В мъчително очакване, с все още умоляващи ръце, протегнати напред, той се подслони до грапавата скална стена, като се надяваше, че и тук могат да го поразят куршумите на мускетарите на Людовик

XIII. Що се отнася до гвардейците, те отиваха все по-навътре и гласовете им се отдалечаваха. Изведнъж под сводовете гръмнаха мускети. Два-три куршума се сплескаха в скалата, до която стоеше Бикар. В същия миг се чуха вопли, проклетия и стонове, след което от подземиято започнаха да излизат офицери. Някои бяха бледи като смърт, други — облени в кръв, а всички бяха обгърнати от гъст дим, който излизаше на кълба от пещерата навън.

— Бикар, Бикар! — викаха разярените офицери. — Ти си знаел за засадата в пещерата и не ни предупреди за това! Бикар, ти си причина за смъртта на четирима от нашите! Горко ти, Бикар!

— Ти си виновен, че ме раниха смъртно — изхриптя един от младите хора, събирайки в шепя своята кръв, след което я плисна в лицето на Бикар. — Нека моята кръв тежи на съвестта ти!

Той падна в агония в краката на Бикар.

— Но кажи най-после кой се крие там! — чуха се разярени гласове.

Бикар мълчеше.

— Кажи или ще умреш! — извика един от ранените, като се привдигна на коляно и насочи към Бикар безсилното си острие.

Младият човек изтича към него и подложи гърдите си за удара, но раненият падна, изпускайки последен дъх. С разрошени коси и блуждаещ поглед, окончателно загубил разсъдък, той се хвърли в пещерата, като викаше горестно:

— Да, да, вие сте прави! Трябва да ме убиете! Аз допуснах да загинат мои другари! Аз съм подлец!

Той хвърли шпагата си, за да умре, без да се защитава. После, навеждайки глава, скочи в тъмното подземие. Единадесетте живи се устремиха след него.

Те също не успяха да стигнат по-далеч от първите. Прогърмя нов залп и следващите петима паднаха на пясъка. Тъй като нямаше никаква възможност да се установи откъде излитат куршумите, останалите отстъпиха в неописуем ужас. Но Бикар, жив и невредим, не избяга с тях. Той седна върху отломък от скала и зачака по-нататъшните събития. Бяха останали едва шестима офицери. Напразно търсеха Бикар и го викаха.

Никой не им отговори.

— Добре — каза офицерът, който се беше показал толкова хладнокръвен, — той вече не ни е нужен, идва подкрепление.

Действително, седемдесет-осемдесет гвардейци, които бяха изостанали от офицерите си, увлечени от хазарта на лова, идваха в пълен ред начело с капитан. Петимата офицери изтичаха към войниците си и като разказаха с напълно обяснимо вълнение за случката, се обърнаха към тях с молба за помощ. Като прекъсна техния разказ, капитанът попита:

— Къде са останалите?

— Десет са убити, Бикар е в пещерата, а останалите пет са пред вас.

В този момент Бикар се показва на изхода на пещерата.

— Дава ни знак да се приближим — казаха офицерите, — да вървим!

Всички тръгнаха към Бикар.

— Господине — обърна се към него капитанът, — уверяват ме, че знаете кои са тези хора, които така отчаяно се защитават в тази пещера. В името на краля ви заповядвам да кажете всичко, което ви е известно.

— Господин капитан — отвърна Бикар, — току-що ме освободиха от дадената дума и аз се явявам пред вас от тяхно име. Съобщавам ви, че те са изпълнени с решимост да се сражават до последния си дъх.

— Колко са?

— Двама.

— Що за хора са? Титани?

— Нещо повече. Помните ли историята на бастиона Сен-Жерве?

— Разбира се! Четирима мускетари се биха срещу цяла армия.

— Тогава чуйте: двама от тези четирима са в пещерата. Портос и Арамис, сега се наричат господин Дербле и господин Дьо Валон.

— И за какво вършат всичко това?

— Защитават Бел-Ил от името на господин Фуке.

При произнасянето на тези две имена, прославените имена на Портос и Арамис, сред войниците се разнесе шепот на възхищение:

— Мускетарите, мускетарите!

Само при мисълта, че им предстои да се сразят с двама от най-прославените воители на старата гвардия, сърцата на тези младежи

замряха от ужас, примесен с възторг. Действително, тези четири имена — Д'Артанян, Атос, Портос и Арамис — бяха дълбоко почитани от всеки, който носеше шпага, както в древността бяха почитани имената на Херакъл, Тезей, Кастор и Полукс.

— Двама! — извика капитанът. — С два залпа са убили десет мои офицери! Това е невъзможно, господин Бикар!

— Господин капитан — отвърна Бикар, — аз не съм казал, че с тях няма и други. По време на защитата на бастиона Сен-Жерве с тях имаше трима или четирима слуги. Повярвайте ми, аз видях тези хора. Знаем какво представляват те. Двамата могат да унищожат цял полк.

— Ще видим това, и то много скоро. Внимание, господа!

След този разговор никой не си позволи да пророни нито дума. Всички се приготвиха да се подчинят на своя началник. Единствено Бикар се реши да направи сетен опит.

— Господине — каза той полугласно, — повярвайте ми, по-добре е да си вървим. Тези два лъва, които ние нападаме, ще се защитават до последен дъх. Те вече убиха десет от нашите, ще убият поне два пъти повече и всичко ще свърши с това, че ще се самоубият, но няма да се предадат. Какво ще спечелим от подобна победа?

— Това ще спечелим, господине — отвърна капитанът, — че ще се спасим от позора, който неминуемо би паднал върху нас, ако осемдесет кралски гвардейци отстъпят пред двамина метежници. Ако последвам вашите съвети, ще загубя честта си, а губейки честта си, ще опозоря цялата армия. Да тръгваме!

Той пръв тръгна към пещерата. Като стигна до входа, нареди на войниците да спрат. Направи това, за да даде време на Бикар и неговите другари да разкажат подробно за пещерата. После, когато му се стори, че е получил достатъчно информация, раздели отряда на три групи, които трябваше да се движат една след друга и да водят огън във всички посоки. При тази атака несъмнено щяха да загинат петима, дори десетима, но всичко щеше да завърши със залавянето на метежниците, тъй като според него друг изход от пещерата нямаше и беше невъзможно двама да унищожат осемдесет.

— Господин капитан — помоли Бикар, — разрешете ми да вървя начело на първата група.

— Добре! — отвърна капитанът. — Тази чест ви се пада по право. Правя ви този подарък!

— Благодаря ви! — произнесе гордо младият човек.

— Вземете шпагата си!

— Ще тръгна без оръжие, господин капитан, аз не отивам да убивам, а за да бъда убит.

Заставайки начело на първата група, гологлав, скръстил ръце на гърдите, той изрече:

— Напред, господа!

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ДЕВЕТА ПЕСЕНТА НА ОМИР

Време е да се пренесем в другия лагер и да покажем на читателя както бойците, така и обстановката на това сражение.

Арамис и Портос се бяха укрили в пещерата Локмария, където ги чакаха трима бретонци и екипираната от тях лодка. Те се надяваха да я промъкнат до морето, скривайки в тъмнината подготовката и самото бягство. Появата на лисицата и сюрята кучета ги принудиха да се откажат от първоначалния си план и да останат на място.

Пещерата беше дълга приблизително шестстотин фута и излизаше при наклонен бряг, който се издигаше над миниатюрен залив. Някога — по времето, когато Бел-Ил се наричаше Кало-нез — Локмария беше храм, посветен на езическите божества, а в нейните тайнствени подземия неведнъж се бяха извършвали човешки жертвоприношения. В първата пещера имаше малък наклон, над който ниско беше надвиснал свод от безредно отрупани скали. Тук всичко беше неравно, подът — осеян с цепнатини и дупки, със стърчащи камъни, които създаваха на всяка крачка непредвидени опасности. Пещерите, които последователно се спускаха към морето, бяха три и заедно образуваха голямото подземие Локмария. Те се съединяваха една с друга чрез няколко груби, изсечени в камъка гигантски стъпала, за перила на които отдясно и отляво служеше скалата. В последната пещера сводът слизаше толкова ниско и проходът ставаше толкова тесен, че да се промъкне тук лодка беше почти невъзможно. Бордът й щеше да опре в стените на прохода. Но когато отчаянието завладее човека, дървото отстъпва на човешката воля, придобива гъвкавост, а камъкът става податлив. На това разчиташе Арамис, когато след наложеното му сражение се реши на бягство, несъмнено опасно, тъй като не всички обсаждащи бяха убити, а и при най-благоприятно стечение на обстоятелствата бягството трябваше да стане посред бял ден, пред очите на тези, които щяха да бъдат победени, но едва ли

щяха да се откажат да преследват победителите до последна капка кръв.

След като с първите два залпа бяха унищожени десет гвардейци, Арамис, който знаеше всички кътчета на пещерата, тръгна да огледа трупове на убитите. Димът все още му пречеше да вижда, но той обиколи мъртъвците един по един и по такъв начин преброи загубите на врага. Връщайки се, нареди да се мести лодката по-нататък до големия камък, който преграждаше спасителния изход към морето. Портос буташе с двете си ръце лодката напред през прохода, докато бретонците подлагаха бързо валяците. Така те слязоха до третата пещера и се добраха до камъка, който затваряше изхода. Хващайки този гигантски камък за основата, Портос го подпря с могъщото си рамо и го бутна толкова силно, че той затреця. От свода се посипа боклук и се вдигна цял облак прах. Паднаха останките на стотици поколения морски птици, чиито гнезда толкова здраво се бяха залепили за скалата, сякаш бяха зациментирани за нея. При новата атака на Портос камъкът се заклати и отстъпи. Подпирайки се с гръб в скалата и натискайки с крака, Портос най-после го изтръгна от купищата варовик, върху които лежеше неговата основа.

След падането на камъка в пещерата нахлу ослепителна дневна светлина и пред възхитените погледи на бретонците се показа синьото море. Те веднага издърпаха с Портос баркаса през тази последна барикада. Оставаха още стотина фута и той щеше да се плъзне в океана. В това време пристигна отредът, разделен от капитана на групи за решителен щурм срещу позициите на бегълците. За да предпази приятелите си от внезапно нападение, Арамис непрекъснато наблюдаваше гвардейците.

Той видя как пристигна подкрепление и след като преброи войниците, се убеди от пръв поглед в неминуемата гибел, която заплашваше и него, и другарите му, ако бъдат въвлечени в нова схватка. Но да се впусне в морето, откривайки на врага достъп до пещерата, щеше да бъде безсмислено. Светлината, която сега проникваше в горните части на пещерата, щеше да позволи на войниците да видят лодката, придвижвана към залива, и метежниците на разстояние мускетен изстрел. Ако първият залп на гвардейците не успееше да унищожи петимата мореплаватели, то самата лодка щеше да стане на решето. Но да речем, че тя и всички, които се намират в

нея, успееха да се изплъзнат от потерята, нямаше ли незабавно да бъде даден сигнал за тревога? Нямаше ли незабавно да бъдат алармирани за случилото се корабите от кралския флот? И нямаше ли нещастната лодка, гонена по море и дебната откъм сушата, да бъде заловена преди настъпването на нощта? Побеснял, с разрошени сиви коси, Арамис призоваваше на помощ и Бога, и дявола.

Извика Портос, който в грижите около лодката струваше повече, отколкото валяците и бретонците, взети заедно, и му прошепна на ухото:

— Приятелю, нашите врагове получиха подкрепления.

— А-ха — спокойно отвърна Портос. — Какво ще правим сега?

— Да се възобнови сражението би било рисковано.

— Естествено. Трудно може да се предположи, че един от нас няма да бъде убит, а ако това стане, другият, естествено, ще свърши със себе си.

Портос произнесе тези думи със своя естествен героизъм, който се проявяваше винаги, когато имаше повод. Арамис се почувства така, сякаш някой го бе пробол в самото сърце.

— Нито вас, нито мен няма да убият, приятелю Портос, ако вие успеете да изпълните плана, който искам да споделя с вас. Тези хора се канят да се спуснат в пещерата. Ние ще унищожим петнадесет, но не повече. А те получиха подкрепление — около седемдесет и пет души... Ако всички стрелят заедно, куршумите ще ни направят на решето. Без да смятаме това, че от грохота на изстрелите може да стане срутване.

— Току-що парче от скала ми раздра рамото.

— Ето, виждате ли! Нека бързо вземем решение. Бретонците да продължат да влачат лодката към морето, а ние двамата да останем тук и да охраняваме барута, куршумите и мускетите.

— Но ние двамата, драги Арамис, никога няма да успеем да дадем едновременно повече от два изстрела — простичко каза Портос, — само с мускети работата няма да стане. Този план не е добър. Аз имам друг! Ще се въоръжа с един железен лост и ще се скрия зад издатината. Когато те се приближат, аз, невидим и неуязвим, ще започна да ги удриям по главите. Бих нанасял до тридесет удара в минута. Какво ще кажете?

— Великолепно, приятелю, превъзходно! Напълно го одобрявам, но вие ще ги подплашите и оцелялата половина от тях ще обкръжи пещерата, за да не ни пусне да се измъкнем. Трябва да унищожим целия отред, до последния човек. Един да остане жив, ще ни погуби.

— Вие сте прав, но кажете как да ги докараме до тук?

— Като не мърдаме, добри ми Портос.

— Как! Аз ще се вкаменя, няма да шавна дори, ама когато се съберат?

— Тогава оставете да действам аз, имам една идея.

— Ако е така и вашата идея е добра... а тя трябва да е добра, аз съм спокоен.

— Застанете в засада, Портос, и бройте влизащите. За мен не се тревожете, аз си знам работата.

— Чувам гласове.

— Това са те. Заемете своя пост! Стойте така, че да мога да ви достигна с ръка и да ме чувате.

Портос се скри във втората пещера, където беше съвсем тъмно. Арамис остана в третата. Гигантът държеше в ръката си лост, тежък поне петдесет фунта. С поразителна лекота той боравеше с него. Междувременно бретонците продължаваха да бутат лодката към ската. Арамис се наведе, стараяше се да стане незабележим. Той се зае с някаква тайнствена работа в осветената част на пещерата. Чу се дадена с пълен глас команда. Беше последната заповед на капитана. Двадесет и пет човека преминаха наклона, влязоха в първата пещера и откриха огън. Ехото загърмя, куршумите засвистяха под сводовете и гъст дим изпълни пещерата.

— Наляво, наляво! — викаше Бикар, който при първата атака бе забелязал прохода, съединяващ първата пещера с втората. Възбуден от миризмата на барут, той искаше да насочи хората си натам.

Групата тръгна наляво. Проходът се стесняваше. Бикар беше протегнал ръце напред и обричайки се на неминуема смърт, вървеше пред войниците.

— По-бързо! По-бързо! — викаше той. — Вече различавам светлина...

— Удряйте, Портос! — със задгробен глас изкомандва Арамис. Желязото падна върху главата на Бикар и той беше убит на място, без да довърши започнатото изречение. Само за десет секунди ужасният

лост се вдигна десет пъти и толкова пъти падна. Пред Портос се търкаляха десет трупа. Войниците не можеха нищо да видят, чуваха виковете, чуваха предсмъртни стонове, стъпваха върху трупове, падаха, ставаха, блъскаха се един в друг, но все още не можеха да разберат какво става около тях. Неумолимият боздуган продължаваше да се стоварва върху главите на кралските гвардейци и унищожи напълно първата група. Всичко това стана толкова безшумно, че нито един звук не стигна до втората група, която спокойно се движеше напред.

Войниците от тази група, които настъпваха под командването на самия капитан, бяха прекършили една изсъхнала ела и като вързаха смолистите ѝ клони на букет, я бяха превърнали в нещо като факел. Стигайки до втората пещера, където Портос като библейски ангел отмъстител унищожаваше всичко, до което се докоснеше ръката му, първият ред отстъпи в ужас. На стрелбата на гвардейците никой не отвърна дори с един изстрел, а хората през цялото време се натъкваха на трупове. Те газеха кръв в буквалния смисъл на думата. Портос все още се криеше зад своята издатина. Виждайки при колебливата светлина от горящите клони картината на това потресаващо клане и мъчейки се напразно да разбере какво се е случило, капитанът отстъпи към издатината, зад която се криеше Портос. В същия миг една гигантска ръка се протегна от тъмнината, хвана за гърлото нещастния капитан, той изхриптя, размаха ръце във въздуха, а факлата, изпуснатата на земята, изсъска и угасна в локва кръв. Още един труп се прибави към купчината, която преграждаше пътя на войниците.

Всичко това стана с някаква неразгадаема тайнственост, граничеща с магия. Войниците, които вървяха след капитана, се обърнаха, като чува неговите стонове. Те видяха само разперени във въздуха ръце и изхвъркнали от орбитите очи, а после, когато факелът падна, всичко потъна в непрогледна тъмнина.

— Огън! — инстинктивно извика останалият жив лейтенант.

Веднага затрещяха, загърмяха, звънко отразявайки се в скалите, мускетни изстрели. От сводовете започнаха да падат големи отломъци. Пещерата за един миг се освети от пламъците на изстрелите, но после стана още по-тъмно поради стелещия се дим.

Настъпи пълна тишина, която се нарушаваше само от тропота на войниците от третата група, която влизаше в пещерата.

ГЛАВА ПЕТДЕСЕТА

СМЪРТТА НА ТИТАНА

Портос, свикнал вече с тъмнината и виждащ в нея много по-добре, отколкото тези хора, току-що дошли от ярка светлина, докато се оглеждаше в очакване на някакъв знак от страна на Арамис, почувства как го побутват по рамото.

— Да вървим! — чу тихия като въздишка глас на прелата.

— О! — възкликна Портос.

— Ш-шт!... — още по-тихо пошушна Арамис.

През виковете на продължаващите да навлизат в пещерата войници от третата група, сред проклятията на хората, останали невредими сред стоновете на ранените и умиращите Арамис и Портос, незабелязани от никого, започнаха да се промъкват покрай гранитните стени на подземния коридор. Арамис заведе Портос в третата, последна пещера. Тук той му показва скритото в една ниша на стената буре с барут. Докато Портос се сражаваше със своя боздуган, Арамис беше успял да закрепил към него фитила.

— Приятелю мой — каза той, — вие ще вземете това буре и когато запалите фитила, ще го хвърлите върху нашите врагове. Ще можете ли да направите това?

— А как иначе! — отвърна Портос и повдигна бурето с една ръка.

— Палете!

— Почакайте, нека всички се съберат, а после, после, Юпитере мой, ще хвърлите върху тях вашата мълния.

— Палете! — повтори Портос.

— А аз — продължи Арамис — ще отида да помогна на нашите бретонци да спуснат лодката на вода. Чакам ви на брега. Хвърляйте вашето буре както трябва и — веднага при нас!

— Палете! — каза още веднъж Портос.

— Разбрахте ли ме? — попита Арамис.

— А как иначе! — гръмко се разсмя Портос без страх, че смехът му може да стигне до ушите на враговете. — След като ми обяснихте, значи съм разбрал. Давайте тук вашия огън и вървете.

Арамис протегна тлеещи кълчища, а Портос му подаде за довиждане лакътя си, тъй като ръцете му бяха заети. Стискайки с две ръце лапите на Портос, Арамис се наведе и се промъкна към изхода на пещерата, където го чакаха тримата бретонци.

Останал сам, без да му мигне окото, Портос поднесе към фитила едва тлеещите кълчища. Тяхната малка искрица, която таеше в себе си ужасен пожар, се мярна в тъмнината като светулка, докосна се до фитила и го подпали.

С могъщото си дихание Портос раздуха огъня. Появиха се езичета от пламък. Когато димът се поразнесе, под светлината на разгарящия се фитил за една-две секунди можеше да се различи всичко, което ставаше в пещерата.

Това беше мигновено, но великолепно зрелище: бледен, окървавен великан, с лице озарено от пламъка на ярко горящия фитил. Войниците го видяха веднага. Видяха и бурето, вдигнато от този великан.

Разбраха какво ги очаква. И обхванати от ужас пред вече случилото се, ужасени от това, което щеше да стане, всички нададоха предсмъртен, смразяващ кръвта вопъл.

Едни се опитаха да бягат, но се сблъскаха с третата група, която им преграждаше пътя. Други щракаха със спусъците на своите незаредени мускети. Трети падаха на колене. Двама-трима офицери извикаха, обръщайки се към Портос, че му обещават свободата, ако той им подари живота. Лейтенантът на третата група упорито продължаваше да командва за стрелба, но пред неговите хора стояха обезумелите от страх техни другари, които като жива стена прикриваха с телата си Портос.

Вече казахме, че пещерата се освети за секунда-две, колкото Портос да раздуха запаления от кълчищата фитил. Но дори това нищожно време беше достатъчно, за да се открие пред погледа потресаваща картина: преди всичко великанът, очертаващ се в полумрака на десетина крачки от купчината окървавени тела, които все още тук-там помръдваха в предсмъртни конвулсии, така че цялата тази

маса приличаше на издъхващо в мрака на нощта безформено чудовище, чийто гръб все още се повдига от угасващо дихание.

Всяко подухване, което излизаше от могъщата гръд на Портос, оживяваше огъня на фитила и донасяше към тази окървавена грамада струя серен дим, изпъстрен с кървавочервените отблясъци на разгарящия се пламък.

Освен тази централна група тук се виждаха из цялата пещера, кой където го бе настигнал безпощадният боздуган, трупове на гвардейци със страшни рани.

Над залетия с кръв под се издигаха мрачни, грубо изсечени колони, които държаха сводовете на пещерата. Техните отчетливи форми се сливаха ведно от причудливото съчетаване на светлина и сянка.

Всичко това можеше да се види под треперливата светлина на горящия, хвърлящ искри фитил, вързан за бурето с барут, който като своего рода факел осветяваше вече настъпилата смърт и заедно с това предвещаваше нова, настъпваща смърт.

В този нищожно малък промеждутък от време един от офицерите беше успял да събере около себе си осем гвардейци, чиито мускети бяха заредени. Той им заповяда да стрелят по Портос през случайно откритото в стената отверстие.

Но войниците трепереха толкова силно, че при залпа трима от тях не успяха да се задържат на крака, а куршумите на петимата изсвистяха под свода, като само поодраскаха стените.

В отговор на тази безполезна шумотевица се чу силен кикот. Веднага след това ръката на великана бавно замахна и във въздуха се мярна огнена опашка, приличаща на следа от падаща звезда. Бурето, хвърлено на разстояние тридесет крачки, прелетя над барикадата от трупове и падна сред ужасените войници, които, виждайки опасността, се проснаха на земята. Офицерът, който беше успял да съобрази къде именно ще падне този огнен сноп, искаше да прибяга до него и да изскубне фитила, преди огънят да е възпламенил барута. Но неговата саможертва беше напразна. Насрещните струи въздух раздухаха пламъка. Фитилът беше погълнат от разгорелия се огън и адският замисъл на Арамис се осъществи. Бесен вихър, съскане на селитра и сяра, неудържима лавина от огън, страшен грохот — ето какво

последва експлозията, от която пещерата Локмария се превърна в убежище на зли духове с всичките скрити в недрата му ужаси.

Скалите се разцепваха като борови дъски под удара на брадва. Ураган от огън, дим и камъни се вдигна в самия център на пещерата. Издигайки се, той ставаше все по-широк и по-широк. Мощните гранитни стени бавно се наклониха и рухнаха върху пясъка, който се беше превърнал в оръдие за изтезание. Изхвърлен от своето почти вкаменено ложе, превърнал се в милиарди поразяващи песъчинки, той се впиваше в лицата на войниците. Трите части на пещерата се бяха превърнали в някаква бездънна яма, в която падаха камъни, желязо, трески и остатъци от човешки тела. Последни се посипаха, тъй като бяха най-леки, пепелта и пясъкът. Те обгърнаха този мрачен гроб на толкова хора като сив, димящ саван.

Нямаше ги вече кралските гвардейци с техните сини, обшити със сребро дрехи, офицерите, блестящи от злато, оръжието, с което те се надяваха да се защитят. Един-единствен човек бе превърнал в ужас трите пещери. Те престанаха да съществуват.

Като хвърли бурето с барут сред враговете си, Портос се впусна да бяга и следвайки указанията на Арамис, стигна до изхода, който вече се виждаше и през който проникваха въздух и слънчеви лъчи. Едва беше завил зад ъгъла, отделящ последната част на пещерата, когато видя на сто крачки от себе си лодката да се клатушка до крайбрежните скали. Там бяха неговите приятели, там го чакаше свободата, там беше животът, извоюван с победа. Само с шест огромни скока той ще излезе изпод сводовете на пещерата. А щом излезеше от нея, само след няколко могъщи усилия ще стигне до заветната лодка. Но внезапно почувства, че коленете му се подгъват, че краката не го слушат.

«О-о! — измърмори учуден той. — Пак тази умора! Не мога да се помръдна. Не съм в състояние да се помръдна.»

Арамис го виждаше през процепа в стената, но тъй като не можеше да разбере какво е накарало Портос да спре, извика:

— По-скоро, Портос, по-скоро, по-скоро!

— О! Не мога! — Портос напразно напрягаше мускули. Произнасяйки тези думи, той падна на колене, но се хвана пак с могъщите си ръце и отново се изправи.

— По-скоро, по-скоро! — Арамис се навеждаше над борда на лодката към тази страна на брега, сякаш можеше да помогне на приятеля си.

— Аз съм тук — каза тихо Портос, събирайки всичките си сили, за да направи поне крачка напред.

— За Бога, Портос! По-скоро! Сега ще избухне бурето.

— Побързайте, монсенъор, побързайте! — викаха бретонците. Портос се обръщаше ту на една, ту на друга страна като насън. Беше вече късно. Раздаде се взрив и земята се разцепи на няколко места. Димът, изтръгнал се от широките процепи, закри небето. Морето отстъпи като изгонено от яростния порив на огъня, изхвъркнал от отвора на пещерата, сякаш го издухваше някакво гигантско чудовище. Лодката беше отнесена на петдесетина крачки в морето. Част от свода на пещерата излетя високо към небето. Заклатиха се, после започнаха да се накланят и накрая рухнаха скалите — взривът не можа изведнъж да ги помръдне от основата, върху която бяха лежали толкова векове. Те сякаш се поклониха едни на други като бавни и важни старейшини и легнаха навеки в своите пясъчни могили. Ужасната катастрофа върна силите на Портос. Той се изправи на крака — гигант между гигантите. Но когато пробяга между гранитните чудовища, които стояха като непрекъснатата ограда от двете му страни, те — лишени от външна подпора — започнаха с грохот да се рушат около този новопоявил се титан, поставен там сякаш от небето, за да запрати в него огромните скали.

Портос усещаше как под краката му трепери разкъсваната на части земя. Той простря могъщите си ръце надясно и наляво, за да удържи падащите върху него камъни. Наведе глава и в същия момент върху гърба му се срути гранитна скала. За миг ръцете му отстъпиха под неимоверната тежест, но този път Херкулес събра силите си и стените на тъмницата малко по малко се отстраниха, дадоха му възможност да се изправи. Той стоеше като демон, обкръжен от хаоса на огромните гранитни плочи. Но размествайки стените, които го натискаха от страни, всъщност лиши от опорна точка гранитната скала, която лежеше върху гърба му. Тази тежест го притисна и го свали на колене. Плочите от двете му страни, разместени за кратко от нечовешкото напрежение на тялото му, отново се доближиха и

прибавиха теглото си към теглото на огромната скала, която сама можеше да смачка десетина души.

Великанът падна, без дори да извика за помощ. Падна, отговаряйки на Арамис с думи на бодрост и надежда, тъй като самият за миг беше повярвал в спасението си, беше повярвал, че ще му се удаде да свали от себе си тройната тежест на огромните камъни. Арамис видя как скалата се спуска все по-ниско. Напрегнатите в последно усилие, изнемогващи ръце на Портос започнаха да отстъпват, изподраните в камъните плещи се отпуснаха.

Арамис отчаяно късаше косите си.

— Портос! Портос! — викаше той. — Портос, къде си? Отговори ми!

— Тук, тук! — шептеше Портос с угасващ глас. — Търпение, приятелю, търпение!

Едва успя да каже тези последни думи и грамадната скала с двете друга плочи окончателно падна и остави Портос в гробницата от три огромни камъка.

Чувайки предсмъртните думи на своя приятел, Арамис скочи на брега. Двамата бретонци го последваха, като взеха със себе си един железен лост. Третият остана да пази лодката. Стоновете изпод купчината камъни им показваха верния път.

Арамис, разгорещен и въодушевен като на двадесет години, се устреми към тези три скали и с нежните си ръце като по някакво чудо успя да повдигне един от ъглите на огромната надгробна плоча. В мрака видя още неугасналите очи на своя приятел, на когото вдигнатия за миг товар позволи свободно да поеме въздух. Двамата бретонци веднага взеха лоста. Към тях се присъедини и Арамис. Техните усилия не целяха да повдигнат скалата, а само да я удържат в това положение, в което я беше спрял Арамис. Всичко обаче беше напразно. Последва вик на отчаяние. Отстъпвайки бавно под непосилната тежест, те не можаха да удържат скалата и тя легна на предишното си място. Виждайки цялата безплодност на тази борба, Портос насмешливо каза последните в своя живот думи:

— Прекалено е тежко.

След това очите му угаснаха и се затвориха. Лицето му се покри с мъртвешка бледнина. И титанът, изпуснал последен дъх, остана в

своето каменно легло. Върху него се спусна гранитната плоча, която бе задържал до последната минута.

Тримата хвърлиха лоста и той се изтърколи по надгробния камък.

Бледен като платно, облян в пот, задъхващ се, Арамис започна да се ослушва. Гърдите му сякаш бяха стегнати в менгеме и сърцето му щеше да се пръсне. Нищо повече не се чуваше. Нито звук! Великанът беше заспал вечния си сън. Бог му беше приготвил гробница по мярка.

ГЛАВА ПЕТДЕСЕТ И ПЪРВА ЕПИТАФИЯ ЗА ПОРТОС

Арамис стана от камъка безмълвен, объркан, треперейки, като дете.

Християнинът не стъпва върху гроб: той не беше в състояние да ходи. Струваше му се, че с Портос нещо е умряло в него.

Бретонците го обкръжиха, взеха го на ръце, отнесоха го до лодката и го положиха на пейката до кърмата, сетне натиснаха веслата — предпочетоха да не вдигат платното поради опасението, че може да ги издаде. Върху цялото пространство, където преди беше пещерата на Локмария, а сега смълчано плоско крайбрежие, едно-единствено възвишение привличаше погледа на Арамис. Той не можеше да откъсне очи от него и заедно с излизането в открито море му се струваше, че тази горда и застрашителна скала се изправя, както неотдавна бе изправил раменете си Портос и прехласвайки се в смях, бе повдигал към небето своята непобедима глава.

Достойни Портос! Роден, за да оказва помощ на другите. Винаги готов да се жертва за спасението на слабите, сякаш Бог му беше дал физическа сила единствено заради това. Дори умирайки, той бе мислил само как по-добре да изпълни условията на договора, който го беше свързал с Арамис, който му беше поднесен от Арамис без негово съгласие и за който той бе узнал по-късно, само за да се натовари с бремето на страшната отговорност.

«Благородни Портос! — мислеше си Арамис. — За какво са сега замъците, пълни със скъпоценни мебели, горите, пълни с дивеч, езерата, гъмжащи от риба, и подземията, които не могат да поберат съкровищата ти! За какво са сега лакеите с позлатени ливреи начело с Мускетон, горд от твоето доверие? О, благородни Портос, ревностен събирач на съкровища, струваше ли си да се отдават толкова сили и стремеж да позлатиш и подсладиш живота си, за да угаснеш на пустинния бряг на океана под крясъците на птиците, с раздробени от безчувствения камък кости? Нужно ли беше, благородни Портос, да

събираш злато, а сега върху твоя гроб да няма дори двустийше, съчинено от беден поет?! Доблестни Портос, ти вече спиш забравен, загубен под скалата, която околните пастири ще вземат за горна плоча на долмен.

Толкова гъвкава тръстика, толкова мъх, гален от горчивите ветрове на склона, толкова лишей ще споят тази гробница със земята, че на нито един пътник никога няма да му мине през ума, че тази гранитна плоча е могла да бъде удържана от плещите на смъртен.»

Арамис беше все така бледен, все така вцепенен, все така потиснат. Гледаше, докато не изчезна последният лъч на слънцето, към брега, който изчезваше зад хоризонта. Нито една дума не излезе от устата му, нито една въздишка не се отрони от гърдите му. Суеверните бретонци го наблюдаваха с трепет. Това беше мълчание не на човек, а на статуя. Когато от небето на сиви вълни започна да се спуска полумрак, те издигнаха малко платно. Бризът го погали, то се изпъна, напълни се и стремително понесе лодката далеч от брега. Обръщайки се с носа нататък, където бе Испания, тя смело се устреми напред. Но само след половин час гребците, които нямаше какво да правят и се бяха наклонили над борда, забелязаха далечна бяла точка. Тя изглеждаше неподвижна като чайка, която мирно се люшка върху невидими вълни.

Но това, което изглеждаше неподвижно за обикновения поглед, беше стремително приближаващо се за опитните очи на моряците. Това, което изглеждаше застинало на водната повърхност, в действителност пенеше насрещните вълни. Известно време, виждайки дълбокото вцепенение, в което беше изпаднал техният господар, бретонците не се решаваха да го безпокоят.

Те се ограничаваха с тревожни погледи и полугласно изказани догадки. Действително, Арамис, очите на когото бяха неизменно будни и през нощта виждаха като очи на рис — по-добре, отколкото през деня, беше изпаднал в някакво сънено състояние. Така измина цял час. През това време беше станало достатъчно тъмно, но и корабът толкова се беше приближил, че Генек, един от тримата моряци, се осмели да каже доста високо:

— Монсеньор, преследват ни!

Арамис не отвърна. Корабът се приближаваше все повече. Тогава моряците по заповед на най-старшия — Ив — свалиха платното, за да

отнемат на преследвачите единствената точка, виждаща се на повърхността на океана. На кораба обаче решиха да ускорят ход. Върху мачтите се появиха две нови платна. За нещастие на преследваните денят беше един от най-хубавите и най-дългите в годината. В добавка нощта, която щеше да смени дневната светлина, обещавахе да бъде лунна. Имаше още половин час сумрак и после цяла нощ пълнолуние.

— Монсенъор, монсенъор, ние сме загубени! — каза Ив. — Те пак допре ни виждат, макар че свалихме платното.

— Нищо чудно — промърмори един от моряците, — казват, че с помощта на дявола тези окаяни граждани измайсторили някакви чудесии, благодарение на които виждат отдалеч така, както отблизо, и през нощта, както през деня.

Арамис вдигна от дъното на лодката лежащата до краката му наблюдателна тръба и като я нагласи, я подаде на моряка.

Морякът я вдигна към очите си и извика. Стори му се, че корабът, който се намираще на разстояние топовен изстрел, по някакво чудо, с един скок е преодолял разделящото го разстояние. Но сваляйки тръбата, разбра, че той си остава на старото място.

— Значи — каза морякът — те ни виждат така, както и ние тях.

— О, монсенъор! — Ив погледна в тръбата. — Те са толкова близко, че аз имам чувството, сякаш ще ги докосна. Там има най-малко двадесет и пет души! А-ха, виждам отпред капитана им. Той държи същата тръба като тази и гледа към нас... Обръща се и дава някаква заповед. Ето, изкарват топ, зареждат го и го насочват към нас... Боже милостиви! Те стрелят!

Ив свали машинално от очите си тръбата. Предметите, отхвърлени надалеч в хоризонта, застанаха пред него в истинския си вид. Корабът беше на разстояние приблизително една левга. Естествено, от това действията на кораба, за които съобщи Ив, не изглеждаха по-малко страшни.

В основата на платната се появи синкаво облаче дим, подобно на цвете, което се отваря. Веднага след него на около миля от лодката гюлето отрязва гребените на няколко вълни, остави бяла следа в морето и изчезна в края на собствената си бразда, безобидно като камъче, хвърлено от деца: едновременно предупреждение и заплаха.

— Какво да правим? — попита Ив.

— Ще ни потопят — каза Генек, — опростете ни греховете, монсеньор.

Моряците застанаха на колене пред епископа.

— Вие забравяте, че ви виждат — каза Арамис.

— Наистина, монсеньор — гасконците се засрамираха от своята слабост. — Заповядайте, монсеньор, готови сме да дадем за вас живота си!

— Ще почакаме — промълви Арамис. — Нима не е ясно, че ако опитаме да се скрием, както вие сами казахте, ще ни потопят!

— Но може би благодарение на тъмнината все пак ще успеем да се измъкнем незабелязано.

— О — каза Арамис, — те не може да нямат гръцки огън и няма да ни позволят да се изплъзнем.

Почти веднага, сякаш за да потвърди думите на Арамис, на кораба се издигна бавно нов облак дим, от средата на който излетя огнена стрела. Тя описа стръмна дъга и падна във водата, но въпреки това продължи да гори, осветявайки пространството в диаметър четвърт левга. Бретонците се спогледаха в ужас.

— Виждате ли — каза Арамис, — казах, че все пак е по-добре да почакаме да дойдат.

Моряците оставиха веслата и лодката спря, поклащайки се върху гребена на вълните. Стана съвсем тъмно. Корабът продължи да се приближава. С настъпването на тъмнината сякаш удвояваше бързината си. От време на време изхвърляше през борда струя от страшния гръцки огън, който падаше наред океана с ослепителен пламък. Най-после корабът приближи на разстояние мускетен изстрел. На палубата му в пълен състав се бе построил екипажът, въоръжен до зъби. До топовете бяха застинали канонири със запалени фитили. Като че ли корветата щеше да се сражава поне с фрегата, а не с лодка с четирима бегълци.

— Предайте се! — извика в рупора капитанът на кораба. Бретонците погледнаха към Арамис. Арамис кимна с глава.

Ив закачи на дългата кука бял парцал, който се развя на вятъра. От кораба отново хвърлиха ракета. Тя падна на двадесет крачки от лодката и я освети по-ярко от слънчев лъч в разгара на деня.

— При съпротива — предупреди капитанът — ще стреляме! Войниците вдигнаха мускетите за стрелба.

— Но нали се предаваме! — извика Ив.

— Вашият живот, приятели мои, не е заплашен от нищо. Заповедта се отнася единствено до господин Дербле.

Арамис трепна. За миг погледът му сякаш искаше да премери дълбочината на океана, чиято повърхност беше осветена от последните отблясъци на гръцкия огън.

— Чувате ли, монсеньор? — попитаха бретонците.

— Да.

— Какво ще правим?

— Приемайте условията.

— А вие, монсеньор?

Арамис се наведе през борда на лодката, потопи пръстите си в зеленикавата вода, усмихна ѝ се като на близък приятел.

— Приемаме условията ви — казаха бретонците, — но какви са гаранциите, че ще спазите условията?

— Имате думата на френски благородник — отвърна офицерът. — Кълна се в званието си и името си, че животът на всички с изключение на господин Дербле е в безопасност. Аз съм лейтенант от кралския флот и капитан на фрегатата «Помона». Името ми е Луи Констан дьо Пресини.

Арамис, който наполовина се беше надвесил през борда, изведнъж с рязко движение вдигна глава. Изправи се в цял ръст и с нова светлина в очите и усмивка на уста произнесе, сякаш даваше заповед:

— Подайте трапа, господа.

Това беше направено. Хващайки се за въжените перила на трапа, Арамис се изкачи първи на фрегатата. Моряците, които очакваха да прочетат страх по лицето му, бяха неприятно учудени, когато той с уверена крачка се отправи към капитана и гледайки внимателно към него, му направи тайнствен знак с ръка. Офицерът побледня, трепна и наведе глава.

Без да каже нито дума, Арамис поднесе лявата си ръка към очите на капитана и му показа скъпоценния камък на пръстена, който украсяваше безименния пръст на лявата му ръка. Този жест на прелата беше изпълнен със студено, безмълвно и високомерно величие, сякаш

той бе император, който протяга ръка за целувка на поданик. Офицерът повдигна за миг глава и я наведе с израз на дълбоко уважение. После, протягайки ръка към кърмата, където беше неговата каюта, се отстрани, за да направи път на Арамис.

Тримата бретонци, които се изкачиха след епископа на кораба, се спогледаха учудено. Целият екипаж пазеше мълчание. След пет минути капитанът извика помощника си и му заповяда да вземе курс към Корон. Докато се изпълняваше тази заповед, Арамис отново се появи на палубата и седна до самия борд. Настъпи нощта. Той продължаваше да гледа в посока на Белил. Ив приближи до капитана на фрегата, който беше заел отново поста си на командния мостик, и попита тихо:

— Накъде плаваме, капитане?

— Съгласно желанието на монсеньора — отвърна офицерът.

Арамис прекара нощта на палубата, облегал на борда. Когато на сутринта се приближи до него, Ив реши, че нощта е била доста влажна, тъй като дървото, на което си почиваше главата на епископа, беше мокро като от роса.

Кой можеше да знае? Не бяха ли покапали първите и единствени сълзи от очите на Арамис? Каква епитафия би могла да се сравни с това, мой славни Портос?

ГЛАВА ПЕТДЕСЕТ И ВТОРА ПАТРУЛЪТ НА ГОСПОДИН ДЪО ДЕВЪР

Д'Артанян не беше свикнал с такава съпротива, каквато току-що беше срещнал. Ето защо той пристигна в Нант крайно ядосан. Неговото раздражение се изразяваше в един могъщ натиск, на който можеха да устоят много малко хора, дори да бяха крале й титани. Побеснелият мускетар, треперещ от гняв, веднага се появи в замъка и заяви, че трябва да види краля. Беше около седем часа сутринта. Откакто бе дошъл в Нант, кралят ставаше рано.

Стигайки до познатия ни коридор, Д'Артанян се срещна с господин Дъо Девър, който го спря възпитано и го помоли да говори тихо, за да не събуди краля.

— Кралят спи? — попита Д'Артанян. — Няма да го безпокоя. Как предполагате? В колко ще се събуди?

— Приблизително след два часа. Кралят работи цяла нощ. Д'Артанян се върна след два часа и половина. Кралят закусваше.

— Чудесно! Тъкмо ще поговоря с негово величество на масата.

Господин Дъо Бриен съобщи на капитана, че кралят не желала го безпокоят, докато се храни, и е разпоредил никой да не влиза, преди да е станал от масата.

— Но вие сигурно знаете, господин Дъо Бриен, че имам разрешение да влизам при негово величество по всяко време на деня и нощта.

Секретарят хвана меко капитана под ръка.

— Само не и в Нант, скъпи господин Д'Артанян. По време на това пътуване кралят промени установения от него ред.

Мускетарят попита кога ще стане кралят от масата.

— Неизвестно — отвърна Бриен.

— Как така? Какво значи това? Да не се знае кога кралят ще свърши да се храни! Обикновено той прекарва на масата около час. Но

ако въздухът на Лоара изостря апетита, готов съм да допусна, че той ще продължи да се храни около час и половина. Предполагам, че е достатъчно. Ще почакам тук.

— Простете, скъпи господин Д'Артанян, но е наредено в този коридор да не пускам никого. Затова дежурия тук.

Д'Артанян почувства, че кръвта му за втори път се качва в главата. Излезе бързо, за да не усложнява обстановката с неочаквано избухване.

Навън започна да размишлява: «Кралят не иска да ме види. Това е безспорно. Той се сърди, този младеж. Бой се от думите, които ще трябва да изслуша от мен. Да, но в този момент обсаждат Бел-Ил. Залавят и може би убиват моите приятели... Бедният Портос! Що се касае до достопочтения Арамис, той има достатъчно хитроумни решения и за него аз съм спокоен... Но все пак Портос не е инвалид, а Арамис не е останал без ум, изкуфял старец... Единият със силата си, другият с хитростта си ще създадат доста работа на кралските войници. Кой знае, може би тези двама храбреци ще устроят за назидание на най-християнския монарх втори бастион Сен-Жерве?... Не, не се отчайвам! Те имат оръдия и гарнизон. И все пак, струва ми се, за тях би било по-добре, ако успея да прекратя тази борба. Ако това засягаше лично мен, не бих изтърпял нито грубостите, нито измяната от страна на краля. Но заради приятелите съм готов на всичко. Дали да не отида при Колбер? Ето един човек, когото трябва да държа в постоянен страх. Какво пък, да отидем при него!»

Д'Артанян решително се отправи нататък. Но пристигайки, узна, че финансистът се намира при краля в нантския замък. И възкликна:

— Превъзходно! Отново настъпиха времената, когато с крачки мерех безкрай парижките улици от Дьо Тревил до кардинала, от кардинала до кралицата, а от кралицата до Людовик XIII. Това е вече нормално! Старейки, хората се превръщат в деца. Към замъка!

Той се върна обратно. Оттам тъкмо излизаше господин Дьо Лион. Той протегна на мускетаря двете си ръце и му съобщи, че кралят ще бъде зает цялата вечер и дори през нощта, че е дадена заповед да не пускат никого при него.

— Дори капитана — извика Д'Артанян, — който приема и дава паролите! Но това е нечувано!

— Дори капитана, приемащ паролите — отвърна Дьо Лион.

— Щом е така — каза възмутеният до дъното на душата си Д'Артанян, — щом капитанът на мускетарите, който винаги е имал достъп до спалнята на негово величество, е загубил правото да влиза в трапезарията или кралския кабинет, това означава, че или кралят е умрял, или той е в немилост. Бъдете любезен, господин Дьо Лион, да отидете при краля и без предисловия да му доложите, че моля да приеме оставката ми.

— Д'Артанян, пазете се! — опита се да го вразуми Дьо Лион.

— Вървете! От приятелство към мен!

Той го побутна към кралския кабинет. В очакване Д'Артанян закрочи нервно из коридора. Лион се върна.

— Какво каза кралят? — попита капитанът.

— Каза: «добре».

— «Добре»? — избухна Д'Артанян. — Значи приема оставката ми? Отлично! Ето че и аз съм свободен! Вече съм обикновен гражданин и като такъв ви казвам до скоро виждане, господин Дьо Лион! Сбогом, замък, сбогом, коридор, сбогом, приемна на краля! Гражданинът ви приветства и най-последно може да си отдъхне свободно!

Д'Артанян изскочи на стълбите, същите, където беше открил парченцата от писмото на Гурвил до Фуке. Няколко минути по-късно влизаше в странноприемницата, където беше наел стая, както всички висши военни чинове, разквартирувани в замъка. Вместо да се съблече обаче, прегледа пистолетите си, изсипа наличните си пари в голяма кожена кесия, изпрати да доведат конете му и даде разпореждане да се приготвят за заминаване към Ван, където искаше да стигне преди настъпването на нощта. Всичко бе изпълнено съгласно желанието му. Но когато в осем часа се канеше да яхне коня си, пред странноприемницата се появи господин Дьо Девър с дванадесет гвардейци. Д'Артанян ги забеляза, но се престори, че не е видял нищо, продължи да се намества на седлото. Дьо Девър се приближи.

— Господин Д'Артанян, изглежда се каните да пътувате?

— Да, дори съм вече на коня.

— Добре че ви заварих!

— Търсите ли ме?

— Боже мой... да!

— Басирам се, че ме търсите по заповед на краля! Както аз преди два-три дни търсех господин Фуке!

— О!

— Нима ще се церемоните с мен? Излишни грижи! Кажете веднага, че ме арестувате.

— Да ви арестувам? Боже мой, не!

— Защо в такъв случай се явявате при мен с дванадесет конници?

— Но това е моят патрул!

— Не е лошо! И покрай този патрул ме вземате със себе си?

— Не ви вземам, а ви посрещам и ви моля да дойдете с мен при краля.

— Прекрасно! — насмешливо каза Д'Артанян. — Значи кралят е свободен от служебни дела? Да вървим. Арестуваните трябва да вървят между първите шест и вторите шест конвойни!

— Но тъй като аз не ви арестувам, вие можете да вървите където си изберете.

— От ваша страна, господине, това е много любезно и вие сте прав. Ако трябваше да яздя с патрул около вашата квартира, щях също да бъда учтив с вас. Мога да ви уверя в това. Сега ми окажете една услуга. Какво иска от мен кралят?

— Кралят е бесен!

— Но след като кралят е изпаднал в ярост, той ще се опита да се успокои. И сигурно ще ме изпратят да правя компания на господин Фуке! Дявол го взел! Господин Фуке е порядъчен човек. Ние ще се разберем с него, кълна се!

— Ето че пристигнахме — каза Дьо Девър. — За Бога, капитане, запазете спокойствие!

— Колко сте любезен, господине! — усмихна се Д'Артанян, гледайки Дьо Девър в лицето. — Казвах ми, че искате да присъедините моите мускетари към вашите гвардейци, и моментът е много подходящ.

— Опазил ме Бог да се възползвам от него. Ако аз заема вашето място след вашия арест...

— Значи признавате, че сте ме арестували?

— Не, не...

— Добре, нека бъде по вашему — посрещнали... Ако заемете моето място, след като сте ме посрещнали с патрула...

— Вашите мускетари при първата учебна стрелба ще ме застрелят по погрешка...

— Не отричам това. Те доста ме обичат...

Дьо Девър помоли капитана да мине напред, като го поведе към кабинета, където кралят очакваше мускетаря. Тук те спряха. Девър застана зад гърба на колегата си. Чуваше се ясно как кралят разговаря с Колбер. Така преди няколко дни Колбер слушаше от преддверието разговора на краля с Д'Артанян. Гвардейците на Дьо Девър останаха пред замъка и из града плъзнаха слухове, че капитанът на мускетарите е арестуван. Мускетарите на Д'Артанян се развълнуваха, като чува това. Всичко напомняше доброто старо време на Людовик XIII и Дьо Тревил. Събираха се групи разтревожени хора. Мускетарите се тълпяха пред стълбата. От двора се чуваше ропот, който стигаше до горните етажи на замъка.

Дьо Девър беше очевидно разтревожен. Без да спира, той наблюдаваше гвардейците, засипвани с въпроси от развълнуваните мускетари. Гвардейците се построиха и се отместиха встрани. Те също започнаха да проявяват безпокойство. Естествено Д'Артанян се вълнуваше много по-малко от Дьо Девър. Влизайки в приемната, той седна до прозореца и наблюдаваше с орловия си поглед всичко, което ставаше в двора, без да помръдне дори вежда. От него не убягна вълнението, обхванало мускетарите при слуха за арестуването му от гвардейците. Той предугаждаше момента, в който ще избухне взривът, а предвижданията му винаги се отличаваха с голяма точност.

«Дявол го взел, наистина ще бъде забавно, ако моите преторианци вземат да ме провъзгласят за крал на Франция — помисли си с усмивка Д'Артанян. — Бих се посмял от сърце.»

Но в най-напрегнатия момент всичко утихна. Гвардейците, мускетарите, офицерите, войниците, ропотът и възбудата — всичко изчезна. Нито буря, нито заплахи, нито бунт. Няколко думи успокоиха насъбралите се. Кралят нареди на Дьо Бриен да извика:

— Тихо, господа, вие пречите на краля! Д'Артанян въздъхна.

«Естествено — каза си той. — Сегашните мускетари не са същите, както при Людовик XIII! Естествено!»

— Господин Д'Артанян, при краля! — обяви лакеят.

ГЛАВА ПЕТДЕСЕТ И ТРЕТА

КРАЛ ЛЮДОВИК ЧЕТИРИНАДЕСЕТИ

Той седеше в кабинета си с гръб към вратата. Пред него имаше огледало, в което, без да се откъсва от книгата си, можеше да вижда влизащите.

Когато влезе Д'Артанян, той с нищо не даде да се разбере, че го е видял. Все пак покри документите пред себе си със зелено сукно, което му служеше да прикрива своите тайни от външни очи.

Д'Артанян разбра, че кралят умишлено не го забелязва, и замря на място. Людовик не усещаше каквото и да било движение зад гърба си и виждаше само частично своя капитан. Наложил му се да запита:

— Тук ли е господин Д'Артанян?

— Да, тук съм — мускетарят се приближи.

— Е, господине — кралят устреми към него своя внимателен поглед, — какво можете да ми съобщите?

— Аз ли, ваше величество? Аз няма какво да ви съобщавам, освен че съм арестуван и се намирам пред вас.

Кралят понечи да му каже, че не е арестуван, но реши, че това ще прилича на извинение, и премълча. Д'Артанян запази мълчание.

— Господине — каза кралят, — защо според вас ви изпратих в Бел-Ил? Моля ви да отговорите!

Д'Артанян се зарадва. Кралят му отстъпваше инициативата:

— Ваше величество, аз нищо не зная за това. Вие би трябвало да попитате не мен, а тези офицери, на които са били дадени многобройни заповеди от най-различен характер, докато на мен, като командващ експедицията, такива нареждания не бяха дадени.

— Господине, заповедите са били дадени на онези, на които ние се доверяваме — кралят се почувства засегнат.

— Затова, ваше величество, бях учуден, че един капитан на мускетарите, който по старшинство е равен на маршалите на Франция, се оказа под началството на пет-шест лейтенанти и майори, които може би са добри като шпиони, но не са способни да поведат войската

след себе си. Точно във връзка с това исках да бъда приет от ваше величество, но ми бе отказано. Това беше последното оскърбление, нанесено на един безупречен воин, то ме накара да поискам да приемете оставката ми.

— Господине — каза кралят, — на вас ви се струва, че все още живеете във времето, когато кралете, както неведнъж сте казвали, са били зависими от своите подчинени. Вие изглежда сте забравили, че кралят дава отчет за действията си единствено на Бога.

— Аз нищо не съм забравил, ваше величество — каза мускетарят, явно засегнат от този укор, — но не мога да разбера как един честен човек, който пита краля в какво се е провинил, му служи лошо.

— Да, господине, вие ми служите лошо, защото сте в съюз с моите врагове и действате с тях против мен.

— Кои са тези врагове, ваше величество?

— Тези, срещу които ви изпратих, господине.

— Двама души! Врагове на вашата армия! Това е невероятно, ваше величество!

— Не вие ще съдите за това!

— Да, но за приятелството си мога да съдя сам.

— Който служи на приятелите си, той не служи на господаря си.

— Разбрах добре това, затуй най-почтително ви представих оставката си, ваше величество.

— И аз я приех. Но преди да се разделим, искам да ви дам доказателство, че умея да държа на думата си.

— Ваше величество не само удържа на думата си — произнесе Д'Артанян със студена насмешка. — Ваше величество е наредил да ме арестуват, а това не влизаше в обещанията.

Кралят пусна покрай ушите си тази забележка.

— Виждате ли, господине, какво ме принуди да сторя вашето непослушание?

— Моето непослушание?! — извика Д'Артанян, почервенял от гняв.

— Това е най-деликатната дума, която открих. Моят план беше да заловим метежниците и да ги накажем. Трябваше ли да се интересувам дали са ваши приятели или не?

— Но, ваше величество — отвърна Д'Артанян, — да ме изпращате да залавям моите най-близки приятели, за да ги доведа до вашите бесилки, това е жестоко от ваша страна!

— Това би било изпитание за моите мними слуги, господине. За тези, които ядат хляба ми и са задължени да пазят моята особа от посегателства! Вие не издържахте изпитанието, господин Д'Артанян!

— Срещу един лош слуга, ваше величество, ще се намерят десет, които вече са доказали верността си и са преминали през изпитания! — каза горчиво Д'Артанян. — Изслушайте ме, ваше величество. Аз не съм привикнал на такава служба. Аз съм чувствителен войник, когато от мен се искат непочтени дела. Да се преследват до смърт двама души, за които молеше господин Фуке — този, който спаси живота и трона на ваше величество, според мен е непочтено. Освен това тези двама души са мои приятели. Те не представляват опасност, но слепият гняв на краля ги преследва. Защо да не им се разреши да се скрият? Какво престъпление са извършили? Допускам, че вие не ми давате право да съдя за тяхното поведение. Но защо трябва да ме подозирате, преди да съм извършил нещо нередно? Защо трябва да ме обкръжавате с шпиони? Да ме позорите пред армията? Защо да ме докарвате — мен, който вярно съм ви служил и в когото вие имахте безгранично доверие, който съм служил тридесет години на кралския дом и съм дал хиляди доказателства за своята вярност, да ме докарате дотам, че да наблюдавам как три хиляди войници тръгват на бой срещу двама?

— Вие като че ли вече не помните какво направиха с мен тези хора! — каза глухо Людовик. — Ако зависеше от тях, то аз вече нямаше да съм между живите.

— Изглежда, ваше величество, вие сте забравили как аз се държах по време на тези събития.

— Достатъчно, господин Д'Артанян! Стига с тези властни навици! Аз няма да допусна лични интереси да се противопоставят на кралските. Аз създавам държава, в която ще има само една власт — кралската! Аз някога ви обещах това. Дойде време да изпълня своето обещание. Вие искате да сте свободен в постъпките си, като се ръководите от навиците и вкусовете си, като пречите на осъществяването на моите планове и на наказването на моите врагове. Е, добре. Остава ми или да ви съкруша, или да се разделя с вас. Търсете си по-удобен господар. Аз зная, че друг крал би постъпил

иначе и би ви позволил да властвате над него, за да може при случай да ви прати при господин Фуке и много други, но аз помня и доброто, а заминали услуги един човек има право на безнаказаност и благодарност. Единственото наказание, което ще ви наложа за нарушаване на волята ми, ще бъде този урок, нищо друго. Аз няма да подражавам на предците си в своя гняв, както не им подражавам в милостта си. Има и други причини, които ме карат да бъде мек с вас. Вие сте преди всичко умен човек, умен, решителен и благороден и ще бъдете отличен слуга на онзи, който съумее да ви подчини на своята воля. Само тогава ще имате основание да се подчинявате. Вашите приятели са победени или унищожени от мен. Опорните точки на вашата чувствителност не съществуват вече. В сегашния момент мога да твърдя, че моите войници са пленили или унищожили метежниците.

— Взети в плен или убити! — Д'Артанян побледня. — О, ваше величество, ако вие обмислено произнесохте тези думи, ако вие сте уверен, че това е истината, аз съм готов да забравя всичко казано дотук от вас и да ви нарека крал варварин, бездушен и жесток. Но аз ви прощавам вашите думи. Прощавам ги на младия крал, който не знае и не може да разбере какво представляват хора като господин Дербле, като господин Дьо Валон, като мен! Взети в плен или убити? Ах, ваше величество, кажете ми, моля ви, дали това съобщение е вярно и колко хора и пари ви е струвала тази победа? Ще пресметнем дали играта си е струвала залога.

— Господин Д'Артанян, така може да говори само метежник. Бъдете любезен да отговорите кой е крал на Франция? Може би познавате още един крал?

— Ваше величество, помните ли, че във Во вие зададохте този въпрос в едно ранно утро и че освен мен никой друг не можа да отговори на този въпрос? Ако аз познах тогава своя крал, което никак не беше лесно, мисля, че няма смисъл да ме питате сега, когато ние с вас сме насаме, ваше величество.

Людовик XIV наведе очи. Стори му се, че между него и Д'Артанян се мярна сянката на нещастния му брат Филип. В този момент влезе офицер. Той връчи на Людовик бърза вест. Прочитайки я, кралят промени цвета на лицето си. Това не убягна от окоото на капитана. Прочитайки повторно вестта, Людовик беше замрял. Така той седя известно време в креслото си и после внезапно каза:

— Господине, това, което ми съобщават, ще узнаете след малко, и то не от мен, затова по-добре аз да ви го съобщя сега. В Бел-Ил е имало сражение. Аз съм загубил сто и шест души.

Очите на Д'Артанян заблестяха от радост и гордост.

— А метежниците?

— Метежниците са се скрили — отвърна кралят. Д'Артанян не можеше да скрие радостта си.

— Но моят флот — добави кралят — е обкръжил Бел-Ил, така че през обръча не може пиле да прехвъркне.

— Значи — продължи мускетарят, спокоен отново от мрачни мисли, — ако господата Дербле и Дьо Валон бъдат заловени...

— Ще бъдат обесени — хладно каза кралят.

— Те знаят ли за това?

— Разбира се, тъй като вие трябваше да ги известите. Знаят, както знаят и всичко останало.

— В такъв случай те няма да бъдат заловени живи.

— Така ли? — небрежно подхвърли кралят и отново взе полученото съобщение. — В такъв случай ще ги заловят мъртви, господин Д'Артанян, а това е все същото, тъй като аз бях наредил да ги заловят, за да ги обесят.

Мускетарят избърса потното си чело.

— Някога ви бях обещал, господине — продължи Людовик XIV, — че ще стана за вас любящ, великодушен и внимателен господар. Вие сте единственият човек от миналото, достоен за моя гняв и моето приятелство. Аз няма да ви отмервам нито едното, нито другото в зависимост от вашето поведение. Бихте ли могли вие, господин Д'Артанян, да служите на крал, в чието кралство има още дузина подобни на него крале? Бих ли могъл при подобна слабост да осъществя замислите си? Моля да ми кажете. Виждали ли сте художник, който да нарисува картина с непослушни нему четки и палитри? По дяволите, господине, тази стара закваска на феодално своеволие! Фрондата, която искаше да унищожи кралската власт, всъщност я укрепил, тъй като свали от нея оковаващите я вериги. Аз съм господар у дома си, господин Д'Артанян, и моите слуги може да нямат вашите качества, но ще възвисят предаността и покорството към своя господар до степен на героизъм. Господ е дал на дарованията

глава, а на главата, както знаете, се подчинява всичко останало. Тази глава съм аз!...

Д'Артанян трепна. Людовик продължи да говори, сякаш не бе забелязал нищо, макар че той отлично бе видял какво впечатление правеха на събеседника му неговите думи.

— Нека сега сключим договора, който ви обещах в Блоа, когато ме видяхте достатъчно нещастен. Оценете и това, господине, че аз не карам никого да плаща за пролетите тогава сълзи. Огледайте се и ще видите, че всички велики глави се скланят пред мен. Склонете и вие... или си избирайте изгнание по душа. Може би, след като размислите, ще признаете, че вашият крал има благородно сърце, тъй като, разчитайки на вашата честност, той се разделя с вас, макар че вие владееете важна държавна тайна. Вие сте честен човек и аз зная това. Защо започнахте толкова рано да ме съдите? Съдете ме считано от днес и бъдете строг, но справедлив съдия.

Д'Артанян беше зашеметен и занемя. За първи път в живота си изпитваше нерешителност. Във всичко казано от краля имаше не хитрост, а тънко и точно пресмятане, нямаше насилие и гняв, но имаше воля, нямаше хвалба, имаше разум. Този млад човек, почти юноша, бе смазал Фуке и сега можеше просто да мине без Д'Артанян. Този младеж събаряше всички недобре обосновани и малко дръзки сметки на стария воин.

— Кажете, какво ви спира? — каза меко кралят. — Вие подадохте оставката си, господине, искате ли да не я приема?

— О! — меланхолично отвърна Д'Артанян. — Аз съм стар редом с вас и имам навици, от които ми е трудно да отвикна, затова се колебая да си взема обратно оставката. От днес вие ще имате нужда от придворни, които да ви забавляват, и от безумци, готови да дават живота си за това, което наричате велико царуване. Тези дела ще бъдат наистина велики, аз го предчувствам. А ако не ги оценя като такива? Виждах съм войната, ваше величество. Виждах съм и мира. Служих при Ришельо, служих и при Мазарини, заедно с вашия баща горях в огъня край Ла Рошел и надупчен от куршуми, много пъти сменях кожата си като змия. След обидите и несправедливостта, най-последно получих военна длъжност, която имаше в стари времена някакво значение, тъй като даваше право свободно да говоря с краля. Но от днес вашият капитан няма да бъде нещо повече от пазач на тайните

врати. Ако действително тази длъжност бъде такава, направете всичко, за да ме освободите от нея. Това ще съответства на вашето желание, а и на моето. Не мислете, че съм затаил злоба към вас. Вие ме укорихте, както казвате, но същевременно, вземайки надмощие над мен, вие ме смалихте в собствените ми очи и превивайки ме, показахте на всички моята слабост. Ако знаехте колко е хубаво да държиш главата си високо изправена и колко жалък вид ще имам, дишайки прахта от вашите килими! О, ваше величество, искрено съжалявам — вие също заедно с мен ще съжалявате — за тези времена, когато приемните на краля на Франция вечно са били пълни с тълпи от нахални, изтощени, зли, свадливи и недоволни благородници, които обаче в деня на битката захапваха врага с мъртва хватка. Тези хора са най-добри придворни за този, който ги храни, но който ги бие, трябва да се пази от зъбите им. Ако се украсят наметките им с малко злато, ако им се добави малко тлъстинка, за да не им падат панталоните, и се ръсне малко сребро по твърдите им коси, какви великолепни маршали, перове и херцози биха излезли от тях! Кралят е мой господар. Той иска да съчинявам стихчета, да лъскам с атлазените си обувки паркета на неговата приемна. Дявол да го вземе! Това е трудно, но аз съм вършил и по-трудни неща. С това също ще се справя. За пари? Не, имам ги достатъчно. Заради честолюбиви замисли? Но моите възможности са ограничени. Защото аз обожавам двора? Ни най-малко! Оставам, защото тридесет години съм свикнал да идвам при краля за вечерната парола и да чувам от неговата уста: «Добър вечер, господин Д'Артанян», свикнал съм да чувам тези думи с благосклонна усмивка, която не съм изпросвал. Какво пък, сега ще я прося. Доволен ли е ваше величество?

Д'Артанян склони побелялата си глава, върху която кралят сложи с усмивка своята ръка.

— Благодаря ти, мой стари слуга, мой предани приятелю — каза той. — Щом от днес във Франция аз нямам повече врагове, остава ми да те изпратя на някое бойно поле извън пределите ѝ, за да можеш да заслужиш маршалския си жезъл. Разчитай на мен. Аз ще намеря подходящ случай. А сега яж моя хляб и спи, без да знаеш грижи.

— На добър час! — каза трогнатият Д'Артанян. — А тези бедни хора там в Бел-Ил? Особено един толкова добър и храбър?

— Помилване ли искате за тях?

— На колене, ваше величество.

— Добре. Ако вече не е късно, идете и отнесете на тези хора моето помилване. Но вие ще отговаряте пред мен за тях!

— С живота си.

— Вървете. Утре тръгвам за Париж. Връщайте се бързо, защото не искам да се лишавам от вашите услуги за дълго време.

— Бъдете спокоен, ваше величество — извика Д'Артанян, целувайки ръка на краля.

С радост в сърцето той изхвъркна от замъка и полетя като стрела по пътя за Бел-Ил.

ГЛАВА ПЕТДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ПРИЯТЕЛИТЕ НА ФУКЕ

Кралят се върна в Париж. Едновременно с него се върна и Д'Артанян. Той прекара в Бел-Ил двадесет и четири часа, като събираше сведения за станалото на острова, но нищо не узна за тайната, погребана под нямата скала на Локмария, и за героичния подвиг на Портос. Капитанът разбра единствено за извършеното, с помощта на тримата верни бретонци, от неговите доблестни приятели, които бяха дали отпор на цяла армия и чийто живот той толкова горещо желаше да спаси. Видя труповете на брега и кръвта по камъните сред тръстиките. Научи, че далеч в океана е бил забелязан баркас и че след него като хищна птица е тръгнал да го преследва кралски кораб, че хищникът е настигнал и уловил клетата птичка въпреки усилията ѝ да се изплъзне. Тук точните сведения на Д'Артанян свършваха. По-нататък всичко навлизаше в областта на догадките. Какви предположения можеха да възникнат? Корабът не се завърна. Наистина предния ден беше бушувала буря, но корветата беше бързоходна, здрава и добре снабдена с всичко необходимо. Бурята не беше страшна за нея и Д'Артанян предполагаше, че или е закотвена в Брест, или е влязла в устието на Лоара. Такива бяха доста неопределените, но за Д'Артанян почти утешителни новини, които съобщи на Людовик XIV, когато той с целия си двор се завърна в Париж. Людовик, доволен от постигнатите успехи, Людовик, който беше станал по-мек и по-общителен, почувства, че притежава пораснала мощ и по целия път блестеше до каретата на госпожица Ла Валиер.

Междувременно придворните правеха всичко възможно да развличат кралиците и да ги накарат да забравят за синовната и съпругеска измяна. Всички живееха с бъдещето. Никой не се интересуваше от миналото. Но за няколко чувствителни и предани души това минало беше мъчителна, кървяща рана. Едва завърнал се, кралят получи трогателни доказателства за това. Току-що беше седнал

да закуси, когато капитанът на мушкетарите се яви пред него развълнуван.

От пръв поглед кралят забеляза промяната в иначе толкова невъзмутимото лице на своя капитан:

— Какво се е случило с вас, Д'Артанян?

— Голямо нещастие, ваше величество. В Бел-Ил съм загубил един от моите стари приятели, господин Дьо Валон.

Произнасяйки тези думи, Д'Артанян погледна изпитателно към Людовик, за да долови с какво чувство ще приеме той съобщението.

— Знаех това — отвърна кралят.

— Знаели сте и сте мълчали? — повиши глас мушкетарят.

— А защо да ви казвам? Вашата скръб, приятелю мой, е достойна за дълбоко уважение. Аз трябваше да ви пощадя. Да ви съобщя за сполетялото ви нещастие, означаваше да тържествувам пред очите ви. Да, знаех, че господин Дьо Валон се е погребал под камъните на Локмария. Знаех и това, че господин Дербле е превзел моя кораб заедно с целия екипаж и се е разпоредил да го закара в Байона. Аз исках за тези събития да узнаете не от мен и така да се убедите, че уважавам своите приятели, че те за мен са нещо свято, а също така, че човекът у мен винаги ще се жертва за хората, докато кралят нерядко е принуден да принася човешки души в жертва на своето величие и на своето могъщество.

— Но как узнахте за това, ваше величество?

— А как вие, Д'Артанян, разбрахте за това?

— От писмото, господарю, което Арамис, намиращ се на свобода и в безопасност ми е изпратил от Байона.

— Ето го писмото — каза кралят, като извади от чекмеджето точно копие от писмото на Арамис, — Колбер ми го връчи осем часа преди да го получите вие... Виждам, че не ми служат лошо.

— Да, господарю, вие сте единственият човек, който се оказва способен да надвие на силата на тези хора. Вие се възползвате от своята мощ, но няма да злоупотребите с нея, нали така?

— Д'Артанян — каза кралят с доброжелателна усмивка, — аз бих могъл да се разпоредя господин Дербле да ми бъде доведен жив, за да го изправя пред правосъдието. Бъдете уверен, че няма да се поддавам на това първо, съвсем естествено желание. Той е свободен и нека си остане свободен.

— О, ваше величество, струва ми се, невинаги ще бъдете толкова милостив. Ще се намерят около вас съветници, които ще ви излекуват от подобна слабост.

— Не, Д'Артанян, вие грешите, когато обвинявате моите съветници, че ме подтикват към суровост. Съветът да бъде пощаден господин Дербле не идва от никой друг, а от Колбер. Що се отнася до вас, то аз съм длъжен да ви съобщя няколко добри новини, но вие ще ги узнаете, скъпи ми капитане, когато окончателно приключа с моите сметки. Аз казах, че искам да ви осигуря подобаващо положение и ще го направя!

— Хиляди благодарности, господарю! Но аз мога да почакам, моля ваше величество да се заеме с онези нещастници, които отдавна обсаждат вашата приемна и чакат смирено да паднат в краката ви и да изложат своята молба.

— Кой са те?

— Враговете на ваше величество. Приятелите на господин Фуке. Господин Гурвил, господин Пелисон и един поет — господин Жан дьо Лафонтен. Потопени са в скръб и плачат.

— Нека влязат — каза кралят намръщен.

Д'Артанян се въртна на токове, повдигна завесата пред вратата на кралския кабинет и извика към съседната зала:

— Въведете ги!

Когато тримата тръгнаха, се възцари гробно мълчание. Придворните — признаваме това — се отстраняваха от тях, сякаш се бояха да не се заразят от опасна болест. Д'Артанян се приближи към тях с бърза крачка и ги заведе до кралското кресло. Първи към Людовик се приближи Пелисон. Беше пресушил сълзите си, за да може кралят по-добре да го изслуша. Гурвил хапеше устни, за да престане да плаче от уважение към краля. Лафонтен беше покрил лицето си с кърпичка и ако не беше конвулсивното потръпване на раменете му, които се тресяха от ридание, трудно би могло да се предположи, че е жив човек.

Кралят запази величав вид. Лицето му остана невъзмутимо. Той направи жест, който означаваше: «Говорете». Пелисон се поклони до земята, а Лафонтен падна на колене като в църква. Това упорито мълчание, прекъсвано единствено от въздишки и тъжни стонове, започна да предизвиква у краля не съжаление, а по-скоро нетърпение.

— Господин Пелисон — каза той с рязък и сух глас, — господин Гурвил и вие, господин...

Той не произнесе името на Лафонтен.

— Ще бъда много недоволен, ако идвате тук да ходатайствате за един от най-големите престъпници, когото трябва да накаже моето правосъдие. Кралят може да бъде трогнат само от сълзи или от разкаяние, от сълзите на невинните и от разкаянието на виновниците. Но аз не вярвам на разкаянието на господин Фуке и на сълзите, проливани от неговите приятели. Защото първият е порочен до мозъка на костите си, а вторите трябваше да се страхуват, че могат да ме оскърбят в моя дом. Ето защо, господин Пелисон, господин Гурвил и вие, господин... моля, не казвайте нищо, ако то не е безусловно доказателство за уважението ви към моята воля.

— Ваше величество — Пелисон потрепери, — ние се явихме, за да ви изкажем единствено искрено уважение и най-дълбока любов, каквато поданиците са задължени да изпитват към своя крал. Съдът на ваше величество е страшен. Всеки е длъжен да се преклони пред присъдата му и ние правим това с уважение. Ние сме далеч от мисълта да защитаваме този, който е имал нещастieto да оскърби ваше величество. Този, който си е навлякъл вашия гняв, може да бъде наш приятел, но той е враг на държавата. Ние с тъга ще го предадем на строгия съд на краля.

— Впрочем — прекъсна го кралят, успокоен от този молец тон, — присъдата ще произнесе моят парламент. Аз не наказвам, без да премеря тежестта на престъплението. На първо място са взните, мечът идва след това.

— Ето защо, изпълнени с доверие към безпристрастието на краля, ние се надяваме, че когато удари часът, ваше величество ще ни позволи да издигнем нашите слаби гласове в защита на обвинения приятел.

— За какво молите, господа? — попита величествено кралят.

— Господарю — продължи Пелисон, — обвиняемият има жена и семейство. Неговото нищожно състояние едва стигна, за да се изплатят дълговете. Откакто нейният мъж е в затвора, госпожа Фуке е изоставена от всички. Ръката на ваше величество поражавя също така безпощадно, както Божията десница. Когато Бог наказва някое семейство, като му изпраща чума или проказа, всеки страни или бяга

от дома на прокажения и чумавия. Но се случва често някой благороден лекар да се реши да престъпи прага, белязан от проклятието, за да се пребори със смъртта, излагайки на опасност своя живот. Той е последното упование на умиращия и оръдие на небесното милосърдие. Господарю, ние ви молим на колене, ние ви молим, както се моли Божията поддръжка: госпожа Фуке няма вече нито приятели, нито кредит, нито хляб, нито каквато и да е надежда.

Сърцето на Д'Артанян се разкъсваше от жал. Той се обърна с лице към ъгъла на кабинета, хапейки мустаците си.

Очите на краля оставаха сухи, но по страните му избиха червени петна.

— Какво искате? — попита той.

— Ние дойдохме смирено да молим ваше величество — каза Пелисон с още по-голямо вълнение — да ни позволите, без да хвърляте върху нас вашия гняв, да предоставим на госпожа Фуке на заем две хиляди пистола, събрани сред приятелите на нейния мъж, за да може вдовицата да преживява някак...

При думата «вдовица», макар че Фуке беше още жив, кралят видимо побледня. Високомерието му изчезна, а в сърцето се надигна съжаление:

— Нека Господ не допусне да престана да различавам виновни от невинни. Лошо ме познават тези, които се съмняват в моето милосърдие към слабите. Аз ще наказвам само дръзките. Направете така, господа, както ви подсказва сърцето. Можете да си вървите.

Тримата молители се изправиха със сухи очи, нямаха сили дори да благодарят на краля, който рязко прекъсна техните тържествени поклони и бързо се отдалечи към креслото си. Той и Д'Артанян останаха сами.

— Отлично! — каза Д'Артанян възторжено, приближавайки се към младия монарх, който сякаш го питаше с поглед. — Отлично! Ако нямахте за девиз вашето слънце, щях да ви предложа един и щях да накарам господин Конрар да го преведе на латински: «Снизходителен за слабите, страшен за силните!»

Кралят се усмихна и тръгвайки към съседната зала, рече:

— Давам ви отпуск, от който вие по всяка вероятност се нуждаете, за да приведете в ред работите на вашия приятел, покойния господин Дьо Валон.

ГЛАВА ПЕТДЕСЕТ И ПЕТА ЗАВЕЩАНИЕТО НА ПОРТОС

В Пиерфон всичко беше потънало в траур. Дворовете бяха пусати, конюшните — затворени, а цветарниците — изоставени. Предишните шумни, блестящи и празнични фонтани бяха спрели сякаш от само себе си. По пътищата, водещи към замъка, можеха да се видят намръщените лица на хора, които се клатушкаха върху мулета или кончета. Това бяха съседи, свещеници и разсилни, които живееха в близките до замъка земи. Всички те мълчаливо влизаха в двора на замъка, оставяха своя кон или муле в ръцете на един унил коняр и съпроводени от слуга, облечен в черно, се отправяха към голямата зала, на прага на която ги посрещаше Мускетон. За два дена Мускетон беше отслабнал толкова, че дрехите му висяха като на чучело. По лицето му непрекъснато се стичаха сълзи.

Всички посетители се бяха събрали, за да изслушат завещанието на Портос. При отварянето му искаха да присъстват доста хора. Някои от корист, други от приятелство към покойника, който нямаше никакви родственици. Новопристигналите сядаха смирено в голямата зала, която се затвори, след като часовникът удари дванадесет — часа, определен за отваряне на завещанието. Нотариусът на Портос, естествено, приемник на господин Кокнар, започна бавно да развива дългия пергаментен свитък, върху който с мощната си ръка Портос беше записал последната си воля. Печатът беше разчупен, очилата бяха сложени и предварителното покашляне — извършено. Всички се приготвиха да слушат. Мускетон седна в ъгъла, за да може по-свободно да плаче и по-малко да слуша.

Изведнъж току-що затворената врата на голямата зала сякаш по вълшебство се отвори широко и на прага застана мъжествена фигура, огряна от яркото обедно слънце: Д'Артанян! Той бе стигнал с коня си до входната врата и след като не бе намерил никого, който да му хване стремето, сам бе завързал коня си за чукалото на вратата и бе тръгнал сам да съобщи за себе си.

Слънцето, което внезапно нахлу в залата, шепотът на присъстващите и особено инстинктът на вярно куче откъснаха Мускетон от тъжните му мисли. Вдигайки глава, той позна стария приятел на своя господар. С тъжен вопъл се хвърли към него и прегърна, коленете му. Д'Артанян вдигна клетия управител и на свой ред го прегърна като брат, учтиво се поклони на всички присъстващи, които също така го поздравиха и заповтаряха шепнешком името му. Той седна на другия край на голямата, украсена с дъбова резба зала, като държеше за ръката задъхващия се от ридания Мускетон. Тогава развълнуваният нотариус започна да чете.

Като се изповядваше във висша степен по християнски, Портос молеше своите врагове да му простят за злото, което може някога да им е причинил.

При четенето на тези редове в очите на Д'Артанян заблестя неизразима гордост. Той си спомни стария войник. Прекарвайки през ума си образите на всички онези, които бяха врагове на Портос и бяха повалени от неговата мъжествена ръка, той си каза: «Добре че Портос не е приложил списък на враговете и не е описал подробно причинените им вреди. Четецът на завещанието щеше доста да се потруди».

След това се изброяваха богатствата на Портос:

С божията милост сега в мое владение са:

1. Имението Пиерфон, а именно земя, гори, ливади и води, заградени със здрава каменна ограда.
2. Имението Брасие, а именно замък, гори и орни земи, разделени на три ферми.
3. Малкият участък Вален.
4. Петдесет ферми в Турен, представляващи петстотин арпана земя.
5. Три мелници на река Шер, носещи всяка по шестстотин ливри доход.
6. Три езера в Бери, носещи всяко по двеста ливри доход; Що се отнася до движимото имущество, наречено така, защото не е в състояние да се движи, както ми разясни моят учен приятел, ванският епископ...

Д'Артанян трепна при произнасянето на това име. Нотариусът продължи невъзмутимо да чете:

... това имущество се състои:

1. От мебели, които аз не мога подробно да изчисля и да изброя поради недостиг на място и които се намират във всички мои замъци, а също и къщи. Списъкът е съставен от моя управител...

2. От двадесет ездитни и впрегатни коня, които се намират в замъка Пиерфон и носят имената: Баяр, Роланд, Шарлеман, Пипин Дюноа, Лагир, Ожие, Самсон, Милон, Мемрот, Урганд, Армида, Фалстрада, Далила, Ребека, Йоланта, Финета, Гризела, Лизета, Мюзета.

3. Шестдесет кучета, които представляват шест сюрии, предназначени, както е казано по-нататък: първата — за лов на елени, втората — за вълци, третата — за бизони, четвъртата — за зайци, а двете последни — за носене на караулна служба и охрана.

4. От бойно и ловджийско оръжие, събрано в моята оръжейна зала.

5. От анжуйски вина, събрани за Атос, който някога ги обичаше. Тези бургундски, шампански, бордоски, а също и испански вина, се намират в осем подземия и двадесет изби в моите къщи.

6. От картини и статуи, които, както казват, представляват голяма ценност и са толкова много, че могат да уморят зрението на човек.

7. От моята библиотека, която се състои от шест хиляди съвършено нови и никога неотваряни томове.

8. От моето сребро за хранене, което малко се е поизтрило, но трябва да тежи от хиляда до две хиляди фунта, тъй като аз едва вдигнах сандъка, в който то се пази, и само шест пъти успях да обиколя стаята, носейки го на гръб.

9. Всички тези предмети, а също така и бельо, покривки за легла и за маси, разпределени между къщите,

които аз най-много обичах...

Тук четецът спря, за да си почине. Всеки от присъстващите на свой ред си пое дъх, изкашля се и удвои вниманието си.

Нотариусът продължи:

Аз живях бездетен и сигурно вече няма да имам деца, което ми причинява голямо огорчение. Впрочем греша, тъй като все пак имам син, който е и на всички останали мои приятели: това е господин Раул Огюст Жюл дьо Бражелон, роден син на граф Дьо ла Фер. Този млад господин ми се струва, че е достоен наследник на тримата смели благородници, чийто приятел и покорен слуга съм аз.

При тези думи се разнесе силен звук. Шпагата на Д'Артанян се изплъзна от колана и падна на каменния под. Всички видяха как голяма, блестяща сълза се изтърколи от гъстите ресници на Д'Артанян покрай орловия му нос.

«Ето защо — продължи нотариусът — аз оставям цялото си гореупоменато имущество, движимо и недвижимо, на господин виконт Раул Огюст Жюл дьо Бражелон, син на граф Дьо ла Фер, за да го утеши в мъката, която той видимо преживява, и да му дам възможност с чест да носи своето име...»

В залата се разнесе продължителен шепот.

Аз поръчвам на господин виконт Дьо Бражелон да даде на кавалера Д'Артанян, капитан на кралските мускетари, всичко, което гореупоменатият кавалер Д'Артанян пожелае да вземе от моето имущество. Поръчвам на господин виконт Дьо Бражелон да отдели добра пенсия за господин Дербле, моя приятел, ако му се наложи да живее в изгнание, извън пределите на Франция. Поръчвам също на господин виконт Дьо Бражелон да издържа тези мои слуги, които са служили при мен десет

години или повече, а на всеки от останалите да даде по петстотин ливри. Оставям на моя управител Мускетон всичките си дрехи, цивилни, военни и ловни, на брой четиридесет и седем костюма, като съм уверен, че той ще ги носи, докато се изхабят, от любов и в моя памет. Освен това аз завещавам на господин виконт Дьо Бражелон своя стар слуга и верен приятел, вече упоменатия от мен Мускетон, и заръчвам на господин виконт Дьо Бражелон да се държи с него така, че Мускетон, умирайки, да може да каже, че никога не е преставал да бъде щастлив.

Чувайки тези думи, Мускетон, бледен и треперещ, направи нисък поклон. Широките му плещи потръпваха конвулсивно. Всички видяха как се препъва, спира се неуверено и искайки да напусне залата, не може да съобрази накъде да тръгне.

— Мускетон — каза Д'Артанян, — добри ми приятелю Мускетон, излезте от тук и се гответе за път. Ще ви отведе при Атос, където ще отида от Пиерфон.

Мускетон не отговори. Едва дишаше. Всичко в тази зала сякаш беше станало чуждо за него. Той отвори вратата и излезе бавно. Нотариусът завърши четенето. Повечето от явилите се да изслушат последната воля на Портос си тръгнаха разочаровани, но изпълнени с дълбоко уважение към нея. Що се отнася до Д'Артанян, който остана сам в залата, след като нотариусът му се поклони с уважение, той беше възхитен от мъдростта на своя приятел, който поръчваше на Раул дьо Бражелон да му даде на него, на Д'Артанян, всичко, каквото сам пожелае. Портос отлично знаеше, този достоен Портос, че Д'Артанян никога няма да поиска нищо.

Портос оставяше пенсия на Арамис, а думата «изгнание», употребена без каквато и да е задна мисъл, не беше ли най-меката, най-ласкавата критика на поведението на Арамис, станало причина за смъртта на Портос!

Накрая, в завещанието на покойния Атос не беше споменат с нито една дума. Можеше ли Портос да допусне, че синът няма да даде най-добрата част на баща си? Безхитростният ум на Портос беше премерил всички обстоятелства, беше уловил всички нюанси по-добре,

отколкото би могъл да го направи законът, по-добре от царящия между хората обичай, по-добре от тънкия и добър вкус. «Портос имаше велико сърце» — каза си Д'Артанян и му се стори, че някъде отгоре се чу стон. Той веднага си спомни за Мускетон, който трябваше да бъде негов спътник. Д'Артанян излезе от залата, тъй като слугата все още не се виждаше. Изкачвайки се по стълбата на първия етаж, видя в стаята на Портос куп дрехи от най-разнообразни тъкани и най-различни цветове, върху които беше проснат Мускетон. Това беше делът на верния приятел. Тези дрехи му принадлежаха, те му бяха оставени като дар. Ръката на Мускетон лежеше върху тези реликви. Той ги беше покрил с цялото си тяло, сякаш ги целуваше за сбогом.

Д'Артанян се приближи:

— Боже мой, той не помръдва! Той е в безсъзнание!

Д'Артанян грешеше. Мускетон беше умрял. Умрял като куче, което, загубвайки своя господар, се връща, за да посрещне смъртта върху неговите дрехи.

ГЛАВА ПЕТДЕСЕТ И ШЕСТА

СТАРОСТТА НА АТОС

Докато ставаха тези събития, които разделиха завинаги четиримата мускетари, свързани някога, както им се струваше, с най-здравите възможни възли, Атос, който беше останал след заминаването на Раул сам със себе си, започна да плаща дан на тази неудържимо настъпваща смърт, която се нарича мъка по обичания син. Като се върна у дома си в Блоа и като нямаше край себе си Гримо, който го посрещаше със своята постоянна усмивка, когато влизаше в цветарниците, Атос започна да чувства как от ден на ден си отиват силите му, които толкова дълго изглеждаха неизчерпаеми. Старостта, с която до този момент беше прогонвана от присъствието на любимия син, изведнъж нахлу, съпроводена от цял куп болезки и огорчения, които са толкова по-многочислени, колкото по-дълго е карана да чака.

Все още красив, но прегърбил се, благороден, но винаги печален, отслабнал и залитащ, с посивели коси, той си търсеше полянка, където слънцето да свети през гъстите листа на дърветата. Беше зарязал всички свои навици, забравил ги бе след заминаването на Раул. Слугите, които бяха свикнали да го виждат на крак по всяко време на годината още с първите лъчи на слънцето, се учудваха, когато в седем сутринта, в разгара налятото, техният господар продължаваше да спи в леглото с книга до възглавницата.

Няколко пъти се случи заобикалящите го да се разтревожат, като го виждаха часове наред потънал в ням размисъл, сякаш забравил за действителността. Той не чуваше стъпките на слугите. Случваше се да не забелязва и как е минал половината ден, да не забелязва, че е минал не само часът за закуска, но и за обяд. Накрая той се събуждаше, ставаше, слизаше в любимата си сенчеста алея, след което се показваше за кратко време на слънце, сякаш за да прекара минутка сред топлина, която да раздели със спомена за отсъстващия син. После отново започваше еднообразната тъжна разходка, докато накрая, окончателно останал без сили, той се връщаше в стаята си и лягаше в

леглото, което беше започнал да предпочита пред всичко останало. В течение на няколко дни не беше промълвил нито дума. Отказваше да приема посетители. През нощта, както бяха забелязали слугите, той палеше лампата и в продължение на много часове пишеше, четеше и прехвърляше стари документи. Едно от написаните през нощта писма Атос беше изпратил във Фонтенбло, а друго — във Вал. Нито на първото, нито на второто пристигна отговор. Знаем каква беше причината. Арамис беше извън пределите на Франция, а Д'Артанян пътуваше от Нант за Париж и от Париж за Пиерфон. Камердинерът на графа забеляза, че липовата алея беше станала доста дълга за графа. Скоро дори сто крачки станаха много за него. Атос вече не искаше да става. Той отказваше да се храни и макар че не се оплакваше от нищо и продължаваше да разговаря със същия благ тон, слугите му повикаха разтревожени стария лекар на херцог Орлеански, който живееше в Блоа, и без да уведомят за това Атос, му го показаха тайно. За целта те вкараха лекаря в стая до тази на болния и го помолиха да не излиза, за да не обидят своя господар, който не беше проронил нито дума за лекар. Старият човек се съгласи. Атос беше почти образец за благородниците от този край. Те се гордееха, че сред тях все още диша една свещена реликва на старофренската слава. Атос беше истински, чист благородник в сравнение с новите, които кралят произвеждаше, докосвайки се със своя скиптър до изсъхналите хералдични дървета на провинциалните родове.

Лекарят забеляза руменец по бузите на графа, появяващ се внезапно и явно признак на треска, бавна и безжалостна, гнездяща се в самото сърце, криеща се зад преградата на тялото, растяща за сметка на страданието, което пораждаше. Графът вече не разговаряше с никого. Боеше се от шума, сякаш не принадлежеше вече на земята, макар че още не принадлежеше на Бога.

Така премина първата половина на деня. Като смел и твърд човек, докторът беше взел решение. Той внезапно напусна скривалището си и влезе в спалнята на графа. Седна до него. Атос не прояви и най-малко учудване.

— Графе, простете ми — каза докторът, — но трябва да ме изслушате.

— Какво има, докторе? — след минута мълчание с мъка попита Атос.

— Вие сте болен и не се лекувате.

— Аз? Болен? — изсмя се Атос.

— Треска, изтощение, слабост, отпадане на жизнените сили... И не хитрувайте, господин графе. Нали сте добър християнин?

— Мисля, че съм.

— Тогава няма да се самоубивате, нали?

— Никога.

— Но вие умираете... това, което правите, е самоубийство.

— Не, докторе. Аз, никога не съм се чувствал толкова добре.

Никога небето не е изглеждало толкова прекрасно, а цветята не са ми доставяли толкова радост.

— Но вас ви разяжда някаква тайна скръб!

— Тайна? Не, докторе, това е отсъствието на моя син...

— Графе, вашият син е жив и здрав. Живейте за него, защото пред него е бъдещето, открито за хора с неговите достойнства.

— Но нали живея, докторе... О, бъдете спокоен — Атос се усмихна тъжно, — добре зная, че Раул е жив, защото, докато той е жив, и аз ще живея.

— Какво говорите?

— Нещата са много прости, докторе. Аз спирам часовника на моя живот, защото той без Раул е безсмислен, непотребен. Чакам, надявам се и живуркам. Помните ли, докторе, войниците, които често сме наблюдавали на брега, как чакат да ги натоварят на корабите? Наполовина на сушата, наполовина в морето, с пригответени торби и вещи гледат надалеч и... чакат. Умишлено повтарям всичко това, за да се разбере по-добре моето състояние. Лежейки като тези войници, аз се прислушвам в долитащите до мен звуци и искам да бъда готов за отлитане при първия зов. Кой ще ме повика пръв? Бог или синът ми? Моите вещи са пригответени, душата ми е подготвена и аз очаквам знак... Чакам, докторе, чакам!

Лекарят познаваше душевната сила на Атос и крепкостта на тялото му. Той реши, че думите ще бъдат излишни, а лекарствата безсмислени, и затова си тръгна, като нареди на слугите нито за минута да не оставят своя господар сам.

След като лекарят си тръгна, Атос не изрази нито гняв, нито досада, че е бил разтревожен. Той не поиска да му бъдат връчвани незабавно всички пристигащи писма. Знаеше, че всичко, което можеше

да му достави развлечение, беше радост и надежда за неговите слуги, които биха платили с кръвта си, само и само да му доставят някакво удоволствие.

— Какво става с вас, татко? — нежно го попита насън един ден Раул.

— Страдам заради гибелта на Портос, нашия добър приятел — каза Атос, — страдам при мисълта за мъката, която изпитвате далеч от мен.

Видението изчезна и Атос се събуди. Сутринта един от лакеите приближи до своя господар и му подаде писмо от Испания. «Почеркът на Арамис» — помисли си графът.

— Портос е мъртъв! — извика той, като хвърли поглед на първите изречения. — О, Раул, Раул, благодаря ти. Ти изпълняваш своето обещание, ти ме предупреждаваш!

Обливайки се в пот, Атос изгуби съзнание от слабост.

ГЛАВА ПЕТДЕСЕТ И СЕДМА

ВИДЕНИЕТО НА АТОС

Като дойде на себе си, Атос се засрами от слабостта, на която се беше поддал, отстъпвайки пред призрачните сънища; облече се и нареди да оседлаят коня му. Той искаше да отиде до Блоа и да се опита да осигури по-редовни връзки с Африка, с Арамис и с Д'Артанян.

Писмото на Арамис известяваше графа за печалния изход от битката за Бел-Ил. В него се описваше подробно смъртта на Портос и то потресе нежното и любящо сърце на Атос. На графа му се искаше за последен път да посети своя покоен приятел. Като се канеше да му отдаде последна почит, искаше да събщи на Д'Артанян за своето намерение и да го убеди да направят заедно това тъжно пътуване до Бел-Ил.

Но когато слугите го облякоха и беше оседлан най-кроткият и смирен кон в цялата графска конюшня, бащата на Раул почувства, че главата му се замайва и краката не го слушат. Той разбра, че няма да може да направи нито крачка без чужда помощ. Помоли да го занесат на слънце, на неговата любима скамейка. Като поседя на нея около час, той се почувства по-добре. Тази слабост беше естествено следствие от пълното обездвижване през последните дни. За да подкрепи силите си, графът изпи чаша бульон и вкуси от любимото си анжуйско вино, споменато от славния Портос в неговото завещание. Като се съвзе, той отново нареди да доведат коня, но за да го възседне, се наложи един от лакеите да му помогне. Едва беше изминал и сто крачки, когато започна силно да го втриса.

Той отпусна поводите. Но конят вместо да продължи, внезапно спря. Атос несъзнателно дръпна юздата:

— На някого не е угодно да вървя по-нататък. Дръжете ме — той протегна ръка към слугата, — по-скоро, по-скоро, ще падна от коня!

Лакеят бе усетил какво ще стане, преди да чуе заповедта на господаря си. Бързо се приближи до него и го задържа. Тъй като те не

се бяха отдалечили от дома, слугите, които бяха излезли да изпратят графа и които стояха пред вратите, се притекоха на помощ.

Едва конят беше направил няколко крачки към къщата, когато Атос се почувства по-добре. Стори му се, че силите му се възвръщат, и пак реши да тръгне на всяка цена за Блоа. Обърна коня обратно. Но при първото движение отново изпадна в същото състояние на полусъзнание.

— Явно е — прошепна, — на някого е нужно да не пътувам никъде.

Притичалите слуги свалиха графа от коня, внимателно го отнесоха в къщата и го сложиха на леглото.

— Помнете — той се обърна към тях, — днес чакам писмо от Африка!

— Господарю, вие сигурно ще останете доволен, след като узнаете, че синът на доктора от Блоа е тръгнал за града, за да донесе пощата цял час по-рано от куриера.

— Благодаря ви — отвърна Атос с усмивка.

Заспа и неспокойният сън изглежда му донесе страдание. Слугата, който дежуреше в стаята, забеляза как върху лицето му няколко пъти се появи израз на ужасна мъка. Може би на господаря нещо му се присънваше.

Така премина денят. Синът на доктора се върна и съобщи, че куриерът не е минал през Блоа. Графът се безпокоеше много. Той броеше минутите и потрепваше, когато тези минути се превръщаха в цял час. За миг му мина през ума, че там, зад морето, са го забравили. Сърцето на графа болезнено се сви.

Никой в дома вече не се надяваше, че закъснелият по някаква причина куриер все пак ще достави очакваните писма. Времето му отдавна беше минало. И четиримата пратеници се върнаха с отговор, че за графа няма никакви писма.

Атос знаеше, че пощата идва веднъж в седмицата. Значи трябваше да се преживеят още седем безкрайно мъчителни дни. Ето в такава гнетяща увереност започна безсънната му нощ. Всички мрачни предположения, с каквито един болен, изтерзан от непрекъснато страдание, можеше да обремени своето тъжно битие, всички тези предположения Атос ги трупаше едно върху друго в първите часове на тази нощ.

Треската го връхлетя. Тя обхвана гърдите, където веднага избухна пожар, според израза на доктора, извикан от Блоа. Скоро температурата стигна до главата. Лекарят два пъти му пуска кръв. Това донесе известно облекчение, но заедно с него настъпи трайна слабост. Силен и бодър оставаше само мозъкът. Малко по малко острата треска започна да спада и към полунощ съвсем утихна. Виждайки несъмненото подобрене, докторът даде няколко указания и си тръгна, като обяви, че графът е вън от опасност. След неговото заминаване Атос изпадна в странно, неподдаващо се на описание състояние. Мисълта му беше свободна и тя се устреми към Раул, неговия горещо обичан син. Въображението на графа се понесе към африканските земи, към Джиджели, накъдето херцог Дьо Бофор се беше отправил със своята армия. Край бреговете се виждаха сини скали, позеленели на места от морската вода, която ги връхлиташе по време на прибой и лошото време. На неголямо разстояние, сред маслинени дръвчета и кактуси, амфитеатрално се беше разположило селище, изпълнено с дим, шум и тревожна бъркотия. Изведнъж над дима се издигна пламък, който плъзна по цялото селище. Малко по малко той се усилваше, докато погълна в своите огнени вихри всичко наоколо. От този ад се чуваха стонове и викове, виждаха се ръце, вдигнати към небето. За няколко секунди се възцари невъобразим хаос. Рушаха се колони, изкривяваше се желязо, камъните се нагорещиха до червено, дърветата пламтяха като факли. Но беше много странно: макар че различаваше вдигнати ръце и чуваше викове, ридания и стонове, Атос не виждаше нито един човек. Някъде далеч гърмяха оръдия, чуваха се изстрели от мускети, морето ревеше, полудели от страх стада се носеха по зелените склонове на хълмовете. Но странно, не се виждаха нито войници, които да поднасят фитил към топовете, нито моряци, изпълняващи сложни маневри по корабите, нито овчари при стадата. След като бяха разрушени всички къщи на селището и прикриващите го фортове, пламъкът изчезна, но все още се виждаше гъст черен дим, който постепенно избледня и накрая съвсем изчезна. После се спусна нощта, непрогледна на земята и ярка на небето, огромните африкански звезди сияеха, без да осветяват нищо със своето сияние. Мъртвата тишина донесе със себе си малка почивка за въображението на Атос. Той обаче чувстваше, че това, което вижда, не е всичко, и щеше да

съсредоточи своите сили, за да не изпусне нищо от зрелището, което му носеше въображението.

Действително, африканското селище отново се появи пред него. Над стръмния бряг се беше издигнала нежна, бледна луна, прокарала по морето трепкащата си пътека. Сивите скали приличаха на мълчаливи и любопитни призраци. Те сякаш вдигаха глави, за да разгледат по-добре осветеното от луната полесражение. Атос забеляза, че полето, което преди беше свършено пусто, сега изглежда осеяно с трупове. Ужас обхвана душата му, когато позна бялата, украсена със синьо униформа на френски войници, техните пики със светлосини дръжки и мускетите с лилии, гравирани на приклада. Тези отворени рани, обърнати към лазурното небе, сякаш искаха да извикат душите, излетели от тленното тяло.

Атос видя страшни подути коне с провесен между оголените зъби език, а когато най-накрая зърна белия кон на херцог Дьо Бофор, коня, който така добре познаваше — той лежеше с разбита глава в първата редица на бойното поле — Атос прокара ледената си ръка по челото и се учуди, че не усети топлина. Това докосване го убеди, че треската е преминала и че всичко, което вижда, го вижда като зрител от страни. Тази потресаваща картина действително се разкри в деня след сражението на брега край Джиджели. Тук беше воювала експедиционната армия, тази, която при отплаването ѝ от Франция той бе удостоил с присъствието си и която беше изпращал с поглед, докато корабите не изчезнаха зад хоризонта.

Кой би могъл да опише мъките, с които неговата душа минаваше от труп на труп и търсеше дали някъде не е заспал навеки сред падналите Раул? Кой би могъл да изрази безумната радост, с която Атос благодари на Бога, че не е намерил този, когото е търсил сред мъртвите. Действително, тези застинали покойници, се познаваха лесно, тъй като се обръщаха към граф Дьо ла Фер с готовност, за да може сякаш да ги види по-добре.

Графът беше много учуден, че никъде не се вижда нито един останал жив след тази касапница. Илюзията беше толкова силна и ярка, че сякаш той самият беше пътувал до Африка, за да получи сведения за любимия син. Уморен от скитането по море и суша, той спря да си почине в построена до скалите палатка, над която трептеше

бялото, обшито с лилии знаме. Атос търсеше какъвто и да е войник, за да го заведе при херцог Дьо Бофор.

Докато погледът му блуждаеше из полето и се обръщаше ту на една, ту на друга страна, той видя фигура, която се появи иззад дърветата в офицерска униформа. В ръката си този офицер държеше пречупена шпага. Той бавно тръгна към Атос, който, устремил поглед към него, не можеше да се помръдне, не можеше да проговори и беше вече разтворил обятия, защото бе познал в този бледен и ням офицер Раул.

Графът искаше да извика, но от гърлото му не излезе нито звук. Раул беше сложил пръст на устните си, принуждавайки го да мълчи. Той започна да се отдалечава, макар че Атос не можеше да забележи дали краката му действително стъпват по земята.

Графът беше станал по-бледен от Раул и треперейки цял, следваше своя син, с труд се промъкваше през храстите, през камъните и дупките. Раул сякаш не докосваше земята и нищо не пречеше на неговата лека, плъзгаща се походка. Изморен от тежкия път, графът спря напълно изтощен. Раул продължаваше да го вика.

Нежният баща, комуто любовта беше придала сила, направи последен опит да последва младия човек, който го мамеше с жестове и усмивка към върха на хълма. Накрая той стигна до върха и видя върху побелелия от луната хоризонт да се очертава фигурата на Раул.

Атос протегна ръце, за да се докосне до сина си, но изведнъж младият човек, сякаш увлечен от някаква сила, започна да се отдалечава от него и внезапно се издигна над земята. Атос видя под краката на Раул осеяно със звезди небе. Той незабелязано се издигаше все по-високо и по-високо в простора, все така усмихвайки се, все така викайки баща си. Сякаш ангели отнасяха към Бога всичките сълзи на човечеството в съсъд, какъвто Атос не бе виждал. Той извика и погледна надолу. Там се виждаха разрушеният лагер и белите неподвижни трупове на войниците от кралската гвардия.

Когато отново вдигна глава нагоре, той видя небето и в него своя син, който все така го викаше след себе си.

ГЛАВА ПЕТДЕСЕТ И ОСМА

АНГЕЛЪТ НА СМЪРТТА

На това място страшното видение на Атос беше прекъснато от силен шум от вън. След него се чу тропот на коне, които препускаха по алеята към къщата. Тропотът утихна и до стаята, в която се намираше графът, долетяха необичайно гръмки възклицания. Атос не се помръдна. С мъка обърна глава към вратата, за да може по-ясно да чува какво става навън. Някой се изкачваше тежко по стълбите. Вратата се отвори и Атос едва чуто попита:

— Африканската поща ли е?

— Не, господин графе — чу се глас, който накара Атос да трепне.

— Гримо! — прошепна той, облян в студена пот.

Гримо застана на прага. Но това не беше предишният Гримо, подмладен от своето мъжество и преданост, не беше онзи Гримо, който пръв бе скочил в лодката, закотвена на пристана, за да откара Раул до кралския кораб. Това беше суров и бледен старец с прашни дрехи и оредели, побелели коси. Той трепереше, облегнат на рамката на вратата, и едва се удържа на крака, виждайки отдалеч, при мъждукащата светлина на лампата, лицето на своя господар. Живели заедно толкова години, те бяха свикнали да се разбират с един поглед, скъпернически да изразяват мислите си и безмълвно да си казват много; тези двама стари войници, в еднаква степен благородни, макар и неравни само по произход и положение, впериха един в друг очи и за един миг успяха да прочетат това, което се таеше дълбоко в сърцата им. Върху лицето на Гримо беше застинал отпечатък на дълбока скръб. Атос веднага разбра какво значи това. Със същия тон, с който бе разговарял в съня си със своя син, попита:

— Гримо, Раул е мъртъв, нали?

Зад гърба на Гримо се бяха събрали слугите. Те жадно ловяха всяка дума и не сваляха очи от болния. Всички те чуха този страшен въпрос, след който последва тягостно мълчание.

— Да! — отвърна старецът, успявайки да изтръгне от себе си този кратък отговор заедно с една глуха въздишка.

Жални стонове избухнаха сред слугите и стаята се изпълни с молитви, а умиращият баща в това време търсеше с очи портрета на загиналия син: за него това беше желано завръщане към прекъснатите сънища. Без стон, без да пролее нито сълза, търпелив и пълен със смирение, като свят мъченик той вдигна очи към небето, за да види още веднъж възнасящата се над планините на Джиджели толкова скъпа за него сянка, с която се беше разделил в момента на пристигането на Гримо. Гледайки упорито нагоре, той без съмнение отново се беше върнал към своите видения, беше изминал целия път, по който го водеха тези страшни и заедно с това сладки сънища, защото върху лицето му, когато за минута отвори очите си, светеше усмивка. Слагайки ръце на гърдите си, Атос се обърна с лице към прозореца, откъдето идваше нощна прохлада, носеща към неговото легло аромат на цветя и гора. Той потъна, за да не се върне никога към действителността, в съзерцание на този рай, скрит за погледите на живите. По пътя го водеше чистата и светла душа на неговия син.

След около час, потънал в този екстаз, той едва-едва повдигна своите бледни като восък, отслабнали ръце. Усмивката не напускаше лицето му и той прошепна тихо, толкова тихо, че едва можеше да се чуят последните му две думи, обърнати към Бога или към Раул:

— Аз идвам.

След това ръцете му бавно се отпуснаха върху леглото.

Смъртта беше милостива и ласкава към този благороден човек. Тя му спести мъките на агонията и последните конвулсии. Тя беше отворила с благосклонна ръка вратите на вечността и беше пуснала да влезе през тях тази велика душа, достойна дори в нейните очи за дълбоко уважение.

И след като заспа вечния си сън, Атос запази своята спокойна усмивка. Безметежността на неговата смърт заблуди слугите и те още дълго време се надяваха, че макар и в унес той все пак е жив. Хората искаха да отведат Гримо, който не сваляше очи от своя господар. Въпреки чене можеше да се държи на крака от умора, той отказа да тръгне и седна на прага като бдителен часовей.

В къщата всичко беше утихнало. Всеки пазеше мнимия сън на своя господар. Едва след като се послуша, Гримо забеляза, че графът

вече не диша. Той се изправи, за да види дали няма да трепне тялото на Атос. Нищо, ни най-малък признак на живот. Обхванат от ужас, Гримо чу в същия миг стъпки откъм стълбата. Разнесе се звън на шпори, подрънкване на шпага и един войнствен, познат нему звук го спря, когато той се канеше да тръгне към леглото на Атос. Чу се звънлив и силен глас на няколко крачки от него.

— Атос! Атос! Приятелю мой! — викаше гласът през сълзи.

— Господин Д'Артанян! — промълви Гримо.

— Къде е той? — попита мускетарят.

Гримо хвана ръката му със своите костеливи пръсти и му посочи леглото. На бялата възглавница се открояваше лицето на заспалия навеки граф. Д'Артанян не изрази мъката си нито с ридания, нито с въздишки. Виждаше се, че не му стига въздух. Стараейки се да стъпва безшумно, с болка в сърцето той се приближи на пръсти до леглото, сложи ухо до гърдите му, после доближи лице до устата му. Сърцето беше безмълвно, дишането беше спряло. Д'Артанян се изправи.

Гримо, който напрегнато следеше с очи всяко движение на Д'Артанян, неуверено се приближи до леглото на покойния, наведе се над него и целуна чаршафа, който покриваше изстиналите крака на господаря. От очите на верния слуга потекоха едри сълзи. Д'Артанян, който беше преживял живот, пълен със сътресения, никога не беше виждал по-трогателна картина. Наблюдаваше неподвижно усмихвация се покойник, който сякаш продължаваше да мисли как от откъснатата страна на живота да приеме ласкаво своя най-обичан след Раул приятел.

Д'Артанян затвори очите му с трепереца ръка и го целуна по челото. После седна до възглавницата. Тяхното приятелство беше продължило тридесет и пет години и през цялото това време Д'Артанян не беше видял от него нищо друго освен нежност и искрена благожелателност. Д'Артанян потъна в спомени, които на вълни нахлуваха в душата му. Едни бяха безгрижни, пълни с очарование като усмивката върху благородното лице на покойния граф, други — мрачни, потискащи и студени като тези затворени навеки очи.

Внезапно потокът от преживявания, който всяка минута нарастваше, сякаш го задави. Останал без сили да сдържа вълнението си, той стана и се насили да излезе от стаята. Избухна в сърцераздирателни ридания и слугите, сякаш само това бяха чакали,

започнаха да му пригласят с плач и нареждане, а кучетата започнаха жално да вият.

Единствено Гримо беше останал ням както преди. Дори в безкрайното си отчаяние той се боеше да не оскверни със своя глас смъртта, боеше се да не разтревожи съня на своя господар.

На разсъмване Д'Артанян, който цяла нощ измерва с крачки залата на долния етаж, още веднъж се изкачи в спалнята на Атос и като изчака Гримо да обърне глава към него, му направи знак да излезе. Верният слуга се подчини безмълвно като сянка. Отвън Д'Артанян взе ръката на стареца и каза:

— Гримо, аз видях как умря бащата, сега ми разкажи как загина синът.

Гримо извади от пазвата си дебело писмо, върху което беше написано името на Атос. Познал почерка на херцог Дьо Бофор, капитанът счупи печата и при светлината на изгряващия ден, крачейки назад-напред по засадената със стари липи сенчеста алея, се задълбочи в четене на писмото.

ГЛАВА ПЕТДЕСЕТ И ДЕВЕТА ПОСМЪРТНО

Херцог Дьо Бофор се обръщаше към Атос. Писмото, което беше предназначено за жив човек, пристигаше при мъртвец.

«Скъпи мой графе — пишеше херцогът със своя едър, неравен почерк, — голямо нещастие помрачи голямата ни радост. Кралят загуби един от най-храбрите си войници, аз загубих приятел, а вие загубихте господин Дьо Бражелон. Той умря, спечелвайки слава, такава слава, че на мен не ми достигат сили да го оплаквам, както бих искал. Приемете моите съболезнования, скъпи графе. Небето ви изпраща изпитание, което е равно на величието на вашата душа. Това изпитание не може да се измери, но то не превишава вашето мъжество.

Ваш приятел херцог Дьо Бофор»

Към писмото имаше няколко страници, написани от един от секретарите на херцога — трогателен и правдив разказ за мрачни събития. Д'Артанян, който беше свикнал с битките, а сърцето му беше недостъпно за сантименталност, не можа да сподави мъката си, четейки името на Раул, неговия любимец, нещо повече — неговия син, станал, както и баща му, само една безплътна сянка.

«Сутринта — пишеше секретарят на херцога — господин Дьо Бофор беше определил да се атакува. Нормандският и пикардийският полк бяха заели позиция сред сивите скали в подножието на хълма, над който се извисяват бастионите на Джиджели. Топовете откриха огън. Завърза се сражение. Изпълнените със смелост полкове тръгнаха напред. Херцогът внимателно следеше тяхното движение, готов да ги подкрепи със своя резерв. До него бяха старите му капитани и

адютанти. Дьо Бражелон беше получил заповед да не се отделя от негова светлост. Топовете на противника, който отначало откри огън напосоки, сега започнаха да се насочват по-точно и изстреляните гюлета убиха няколко души близо до херцога. Полковете, които вървяха в колони към укрепленията, понесоха също известни загуби. В редовете ни настъпи объркване, тъй като артилерията не поддържаше достатъчно настъпващите. Действително, батареите, които бяха разположени още в навечерието на атаката, стреляха слабо и неуверено поради лошо избраната позиция. Посоката отдолу нагоре намаляваше обсега на стрелбата и точността на огъня. Разбирайки колко несполучлива е позицията, заета от обсадната артилерия, монсеньорът заповяда корабите, които стояха на вътрешен рейд, да започнат методически обстрел по крепостта. Господин Дьо Бражелон пожела да занесе тази заповед, но монсеньорът му отказа. Монсеньорът беше прав, тъй като обичаше и пазеше този млад човек. Случилото се по-нататък показва колко основателни са били страховете му. Задачата бе възложена на един сержант, но щом той стигна до брега, два мускетни изстрела откъм крепостта го убиха на място. Сержантът падна на пясъка. Виждайки това, херцогът каза:

— Ето, мой мили виконте — аз спасих живота ви. Предайте това на графа, за да може да ми благодари.

— Вие сте прав монсеньор — виконтът се усмихна тъжно. — Ако не беше вашето благоволение, аз щях да бъда убит вместо този беден сержант и щях да се успокоя навеки.

Господин Дьо Бражелон произнесе тези думи с такъв тон, че херцогът му отвърна рязко:

— Боже мой, млади момко, човек може да си помисли, че ви текат слюнките от завист, но кълна се в душата на Анри IV, аз обещах на вашия баща да ви върна здрав и читав и ако е рекъл Бог, ще изпълня обещанието си.

— Монсеньор, простете ми, моля ви — Дьо Бражелон се изчерви. — Аз обичам риска и освен това е приятно да се отличиш пред своя командващ, особено ако това е херцог Дьо Бофор.

Херцогът омекна и обръщайки се към своите офицери, започна да им дава нови заповеди. В това време командващият флота господин Дестре, който видя опита на сержанта да се доближи до корабите, разбра, че трябва да открие огън, без да чака заповед, което и направи.

Тогава арабите, обсипани с гюлета от корабите и камъни, падащи от пробитите и разрушени стени, започнаха да викат за разплата. Техните конници, наведени върху седлата, се спуснаха в галоп от височината и атакуваха нашата пехота, която се обгради с остриетата на пиките си и отблъсна този натиск. Отхвърлени от волята на батальона, арабите се устремиха яростно към щаба, който в този момент беше останал почти без охрана. Опасността беше голяма. Херцогът извади шпагата си. Неговите секретари и офицери от свитата направиха същото. Офицерите се хвърлиха в бой. Ето кога на господин Дьо Бражелон се удаде да задоволи желанието, което изпитваше от началото на сражението. Той се сражаваше редом с херцога и със смелостта на древен римлянин прободде трима араби със своята къса шпага. Виждаше се обаче, че неговата храброст не идва от стремеж да победи врага. Не, тази храброст беше малко изкуствена, почти насилена. Той се мъчеше да се опияни от бъркотията на сражението и от настъпилото кръвопролитие. Виконт Дьо Бражелон дотолкова беше загубил власт над себе си, че херцогът му заповяда да спре. Виконтът обаче не спря и продължи да препуска към вражеските укрепления. Тъй като той беше офицер във висша степен дисциплиниран, това неподчинение учуди всички щабни офицери, а господин Дьо Бофор още по настойчиво завика:

— Бражелон, стойте! Накъде препускате? Спрете! Заповядвам ви! Заклевам ви във вашия баща!

Очаквахме, че ще спре и ще обърне коня си, но Дьо Бражелон продължаваше да се отдалечава. Чувайки заклинанията, се обърна. По лицето му бе изписано страдание, но той продължи да лети напред. Тогава помислихме, че конят го е понесъл. Предполагайки, че конят е станал неуправляем, монсенъорът извика:

— Мускетари, стреляйте! Убийте коня под него! Сто пистола на този, който убие коня!

Но как да се убие конят, без да се улучи конникът? Никой не се решаваше. Най-после от редиците излезе най-добрият стрелец в целия пикардийски полк на име Люцерн. Той взе на мушка животното, стреля и очевидно го беше улучил, тъй като белите хълбоци на коня се обагриха в кръв. Само че вместо да падне на място, този проклет кон препусна още по-яроствно. Виконтът се приближи до укрепленията на разстояние един пистолетен изстрел. Раздаде си залп и той изчезна

сред облаци огън и дим. Когато димът се разсея, го видяхме, че стои на крака. Конят му беше убит. Арабите предложиха на виконта да се предаде, но той поклати глава отрицателно и продължи упорито да върви към укрепленията. Това беше безумие, но цялата армия го одобряваше: той не бягаше от опасността, нито пък се криеше от нея. Виконтът направи няколко крачки напред и двата наши полка го поздравиха възторжено. В същия момент се разнесе втори залп и господин Дьо Бражелон отново изчезна сред огъня и дима. Когато димът се разсея отново, той лежеше върху склона на хълма така, че главата беше на по-ниско от краката. Арабите започнаха да изпълзят от укрепленията си, за да му отсекаат главата и да я вземат, какъвто е обичаят на неверните. Херцог Дьо Бофор следеше непрекъснато всичко ставащо пред очите ни и виждайки арабите да пробягват сред дърветата като бели призраци, започна да вика:

— Гренадири мои, нима ще позволите?...

Той размаха над главата си шпагата и сам препусна към врага. Полковете се устремиха с яростен вик след него, но дивите викове на противника го заглушаваха. Над тялото на господин Дьо Бражелон се завърза упорит бой. Той беше толкова жесток, че сто и шестдесет араби паднаха заедно с петдесет наши. Един лейтенант от нормандския полк вдигна на раменете си тялото на виконта и го донесе до нашите позиции. А междувременно успехът на нашите войски се развиваше по-нататък. Полковете увлякоха след себе си резервите и укрепленията на противника бяха завзети. Към три часа стрелбата на арабите утихна. Ръкопашният бой обаче продължаваше. Към пет часа победата навсякъде беше наша. На върха на хълма бе забито бялото кралско знаме. Едва тогава можеше наистина да се прояви грижа към господин Дьо Бражелон, върху тялото на когото се наброяваха осем дълбоки рани. Той все още продължаваше да диша и това достави голяма радост на херцога, който пожела да присъства на първата превръзка и огледа на хирурзите. Двама от тях казаха, че виконтът ще оживее. Херцог Дьо Бофор ги прегърна и обеща на всеки по хиляда луидора, ако спасят младия човек. Виконтът чу тези възторжени възклицания на херцога и дали от отчаяние, че е останал жив, или от страдание от раните си, но на лицето му се изписа отчаяние, което накара един от секретарите на херцога да се замисли, особено когато чу това, което ще последва в нашия разказ по-нататък... Третият

посетил ранения беше брат Силван от манастира Свети Козма. Той също прегледа раните на виконта, но не каза нищо. Господин Дьо Бражелон внимателно го наблюдаваше и следеше всяко движение на този отличен хирург, който в отговор на въпросите на херцога каза, че от осемте рани според него поне три са смъртоносни. Но раненият е толкова здрав, неговата младост е толкова всепобеждаваща и Божието милосърдие толкова неизповедимо, че може би господин Дьо Бражелон ще се оправи. Само в случай обаче, че остане в пълна неподвижност. Обръщайки се към своите помощници, брат Силван строго добави: «Само с пръст да го пипнете, ще го убиеете». Излязохме от палатката с известна надежда. На секретаря, за когото споменах по-горе, му се сторило, че върху устните на господин Дьо Бражелон, когато херцогът каза: «О, виконт, ние ще те спасим», се мярнала едва забележима тъжна усмивка. Вечерта, след като реши, че болният вече е отпочинал, един от лекарските помощници влезе в палатката му, но веднага изскочи с викове.

Втурнахме се разтревожени в палатката с херцога. Помощник-хирургът ни показва господин Дьо Бражелон проснат на земята, близо до леглото. Лежеше в кърви. Явно болният беше получил конвулсии или се е мятал в треска, затова бе паднал. Това падане беше непосредствена причина за смъртта, както и предположи брат Силван. Виконтът беше вдигнат, но изстинал, мъртъв. Дясната му ръка държеше рус кичур коса, притиснат до сърцето.»

По-нататък следваха подробности за експедицията и победата над арабите.

Д'Артанян спря да чете.

— О, нещастно дете — прошепна той, — беден самоубиец!

Като обърна поглед към онази част на замъка, където беше стаята на граф Дьо ла Фер, той си каза тихо:

— Те удържаха дадената един другиму дума. Сега мисля, че са щастливи. Завинаги заедно!

ГЛАВА ШЕСТДЕСЕТА

ПОСЛЕДНАТА ПЕСЕН НА ПОЕМАТА

На следващия ден започнаха да пристигат благородници от околността, а също и от провинцията, отвсякъде, където пратениците бяха успели да занесат тъжната новина. Д'Артанян се беше затворил и не искаше да разговаря с никого. След гибелта на Портос тези двама покойници бяха потиснали душата му, която досега не знаеше какво е умора. Освен Гримо, който влезе един-единствен път при него в стаята, той не забелязваше нито лакеите, нито останалите. По суетнята в къщата и по шума се досети, че се правят приготовления за погребението на графа. Тогава написа до краля молба за продължаване на отпуската му.

Както казахме вече, Гримо влезе при Д'Артанян, седна до вратата с вид на човек, потънал в дълбок размисъл, след това стана и направи знак на Д'Артанян да го последва. Капитанът мълчаливо се поклони. Гримо слезе в стаята на графа, показа на капитана с пръст празното легло и красноречиво вдигна очи към небето.

— Да — каза Д'Артанян, — той е със своя син, когото толкова обичаше.

Гримо излезе от спалнята и тръгна към гостната, в която по обичая в този край беше положено тялото на покойния, преди да се пренесе във вечното му жилище. Д'Артанян се смая, като видя там два ковчега със свалени капаци. Следвайки нямата покана на Гримо, той се приближи и видя в единия Атос, а в другия Раул със затворени очи и усмивка върху посинелите устни.

— Раул е тук?! — прошепна капитанът. — О, Гримо защо не си ми казал?

Гримо поклати глава и без да каже нито дума, взе Д'Артанян за ръка и повдигайки тънкия саван, му показа черните рани, през които беше отлетял младият живот. Капитанът се обърна и като реши, че е безполезно да задава въпроси на Гримо, който все едно нямаше да отговори на тях, си спомни, че в писмото от секретаря на херцог Дьо

Бофор имаше приписка, която не бе успял да прочете. Писмото завършваше със следните думи:

«Херцогът се разпореди да балсамират тялото на виконта, както е прието у арабите. Херцогът се разпореди също така да бъде уреден транспорт, за да може слугата, отгледал младия виконт, да откара останките му на граф Дьо ла Фер.»

«Значи — помисли си Д'Артанян — аз, вече стар и нищо не струващ в този живот мускетар ще тръгна след твоя ковчег, скъпо мое момче, и ще хвърля шепа пръст върху твоето чисто чело, което целувах два месеца преди този тъжен ден. Така е пожелал Бог. Така поиска и ти самият. Нямам право да те оплаквам. Ти сам си избра смъртта. Тя ти се струваше по-желана от живота.» Настъпи часът, когато останките на бащата и сина трябваше да бъдат предадени на земята. Беше такова струпване на военни и на обикновен народ, че целият път от града до мястото за погребение, близо до една камбанария в открито поле, беше задръстен от конници и пеши в траур. Атос беше избрал за последно свое жилище място зад оградата на тази камбанария, построена на границата на неговите владения. Беше наредил да се пренесат тук камъни, докарани от средновековния замък в Берн, където беше преминала неговата ранна младост. По този начин камбанарията с часовника беше пренесена и построена отново, заобиколена от тополи и смокинови дървета. Всяка неделя в параклиса служеше свещеникът от съседното селище, на когото Атос плащаше на година по двеста ливри. Така селяните, които бяха във васална зависимост от него, на брой около четиридесет, а също така работниците и фермерите със своите семейства идваха тук да слушат богослужение, без да трябва да ходят за това в града. Тук бяха докарани двата ковчега, заобиколени от мълчалива и съсредоточена тълпа. След заупокойната меса, след последното сбогом с мъртвите присъстващите започнаха да се разотиват, разговаряйки по пътя за добродетелите и тихата смърт на бащата, за надеждите, които даваше синът, и за неговия тъжен край на далечния африкански бряг. Малко по малко всичко утихна. Загасиха лампите под скромните сводове. За последен път свещеникът се поклонил пред олтара и пред още пресните гробове. После, съпроводен от клисаря, който звънеше с камбанка, се прибра бавно у дома си.

Останал сам, Д'Артанян забеляза, че вечерта вече е настъпила. Мислейки за мъртвите, той беше загубил представа за времето. Той се

изправи от скамейката, на която седеше, и се накани като свещеника да се прости за последен път с гроба.

Някаква жена се молеше на колене до хълмчето от още влажна пръст. Д'Артанян спря на прага на камбанарията, за да не пречи на молитвата на тази жена и за да се опита да разбере коя е и защо така предано, с такова благоговение и усърдие изпълнява свещения дълг на приятелството. Тя закриваше лицето си с ръце, бели като алабастър. По изящната кройка на нейната дреха се отгатваше, че е жена с благороден произход. Малко по-далеч беше спряла карета и няколко слуги я очакваха на коне. Д'Артанян не можеше да разбере коя е тя и защо е тук. Тя продължаваше да се моли все така усърдно и често прокарваше кърпа по лицето си. После се удари в гърдите с безжалостната мъка на вярваща християнка. Няколко пъти тя повтори едни и същи думи, които отекнаха като вик на болно сърце: «О, прости ми! Прости ми!»

Тъй като тя наистина бе отдадена на своята мъка, Д'Артанян, трогнат от тази проява на любов към покойните му приятели, направи няколко крачки, за да прекъсне мрачното покаяние.

Пясъкът заскърца под краката му и жената вдигна глава. Д'Артанян видя добре познатото, обляно в сълзи лице на госпожица Дьо ла Валиер.

— Господин Д'Артанян! — прошепна тя.

— Вие?! — мрачно произнесе капитанът. — Вие тук? О, госпожице, бих предпочел да ви видя под сватбен венец в замъка на граф Дьо ла Фер. Тогава щяхме да плачем по-малко и вие, и аз!

— Господине! — възкликна тя, разтърсвана от ридания.

— Тъй като вие — продължи безпощадният приятел на покойните, — вие вкарахте в гроба тези двама мъже!

— О, пощадете ме!

— Да ме пази Бог, госпожице, да оскърбявам жена или да я карам незаслужено да плаче. Но все пак аз съм длъжен да кажа, че мястото на убийщата не е при гроба на нейните жертви.

Тя поиска да отговори, но той я прекъсна:

— Това, което ви казвам — добави той с леден глас, — го казах и на негово величество краля.

Тя молитвено вдигна ръце:

— Аз знам, че причина за смъртта на виконт Дьо Бражелон съм аз! Вестта за нея пристигна снощи в двора. Тази нощ за два часа дойдох тук от Париж. Летях насам, за да видя графа и да го моля за прошка. Не знаех, че той също е умрял. Летях насам, за да моля Бог тук, върху гроба на Раул, да ми изпрати всички заслужени от мен наказания. Сега знам, че смъртта на сина е убила бащата и аз трябва да се упреквам за две престъпления. Заслужила съм двойното Божие наказание.

— Повтарям ви, госпожице — каза Д'Артанян, — това, което ми каза в Антиб господин Дьо Бражелон. Той още тогава жадуваше смъртта: «Ако тщеславието и кокетството са я увлекли по порочния път, аз ѝ прощавам, но я презирам. Ако тя е паднала, водена от своята любов, аз също ѝ прощавам и се кълна, че никой никога не би могъл да я обича така, както я обичах аз.»

— Вие знаете — прекъсна го Луиза, — че заради своята любов аз се готвех да се принеса в жертва. Вие знаете как страдах, когато ме срещнахте объркана, нещастна и изоставена. Но аз никога не съм страдала толкова, колкото днес, защото тогава се надявах и желях, а днес вече няма какво да желая, защото този мъртвец отнесе в гроба цялата ми радост. Аз повече няма да мога да обичам без разкаяние, защото чувствам, че този, когото обичам, ще ми се отплати с мъка за мъката, която съм причинила на другия.

Д'Артанян не отговори, той прекалено добре знаеше, че в това тя безспорно има право.

— Умолявам ви, господин Д'Артанян, не ме осъждайте. Аз съм като клонка, откъсната от ствола. Мен повече нищо не ме задържа и самата не знам накъде ме влече мъката. Това е по-силно от мен. Моята любов е безумна, толкова безумна, че е кощунство да се говори за това над този свещен за мен гроб, но аз не се изчервявам и не се разкайвам. Тази любов за мен е като религия. Но понеже не след дълго ще ме видите самотна, забравена и отхвърлена, понеже ще ме видите наказана за всичко, за което имате право да ме обвинявате, пощадете ме в моето мимолетно щастие, оставете ми го поне още няколко дни, още няколко минути. Може би вече съм го загубила! Боже мой! Може би вече съм изкупила това двойно убийство.

Тя продължаваше да говори, когато Д'Артанян изведнъж чу гласове и тропот на копита. Господин Дьо Сент-Енян, изпълнявайки

поръчението на своя повелител, когото, както той съобщи, измъчвала ревност и безпокойство, беше пристигнал за Ла Валиер.

Полускрит зад кестена, хвърлящ сянка над двата гроба, Д'Артанян остана незабелязан от Сент-Енян. Луиза благодари на пратеника и с жест го помоли да се отдалечи. Той излезе извън оградата.

— Виждате ли — тъжно се обърна капитанът към Луиза, — вашето щастие все още продължава.

Младата жена се изправи с достойнство.

— Ще дойде ден — каза тя, — когато ще се каете, че толкова лошо сте мислили за мен. В този ден, господине, аз ще моля Бога да забрави колко несправедлив сте бил към мен. Аз толкова горчиво ще страдам, че вие пръв ще ме съжалите. Не ме упреквайте, господин Д'Артанян, за моето мимолетно щастие. То ми струва прекалено скъпо и аз още не съм платила всичко, което трябва да платя за него.

С тези думи тя отново, трепетно и с дълбоко чувство, коленичи:

— Прости ми за последен път, прости ми, мой обичен Раул! Аз прекъснах нашата верига. Ние двамата сме обречени на смърт от тъга. Ти си отиде пръв, бъди спокоен, аз скоро ще те последвам. Ти виждаш, че не съм страхлива и дойдох да се сбогувам с теб. Господ ми е свидетел, Раул, че ако трябваше да дам живота си, за да спася твоя, без да се колебая, бих го дала. Но аз не можех да пожертвам своята любов. Още веднъж прости!

Тя отчупи клонче и го заби в земята, после избърса очите си, плувнали в сълзи, поклони се на Д'Артанян и си тръгна. Той погледна след заминаващите конници и каретата и като скръсти ръце на гърдите, дишайки тежко, каза на ума си: «Кога ли ще дойде моят ред да тръгна в същото дълго пътешествие? Какво остава на човек след младостта, след любовта, след славата, след приятелството, силата и богатството... Остава една скала, под която спи Портос, а той имаше всичко, което аз изброих. Остават чимовете, под които спят Атос и Раул...».

За миг Д'Артанян сякаш се смали, погледът му се замъгли, той се изправи и се обърна към самия себе си: «Все пак трябва да се върви напред и напред! Когато настъпи часът, Бог ще ми каже това, както го казва на всички други».

С върховете на пръстите си той докосна леко влажната от вечерната роса земя, прекръсти се и сам, навеки сам, тръгна по пътя към Париж.

ЕПИЛОГ

Четири години по-късно, след току-що описаната от нас сцена, двама конници минаха в една ранна утрин през Блоа и се разпоредиха да се подготви всичко за лов със соколи. Кралят беше пожелал да ловува в тази хълмиста равнина, която се пресича на две от Лоара и от едната страна опира в Мен, а от другата — в Амброаз.

Бяха началникът на кралския кучкарник и кралският соколар — длъжности, много уважавани по времето на Людовик XIII, но при неговия наследник доста пренебрегнати.

Двамата конници, след като огледаха местността и обсъдиха необходимите подробности по предстоящия лов, връщайки се към Блоа, забелязаха малки групи войници. Техните сержанти им определяха места на известно разстояние един от друг, там, където се предполагаше, че ще се състои ловната хайка. Това бяха кралските мускетари. Зад тях на хубав кон яздеше техният капитан, който се отличаваше със златните ширити върху мундира си. Той имаше бели коси и посивяла брадичка. Беше леко прегърбен, но съвсем леко яздеше и оглеждаше дали всичко е наред.

— Господин Д'Артанян остаря — каза началникът на кучкарника на соколаря, — той е десет години по-стар от нас, а когато язди, изглежда съвсем млад.

Офицерът грешеше. За четири години Д'Артанян се бе състарил поне с дванадесет. Той се приближи към двамата офицери и ги поздрави с отенък на приятелска снизходителност, която отличава вишестоящите в общуването с по-нискостоящите. В отговор на своята любезност той получи два изпълнени с дълбоко уважение поклона.

— Ах, колко е добре, че се срещнахме, господин Д'Артанян! — възкликна соколарят.

— По-скоро аз би трябвало да кажа тези думи, господа, тъй като в наши дни кралят безпокои по-често мускетарите си, отколкото птиците.

— Да, не е като в добрите стари времена — въздъхна кралският соколар. — Спомняте ли си, господин Д'Артанян, как покойният крал биеше свраки из лозята над Божанси... Ах, дявол да го вземе! Вие не бяхте тогава капитан на мускетарите, господин Д'Артанян.

— А вие бяхте ефрейтор по птиците — шеговито забеляза Д'Артанян. — Все едно, беше добро време, тъй като младостта винаги е хубава. Не е ли така, господин началник на кучкарите?

— Вие ми оказвате твърде голяма чест, господин графе — поклони се той.

Д'Артанян ни най-малко не възрази, тъй като графската титла беше получил преди четири години.

— Не се ли уморихте от дългия път, господин капитан? — продължи кралският соколар. — От тук до Пинерол са най-малко двеста левги.

— Двеста и шестдесет и толкова обратно, господине — невъзмутимо отвърна Д'Артанян.

— А как се чувства той?... Нашият беден господин Фуке? — произнесе шепнешком кралският соколар.

От предпазливост началникът на кучкарника се отдалечи. — Не особено добре — отвърна Д'Артанян, — бедният, сериозно е огорчен. Той не разбира как така тъмницата може да бъде милост. Той казва, че след като парламентът го е изпратил в изгнание, с това му е произнесъл оправдателна присъда и че изгнанието е свобода. Той не може да си представи, че там са се заклели да се разправят с него и че за спасението на своя живот от яките нокти на парламента трябва да благодари на Бога.

— Да, клетият човек! Едва избегна ешафода! Казват, че господин Колбер е дал съответните разпореждания на коменданта на Бастилията и екзекуцията е била предварително решена.

— В края на краищата какво може да се направи? — каза Д'Артанян със замислен вид, сякаш искаше да прекрати разговора.

— В края на краищата — повтори приближилият се началник на кучкарника — господин Фуке е в Пинерол, и съвсем заслужено. Той имаше щастието да бъде закаран там лично от вас. Достатъчно е окрал негово величество.

Д'Артанян хвърли към началника на кучкарника един от своите изпепеляващи погледи:

— Господине, ако на мен ми бяха казали, че вие сте изяли това, което се дава за вашите хрътки, аз не само не бих повярвал, нещо повече — ако бяха ви затворили в тъмница, щях да ви съчувствам и нямаше да позволя да се говори лошо за вас. Само че, господине, колкото и честен човек да сте, аз твърдя, че вие не сте по-честен от бедния Фуке.

След този рязък упрек началникът на кучетата на негово величество краля провеси нос и изостана на две крачки от соколаря и от Д'Артанян.

— Той е доволен — каза събеседникът на мускетаря — и има защо: днес хрътките са на мода. Ако беше кралски соколар, нямаше да говори така.

Наблюдавайки как недоволството, породено от накърняването на частни, нямащи никакво значение за държавния живот интереси, влияе върху решението на голям политически въпрос, Д'Артанян се усмихна меланхолично. Той си спомни още веднъж за безметежното съществуване, което дълго беше привилегия на бившия суперинтендант на финансите, за неговото разоряване, за мрачната смърт, която го очакваше, и за да приключи с тази тема, попита:

— Обичаше ли господин Фуке да ловува със соколи?

— О, да, страстно! — отвърна кралският соколар с горчиво съжаление в гласа и с въздишка, която прозвуча като надгробно слово за Фуке.

Д'Артанян даде възможност да се разсее лошото настроение на кучкаря и тъгата на соколаря, като смушка коня си. Далеч, в края на гората, се показаха ловците. На поляната като падащи звезди прелетяха наметките на ездачките и белите коне като призраци се мяркаха през храсти и дървета.

— Е, как, дълго ли ще продължи вашият лов? — попита Д'Артанян. — Ще ви помоля по-скоро да пуснете птицата, тъй като съм много уморен. На какво се ловува днес: на чапла или лебед?

— И на двете, господин Д'Артанян — отвърна соколарят, — но вие не се безпокойте, кралят не е познавач. Той не ходи на лов заради себе си, неговата цел е да достави развлечение на дамите.

Думата «дами» беше толкова подчертана, че Д'Артанян наостри уши. Кучкарят, за да си спечели благоволенieto на мускетаря, се поклони угоднически.

— Смейте се, смейте се, господине — усмихна се Д'Артанян, — аз действително не знам нищо. Отсъствах цял месец и едва вчера се завърнах. Оставих двора опечален от смъртта на кралицата майка. След като прие последната въздишка на Ана Австрийска, кралят не желаше да се развлича, но всичко на този свят един ден свършва. Престанал е да скърби? Толкова по-добре!

— И също така започва... — каза с груб смях началникът на кучкарника.

— А!... — Д'Артанян изгаряше от любопитство, но считаше, че ще е под достойнството му да разпитва. — Виждам, че има нещо, което започва... Скоро ли ще видим негово величество?

— В седем часа, господине, аз ще наредя да пуснат птиците.

— Кой ще съпровожда краля? Как е самочувствието на кралицата?

— По-добре, господине.

— А нима тя е боледувала?

— Откакто за последен път беше огорчена...

— За какво огорчение говорите? Не се страхувайте от моето любопитство, разказвайте. Та аз нищо не знам, току-що пристигам.

— Казват, че кралицата, позабравена след смъртта на своята свекърва, се оплакала на негово величество и той ѝ отвърнал: «Нима аз, госпожо, не прекарвам при вас всяка нощ? Какво още искате?»

— Ах, горката жена! Сигурно мрази от цялата си душа госпожица Дьо ла Валиер — каза Д'Артанян.

— О, не, съвсем не госпожица Дьо ла Валиер!

— А кого в такъв случай?

Звукът на рог прекъсна техния разговор. Той викаше соколите и кучетата. Соколарят и неговият спътник веднага пришпориха конете и напуснаха Д'Артанян, без да успеят да му обяснят. Отдалеч се показва кралят, обкръжен от придворни дами и кавалери. Ходом, в строг порядък, под звуците на тръби и рогове, които възбуждаха конете и кучетата, се придвижваше по полето тази пищна кавалкада, това шествие, примесено със звуци, блясък, игра на цветове, за които нищо в наши дни не може да даде дори отдалечена представа, освен може би измамното богатство и фалшивото величие на театралното зрелище. Макар че зрението на Д'Артанян беше отслабнало до известна степен, той забеляза, че след кавалкадата идват три карети. Първата беше

празна, предназначена за кралицата. Като не видя Ла Валиер близо до краля, Д'Артанян започна да я търси с очи и я забеляза във втората карета. В нея имаше и две прислужнички, които скучаеха не по-малко от своята господарка.

Отляво на краля, върху разгорещен кон, удържан от умела ръка, яздеше жена с ослепителна красота. Кралят ѝ се усмихваше и тя му отговаряше със същото. Щом тя кажеше нещо, всички започваха неудържимо да се смеят. «Някъде съм срещал тази жена — помисли си мускетарят, — коя беше тя?» Наведе се към соколяра и му зададе този въпрос. Той понечи да отговори, но в същия момент кралят забеляза Д'Артанян:

— А, ето че се върнахте, графе! Защо ние с вас още не сме се видели?

— Защото, ваше величество — отвърна капитанът, — вие спяхте, когато пристигнах, и не се бяхте събудили, когато поех дежурството.

— Той си е останал все същият! — високо каза доволният Людовик. — Починете си, графе, заповядвам ви! Днес ще обядвате с мен!

Около Д'Артанян зашепнаха възторжено. Всеки се стараеше да се приближи до него и да му каже някоя приятна дума. Да обядваш с краля беше голяма чест и негово величество не я раздаваше така, както правеше Анри IV. Кралят отмина напред, а Д'Артанян беше спрял от нова група придворни, сред които блестеше Колбер.

— Здравейте, господин Д'Артанян — обърна се към него министърът благо и вежливо, — надявам се, пътуването е минало добре?

— Да, господине — Д'Артанян се поклони, но към шията на своя жребец.

— Чух, че кралят ви покани на обяд. Там ще се срещнете с един стар приятел.

— Стар приятел? — повтори въпроса Д'Артанян, като се потопи в тъмните вълни на миналото, които бяха успели да погълнат толкова приятели и толкова врагове.

— Херцог Даламеда, току-що пристигнал от Испания — продължи Колбер.

— Херцог Даламеда — опитваше се да си спомни, ровейки в паметта си, Д'Артанян.

— Това съм аз! — произнесе един съвсем белокош, прегърбен старец, заповядвайки да отворят вратата на каретата. Слезе от нея и се отправи към мускетаря.

— Арамис! — извика смаян Д'Артанян.

Все още неподвижен и вцепенен, той позволи на треперещите ръце на високопоставения старец да обгърнат шията му. Колбер погледна двамата приятели, след което мълчаливо се отстрани, за да останат насаме, кое. Значи — каза мускетарят, хващайки под ръка Арамис, — вие, изгнаникът и метежникът, сте отново във Франция?

— Да, и ще обядвам с вас при краля — каза усмихнато някогашният вански епископ. — Сигурно си задавате въпроса, защо трябва да бъдеш верен в този подлунен свят? Хайде да пуснем каретата на бедната госпожица Ла Валиер, вижте как се вълнува, вижте как разплаканите ѝ очи следят краля, който разиграва коня си.

— Коя е дамата с него?

— Госпожица Дьо Тоне-Шарант, която стана госпожа Дьо Монтеспан — отвърна Арамис.

— След като Луиза ревнува, значи е измамена?

— Още не, Д'Артанян, но това няма да закъснее.

Те разговаряха, като се движеха след ловците, и кочияшът на Арамис караше толкова ловко, че пристигнаха на мястото за сбор точно тогава, когато соколът беше налетял на птицата и я натискаше към земята. Кралят бързаше, госпожа Дьо Монтеспан също. Те се намираха пред самотна камбанария с часовник, закрыта от големи дървета, доста обрулени от есенния вятър. Зад кулата се виждаше ограда с вратичка. Соколът накара своята плячка да падне зад оградата до самия часовник и кралят пожела да влезе там, за да вземе, както изискваше обичаят, първото перо от уловената птица. Всички се бяха сълпили около оградата. Пространството зад оградата беше толкова малко, че не можеше да побере участниците в кралския лов. Д'Артанян спря Арамис, когато той изяви желание да напусне каретата и да се присъедини към останалите.

— Известно ли ви е, Арамис, къде ви е довел случаят?

— Не! — отвърна херцогът.

— Тук почиват хора, които познавах някога — каза развълнуван от тъжния спомен Д'Артанян.

Арамис все още не се сецаше за нищо и мина през тясната врата, която му отвори Д'Артанян, в часовниковата кула.

— Къде са погребани?

— Тук, до тази ограда. Виждате ли кръста под младия кипарис? Този кипарис е посаден върху техните гробове. Но не отивайте там. Паднала е свалената от сокола чапла и кралят се отправя към нея.

Арамис спря и се скри в сянката. Без да бъдат забелязани от никого, те видяха бледото лице на Ла Валиер. Забравена в каретата, тя отначало тъжно гледаше през прозореца, после, водена от своята ревност, влезе в кулата и облягайки се на колоната, следеше с поглед намиращия се зад оградата усмихнат крал, който направи знак на госпожа Дьо Монтеспан да се приближи. Госпожа Дьо Монтеспан се приближи и се облегна на предложената ѝ от краля ръка. Като изскубна перо от чаплата, която току-що беше убита от сокола, той го забодде на шапката на своята възхитителна спътница. Усмихвайки се, тя целуна нежно ръката, която ѝ направи този подарък. Кралят почервенея от удоволствие, погледна госпожата пламенно и любовно.

— Какво ще ми дадете в замяна? — попита той.

Тя отчупи клонче от кипарис и го предложи на краля.

— Тъжен подарък — каза тихо Арамис на Д'Артанян. — Този кипарис расте на гроб.

— Да, и това е могилата на Раул дьо Бражелон — тъжно произнесе Д'Артанян, — Раул, който спи редом с Атос под този храст!

Зад гърба им се чу стон и те видяха как госпожица Дьо ла Валиер падна безчувствена на земята. Тя бе видяла и чула всичко.

— Клетата жена! — Д'Артанян помогна на прислужничката, притичала до господарката си, да я заведе до каретата. Ла Валиер остана там да страда в самота.

Същата вечер Д'Артанян седеше на кралската трапеза с Колбер и с херцог Даламеда. Кралят беше весел и оживен, безкрайно внимателен към кралицата и също толкова нежен с принцеса Хенриета, която седеше от лявата му страна. Можеше да се помисли, че са се върнали предишните спокойни времена, когато кралят търсеше в очите на своята майка одобрение или неодобрение на всяка своя дума. За фаворитката никой не спомена по време на обяда. Два или три пъти кралят се обърна към Арамис с «господин посланик» и това още повече увеличи учудването на Д'Артанян, който без друго

измъчваше мозъка си с въпроса: как така неговият приятел метежник бе в такива чудесни отношения с френския двор. Ставайки от стола, кралят предложи ръка на нейно величество кралицата, като направи знак на Колбер, очите на когото търсеха погледа на владетеля. Колбер отведе настрана Д'Артанян и Арамис. Кралят започна разговор със своята снаха, докато обезпокоеният принц разсеяно разговаряше с кралицата, като хвърляше тревожни погледи към брат си и жена си. Разговорът между Арамис, Д'Артанян и Колбер се да, въртеше около най-безобидни теми. Те си припомняха министрите от едно време. Колбер разказваше любопитни неща за Мазарини и слушаше спомени за Ришелю. Д'Артанян не можеше да се начуди, виждайки толкова здрав смисъл и весел хумор у този човек с гъсти вежди и ниско чело. Поразен беше от лекотата, с която този сериозен човек успяваше да отлага с изгода за себе си по-значителния разговор, за който никой от присъстващите не намекна нито веднъж, макар че и тримата събеседници чувстваха неговата неизбежност.

По лицето на принца личеше колко не му харесва разговорът на краля с принцесата. Очите ѝ бяха зачервени, разплакани. Нима тя ще започне да се оплаква? Нима няма да я спре скандалът пред очите на целия двор? Кралят я отведе настрана и се обърна към нея с такъв нежен и мек глас, че това неизбежно трябваше да напомни на принцесата онези дни, когато тя бе обичана от него заради нея самата.

— Сестро моя, защо вашите възхитителни очи са разплакани?

— Но, ваше величество... — опита се да каже нещо тя.

— Принцът е ревнив, нали така, скъпа сестро?

Тя погледна към съпруга си и той разбра, че говорят за него.

— Да... — потвърди тя.

— Вижте — продължи кралят, — ако вашите приятели ви компрометират, то за това принцът не носи никаква вина.

Той каза тези думи толкова нежно, че принцесата, която в последно време беше толкова огорчена, едва не избухна в ридания. Толкова беше изстрадало и измъчено нейното сърце!

— Кажете ми какво ви тежи, скъпа сестро. Като брат ще ви съчувствам, а като крал ще го отстраня.

Тя повдигна очарователните си очи към Людовик и каза тъжно:

— Не ме компрометират моите приятели, те са далеч или се крият от всички. Но те са очернени и са в немилост пред ваше

величество. А са ви толкова предани, толкова благородни!

— Вие говорите за Дьо Гиш, когото, отстъпвайки пред желанието на принца, изпратих в изгнание?

— Откакто той незаслужено е изпратен в изгнание, ежедневно си търси смъртта.

— Незаслужено ли, сестро моя?

— Толкова незаслужено, че ако не изпитвах към ваше величество уважение и привързаност... щях да помоля моя брат Чарлз, върху когото имам голямо влияние... да ви уведоми, че принцът и кавалерът Дьо Лорен, неговият фаворит, не могат безнаказано да бъдат палачи на моята чест и моето щастие.

— Кавалерът Дьо Лорен? Тази мрачна личност?

— Той е мой смъртен враг. Докато този човек продължава да седи в моя дом, където му е предоставена пълна власт и го държи принцът, моят съпруг, аз ще бъда най-нещастната жена в цялото кралство!

— Значи — бавно каза кралят — вие считате вашия брат, английския крал, за по-добър приятел от мен?

— Делата говорят най-добре за себе си, ваше величество.

— И бихте предпочели да се обърнете за помощ...

— Към моята страна — гордо каза тя, — да, ваше величество.

— Вие, внучка на Анри IV, както и аз, скъпа моя, сме първи роднини, все едно че сме брат и сестра. Защо да не сключим съюз? Казвате, че незаслужено съм изпратил Гиш в изгнание. Обещавам ви, че той ще се върне. По-нататък. Казвате, че разрешавам във вашия дом да пребивава Дьо Лорен, който настройва против вас принца, вашия мъж! Ще ви избавя и от неговото присъствие, обещавам ви!

— Щом е така, ние сключваме с вас съюз, ваше величество, и аз съм готова да подпишем договор... Но вие внесохте своята част, кажете ми аз какво трябва да направя?

— Вместо да ме скарвате с вашия брат Чарлз, трябва да се постараете да ни направите приятели, каквито досега никога не сме били. При една обикновена дружба хората се прегръщат и си разменят любезности и това струва само някоя и друга целувка или прием, което не изисква прекалено големи разходи. При политическото приятелство обаче... вместо прегръдки и пиршества ще трябва да си даваме един на друг живи, добре обучени и екипирани войници, да си подаряваме

военни кораби с топове и провизии. Но случва се така, че сандъците от кралската хазна нямат възможност да оказват приятелски услуги от този кое род... На вас, скъпа сестро, на вас, която имате толкова голямо влияние върху вашия брат, може би все пак ще се удаде да постигнете онова, което никога няма да постигне един посланик... Реших, че едно пътешествие до Лондон ще ви развлече малко.

— Само че — прекъсна го принцесата — възможно е да претърпя неуспех. Английският крал има съветници, и то много опасни.

— Искате да кажете съветнички?

— Именно. Ако ваше величество желае да помоли Чарлз II за съюз, необходим, за да може да води война... тогава съветничките на краля, които сега са седем, а именно: госпожица Стюард, госпожица Уелс, госпожица Гуин, госпожица Орчи, госпожица св Цунг, госпожица Даус и графиня Кестълмен, ще убедят краля, че войната струва скъпо и че е по-добре да се дават балове и вечери в Хемптън Корт, отколкото да се екипират кораби в Портсмут.

— И тогава вас ви очаква неуспех?

— О, тези дами са способни да провалят всякакви преговори, ако не се водят от тях.

— Знаете ли какво ми дойде наум? Струва ми се, че ако се огледате добре около вас, може би ще откриете съветничка, която да ви придружи при краля и със своето красноречие да победи злата воля на седемте.

— Това действително е сполучлива идея, ваше величество и аз вече мисля за изпълнението на тази роля.

— Необходимо е тя да бъде красива. Все пак красивото лице струва повече от грозното, нали така? Освен това е нужен бърз, смел и находчив ум. Трябва да бъде знатна... но не много, достатъчно е спокойно да може да се приближи до краля. И... все пак малко да говори английски. Боже мой! Някоя... като госпожица Дьо Керуал например...

— Ами да, ето че я открихте... сестро моя — каза Людовик. — Ще я упълномоща да бъде официална прелъстителка и ще добавя към това няколко имения. Вече ви виждам в пътна карета, напълно утешена от всички болки и разочарования.

— Ще замина при две условия. Първо, трябва да знам какъв вид преговори ще вода.

— Веднага ще ви кажа. Нали знаете, че холандците всеки ден ме ругаят в техните вестници. Нямам намерение да търпя повече републиканските им маниери. Аз не обичам републиките. Виждам с досада, че тези владетели на моретата, за каквито са се обявили сами, пречат на френската търговия с Индия и техните кораби скоро ще ни изгонят от всички европейски пристанища. Подобно присъствие толкова близо до нашите граници не ми е по сърце, скъпа сестро.

— Но нали те са ваши съюзници?

— Ето защо те постъпиха доста неразумно, като изсякоха метал, който изобразява Холандия как спира като Исус Навин слънцето. Добавиха надпис: «Слънце, спри се пред мен.» Това не е по братски, нали така?

— А аз мислех, че вие вече сте забравили тази дреболия.

— Аз никога нищо не забравям. Ако моите истински приятели, като вашия брат Чарлз, пожелаят да се присъединят към мен... моретата могат да се поделят и след като Англия търпи подобно разделяне, с какво аз съм по-лош от холандците?

— Този въпрос с Чарлз ще обсъжда госпожица Дьо Керуал.

— А второто условие?

— Да имам съгласието на принца, моя съпруг.

— Ще го получите.

— Тогава отивам, братко мой.

Като чу тези думи, Людовик се обърна нататък, където бяха Колбер, Арамис и Д'Артанян, и направи уговорения знак на своя министър. Колбер веднага прекъсна разговора и се обърна към Арамис.

— Господин посланик, нека поговорим по служба.

Д'Артанян веднага се отдалечи. Той отиде до камината, откъдето можеше да чуе всичко, което кралят ще говори със своя брат, приближаващ се доста обезпокоен към него. Лицето на Людовик се оживи. Върху него личеше непреклонната воля, на която във Франция никой вече не се противопоставяше и която вече нямаше да срещне отпор и в цяла Европа.

— Принце — заяви кралят на своя брат, — аз съм недоволен от кавалера Дьо Лорен. Тъй като вие сте негов покровител, посъветвайте го да се отправи на пътешествие за няколко месеца.

Тези думи се стовариха върху принца, който обожаваше своя фаворит и му отдаваше цялото си внимание, като снежна лавина.

— С какво Дьо Лорен е разгневил ваше величество? Той хвърли яростен поглед към принцесата.

— Ще ви съобщя за това, когато той тръгне — отвърна невъзмутимо кралят. — И когато принцесата, вашата съпруга потегли за Англия.

— Принцесата за Англия!? — промълви слисано принцът.

— След седмица, братко мой, а къде ние с вас ще заминем, ще ви уведомя малко по-късно.

И след като удостои принца с една усмивка, за да подслади горчивината от двете изненадващи съобщения, кралят се завъртя на токове и се отдалечи. В същото време Колбер каза на херцог Даламеда:

— Господине, дойде време да внесем пълна яснота в отношенията между нашите страни. Аз ви помирих с краля и не можех да постъпя иначе с такъв виден човек като вас. След като вие също проявихте приятелски чувства към мен, то сега имате възможност да докажете тяхната искреност. Впрочем вие сте повече французин, отколкото испанец. Отговорете ми откровенно: можем ли да разчитаме на неутралитета на Испания, ако предприемем известни действия спрямо Холандия.

— Господине — отвърна Арамис, — интересите на Испания са въвн от всякакво съмнение. Да се настройва Европа против Холандия, към която в моята страна съществува стара омраза заради извоюваната от нея свобода, — такава е нашата политика, вече традиционна. Но Франция е в съюз с Холандия. После, вие знаете, естествено, че войната с тази страна ще се води предимно по море, което, струва ми се, не е по силите на Франция.

В този момент Колбер се обърна и видя Д'Артанян, който си търсеше събеседник, докато кралят разговаряше с брат си. Колбер каза шепнешком на Арамис:

— Можем ли да продължим в присъствието на господин Д'Артанян?

— Разбира се! — отвърна испанският посланик.

— Току-що говорихме с херцог Даламеда, че една война против Холандия би била морска война.

— Това е очевидно — съгласи се мускетарят. — Аз мисля, че за да се води морска война, ние трябва да имаме силна сухопътна армия.

— Какво казахте? — попита Колбер, защото му се стори, че не е чул добре.

— Защо сухопътна? — учуди се Арамис.

— Защото, ако кралят бъде победен в морските битки и англичаните не му помогнат, той бързо ще бъде лишен от пристанищата, които ще бъдат завзети от холандците, а в кралството ще нахлуят испанците — каза Д'Артанян.

— Ами ако испанците останат строго неутрални? — попита Арамис.

— Те ще бъдат неутрални, докато кралят е по-силен от противника си — отвърна Д'Артанян.

Колбер беше възхитен от тази прозорливост. Арамис се усмихна. Той знаеше, че Д'Артанян няма нужда от учители по дипломация.

Колбер, който като всички тщеславни хора беше обсебен от фантазии и уверен, че те ще завършат успешно, продължи с въпроси?

— А отде знаете, господин Д'Артанян, че кралят няма силен флот?

— Не съм запознат в подробности с кралския флот. Аз не съм добър моряк. Не обичам морето, но мисля, че щом Франция има морски граници, би създала моряци, ако има достатъчно кораби.

Колбер извади от джоба си тетрадка с разделени на две листове. От едната страна бяха записани названията на корабите, а от другата — броят на топовете на тях и числеността на екипажа.

— Тъй като и аз си помислих същото — обърна се той към Д'Артанян, — наредих да направят списък на корабите, които неотдавна придобихме, всичко тридесет и пет.

— Тридесет и пет? Но това е невъзможно! — извика Д'Артанян.

— Това са около две хиляди оръдия — продължи Колбер. — Това е, което притежава кралят. Тридесет и пет кораба — значи три силни ескадри, но аз искам да имаме пет.

— Пет? — учуди се Арамис.

— Те ще бъдат спуснати на вода, господа, до края на тази година. Тогава кралят ще има петдесет големи бойни кораба. С такива сили може да се воюва, нали?

— Да се строят кораби — каза Д'Артанян — е трудно, но възможно. Що се отнася обаче до тяхното въоръжение, не зная как ще стане това. Във Франция няма нито леярни заводи, нито арсенали.

— Ха! — весело се усмихна Колбер. — През последната година и половина аз построих някои неща. Нима не знаете? Не познавате ли господин Динфревил? Това е човек, когото аз открих: той има много добра специалност. Умее да накара хората да работят. Започна да лее топове в Тулон и да добива дърво в Бургундия. Може би, господин посланик, вие няма да повярвате, но ми хрумна нещо.

— О, господине — поклони се Арамис, — аз ви вярвам винаги и във всичко.

— Представете си, че размишлявайки за характера на нашите съюзници, достопочтените холандци, аз си казах: те са търговци, те са приятели на краля и ще бъдат щастливи да му продадат това, което правят за себе си. Така че, колкото повече купуваш... ах, трябва да добавя, че аз си имам Форан... познавате ли Форан, Д'Артанян?

Колбер се забравяше. Той нарече капитана просто Д'Артанян, също както кралят. Но мускетарят се усмихна:

— Не, не го познавам.

— Това е още едно мое откритие. Този Форан закупи за моя сметка триста и петдесет фунта гюлета, двеста и петдесет хиляди фунта барут, дванадесет кораба с дървесина от север, фитили, гранати, смола, нефт и доста други дребни неща седем процента по евтино, отколкото ако бяха купени в нашата Франция.

— Това е идея — каза Д'Артанян, — да накараш холандците да леят гюлета, с които да се воюва срещу самите тях.

— Нали? И то с голяма загуба! Възхитен от собственото си остроумие, Колбер се изсмя високо.

— Освен това — продължи той — същите холандци строят сега по най-добрите си образци поръчаните от краля шест големи кораба. Детуш... извинете, изглежда вие не познавате и господин Детуш, той има изключително точно око, може безпогрешно да определи какви са достойнствата и недостатъците на кораба, който се пуска на вода. Това е скъпоценно и рядко качество. Така че този Детуш ми се стори човек, който може да донесе неограничена полза на корабостроителницата, и сега той наблюдава строежа на шестте кораба, поръчани в Холандия за нашия кралски флот. От всичко това следва, господин Д'Артанян, че

ако кралят би пожелал да воюва с Холандия, то той би имал доста добър флот. А дали сухопътната армия е добра, на вас ви е известно по-добре, отколкото на всеки друг.

Възхищавайки се от огромната работа, извършена от този човек за няколко години, Д'Артанян и Арамис се спогледаха. Колбер разбра и остана поласкан от толкова ценното за него одобрение.

— Ако ние не знаем това във Франция — каза Д'Артанян, — то извън нейните предели се знае още по-малко.

— Ето защо казах на господин посланика, че ако Испания запази неутралитет, а Англия ни помогне...

— Ако Англия ви окаже помощ, то аз отговарям за неутралитета на испанското кралство — потвърди Арамис.

— В такъв случай всичко е ясно — побърза да каже Колбер. — Що се отнася до неутралитета на Испания, виждам, че вие нямате още ордена Златното руно, господин Даламеда. Наскоро чух кралят да казва, че ще му бъде изключително приятно да види на гърдите ви лентата на ордена Свети Михаил.

Арамис се поклони.

«О! — каза си Д'Артанян. — Жалко, че не е тук Портос. Толкова лакти лента от най-различен вид би стигнала и до него при тази щедрост! Горкият, добър Портос!»

— Господин Д'Артанян — отново се усмихна Колбер, — това нека си остане между нас. Уверен съм, че вие няма да възразите да тръгнете със своите мускетари към Холандия. Знаете ли да плувате?

— Като секира — отвърна Д'Артанян.

— Работата е там, че всичките тези канали и безкрайни блата са трудни за преминаване и дори най-добрите плувци нерядко се давят по тези места.

— Това влиза в моята професия — да дам живота си за негово величество. И тъй като на война е рядкост да има много вода без огън, то отсега ви предупреждавам, че ще направя всичко възможно да избира огъня. Аз старея, водата изстудява кръвта ми, господин Колбер, докато огънят сгрява.

Произнасяйки тези думи, Д'Артанян беше толкова изпълнен с решителност и юношески плам, че Колбер на свой ред му се възхити.

Капитанът забеляза направеното от него впечатление. Той си спомни, че е добър онзи търговец, който умее да вдигне цената на

стоката, когато тя се търси.

— Значи — каза Колбер — вие нямате нищо против една кампания срещу Холандия?

— Не — отвърна Д'Артанян. — Но във всичко, което споменавате, са замесени лични интереси и самолюбие. Заплатата на капитана на мускетарите е голяма, тук няма спор, но забележете: сега има кралска гвардия и лична охрана на негово величество. Капитанът на мускетарите трябва да командва всички тези хора и да изразходва най-малко сто хиляди на година за представителни...

— Нима допускате, че кралят ще се пазари с вас?

— Вие не ме разбрахте, исках да кажа, че аз, старият капитан на мускетарите, някога началник на кралската охрана, имайки предимство пред маршалите на френското кралство, веднъж забелязах, че имам двама равни на себе си по положение — командващия охраната и полковника, командващ швейцарците. Това не бих изтърпял. Аз си имам навици и твърдо се придържам към тях.

Колбер усети накъде бие Д'Артанян.

— Помислил съм вече за това, което казахте. Говорехме за канали и блата, при преодоляването на които хората се давят. Това се случва поради липса на лодки, дъски и тояги, най-сетне...

— Дори на такава малка тояжка като маршалския жезъл.

— Безспорно — отвърна Колбер. — Аз не знам случай маршал на Франция да се е удавил.

Д'Артанян побледня от радост и каза неуверено:

— В моя край сигурно биха се гордели с мен, ако стана маршал на Франция. Но за да получи маршалски жезъл, човек трябва да командва армия, водеща военни действия.

— Господине — каза Колбер, — тук, в тази тетрадка, вие ще намерите план на кампанията, която ви предстои да започнете през пролетта. Кралят ви поставя начело на своите войски.

Д'Артанян протегна ръка към бележника. Треперещите му пръсти се срещнаха с тези на Колбер. Министърът силно му стисна ръката.

— Господине — каза той, — отдавна трябваше да си дадем един на друг дължимото. Аз започнах, сега е ваш ред.

— Ще ви се отплатя, господине — отвърна Д'Артанян, — и ви моля да кажете на краля, че първата битка, в която ще участвам, ще

завърши или с победа, или с моята смърт.

— А аз — заяви Колбер, — ще заповядам още днес да започнат да бродират златните лилии, които ще украсят вашия маршалски жезъл.

На следващия ден Арамис, който тръгваше за Мадрид, за да преговаря за неутралитета на Испания, пристигна в дома на Д'Артанян, за да го прегърне на раздяла.

— Сега трябва да се обичаме за четирима, нали сме само двама — въздъхна Д'Артанян.

— А ти може би повече няма да ме видиш, скъпи ми Д'Артанян — отвърна Арамис. — Само да знаеш колко те обичам! Сега аз съм стар, угаснал, почти мъртъв.

— Приятелю мой, ти ще живееш повече от мен. Твоята дипломация ти нарежда да живееш, докато моята чест ме обрича на смърт.

— Хайде, стига, господин маршал — усмихна се Арамис, — хора като нас умират само като се наситят на слава и радост.

— Ах — с печална усмивка произнесе Д'Артанян, — работата е там, че аз нямам апетит за нищо вече, господин херцог.

Те се прегърнаха и след два часа се разделиха завинаги.

СМЪРТТА НА Д'АРТАНЯН

Противно на това, което обикновено се наблюдава в политиката и морала, всички честно сдържаха своите обещания. Кралят върна граф Дьо Гиш и изпрати в изгнание кавалера Дьо Лорен. Това толкова разстрои принца, че той се разболя от мъка. Принцеса Хенриета замина за Лондон и положи толкова усилия да убеди своя брат Чарлз II да последва политическите съвети на госпожица Дьо Керуал, че съюзът между Франция и Англия беше подписан и английските кораби, носещи баласт под формата на няколко милиона френско злато, проведоха ожесточена кампания срещу холандския флот. Чарлз II обеща на госпожица Дьо Керуал, че за добрите съвети, ще ѝ се отблагодари с малък знак на признателност. Той удържа обещанието си и я направи херцогиня Портсмут. Колбер беше обещал на краля кораби, екипировка и победа. Както е известно, той удържа обещанието. Накрая, Арамис, на чиито обещания най-малко можеше да се разчита, написа на Колбер по повод преговорите в Мадрид следното писмо:

Господин Колбер,

Изпращам Ви преподобния отец Долива, временен генерал на ордена на Исус, мой бъдещ приемник. Той ще Ви обясни, господин Колбер, че аз запазвам за себе си управлението на всички дела на ордена, които засягат Франция и Испания, но не желая да запазя титлата генерал на ордена, тъй като това би хвърлило прекалено много светлина върху хода на преговорите, които сами поверени от Негово католическо величество краля на Испания. Аз отново ще взема тази титла по волята на Негово величество краля, когато предприетите от мен усилия, в съгласие с Вас, бъдат доведени до благополучен край за неувахващата слава на Господа и Неговата църква.

Преподобният отец Долива ще Ви уведоми също за съгласието на Негово величество относно подписването на договор за неутралитет в случай на война между Франция и Холандия. Този договор ще остане в сила дори ако Англия вместо активни действия се ограничи с неутралитет. Що се отнася до Португалия, за която ние с Вас разговаряхме, то мога да Ви уверя, господине, че тя ще извърши всичко зависещо от нея, за да окаже на най-християнския от кралете помощ в предстоящата война.

Моля Ви, господин Колбер, да ме дарявате и занапред с Вашето приятелско разположение, като Ви уверявам в моята дълбока преданост и дълбокото си уважение към Негово християнско величество.

Херцог Даламеда

По такъв начин Арамис изпълни повече от обещаното. Остава ни да разберем с читателя дали удържаха на думата си Колбер, Д'Артанян и кралят.

През пролетта, както беше казал Колбер, започнаха военни действия и по суша. След армията в безупречен ред следваше дворът на Людовик XIV. На кон, обкръжен от карети с придворни дами и кавалери, той водеше на това кърваво празненство избраниците на своето кралство. Наистина, офицерите от армията слушаха друга музика. Тази на грохота на холандската крепостна артилерия, но за много от тях, намерили в тази война почести, звания, богатство или смърт, и това беше достатъчно.

Д'Артанян настъпи начело на корпус от дванадесет хиляди души кавалерия и пехота, като получи заповед да завладее различни крепости, представляващи възли от стратегическата отбрана, наречена Фрисландия. Никога досега армията не беше тръгвала в поход под водителството на толкова грижлив военачалник. Офицерите знаеха, че техният командващ е не по-малко внимателен и хитър, отколкото храбър, и няма да пожертва без нужда нито един човек и нито педя земя. Той имаше своите стари военни навици: да живее за сметка на вражеската страна, да поддържа войниците весели, а врага — тъжен.

Д'Артанян считаше, че е въпрос на чест да се покаже майстор в своята професия. Дотогава никой не беше виждал толкова успешно замислени сражения, по-добре подготвени и своевременно нанесени удари, по-умело използване на грешките, допуснати от обсадените. Само за месец армията на Д'Артанян превзе дванадесет крепости. Той обсаждаше тринадесетата и тя се държеше вече пет дни. Д'Артанян беше наредил да се изкопае ров, давайки си вид, че и през ум не му минава, че хората му може да са уморени. Земякопачите и работниците в армията на този човек бяха енергични, умни и старателни, защото той се отнасяше с тях като с войници, умееше да представи работата им като почетна и ги пазеше от опасности. Трябваше да се види с какво настървение те преобръщаха блатистата почва на Холандия. Войниците се шегуваха, че глината и торфът се топят пред тях като маслото в тиганите на холандските готвачки. Д'Артанян изпрати куриер до краля със съобщение за извоюваните от него победи. Това подобри настроението на краля и усили желанието му да се развлече с дамите. Победите на Д'Артанян придаваха толкова величие на краля, че госпожа Дьо Монтеспан го наричаше вече Людовик Победоносни.

Очите на госпожица Дьо ла Валиер често бяха разплакани, а за непобедимия няма нищо по-неприятно от любовница, която плаче, когато всички наоколо се усмихват. Звездата на госпожица Дьо ла Валиер залязваше, забулена в облаци и сълзи.

Веселото настроение на госпожа Дьо Монтеспан нарастваше с всеки нов успех и това утешаваше Людовик за всички неприятности и неудобства. За това кралят беше задължен на Д'Артанян и на никой друг.

Негово величество реши да признае тези заслуги и написа:

Господин Колбер, ние трябва да изпълним обещанието, дадено на господин Д'Артанян от мое име. Своите обещания той изпълнява безупречно. Всичко, което е необходимо за това, Вие ще получите в съответното време.

Людовик

За изпълнение на кралската воля Колбер задържа при себе си офицер и го изпрати при Д'Артанян с писмо и с инкрустирано със злато ковчеже от черно дърво. Ковчежето тежеше доста и към офицера бяха придадени петима души охрана, за да помогнат да се пренесе. Групата се добра до обсажданата от Д'Артанян крепост едва преди залез-слънце и веднага тръгна да търси своя генерал.

Беше им казано, че предната вечер комендантът на неприятелската крепост, един изключително упорит човек, е предприел акция, по време на която обсадените са затрупали изкопите на французите, убили са седемдесет и седем души и са започнали да запълват пробивите в крепостната стена.

Д'Артанян, ядосан от тази дързост, бе излязъл с девет роти гренадири, за да поправи нанесените от врага щети. На пратеника си Колбер нареди да търси Д'Артанян във всеки час на деня и нощта, където и да се намира той. Съпроводен от своята охрана, офицерът потегли на кон към траншеите. Конниците видяха Д'Артанян на открито от всички страни място. Той беше с шапка и мундир, обшити със злато, със своята дълга пръчка в ръка. Хапеше сивите си мустаци и от време на време с лявата си ръка изтръскваше от дрехите си прахта, която падаше върху него от взривяващи се наблизо гюлета. Под този смъртоносен огън, сред нетърпим вой и свистене, офицерите неуморимо работеха с кирка и лопата, докато войниците караха колички с пръст и поставяха решетки, изплетени от пръти. Пред очите на всички израстваха насипи, които прикриваха окопите.

Към три часа повредите бяха отстранени и Д'Артанян беше станал по-мек с обкръжаващите го подчинени. Той съвсем се успокои, когато с гола глава към него се приближи началникът на сапъорите и му доложи, че окопите отново са годни да приемат войниците.

Едва човекът завърши доклада си, когато едно гюле откъсна крака му и той падна в ръцете на Д'Артанян. Генералът вдигна своя войник и спокойно, ободрявайки го, го отнесе до укритието. Това стана пред очите на цялата армия и войниците приветстваха своя командир с шумни възгласи. От този момент въодушевлението, което цареше в армията на Д'Артанян, се превърна в неудържим порив. Две роти по собствена инициатива се хвърлиха към неприятелските предни постове и ги прегазиха за миг. Техните другари, удържани с голям труд от генерала, видяха войниците на крепостните бастиони и също се

устремиха напред. Скоро започна ожесточеният щурм на контрескарпа, който беше ключ към крепостта. Д'Артанян разбра, че само по един начин може да спре своята армия. Трябваше да ѝ даде възможност да завземе крепостта. Той хвърли всички свои сили към двата пробива в стената, които обсадените в това време запушваха. Ударът на войниците на Д'Артанян беше страшен. Осемнадесет роти взеха участие в него и сам генералът ги съпроводи на разстояние половин изстрел от крепостните стени, за да подкрепи щурма със своите резерви.

Ясно се чуваха виковете на холандците, унищожавани сред укрепленията от гренадирите на Д'Артанян. Обсадените отчаяно се съпротивляваха. Техният командващ се бореше за всяка педя от позицията си. За да сложи край на съпротивата на неприятеля и да го накара да прекрати стрелбата, Д'Артанян изпрати към крепостта нова колона щурмуващи. Тя проби дупка във вратите и скоро върху укрепленията, сред езиците на пламъците, се видяха отстъпващи в безредие холандци, преследвани от французите. В този момент зарадваният генерал чу до себе си някакъв глас:

— Господине, известие от господин Колбер. Генералът счупи печата върху писмото и прочете:

Господин Д'Артанян, кралят ми възложи да Ви уведомя, че вземайки под внимание Вашата безупречна служба и честта, която правите на неговата армия, Ви назначава за маршал на Франция.

Кралят, господине, изразява своето възхищение от победите, които сте постигнали. Той нарежда да се завърши започнатата от Вас обсада благополучно за Вас и за неговото дело.

Д'Артанян стоеше с разгорещено лице и сияещ поглед. Той вдигна очи, за да проследи придвижването на своите войски, сражаващи се върху крепостните стени сред огъня и облаци дим.

— Тук всичко привършва, крепостта ще капитулира след не повече от четвърт час — каза той на пратеника на Колбер и се зае да дочете писмото от Колбер.

Ковчежето, което ще Ви бъде връчено, е мой личен подарък. Мисля, че няма да се сърдите, след като узнаете, че докато Вие и войниците защитавате с шпага краля, аз карам мирните занаятчии да създават достойни за Вас знаци за нашата признателност.

Като Ви предлагам приятелство, господин маршал, умолявам Ви да повярвате в искреността на моите чувства.

Колбер

Задущавайки се от радост, Д'Артанян направи знак на пратеника и той се приближи с ковчежето. Но тъкмо когато маршалът се канеше да види съдържанието му, откъм укреплението се чу оглушителна експлозия, която отвлече вниманието му.

— Странно — каза той, — странно, до този момент не виждам върху стените бяло знаме и не чувам сигнал, който да извести, че врагът се предава!

Той хвърли срещу крепостта още триста свежи войници, водени от решителен офицер, който беше получил заповед да направи в крепостната стена още един пробив. След това, успокоен, отново се обърна към пратеника на Колбер. Офицерът все още стоеше до него с ковчежето в ръце.

Д'Артанян вече беше протегнал ръка, за да го отвори, когато неприятелско гюле изби ковчежето от ръцете на офицера и удари в гърдите Д'Артанян, като го отхвърли към близкия хълм. Маршалският жезъл, който беше изпаднал от ковчежето, се търколи към отслабналата ръка на маршала.

Д'Артанян се опита да го хване. Обкръжилите го войници се надяваха, че макар гюлето да го беше отхвърлило, той не е смъртно ранен. Тези надежди обаче не се оправдаха. Сред изплашените офицери се чуха тревожни възгласи. Маршалът беше целият окървавен. Смъртна бледност бавно покриваше неговото благородно, мъжествено лице. Подкрепян от обкръжилите го офицери, той погледна към крепостта и съгледа върху главния бастион бялото кралско знаме. С отслабващия си слух долови удари на барабани, възвестяващи победата.

Тогава, стискайки с изстиваща ръка маршалския жезъл с извезани върху него златни лилии, той наведе очи. Вече нямаше сили да погледне към небето и падна, мълвейки странни думи, които се сториха на войниците като бълнуване на умиращ. Тези думи някога означаваха толкова много, а сега никой освен умиращия не можеше да ги разбере:

— Атос, Портос, до скоро виждане! Арамис, сбогом навеки!

От четиримата смели мъже, чиято история разказахме, остана единствено прахът им. Душите им бяха повикани от Бога.

Издание:

Автор: Александър Дюма

Заглавие: Виконт дьо Бражелон или десет години по-късно

Преводач: Владимир Гергов

Език, от който е преведено: френски

Издание: първо

Издател: „Тренев & Тренев“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1992

Тип: роман

Националност: френска

Излязла от печат: 1992 г.

Редактор: Иван Тренев

Художествен редактор: Лили Басарева

Художник: Емилиян Станкев

Коректор: Магдалена Атанасова

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/2951>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.